MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

92 nci Birleşim

22 . 5 . 1972 Pazartesi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	729:730
II — GELEN KÂĞITLAR	730:731
III — YOKLAMA	731
IV — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	731
1. — Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun; Avrupa Konseyinin 24 ncü kuruluş yıldönümünü takiben cereyan eden ve Türkiye için önem taşıyan siyasal olaylar hakkında gündem dışı demeci	731:732
2. — Bakanlar Kurulunun teşkili için görevlendirilen Cumhuriyet Senatosu Üyesi Suad Hayri Ürgüplü'nün istifa ettiğine ve istifasının kabul edildiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/839)	732:733
3. — Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in, T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesinin 76, 81 ve 136 ncı maddelerinin tadil edilmesine dair tekliflerinin, İçtüzük gereğince, doğrudan doğruya Meclis gündemine alınması hakkındaki önergeleri (2/550, 2/639; 4/283)	733
V — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	733
1. — Gümrük kanunu tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve 10 arkadaşının, hastaların memleket içinde bulamadıkları ilâçları dış memleketlerden getirtmeleri ve dış memleketlerden getirtecekleri ilâçlar için yapılacak işlemler hakkında ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 474 sayılı Kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 87,11 tarife No. lu bölümünün değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Ticaret, Sanayi. Millî Savunma, Ulaştırma, Adalet, Maliye, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plan komisyonlarından seçilen 3'er üyeden kurulu 24 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/155, 2/43, 2/210) (S. Sayısı : 162 ve 162'ye 1 nci ek)	733,818:819
2. — İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sa-	

Sayfa

yılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Maliye ve Plan komisyonları raporları (2/176, 2/215, 2/245) (S. Sayısı : 127 ve 127'ye 1 nci ek) 733:740

3. — İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Toptancı halleri kanun teklifleri ve Sanayi ve Ticaret, İçişleri ve Adalet komisyonlarından 5'er üyeden kurulu 58 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/221, 2/173) (S. Sayısı : 433) 740

4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısı ve Adalet, Millî Savunma ve Plan komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulu 74 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/621) (S. Sayısı : 666) 740:782

VI. — SORULAR VE CEVAPLARI 782

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI 782

1. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, üretim ve tüketim kooperatifleri kurulması için ne gibi çalışmalar yapıldığına dair soru önergesi ve Başbakan Vekili ve Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in yazılı cevabı ((7/856) 782:783

2. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Türkiye'deki resmî araba miktarına dair soru önergesi ve Başbakan Vekili ve Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in yazılı cevabı (7/871) 783:784

3. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar açılan ilkokul, ortaokul, lise, üniversite ve yüksek okul sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/888) 785:790

4. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar ilk, orta ve yüksek öğrenim yapanların miktarına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsail Arar'ın yazılı cevabı (7/940) 790:791

Sayfa

5. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de okuma olanaklarından yoksun çocuk sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/944) 791:792

6. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar, Türkiye'de okuma - yazma bilmeyen insan sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsail Arar'ın yazılı cevabı (7/945) 792

7. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar, Türkiye'de Türkçe konuşamayan insan sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsail Arar'ın yazılı cevabı (7/946) 792:793

8. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'deki öğretmen ve öğretim görevlisi sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/947) 793:797

9. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'deki ilk, orta, lise, gece lisesi, kız ve erkek sanat enstitüsü ile üniversite ve yüksek okullardaki öğrenci sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/949) 797:804

10. — Sivas Milletvekili Enver Akova'nın, vali tarafından görevinden alındığı, hakkında soruşturma açıldığı ve mahkemeye sevk edildiği iddia olunan Sivas Atatürk İlkokulu öğretmenine dair soru önergesi ve Başbakan adına İçişleri Bakanı Ferit Kubat'ın yazılı cevabı (7/991) 805:806

11. — Zonguldak Milletvekili Ahmet Güner'in, Zonguldak Ticaret Lisesi Müdürünün kanunsuz tasarruflarına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/992) 806:807

12. — Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ın görevinin uzatılma nedenine dair soru önergesi ve Başbakan Nihat Erim'in yazılı cevabı (7/993) 807:808

Sayfa

13. — Ankara Milletvekili Suna Tural'ın, Bulgaristan'daki Türkleri imha ve Bulgarlaştırma hedefi güdüldüğü hakkında bir gazetenin haberine dair soru önergesi ve Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in yazılı cevabı (7/994) 808:809

14. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, 1970 ve 1971 malî yılı bütçelerinde tahmin edilen gelir ve gider ile gerçekleşen gelir ve gider miktarına dair soru önergesi ve Maliye Bakanı Sait Naci Ergin'in yazılı cevabı (7/995) 809:810

15. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya ilinde son bir sene içinde kendi arzusu dışında yeri değiştirilen ilkokul öğretmeni sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/996) 810:811

16. — Aydın Milletvekili M. Kemal Yılmaz'ın, Koçarlı - Bağarası yolunun asfaltlanmasının düşünülüp düşünülmediğine dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı Mukadder Öztekin'in yazılı cevabı (7/998) 811:812

Sayfa

17. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Paris'teki Türk Öğrenci Birliğinin çalışmalarına dair soru önergesi ve Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in yazılı cevabı (7/1000) 812:814

18. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Narenciye ve yerfıstığı üreticilerinin «Üreticiyi güçlendirme kredisi» nden yararlanmamalarının nedenine dair soru önergesi ve Başbakan adına Ticaret Bakanı Naim Talû'nun yazılı cevabı (7/1002) 814:815

19. — Kırklareli Milletvekili Hasan Korkut'un, Babaeski Lisesi Başmuavini ile Edebiyat grubu öğretmeninin başka yere tâyinlerine dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/1003) 816

20. — Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, Maliye Bakanlığı Ankara Dış Tediyeler Muhasebe Müdürünün aldığı tohumluk nedeniyle Hazineye olan borcuna dair soru önergesi ve Maliye Bakanı Sait Naci Ergin'in yazılı cevabı (7/1008) 816:817

VII. — DÜZELTİŞLER 820

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu, Avrupa Konseyinin 24 ncü kuruluş yıldönümünü takiben cereyan eden ve Türkiye için önem taşıyan siyasal olaylar hakkında gündem dışı demeçte bulundu.

Bakanlar Kurulunun teşkili için görevlendirilen Cumhuriyet Senatosu Üyesi Suad Hayri Ürgüplü'nün istifa ettiğine ve istifasının kabul edildiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi, Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in, T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesinin 76 ncı (2/550) maddesi ile,

81 ve 136 ncı (2/639) maddelerinin tadil edilmesine dair tekliflerinin, İçtüzük gereğince, doğrudan doğruya Meclis gündemine alınması hakkındaki önergeleri reddedildi.

Gümrük kanunu tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve 10 arkadaşının, hastaların memleket içinde bulamadıkları ilâçları dış memleketlerden getirtmeleri ve dış memleketlerden getirtecekleri ilâçlar için yapılacak işlemler hakkında ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 474 sayılı Kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 87.11 tarife No. lu bölümünün

değiştirilmesi hakkında kanun tekliflerinin (1/155, 2/43, 2/210, S. Sayısı : 162 ve 162'ye 1 nci ek) yapılan açık oylaması sonunda, çoğunluk sağlanamadığından tekrar açık oya sunulacağı birleşimin sonunda bildirildi.

İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23.2.1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri (2/176, 2/215, 2/245, S. Sayısı : 127 ve 127'ye 1 nci ek) kabul olundu.

İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Toptancı halleri kanun teklifleri, (2/221, 2/173, S. Sayısı : 433) (Genel Kurulda, Hükümet hazır bulunmadığından görüşülmesi ertelendi.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısının (1/621, S. Sayısı : 666) maddeleri üzerinde bir süre görüşüldü.

24 . 5 . 1972 Çarşamba günü saat 15,00'te yapılacak T. B. M. M. Birleşik Toplantısından sonra toplanılmak üzere Birleşime saat 19,35'te son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Kayseri
Kemal Ziya Öztürk	*Tufan Doğan Avşargil*

Kâtip
Urfa
Bahri Karakeçili

II. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — İstanbul Esentepe Emekli Subay Evleri 35 Blok B - 16 da oturan Rahmi kızı Penbe Faize'den doğma Râmi İslâm Bey Mahallesi nüfusuna kayıtlı 1931 doğumlu Zahide Aynur Paksoy'un affına dair kanun tasarısı (1/668) (Adalet Komisyonuna)

Teklifler

2. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun geçici 14 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/684) (Maliye ve Plan komisyonlarına)

3. — C. Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, 1472 sayılı Özel Yüksek Okullar Kanununa ek bir madde ilâve edilmesi hakkında kanun teklifi (2/685) (Millî Eğitim ve Plan komisyonlarına)

Tezkereler

4. — Kayseri Milletvekili Mehmet Türkmenoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/835) (Anayasa ve Adalet komisyonlarından mürekkep Karma Komisyona)

5. — Samsun Milletvekili Mustafa Boyer'in yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/836) (Anayasa ve Adalet komisyonlarından mürekkep Karma Komisyona)

6. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1968 bütçe yılı kesinhesabına ait genel uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/837) (Sayıştay Komisyonuna)

7. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1968 bütçe yılı kesinhesabına ait genel uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/838) (Sayıştay Komisyonuna)

Raporlar

8. — Türkiye'de meydana gelen trafik kazalarının artış sebepleri ile önleme çarelerini tespit etmek üzere Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulan Meclis Araştırması Komisyonu raporu (10/5) (S. Sayısı : 673) (Dağıtma tarihi : 17 . 5 . 1972) (GÜNDEME)

9. — Eşyaların geçici kabulü için A. T. A. karneleri hakkında Gümrük Sözleşmesine katılmamızın uygun bulunduğuna dair kanun ta-

sarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel ve Plan komisyonları raporları (1/112) (S. Sayısı : 674) (Dağıtma tarihi : 17 . 5 . 1972) (GÜNDEME)

10. — Çocuklara karşı nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınması ve tenfizine ilişkin Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Adalet, Dışişleri ve Plan komisyonları raporları (1/223) (S. Sayısı : 675) (Dağıtma tarihi : 17 . 5 . 1972) (GÜNDEME)

1 NCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

KÂTİPLER : Tufan Doğan Avşargil (Kayseri), Bahri Karakeçili (Urfa)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 92 nci Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Otomatik cihazla yoklama yapılacaktır. Sayın üyelerin lütfen beyaz düğmelere basmalarını rica ederim.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Ekseriyetimiz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun; Avrupa Konseyinin 24 ncü kuruluş yıldönümünü takiben cereyan eden ve Türkiye için önem taşıyan siyasal olaylar hakkında gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Şinasi Özdenoğlu, Türkiye için büyük önem taşıyan On'lar Zirve Konferansının hazırlıklarının ilerlediği bu sırada bazı tavsiyelerin telkini amacıyle gündem dışı söz istiyorsunuz. Buyurunuz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

5 Mayısta Avrupa Konseyinin 24 ncü kuruluş yıldönümü, «Avrupa Günü» olarak kutlandı. Birkaç hafta önce, Dört'lerin, Ortak Pazar'a katılması kararı, Fransa'da halkoyundan geçirildi. Önümüzdeki günlerde Ortak Pazar Zirve Konferansının önhazırlıkları için Lüksemburg'ta bir toplantı yapılacak. Ve nihayet 10 Ekim 1972 tarihinde Paris'te Ortak Pazar ülkelerinin Devlet ve Hükümet başkanları seviyesinde On'lar Zirve Konferansı toplanacaktır.

Bütün bu hareketli satıh üstünde Avrupa nereye gidiyor?

Sayın milletvekilleri; Avrupa, hızla ve bilinçli bir şekilde «Birleşmiş bir Avrupa»ya doğru yönelmiştir. Avrupa Birliği'ne doğru, Avrupa Konseyi ile 1949'da atılan adım, Ortak Pazar'la çok önemli ekonomik bir muhtevaya erişmiş, hele şimdi Ortak Pazar'ın siyasal hedefleri bütün dünya politikasını etkileyen bir nitelik kazanmıştır.

Sayın arkadaşlarım, otuz yıl önce Avrupa'nın on ülkesinin bir gün gümrükleri kaldıracağını, bir Avrupa Parlamentosu kuracağını ve bu Parlamentoya doğrudan doğruya halkoyu ile temsilciler seçmeyi düşünüp, tek para sistemine yöneleceğini hayal etmek belki çılgınlık olurdu. Ama, bugün görünüş odur ki, değil siyasal bir bütünleşmeye, müşahhas bir Avrupa Devletine doğru ciddî ve kararlı adımlar atılmaktadır.

Bilindiği gibi, Avrupa, Dört Büyükler yanında, beşinci büyük devlet olarak «Avrupa Devleti» olarak yerini almaya hazırlanmaktadır. Çünkü Avrupa, 1980'lerde kendi kendisini savunma zorunluğunda kalacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye ise Avrupa'da en büyük askerî gücü taşıyan NATO ülkesi olarak, elbette bu hızlı siyasal oluşuma ve çalkantıya seyirci kalamaz, kalmamalıdır. Çünkü zaten, Ankara Andlaşmasıyle Avrupa Ekonomik Topluğu'na katılmış, Ortak Pazar'ın geçiş dönemine de geçmiştir.

Dörtlerin, Altılara katılmasiyle toplam nüfusu 260 milyonu, millî geliri ise 535 milyar doları bulan Avrupa Topluluğunun, hatta NATO'nun yerini alması gerektiği görüşünün de savunulduğu bugün, Türkiye'nin millî çıkarlarını yakından etkileyecek olan iki konu üzerinde hem şimdiki Hükümetin, hem de kurulacak yeni hükümetin büyük dikkat ve titizlikle durmasını, teşebbüslerini artırarak olumlu sonuçlar almasını temenni ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, birinci konu şudur; Türkiye, Avrupa Parlamentosuna katılmalıdır. Gerek Komisyon çalışmalarına, gerekse Genel Kurula gözlemci sıfatıyle katılmalıdır. Bu istediğimiz, Ortaklık hükümetlerine duyurulmuş, her seferinde «Bu konu Avrupa Parlamentosunun bileceği iştir» diye geçiştirilmiştir.

Bir yandan, Parlamentomuzun, Avrupa Parlamentosuyla ilişkiler kurmakla görevli Komisyonunun Başkanlık Divanının bu önemli konuyu, bir de doğrudan doğruya Avrupa Parlamentosu Başkanlığına götürmesini beklerken, Hükümetin de aynı konuda yeni teşebbüslere geçmesini rica ediyorum.

Sayın arkadaşlarım, ikinci konuya geliyorum; bu konu, Türkiye'nin 10 Ekimde yapılacak olan On'lar Zirve Toplantısına yine gözlemci sıfatıyle katılması meselesidir. Hükümetimiz, özellikle Zirve Konferansı için değil de, Avrupa'nın siyasal birliği konusunda yapılacak tekmil çalışmalarda hazır bulunmak şeklinde bir talepte bulunmuştur. Anlaşıldığına göre Türkiye'nin katılma talepleri, ortaklık yetkilileri tarafından nazik bir şekilde atlatılmaktadır. Oysa ki, Türkiye'nin gerek Avrupa Parlamentosuna gerekse Zirve toplantılarına katılma hakkı, Ankara Andlaşmasının esprisinde vardır.

Arkadaşlarım, topluluk, bizi çok hatalı olarak Yunanistan'la aynı statü içinde görmektedir. Hatırlayacağınız üzere, Topluluk Komisyonu Başkanı Manshalt, Yunanistan'daki yeni tutuklamalar üzerine birkaç gün önce Parlamentosuz Yunan Hükümetine yeni bir nota vermişti. Oysaki, Türkiye'de bugün Parlamento vardır ve Türkiye, henüz hiç bir ittifakın içinde bulunmadığı bir zamanda, en yalnız zamanında ve kendisinden toprak istendiği bir dönemde, hiç tereddüt etmeden hür dünyanın, demokratik dünyanın yanında yer almasını bilmiştir.

Sayın Milletvekilleri; şimdi sözlerimi toparlıyorum, Türkiye dışında çok önemli olaylar cereyan etmektedir. Avrupa'nın siyasal bütünleşmesiyle dünya dengesi yeniden kurulmaktadır. Gerek 10 lar Zirve Toplantısında, gerekse bugünün olayı olan Nixon'un Moskova ziyaretinde, işte bu yeni dünya dengesiyle ilgili çok önemli kararlar alınacaktır.

Dünya'nın bu yeni kuvvet dengesi karşısında siyasal hedefleri birdenbire önplana fırlayan bir Avrupa bütünleşmesinde Türkiye'nin inisiyatifi alıp, kendi kaderi ile ilgili bütün meseleleri, olayların içinden ve bir Avrupa Devleti olarak, büyük hassasiyetle incelenmesi şarttır ve zorunludur. Türkiye, coğrafyası ve stratejik durumu ile dünya barışını etkileyecek bir potansiyele sahibolduğuna göre, önce kendisi inanmalı ki, başkasını da inandırabilsin.

Değerli arkadaşlarım, lütfen gözlerimizi dünyanın büyük hareketlerine ve gerçeklerine çevirelim. 36 milyon insanın vebalini taşıdığımızı biran bile unutmayalım. Vatan meselelerinde particiliği unutalım ve mutlaka birleşelim.

Avrupa siyasal birliği ile ortaya çıkan yeni dengede Türkiye'nin bir ağırlığı ve mutlaka söyleyecek sözü olmalıdır, değerli arkadaşlarım. Çok yakında yapılacak olan Lüksemburg toplantısından önce bu konuya Hükümetimizin önemle dikkatini çeker, Parlamentonun ve kamuoyunun aydınlatılmasını bekler, Yüce Meclise saygılar sunarım. (Alkışlar)

2. — Bakanlar Kurulunun teşkili için görevlendirilen Cumhuriyet Senatosu Üyesi Suad Hayri Ürgüplü'nün istifa ettiğine ve istifasının kabul edildiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/839)

BAŞKAN — Başkanlığın sunuşlarını sırası ile arz ediyorum, efendim.

Başbakan olarak görevlendirilen Suad Hayri Ürgüplü'nün istifa ettiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Cumhurbaşkanlığının 29 Nisan 1972 tarihli ve 4-461 sayılı yazısı.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 102 nci maddesi uyarınca teşkil ve teklif ettiği yeni Bakanlar Kurulunun, bir bütün halinde 12 Mart 1971 tarihli muhtıranın icapları ve cari durumun şartları ile bağdaşır bir nitelik taşımadığı için, atanmasını uygun görmediğimden, Başbakan olarak görevlendirdiğim Cumhuriyet Senatosu Üyesi Suad Hayri Ürgüplü'nün istifa ettiğini ve istifasının kabul edildiğini arz ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

3. — Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin 76, 81 ve 136 ncı maddelerinin tadil edilmesine dair tekliflerinin İçtüzük gereğince, doğrudan doğruya Meclis gündemine alınması hakkındaki önergeleri (2/550, 2/639; 4/283)

BAŞKAN — Nevşehir Milletvekili Sayın Hüsamettin Başer'in vermiş olduğu birinci önergeyi okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin 81 ve 136 ncı maddelerinin tadil edilmesi teklifim 3 . 3 . 1972 gün ve 2/639 esas sayı ile Anayasa Komisyonuna havale edilmiştir.

İçtüzük gereğince 45 gün geçtiği halde Komisyonca karara bağlanmadığından Meclis gündemine alınmasına karar verilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Sayın Hüsamettin Başer tarafından verilen önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

BAŞKAN — Diğer önergesini okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin 76 ncı maddesinin tadil teklifim, Anayasa Komisyonuna tekabbül için 1 . 11 . 1971 günkü ve 2/550 esas sayılı yazı ile intikal etmiştir.

Komisyon 45 gün geçtiği halde tekabbülü ele almadığından tadil teklifimin Meclis gündemine alınmasına karar verilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Açık oylama işlemine geçiyoruz.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Gümrük kanunu tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve 10 arkadaşının, hastaların memleket içinde bulamadıkları ilâçları dış memleketlerden getirtecekleri ilâçlar için yapılacak işlemler hakkında ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 474 sayılı Kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 87.11 tarife No. lu bölümünün değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Ticaret, Sanayi, Millî Savunma, Ulaştırma, Adalet, Maliye, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 24 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/155, 2/43, 2/210) (S. Sayısı 162 ve 162 ye 1 nci ek) (Birinci dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970; ikinci dağıtma tarihi : 4 . 6 . 1971)

BAŞKAN — Efendim, daha önce Yüce Heyetinizce kabul edilmiş bulunan Gümrük Kanununun açık oylaması yapılacaktır. Bu maksatla, herhangi bir itiraz vaki olmadığı takdirde, kupalar önce sıralar arasında dolaştırılacak ve sonra kürsü önünde bekletilecektir. Sayın üyelerin açık oylamaya katılmalarını rica ediyorum, efendim.

Oy kutularını dolaştırınız.

Gündeme geçiyoruz.

2. — İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanu-

nuna bazı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa Ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Maliye ve Plan komisyonları raporları (2/176, 2/215, 2/245) (S. Sayısı : 127 ve 127'ye 1 nci ek) (1)

BAŞKAN — Bu kanunla ilgili önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin 1 nci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı Kanuna bazı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 4379 sayılı Maaş Kanununa ek Kanunun değişik 1 nci maddesine 1 fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri, (Sıra sayısı 127 ve 127'ye 1 nci ek) Genel Kurulun 8.6.1970 tarihli ve 98 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşmesi kararlaştırılmış, 1 nci maddesi üzerindeki müzakereler devam ederken, Komisyon maddeyi önergelerle birlikte talebetmiş ve Genel Kurulca, maddenin komisyona verilmesi kabul edilmiştir.

Bu defa gündemin 1 nci görüşmesi yapılacak işler bölümünün 30 ncu sırasında yeralan mezkûr kanun teklifinin arz ettiği özellik ve ayrıca büyük bir topluluğun da mağduriyetini gidereceği gözönünde bulundurularak, daha önce maddelere geçilip ivedilik kararı verilmiş bulunduğundan, teklifin gündemdeki sair işlere takdimen öncelikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Plân Komisyonu Başkanı Y.
Malatya
Ahmet Karaarslan

BAŞKAN — Efendim okunan önergeden de anlaşılacağı üzere bu kanun teklifinin tümü üzerindeki müzakereler daha önce Meclisimizce yapılmış ve maddelerine geçilmesi kabul edilmişti. Komisyon, Yüce Heyetinizin kararı gereğince 1 nci maddeyi tekrar komisyona almış ve Yüce Heyetin görüşü istikametinde gerekli değişiklikleri yapmış bulunmaktadır.

Daha önceki müzakerede teklifin ivedilikle görüşülmesi hususu kararlaştırılmıştı. Bu defa öncelikle görüşülmesi hususunun yeniden karar altına alınması iktiza etmektedir. Bu sebeple okunan önerge gereğince bu teklifin öncelikle görüşülmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Hükümet ve Komisyonun yerlerini almasını rica ediyorum.

AHMET KARAARSLAN (Malatya) — Sayın Başkan, komisyon adına ben varım.

BAŞKAN — Komisyon burada.

Sayın Kitaplı, Hükümeti temsilen bulunacak mısınız?

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPI (Samsun) — Evet efendim, teknik elemanları çağırttım.

BAŞKAN — Hükümet burada.

Şimdi 1 nci maddeyi okutuyorum, efendim.

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

Madde 1. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ek madde — 102 nci maddede yazılı süreler içinde yazı ile Sandığa müracaat edeceklerin borçlandırılma mevzuuna giren(emvali metruke veya mübadil hesabı carisinden aylık, ücret almak suretiyle geçen süreleri dâhil) geçmiş hizmetleri muvazzaf askerliklerini er olarak yapmış olanların muvazzaf erlikte geçen süreleri ile, 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra Yedek Subay nasbedilmiş bulunanların Yedek Subay Okulunda öğrenci olarak geçen süreleri, (hastalık ve cezai sebeplerle uzayan süreler hariç) sonradan bir kanun ile sürekli hale getirilen ve Sigorta dışında geçen hizmetlerden en çok 15 yılı, istek tarihindeki (re'sen emekliye sevk

---

(1) 127'ye 1 nci ek S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

olunanlarla, ölenlerin vazife ile ilgilerinin kesildiği tarihlerdeki) emeklilik keseneğine esas derece tutarları nazara alınmak ve bu tarihlerde derece tutarlarının tabi olduğu kesenek ve karşılık tutarı üzerinden borçlandırılmak suretiyle fiilî hizmet sürelerine eklenir.

BAŞKAN — Sayın Ülker, madde üzerinde söz istemişsiniz, buyurunuz efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Değerli arkadaşlarım, erlikte geçen sürelerin, adalet esaslarına uygun olarak, memurlukta geçen süre olarak kabul edilmesi için getirilen bu kanun teklifinin yanındayız, tümünde de ifade ettik. Yalnız ben, bir noktaya işaret etmek istiyorum, ek maddede bir noktaya işaret etmek istiyorum.

Burada «...hizmetlerini muvazzaf askerliklerini er olarak yapmış olanların muvazzaf erlikte geçen süreleri ile...» deniyor. «Muvazzaf erlikte geçen süreleri ile» deniyor. İhtiyat erlikte geçen süreler dışarıda kalıyor. «Muvazzaf ve ihtiyat erlikte geçen süreleri» demek lâzımgeldiği kanısındayım. Eğer bir teknik hata yoksa, görüşümde, yani komisyon bir mahzur görmezse veyahut o ihtiyatlık başka bir yolla, başka bir tarafta karşılanmıyorsa, verdiğim önergeye iltifat buyurmanızı istirham edeceğim.

Bir defa daha söylüyorum. İhtiyatlıkta geçen süreler vardır. Bu ihtiyatlıkta geçen süreler de askerlikte geçmiş olduğu için, tıpkı muvazzaflıkta geçmiş süre gibi memurluğa sayılması lâzımdır. Çünkü erkek ve kadın memur vatandaşlarımız arasında bir fark yaratmaktadır. Adalet esaslarında ve eşitlik esaslarından da uzak gözükmektedir .

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Eroğan, buyurunuz efendim.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Büyük bir adaletsizliği bertaraf edeceği kanısıyla getirdiğimiz teklifin hedefini küçük bir misal ile ifade etmek istiyorum.

Aynı okuldan mezun biri kız, biri erkek iki vatandaş memuriyete giriyorlar. Birisi kısa bir süre memuriyette bulunduktan sonra askerliğe gidiyor, birisi askerlik mükellefiyeti olmadığı için bulunduğu memuriyetteki vazifesine devam ediyor. Askerlik süresi 1 sene, 1,5, 2 sene devam ediyor, tekrar memuriyete dönüyor. Tekrar memuriyete dönen bu vatandaşa nazaran diğerinin terfii ve kademe ilerlemesi yanında emeklilik haklarından da bir hayli istifade etmiş ve öne geçmiş bulunuyor.

Biz getirdiğimiz bu teklifte askerlikte geçmiş olan hizmetlerin tıpkı, diğer arkadaşının hizmetinde geçtiği gibi emekliliğe sayılmasını teklif etmiştik. Biraz evvel konuşan Sayın Ülker arkadaşımız, buna «muvazzaf erlikte geçen» yerine bir ilâve yapılmasını da istiyor ki, o zaten mevcut bir haktır. İkinci Cihan Harbi sırasında (bilirsiniz) pek çok kimse tekrar ve tekrar askere alındı ve uzun müddet kaldı ve ama bunlar, maaşlarını yine bulundukları memuriyetten aldılar ve emeklilik hizmetlerine o askerlik müddetleri de sayıldı.

Binaenaleyh, bizim getirdiğimiz, sadece bir haksızlığı bertaraf etmektedir. Yedek subay okulunda geçen okul hizmetiyle askerlikte er olarak hizmetleri geçen vatandaşların hizmetlerinin emekliye sayılmasıdır. Ümidederim ki, bu kül halinde kabul edilecek bir haksızlığın bertarafıdır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Avşargil, buyurunuz efendim.

TUFAN DOĞAN AVŞARGİL (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bu kanun, mutlaka büyük bir haksızlığı önlüyor. Yalnız, başka bir haksızlık getiren bir noktası var. Bir defa;

Daha önce eğitmenlerin hizmette geçen sürelerini emekliliklerine sayabilmek için borçlandırdık ve bugünkü maaşları üzerinden kırkdokuz bin küsur lira gibi bu kadar büyük bir parayı borçlanmış oldular.

Bundan yıllarca önce askerliğini er olarak yapmış olan bir vatandaş, - meselâ dört sene, üç sene askerlik yapmış olanlar var - bugünkü maaş dereceleri üzerinden veya mesleğe ilk defa girdikleri tahsillerine göre dereceleri ne ise girdikleri tahsillerine göre dereceleri ne ise onun üzerinden borçlandıkları zaman altından çıkamayacağı bir borç içerisine giriyor demektir. Oysa ki, Emekli Sandığı Kanununda bununla ilgili bir maddeyi de değiştirmek suretiyle, o zamanki, askere gittiği zamanki maaşı kaç lira ise onun üzerinden borçlandırılması da-

ha âdil olur kanaatindeyim. Şimdiki aldığı maaş üzerinden borçlandığı takdirde büyük bir borç altına girecektir. Belki de büyük bir kısmı borçlanma imkânını bulamayacak, borçlanmak için Emekli Sandığına teklifte bulunamayacaktır. Böylece bu kanun maddesinden faydalanmamış olacaktır.

Başka bir nokta da, hasta olanlardan bahsediyor. «Hastalık ve cezaî sebeplerle uzayan süreler hariç» diyor. Cezaî sebeplerle uzayan süreler, doğru; ama hastalık, kendi elinde olmayan bir şeydir. Eğer, yedek subay olarak okul süresi zarfında bir kimse altı aydan fazla, meselâ bir sene hasta olmuşsa, altı ayı aşan bir zaman içerisinde hastalık çekmiş ise elinde olmayan bir sebeptir, bu da borçlanmak için müracaat edemeyecektir demektir. Buradan «hastalık» kelimesinin çıkarılmasını teklif ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Kargılı, buyurunuz efendim.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Türk toplumunun büyük bir kesiminin uğradığı sosyal adaletsizliği ve kadın - erkek eşitsizliğini ortadan kaldıracak bu tekliflerin, bir arada görüşülerek Genel Kurula da öncelik ve ivedilikle görüşülmesini aktaran Sayın Plân Bütçe Komisyonu Başkan ve üyelerine ve bu teklifi Komisyondan geldiği şekliyle oylarıyle kanunlaşmasında yardımı bulunacak değerli üyelere teşekkür eder, Yüce Meclise saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, buyurunuz efendim.

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, müzakeresi yapılmakta olan tasarı, gerek er olarak, gerekse yedek subay hazırlık kıtası ve yedek subay okulunda geçen sürelerin emeklilik süresine borçlanmak suretiyle emeklilik müddetine katılmasını kapsayan bir tasarıdır.

1950'den önce Devlet memuriyetinde hizmeti olanların hizmet süreleri tanınmış durumda, 1950'den sonrakiler ise tanınmamış durumda. Buna mukabil, Sosyal Sigortalara tabi işyerlerinde çalışan kişilerin de Sosyal Sigortalar emekli tasarısına göre onların da emeklilik süresi tanınmış durumda. Yani, 1950'den sonra Devlet memuriyetine girmiş olanlar hariç, diğer işyerlerinde çalışan bütün personelin emeklilik hakları tanınmış vaziyette.

Memur olanların ise; 1950'den sonra kıtada geçmiş olan, hazırlık kıtasında veya okulda geçmiş olan süreleri tanınmamış durumda. Bu tasarı ile Devlet hizmetinde bulunanların arasında yaratılmış olan ikilik kalkmış olacak ve müsavat temin edilmiş olacaktır.

Sayın Ülker'in vermiş olduğu önergeye gelince:

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Şartlıdır Sayın Başkan.

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Devamla) — İhtiyat askerliğini yapması, zaten Emeklilik Kanununda, 5434 sayılı Kanunda tanınmıştır. Binaenaleyh yeniden, Sayın Ülker'in önergesinde zikredildiği gibi bu geçen müddetin bu maddede tasrih edilmesine lüzum ve zaruret yoktur.

Bu bakımdan, bu tasarı bir adaletsizliğe son vermektedir. Yüce Meclisin bu yolda oy kullanılmasını istirham ediyoruz.

Saygılar sunarım.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Önergemi geri alıyorum.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Soru sorabilir miyim?

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — Ben de soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başer, sorunuzu sorunuz.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, muvazzaf askerlikten sonra memur olan ihtiyata çağırılmışsa sayılır deniyor. Memuriyete girmemiş muvazzaf askerlik yapmış bilâhara ihtiyatlık yapmış memuriyete girmiş, bunların durumu ne olacak?

BAŞKAN — Evet, Sayın Komisyon, cevaplandırın efendim.

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Devamla) — Zaten, bu süre borçlanmak suretiyle kendiliğinden hizmet süresine sayılıyor.

Yalnız arkadaşlarıma bir hususu işaret etmek istiyorum burada. Şimdiki bu borçlanmadaki esas, hangi tahsil derecesinde ise ve Personel Kanununa göre ilk kademe, derecenin ilk

kademesine hangi durumda giriyor ise; farzımuhal, bir yüksek okul mezunu bugünkü Personel Kanununa göre ilk memuriyete giriş derecesi 10 ncu derecedir. Bu 10 ncu derecenin ilk kademe aylığı üzerinden emekli primini ödeyecektir. Tasarı bu esası kapsamaktadır. Yani tereddüdü olan arkadaşlar. Ki, biraz önce bir muhterem arkadaşımız işaret etmişti, bu suretle bir adaletsizlik de önlenmiş olmaktadır.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Tam olarak cevabını alamadım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, Sayın Başer tarafından sorulan sorunun biraz daha vuzuhla cevaplandırılmasını rica ediyorum. Çünkü, metinde; muvazzaf erlikte geçen süre tasrih edilmiş. Bu hali daha sarih ifade buyurunuz.

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Devamla) — Evet efendim. Bu, ikisini de kapsamaktadır. Gerek memuriyete girmeden önce ihtiyat askerliğini yapmışsa, bu ihtiyat askerliği de borçlanmak suretiyle ilk kademe aylığı üzerinden pirime esas tutulacaktır.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — «İştirakçi» tâbiri var efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

Sayın Yağcı, sizin sorunuz?

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — Benim sormak istediğim aynı; fakat Sayın Yılmaz'ın izahları açıklık getirmedi.

Memuriyete girmeden evvel muvazzaf ve ihtiyat askerliği yapacak olan kişilerden iştirakçi durumunda bulunduğu takdirde...

BAŞKAN — Sayın Yağcı, konunuz anlaşıldı ve Sayın Komisyon Başkanı da kabul edildiğini ifade ediyor.

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Devamla) — Sayın Yağcı'nın ifade ettiği, borçlanmak suretiyle emeklilik süresine katılacaktır efendim.

HÜSEYİN BALAN (Ankara) — Sayın Başkan, soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

HÜSEYİN BALAN (Ankara) — Efendim, Komisyon Başkanının ifade ettiğine göre 1950' den sonraki Devlet memurlarının gerek yedek subayda, gerekse yedek subay okulunda geçen hizmetleri emekliliğe sayılıyor. Ancak, daha önce 1950'den evvelki yedek subayların okul hizmetleri hariçolmak üzere emekliliğe sayılıyor. Şimdi, ikilik çıkıyor.

BAŞKAN — Hayır efendim, okuldakilar de sayılıyor idi.

HÜSEYİN BALAN (Ankara) — Okulda geçen hizmetleri sayılmıyor efendim.

BAŞKAN — Sayılıyor idi efendim.

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Devamla) — Sayılıyor efendim.

BAŞKAN — Başka soru var mı efendim?.. Başka soru yok. Buyurunuz efendim.

Muhterem arkadaşlarım; bu maddenin daha önceki müzakeresi esnasında Sayın üyelerce verilmiş beş adet değişiklik önergesi Komisyona havale edilmiş idi. Komisyon, yeni bir metinle, bu okuduğumuz 1 nci madde metniyle huzurunuza gelmiş bulunuyor. Ancak, bu önergeler daha önce muamele görmemiş olduğundan, zabıtlara intikal etmemiş bulunduğundan bu önergeleri teker teker okutup sahiplerinden, önergelerinde ısrar edip etmediklerini sorduktan sonra gerekli muameleye tevessül edeceğim.

Şimdi, önergeleri takdim ediyorum efendim.

Sayın Başkanlığına

Görüşülmekte olan 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 1 nci maddedeki ek madde 102 ncinin altına aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim.

«Muvazzaf askerlikte geçen hizmet müddeti, terfilerin hesabında da dikkat nazarına alınır.»

Kastamonu
Hasan Tosyalı

BAŞKAN — Sayın Tosyalı?.. Yok.

Diğer önergeyi okutuyorum efendim.

Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun teklifine, Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı işçilerin de askerlikte geçen sürenin fiilî hizmetlerine ilâve ile emekliliklerine sayılmasının temini için gerekli tadilâtın yapılmasını rica ederiz.

İstanbul — Hasan Türkay
Kayseri — Enver Turgut
İzmir — Orhan Demir Sorguç

BAŞKAN — önerge sahibi arkadaşlarımızdan?.. Hiçbirisi hazır değil.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Teklifin 1 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkraların ilâvesini teklif ediyorum.

Saygılarımla.

İçel
Turhan Özgüner

«Bu süreler, kıdem ve terfileri de esas alınarak 657 sayılı Personel Kanununun intibak hükümleri aynen tatbik olunur.

Memuriyete, namzet memur sıfatıyle girmiş olanlar, bu namzetlik süreleri dolmadan er veya subay olarak askerlik hizmetine intikal etmiş iseler bu süre de fiilî hizmet süresine ilâve edilerek yukarıdaki fıkralar hükümleri tatbik olunur.»

BAŞKAN — Sayın Özgüner?.. Yok.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Tasarının 1 nci maddesindeki «muvazzaf askerliklerini er olarak yapmış olanların, muvazzaf erlikte geçen süreleri» deyiminin «muvazzaf askerliklerini er olarak yapmış olanların muvazzaf ve ihtiyat erlikte geçen süreleri» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu?.. Yok.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte bulunan kanuna aşağıdaki geçici maddenin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Trabzon
Ali Rıza Uzuner

«Ek madde 3. — Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa tabi memur ve hizmetlilerin de Emekli Sandığı hükümlerine tabi diğer memurlar misali borçlandırılmak suretiyle emeklilikteki fiilî hizmetlerine eklenir.»

BAŞKAN — Sayın Uzuner?.. Yok.

Bu müzakere esnasında iki önerge de gelmiş bulunmaktadır. Okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülen kanun teklifinin 102 nci maddesine «İhtiyat ve muvazzaflıkta» denilmesini arz ve teklif ederiz.

Nevşehir — Hüsamettin Başer
Diyarbakır — Sabahattin Savcı

Sayın Başkanlığa

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun ek maddesinde «askerliklerini er olarak yapmış olanların muvazzaf» ibaresinden sonra «ve ihtiyatlıkta» kelimesinin eklenmesini öneririm.

İstanbul
Reşit Ülker

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Sayın Başkan, ben zaten şartlı konuşmuştum. Verilen izahata göre geri alıyorum.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Biz de geri alıyoruz.

BAŞKAN — Önergelerinizi geri alıyorsunuz. Bu iki önerge de geri verilmiştir efendim.

Bir önerge daha gelmiştir okutuyorum. Önerge, Sayın Avşargil tarafından verilmiştir.

«Görüşülmekte olan 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 1 nci maddesine ek birinci maddesi beşinci satırdaki parantez içerisinde bulunan «hastalık ve» kelimelerinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.» diyor.

Bütün önergeleri sırasıyle işleme koyuyoruz efendim. Tekrar okutuyorum.

(Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Tosyalı tarafından verilen önergeye komisyon katılmamıştır.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Hasan Türkay, Kayseri Milletvekili Enver Turgut ve İzmir Milletvekili Orhan Demir Sorguç'un müşterek önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, bu mevzu zaten Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı Kanununda var. Bununla bir ilgisi yok. Sosyal Sigortalar Kurumu Emekli Sandığı Kanununda var ve bu fıkra da yürürlüktedir. Bu sebeple katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

(İçel Milletvekili Turhan Özgüner'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, durumu arz etmiştim. Zaten ihtiyat askerlikte geçen süre tanınıyor. Burada tekrar zikredilmesine lüzum yok.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Ali Rıza Uzuner tarafından verilen önerge bir ek madde ilâvesiyle ilgilidir. Sırası geldiğinde muameleye koyacağım.

Bir öncrge daha var, onu da okutuyorum.

(Kayseri Milletvekili Tufan Doğan Avşargil'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Başkaca değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :

Geçici madde — İştirakçilerden, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içinde yazı ile T. C. Emekli Sandığına müracaat edenlerin, muvazzaf erlikte, subay nasbedilmiş olanların 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra Yedek Subay Okulunda öğrenci olarak geçen süreleri, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki tahsil durumlarına göre, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa ek 31 . 7 . 1970 gün ve 1327 sayılı Kanun gereğince giriş derecesinin ilk kademe aylığı üzerinden ek madde esaslarına göre borçlandırılarak emeklilikte fiilî hizmet sürelerine eklenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Madde üzerinde değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir ek madde ilâvesiyle ilgili bir önerge var, okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte bulunan kanuna aşağıdaki geçici maddenin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Trabzon

Ali Rıza Uzuner

Ek madde 3. — Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa tabi memur ve hizmetlilerin de Emekli Sandığı hükümlerine tabi diğer memurlar misali borçlandırılmak suretiyle emeklilikte fiilî hizmetlerine eklenir.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MUSTAFA KEMAL YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, Sosyal Sigortalar Kurumu Emekli Kanunu ayrı, bu kanun ayrı. 5434 sayılı Kanun tamamiyle Emekli Sandığına tabi işyerlerini içine alan bir kanun. Sosyal Sigortaları buna dahil etmeye imkân yok. Bu sebeple katılmıyoruz.

BAŞKAN — Efendim, komisyon önergeye katılmadı.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum :

Madde 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum :

Madde 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Kadir Çetin tarafından verilmiş bir önerge var.

Sayın Çetin, bir defa yürürlük maddelerinin oylanmasının bir kısmı yapıldı. Saniyen, Yüce Heyetinizin aldığı bir karar gereğince, önergelerin veriliş zamanı kayıtlanmış bulunuyor. Bu sebeple önergenizi işleme koyamıyorum efendim.

Okunan 4 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanun teklifinin tümü üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

3. — İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin Toptancı halleri kanun teklifleri ve Sanayi ve Tiuaret, İçişleri ve Adalet komisyonlarından 5 er üyeden kurulu 57 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/221, 2/173) (S. Sayısı : 433)

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum efendim :

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Gündemin birinci görüşmesi yapılacak işler arasında 3 ncü sırada bulunan, İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Toptancı halleri kanun tekliflerinin (2/221, 2/173) (S. Sayısı : 433) memleketimizin ticarî ve iktisadî hayatında önemli rolü olması ve keza üretici ve tüketiciyi çok yakından ilgilendirmesi dolayısıyle önemi aşikârdır.

Bu bakımdan, mezkûr tekliflerin Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

57 No.lu Geçici Komisyon
Başkanı
Sakarya
Yaşar Bir

BAŞKAN — Efendim, ilgili Komisyon ve Hükümet hazır mı?.. («Komisyon hazır» sesleri)

Efendim, gündemler zamanında Başkanlık Divanının organları tarafından ilgili bakanlıklara bildiriliyor. Bu açıklamayı yapmak lüzumunu hissettiğimi arz etmek isterim efendim.

Efendim, Hükümetin temsil edilmemiş olduğunu gördüğümüz için gündemimizdeki diğer kanun tasarısının müzakeresine geçiyoruz.

4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı ve Adalet, Millî Savunma ve Plan komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulu 74 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/621) (S. Sayısı : 666) (1)

BAŞKAN — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısının müzakeresine geçiyoruz.

İlgili Komisyon ve Hükümeti temsil edecek sayın üye hazır mıdır efendim?.. («Komisyon ve Hükümet hazır» sesleri)

Efendim, bu tasarının müzakeresi esnasında Millî Savunma Bakanını, Millî Savunma Bakanlığı Kanunlar Dairesi Başkanvekili Hâkim Albay Muzaffer Başkaynak temsil edecektir. İçtüzüğe göre gerekli yetki belgesi alınmıştır.

Bir önerge var, okutuyorum efendim :

Yüksek Başkanlığa

Gündemde bulunan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısının, Anayasanın geçici 17 nci maddesine göre, altı ay içerisinde kanunlaşması öngörülen tasarılardan bulunmasına ve halen bu sürenin geçmiş olmasına, ayrıca 1488 sayılı Kanunla değişen Anayasanın 140 ncı maddesine göre, askerî nitelikteki idarî eylem ve işlemlerden doğan davalara Anayasa uyarınca Danıştayın bakmamasını ve bu nedenle davaların Danıştayda teraküm etmiş ve mercisiz kalmış olmasına binaen, tasarının ivedilik ve diğer işlere takdimen öncelikle görüşülmesini arz ederim.

Ferid Melen
Millî Savunma Bakanı

BAŞKAN — Bu kanun tasarısının öncelikle görüşülmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilikle görüşülmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı ile ilgili raporun okunmasında bir istek vaki olmamıştır. Raporun okunmamasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde söz isteyen sayın Üye?.. Yok.

---

(1) 666 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi okutuyorum:

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

Madde 1. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Madde üzerinde grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

Sayın İmer, daha önce aldığımız bir karar vardı; grup adına yapılacak konuşmaların tevsik edilmesi gerekiyordu. Siz buyurun, arkadaşlarınız tevsik etsinler efendim.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Görüşmekte olduğumuz tasarının 1 nci maddesi, tasarının tümü ile ilgili olan bir maddedir. Bu bakımdan, gerek bu madde ile ilgili olan görüşlerimizi, gerekse bu maddenin tasarının tümünü içine alan vüsatte bir madde olması dolayısı ile D. P. Grubu olarak görüşlerimizi Yüce Meclise arzedeceğiz. Buradaki görüşlerimiz, biran evvel kanunlaşmasını arzu ettiğimiz bu tasarının müzakeresinin mümkün olan süratle yapılmasını temin babında, ama bu arada Meclis müzakerelerinin ve bu müzakerelerin tutulan zabıtlarının ileride maddelerin ve kanunun tatbikatında, kanun koyucunun hangi gayeyi taşıdığını, hangi maksadı güttüğünü anlamak üzere yapılacak müracaatlarda, müzakerelerin ve zabıtların esas olması yönünden bu hususlaki görüş ve kanaatlerimizi kısaca arz edeceğim.

Getirilen tasarı, son Anayasa değişikliğine göre ve Anayasa'nın 140'ncı maddesinin son fıkrası hükümlerine istinaden getirilmiştir. Bu kanun tasarısı ile daha evvel sivil ve askerî idare mevzuunda işin bir ihtisas meselesi olması ve askerliğin icaplarından; disiplin, üst, ast münasebetleri gibi bir takım mevzuların sivil bir kazada askerî kazadan daha rahatlıkla, daha ihtisas içerisinde görülemeyeceği noktası üzerinde toplanmıştır.

Ayrıca tasarı gerekçesinde de açıklıkla görüleceği veçhile, yüksek bir idare mahkemesinin teşkili mevzuunda, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden ayrı olarak ve yıllardır, bir müddet Devlet Şûrası, sonunda Danıştay ismi altında faaliyet gösteren Yüksek İdare Mahkemesi ile yani Danıştay Mahkemesinin Kanunu ile bu kanun arasında paralellik sağlayıcı hükümler, bilhassa kanun metninde muhafaza edilmiştir.

Böylece 1 nci maddedeki; «Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.» maddesindeki hükümler, diğer maddelerde birbiri ile koordinasyon sağlayacak ve bir armoni teşkil edecek şekilde tanzim edilmiştir.

Ayrıca, şahsen bulunmuş olduğum komisyonda meselenin enine-boyuna müzakeresi yapılmış ve burada bazı zaruri görülen değişiklikler de yine komisyonda, Bakanlık temsilcilerinin de bulunduğu müzakereler sırasında yapılmış, böylece tasarının yeni kurulan bir teşekkül olmasına rağmen, böyle bir teşekkülün kurulmasında ve işlemesinde iyi bir düzenin getirilmesine dikkat edilmiştir. Bu arada, yine tasarıda dairelerin teşekkül tarzları, hâkim sınıfı çoğunlukta olmak üzere, muharip sınıftan da subayların alınması suretiyle Ordu'nun hukukî ve askerî yönden gereklerinin muhafazasına itina gösterilmiştir.

Diğer taraftan yine bu tasarıda bir yüksek idare mahkemesinde yapılması gereken işler ve bunun dışında açılacak davalar yönünden iptal ve tam kaza davaları mevzuunda da yine Danıştay Kanunu ile ve son değişiklikleri ile tasarı halinde Meclise getirilen Danıştay Kanunu tasarısı ile paralellikler temin edilmiş, böylece bir mutabakat sağlanmıştır.

Ayrıca, tasarı içerisinde Yüksek Askerî İdare Mahkemesinin üyelerinin sıfatları ile birlikte nazarı itibare alınmak üzere disiplin mevzularının halli bir şekle bağlanmış, diğer taraftan üyelerin cezaî yönden durumları da yine diğer emsali yüksek mahkemeler nazarı itibare alınmak suretiyle tanzim edilmiştir.

Böylelikle askerliğin gerekleri ile idarî durumu meczeden bir yenilik ve yerindelik sağlanmış olmaktadır. Bu bakımdan, gerek kanunun tümünün, gerek bu tümünü içine alacak mahiyetteki 1 nci madde hakkındaki DP olarak

görüşümüz; bu tasarının son yapılan Anayasa değişikliği muvacehesinde de yerinde bir tasarı olarak getirildiği ve bunun askerî mevzuatta ve Türk hukuk mevzuatında büyük bir boşluğu dolduracak bir müessesenin tesisine vesile olacağı durumunu parti olarak kabul etmekteyiz.

Bu görüşlerimiz içerisinde diğer maddelerde zaruri gördüğümüz takdirde, taleplerimiz mahfuz bulunmak kayıt ve şartı ile bu tasarının milletimize ve Ordu'muza, Türk hukukuna hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim.

Hürmetlerimle efendim.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Söz istiyorum sayın Başkan.

BAŞKAN — Söz istiyorsunuz, buyurunuz efendim.

Sayın İşgüzer, peşinen şunu ifade etmek istiyorum, şahsınızı hedef alarak değil. Sayın İmer tasarının daha çok tümü üzerinde görüştü. Bu tevali etmesin efendim. Buyurunuz.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, zaten 1'nci madde takdir buyuracağınız üzere Yüksek Askerî İdare Mahkemesinin hemen hemen tümünü içine almaktadır. Bendeniz ikazınıza riayet etmek suretiyle çok kısa olarak görüşlerimi arzedeceğim.

BAŞKAN — Şimdi bunu deyiniz ki; «müsamaha ile karşılayın deyiniz.»

HİLMİ İŞGÜZAR (Devamla) — Sağolun, teşekkür ederim. Çok kısa olacak zaten.

BAŞKAN — Başkanlık size o müsamahayı göstersin, ama «1 nci madde tümünü içine alıyor» derseniz olmaz sayın İşgüzar. Buyurun efendim.

HİLMİ İŞGÜZAR (Devamla) — Sayın Başkanım çok kısa olmak üzere görüşlerimi arzetmek istiyorum.

Anayasamızın 140'ncı maddesi son olarak değiştirilmek suretiyle, son fıkrası ilâve edilmiş ve burda Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kurulması öngörülmüş olduğu cihetle, bu kanun tasarısı hazırlanmak suretiyle bugün buraya getirilmiştir.

Bu kanun tasarısı Anayasamızın değişikliğinden önce buraya getirilemiyor idi. Şimdi Askerî Yargıtay'a paralel olarak Yüksek Mahkemeler kadrosu içinde yeni bir Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kurulmak üzere buraya bu tasarı getirilmiştir.

Bendeniz tümü üzerinde görüşme imkânını bulmadım, bulamadım. Yalnız 1 nci maddesinin üzerinde görüşlerimi yine 1 nci maddenin ruhuna sadık olmak üzere burada tekrar ediyorum.

Yüksek mahkemelerin birliği bakımından memleketimizde esasında bir Danıştay vardır. Buna Devlet Şûrası diyoruz. Bunun karşılığı olarak da Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kurulmasını 1 nci madde öngörmektedir. Biz esasında Anayasa maddesi değişikliğe tâbi tutulmamış olsa idi, - ki biz bunun da karşısındayız - esasında Askerî Yüksek İdare Mahkemesine lüzum olmadığı kanaatini ötedenberi taşıyarak, o konuda mütalâa beyan ediyoruz. Çünkü, disiplin hiyerarşik düzen içinde, komuta zinciri içerisinde yerine getirilir. Yoksa Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kurulması suretiyle, askerlik içerisinde disiplin sağlanamaz. Çünkü askerlik, Yüksek İdare Mahkemesi disiplin kuran bir organ değil, adalet tevzi eden ve haksızlığa maruz kalmış olan tam kaza ve iptal davalarına bakan bir mahkemedir.

Bu bakımdan, Danıştay Kanunları mevcut iken ve Fransa'dan alınan Danıştay müessesesi ayakta durur iken, ikinci bir kez Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kurulması ileride tatbikatında göreceğimiz veçhile bazı aksaklıklar meydana getirecek, hukuk ihlâl edilecektir.

Bu bakımdan, 1 nci maddeyi biz yerinde görmüyoruz. Çünkü, emekliye sevk edilmiş nice askerler ve kadrosuzluk yüzünden terfi edememeyen kıymetli askerî şahısların hakları Danıştay'a müracaat edilmek suretiyle kısa zamanda kendilerine verilmiş ve tatbikatta bunun aksaklıkları görülmemiştir.

Şimdi 1 nci madde ile kurulmak istenen Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde üyelerin hepsi hukukçu olmadığı cihetle ve komutanlardan, âmirlerden de buraya üye verildiğini düşünürsek, Anayasa'nın ruhuna, özüne ve hukuk devletindeki temel hak ve hürriyetlerle bunları bağdaştırmak mümkün değildir.

Bizi temel hak ve hürriyetlerden bahsederken hukuk devletinden, bilhassa sosyal hukuk devletinden bahsederken, hakların verilmesini ve bağımsız mahkemelerin kararları arasında birliğin kurulmasını istiyoruz.

Halbuki, şimdi 1 nci madde ile kurulacak Askerî Yüksek İdare Mahkemesi bu birliği or-

tadan kaldırmakta, ikinci bir mahkeme, idarî mahkeme olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz bunu askerî hâkimlerle, askerî doktorlarla ve onunla ilgili ihtisas sahibi kişilerin askerlik içerisinde görev almaları ile mukayese etmek imkânına da sahib değiliz. Çünkü, askerî hâkimler sadece askerî kişilerle ilgili işleri görürken, askerî doktorlar da yine asker kişilerin sağlık yönünden onlara hizmet servislerini yürütürler.

Halbuki Danıştay doğrudan doğruya tam kaza davalarına, iptal davalarına, hukuku muhtel olan kişilerin davalarına baktığına göre, ortada bir Danıştay var iken, işte bu şekilde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kurulması cihetine gidilmesini biz hukuk devleti içinde mahkemelerin bağımsızlığı yönünden olduğu kadar, mahkemelerin verdiği kararların birliği yönünden de mahzurlu telâkki ediyoruz. Bu bakımdan 1 nci madde ile kurulmak istenen Askerî Yüksek İdare Mahkemesiyle ilgili diğer maddeler görüşülmeye başlayınca işaret edeceğimiz veçhile hukukun dışına çıkılmakta ve bilhassa Askerî Yargıtay üyeleri arasında olmayan ve sivil Yargıtay ve Danıştayda olmayan bir hususla karşı karşıya kalmaktayız ve üyelerin içerisinden yarıdan fazlası askerî hâkimlere verilirken diğerleri de doğrudan doğruya kumandanlara, âmirlere ve subaylara verilmek suretiyle hukuk tekniğine aykırı bir tutuma girmiş oluyoruz. Bu yönden bu 1 nci maddenin karşısında olduğumu beyan etmek için söz aldım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun, sayın Koisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Aslında 1 nci madde üzerinde komisyonda kabul edilen metin matbaada basılırken bir kelime unutulmuş, bunu ilâve etmek için bir önerge hazırladım, Komisyon adına bunu takdim edeceğim. Bu önergeyi açıklamak için söz almış bulunuyorum.

Şimdi, gerek Hükümet tasarısında ve gerekse Komisyonumuzca kabul edilen metinde «Birinci bölüm» den sonra «Kuruluş» gelmektedir, «Kuruluş» tan sonra da 1 nci maddenin başlığı «Askerî Yüksek İdare Mahkemesi» olarak geçiyor. «Kuruluş» kelimesi bizim Komisyonda kabul ettiğimiz metinde de var,. Hükümetin tasarısında da var. Matbaa hatasıdır, unutulmuştur. Bu kelimenin ilâve edilmesi gerekmektedir. Bunun için bir önerge hazırladım, Komisyon olarak Sayın Başkanlığa takdim edeceğim.

BAŞKAN — Efendim, kırmızı kalemle ilâve edilmiş, «Kuruluş» kelimesi vardır. Okunmamışsa bir önergeye lüzum yok; biz onu o şekilde okutarak itmam ederiz.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Sayın Başkanım, bizim elimizdeki tasarıda yok. Kurşun kalemle Kanunlar Müdürlüğü ilâve etmişse mesele yoktur ve böylece önerge vermekten de sarfınazar edebiliriz.

BAŞKAN — Evet, efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Şimdi, tasarının tümü üzerinde değerli üyelerden söz alan olmamıştır. Ancak, 1 nci madde üzerinde değerli iki üye arkadaşımız söz almıştır; Sayın Kubilay İmer ve Sayın Hilmi İşgüzar arkadaşlarımız 1 nci madde üzerinde görüşlerini açıklarken dolayısiyle kanun tasarısının tümü üzerinde önemli konuşmalar yapmış oldular. Komisyon olarak yaptıkları bu konuşmalara da kısaca cevap vermek zaruretini duymaktayız.

Sayın İşgüzar arkadaşımız, genellikle bu kanun tasarısı, üzerindeki görüşlerini iki noktada toplamış oldular. Birincisi şudur: Dediler ki, kurulan bu Askerî Yüksek İdare Mahkemesi aslında disiplini sağlamak için kurulacak bir müessese değildir, bu mahkemelerde disiplin sağlanmaz, hukuku uygulayacak, adaleti sağlayacak bir mahkeme olacaktır.

Bu görüşlerine biz de katılıyoruz. Aslında Askerî Yüksek İdare Mahkemesini ordunun içindeki disiplini sağlamak için kurulmuş bir mahkeme olarak görmüyoruz. Aslında Hükümet de kanun tasarısını hazırlayan organ olarak genellikle Yargıtayın Teşkilât Kanununa paralel olarak hazırlamış, titizlikle bütün teferruatına varıncaya kadar anakurulları gözden geçirmiş, eşitlik sağlanmış ve hakkın, adaletin gerçekleşmesini sağlayacak bilcümle hükümler Danıştay Kanununa uygun bir şekilde hazırlanmış ve gelmiştir. Komisyon da bunu bu şekilde benimsemiştir. Paralelliği görülmeyen bazı hallerde de Komisyon bu paralelliği, eşitliği sağlamıştır.

Şimdi, kurulması, istenen mahkemenin bütün hâkimlerinin hukukçu olmadığı mülâhazası-

nı da ileri sürdüler ve bununla da adaletin rencide olacağı görüşünü savundular.

Aslında bu husus bir Anayasa meselesidir. Anayasamızın 138 nci maddesinde «Askerî mahkemelerde üyelerin çoğunluğunun hâkimlik niteliğine sahibolması şarttır.» hükmü vardır. Anayasanın bu hükmüne tamamen uygun olarak hazırlanmış bir kuruluş olmaktadır. Aslında Danıştayın da bütün üyeleri hukukçu değildir. Meslekten gelme, idarede tecrübesi olan kişilerin de Danıştaya üye olma imkânları vardır ve çoğunluğu da idarecidir, validir. Hukukçuların bir mahkemede ekseriyeti teşkil etmemesi veya bir mahkeme üyelerinin tamamının hukukçu olmaması eğer adaletin gerçekleşmesine mani teşkil edecekse, bugünkü Danıştayın da artık adalet dağıttığını iddia edemeyiz gibi bir mantık içine girmiş oluruz. Şimdi, bu konuyu da böylece cevaplamış oluyorum.

Hazırlanan tasarı, Anayasanın 1488 sayılı Kanunla yapılan son değişikliği ile 140 ncı maddeye ilâve edilen son fıkraya tamamen uygun olarak hazırlanmıştır. Bir zaruret görülmüştür, Anayasa değiştirilmiştir. Anayasa değişikliğine gerekçe olarak kabul edilen olayları burada tekrarlamakla kıymetli vakitlerinizi almak istemiyorum. Aslında bunun münakaşası da gereksizdir. Çünkü, Anayasa hükmü haline gelmiştir, tasarı da Anayasaya tamamen uygundur. Böylece durumu arz ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Okçu.

HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkan, muhterem üyeler;

Anayasanın bir hükmünü icra için bu tasarı hazırlanmıştır. Saygı duyarım, hürmet ederim; yalnız bazı temennilerim olacak.

Gerekçesinde diyorsunuz ki, «Birçok hükümleri 521 sayılı Danıştay Kanunundan aynen aktarılmıştır» 1 nci madde de buna istinaden bu teşekkülün kurulması için tedvin edilmiş bir madde.

Temennim şudur: Hürriyet olsun, hukuk olsun, akıl olsun, hatta adalet olsun fizik kanunları gibi ittifak edilen hususlar değildir. Hürriyet dediğimiz vakit umumiyetle biz kendimiz ne yapabileceğiz tezini savunuruz, kastımız bu olur. Hürriyeti başkaları için mütalaa ettiğimiz vakit, sen neyi yapamayacaksın, mütalaası vardır, sen neyi yapacaksın, mütalaası yoktur.

Adalet dediğimiz vakit umumiyetle kasdettiğimiz husus da şudur: Birçok felsefecilerin de ileri sürdüğü gibi, cezadır. Adalete sığınmak istediğimiz vakit, umumiyetle onun merhametine sığınmaya matuf bir hareket olur.

Akıl dediğimiz vakit de, umumiyetle kendi aklımızdan bahsederiz, sizlerin aklınızdan bahsetmeyiz. Farklı düşünceler içinde olabiliriz.

Benim kasdetmek istediğim şudur: Dedim ki, askerî hiyerarşi, birçok mantığı, birçok yapısı var, Şûrayı Devletin birçok noktaları ile iktibasedilmiş; bu şartlar altında ben nafıa işlerinde çalışan bir insan olarak veya bir teşekkül olarak, nafıa da hukuktan anlamaz, onların hususiyetleri vardır, farklı bir durum yaratılır. Bütün sektörde ayrı bir yargıya gidebilir. Hukukta ahenk ve birlik meselesi mühimdir. Bizi zorlar, birçok noktaları ile mütalaa edip bu noktaya sokabilir, ama fayda mı olur, zarar mı olur bunların üzerinde durmak lâzımdır. Bugünkü asırda bile modern demokrasilerde her nazariyeciye göre ayrı demokrasi var. O kadar cazip bir müessese ki, insan aklına, insan mantığına bu derece darbe vuran kelime zor bulunmuş. O kadar zor bulunmuş ki, her modern demokraside demokrasi anlayışı farklı. İşte biz bu ortam içindeyiz. İfrata mı kaçıyoruz, tefrite mi çaşıyoruz bilemiyorum, ama bu işin ortamı içerisinde temenni olarak söylüyorum, biz bu meselede Anayasanın hükmünü yerine getirmek istiyoruz. Doğrudur, fakat doğru mu olur, eğri mi olur, çok dikkatli olmak lâzımgeldiği kanısı içindeyim. Aslında kanuna muarız değilim, saygılıyım, hürmet ediyorum. Bugün bazı hadiseler olacak, bazı hususlar, olacak... Meselâ, Şûrayı Devlet gayet güzel işleseydi buna lüzum kalmayacaktı. Bunu açık açık söyleyebilirim, ben. Bunu tesçil ettirmek istiyorum. Türkiye'de müesseselere verilen yetkiler mesuliyetlerle birlikte ahenkli tarzda işleseydi, Şûrayı Devlet görevinde birçok noktalarıyle tenkidedilmemiş olsaydı şu kanun huzurunuza gelmezdi ve bunu ben tesçil ettirmek istiyorum. Vakıalar böyle geldikçe, ayrı kanun tarzında bazı şeyleri tedvin yoluna gidersek o zaman «Artık memlekette demokrasi yoktur» diyecek noktaya gelebilirim ben. İnanç meselesidir, bu. Değer verebilme meselesidir. Bu itibarla benim temennim şudur :

Her şeye rağmen zor şartların anlarını yaşadık, biz. Ben aslında - şahsım bakımından söylüyorum - politikaya gelmekten son derece pişman bir insanım. Memleketimi çok seviyorum, güçlü olmasını istiyorum. Diktatörden demokrasi olur mu, olmaz mı bunun münakaşalarına da girmiyorum, totaliter bir demokrasiden de bahsetmek istemiyorum, ama hukuka saygılıyım. Hukukî prensiplerde, temel meselelerde anlaşmakta fayda ümidediyorum.

Bu madde itibarıyle bütün temennim şudur: İyi insanlar elinde iyi tatbik edilmesini istemekten başka bir şey söyliyemiyorum. Kanuna muarız değilim, saygılıyım, rey de veririm. Hislerimi dile getirmek istedim. Komisyonu da takdir ediyorum, Başkanını da ve arkadaşları da takdir ediyorum.

Hürmetler arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, başkaca söz isteyen sayın üye yok. Madde üzerinde değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi, herhangi bir tereddüde mahal bırakmamak maksadıyle, noksan kaldığı ifade olunan kısmını da ikmal ederek tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

Madde 1. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Teşkilât

Madde 2. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin teşkilâtı Millî Savunma Bakanlığı kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli

Madde 3. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli şunlardır.

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreter;

b) Başkanunsözcüsü Başyardımcısı ve Kanunsözcüleri;

c) Genel Sekreterlik ve Sekreterlik personeli;

d) Daire Müdürlüğü, Tasnif ve Yayın Bürosu personeli;

e) Kadroda gösterilen diğer personel.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum.

Teminat

Madde 4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyeleri; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi hâkimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kendilerine sağladığı teminat altında hizmet görürler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum.

Organlar

Madde 5. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin organları şunlardır :

a) Daireler;

b) Daireler Kurulu;

c) Başkanlar Kurulu;

d) Yüksek Disiplin Kurulu;

e) Genel Kurul,

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Sekreterlik ve kalemler

Madde 6. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun, hâkim sınıfından olan üyeleri arasından seçeceği bir üye, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Sekreterliği görevini yapar.

Genel Sekreter, İkinci Başkanlığa bağlıdır.

Genel Sekreterliğe yeteri kadar yardımcı personel verilir. Ayrıca Başkanunsözcülüğünde, Daireler Kurulunda ve dairelerde yazı ve sair işlemleri yürütecek birer kalem teşkilâtı kurulur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının «Genel Sekreterlik ve Kalemler» başlığı altında bulunan 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesine müsaadelerinizi saygıyle arz ederim.

Maraş Milletvekili
M. Zekeriya Kürşad

«Madde 6. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun üyeleri arasından seçeceği bir üye, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Sekreterliği görevini yapar.

Genel Sekreter Birinci Başkanlığa bağlıdır. Genel Sekreterliğe yeteri kadar personel verilir. Ayrıca, Başkanunsözcülüğünde, Daireler Kurulunda ve dairelerde yazı ve sair işleri yürütecek birer kalem teşkilâtı kurulur.»

BAŞKAN — Sayın Komisyon okunmuş bulunan önergeye katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım önergeye katılmıyoruz efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Önergemi izah sadedinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Kürşad.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, önergem, bu kuruluşun, bu yüksek mahkemenin bir ahenk içerisinde çalışmasını tazammun etmektedir.

İkinci Başkanlık mertebesinin, Birinci Başkanlığı bir kenara itercesine tezahür edecek vazife anlayışına götürülmesinin ileride doğacak sakıncalarını dikkate alarak bu teklifte bulunmaktayım.

Bu suretle, Genel Sekreterlik - ki, idarî işler yapacaktır - esasen gerek başkanlığın, gerek İkinci Başkanlığın, gerekse üç dairenin ayrı ayrı kalemleri, kalem büroları bulunacağına göre, onların hukukî yönden yapacakları her türlü işlemi bu bürolar yürüteceğine göre, Genel Sekreterliğin İkinci Başkana bağlanmasını, özellikle askerî camia içerisinde - değil bu daire içerisinde, bütün Devlet daireleri içerisindeki - hiyerarşinin bozulması, ahenksizliğin getirilmesi, ileride birçok anlaşmazlık ve çelişkinin meydana getirilmesi anlamında mütalaa ettiğim için bunun izalesi maksadiyle Genel Sekreterliğin Birinci Başkanlığa bağlanmasını - normal durum olacağı için - teklif ediyorum. Teşekkür ederim.

MEHMET AYTUĞ (Elâzığ) — Arkadaşımızın önergesi maddeyi tamamen değiştirir nitelikte bulunduğu...

BAŞKAN — Sayın Aytuğ, bir başka arkadaşımızın önergesini izah hakkınız olsa size memnuniyetle söz vereceğim, fakat...

MEHMET AYTUĞ (Elâzığ) — Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Önerge aleyhinde söz olmuyor; ancak Komisyon söz alırsa soru sorabilirsiniz efendim.

Sayın Komisyon Başkanı, buyurunuz efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Anayasamıza göre, idarenin her türlü eylem ve işlemi yargı organlarının denetimi altındadır. Askerî kişilerle ilgili eylem ve işlemlerin de Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin denetimi altında bulunması, Anayasamızın değişik 140 ncı maddesinin gereğidir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesine asker kişiler başvuracaklardır; subaylar başvuracaklardır, sivil personel başvuracaktır, generallerimiz başvuracaklardır, astsubaylar başvuracaklardır. Gerek Hükümet ve gerekse Komisyon, bu tasarı hazırlandığı zaman, Askerî Yüksek İdare Mahkemesine haklılık iddiasiyle başvuracak asker kişilerimize haklarının verilmesine mani olmamak, sert bir disiplin tutumuyla taleplerini hemen reddedilecek talepler mahiyetinde görmemek ve aslında bu mahkemeyi hukukî ölçüler içerisinde çalışan, adalet dağıtan bir mahkeme olarak, haksızlığa uğradığını iddia eden bir askerî şahsın hak aramasına imkân verecek esaslar ve espri içinde hazırlanmasına dikkat etmişlerdir. Maksadımız hakkı yok etmek değil, asker kişilerin, askerlik hizmetinden daha iyi anlayan askerî hâkimlerce haklarının teslimine çalışmaktır.

Şimdi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iki türlü görev vardır: Bir kısım görev...

BAŞKAN — Sayın Aybar, lütfediniz konu dışına çıkmayınız efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Sayın Başkanım, bu kanunun genel görüşmesi yapılmadığı için bu maruzatta bulunmak mecburiyetinde kaldım efendim.

BAŞKAN — Tamam efendim, bütün mesele şu önerge üzerinde kalmanızdır. Lütfediniz konu dışına çıkmayınız efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Şimdi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iki türlü görev vardır: Bir kısmı idarîdir, bir kısmı adlîdir. İtina ile üzerinde durulmuştur; adaleti gerçekleştirmek amacıyle, adlî görevin hâkimlere verilmesi üzerinde titizlik gösterilmiştir. İdarî görevin, hâkim olmayan asker kişilere verilmesi ve böylece askerî hiyerarşik kurallar içerisinde kalınması konusunda titizlik gösterilmiştir.

Genel Sekreterliğin göreceği hizmet; Askerî Yüksek İdare Mahkemesine başvuracak asker kişilerin dosyalarını hazırlamak, ilgili daireye tevdi etmek, adlî noksanlıklarını ikmal ettikten sonra davanın selâmetle yürütülmesini sağlamak olduğuna göre, bu görevin hâkimler tarafından görülmesinde isabet vardır. Meslekten daha iyi anlayan kıymetli mütehassıslar tarafından bu işin görülmesi konusu üzerinde durulmuş ve bu itibarla hâkim olan İkinci Başkana, adlî görev yapacak olan Genel Sekreterliğin bağlanması, yapılacak seçimin de hâkim üyeler arasından yapılması hususu tensibedilmiştir.

Mesele; herhangi bir adaletsizliğe sebebiyet vermemek, hak arayan bir asker kişinin haksızlığa uğramasını önlemekten ibarettir.

Bu itibarla, önerge yersizdir; katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sorunuz var mı Sayın Aytuğ?

MEHMET AYTUĞ (Elâzığ) — Benim sormak istediğim hususa değindikleri için soru sormaktan sarfınazar ettim efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum.

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin nitelikleri seçmeleri ve atanmaları

Üyelerin nitelikleri

Madde 7. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin üyeleri; emsaline nazaran hizmetin gerektirdiği üstün bilgi ve tecrübeye sahip;

a) General, amiral ve albay rütbesindeki subaylarla,

b) En az albay rütbesinde birinci sınıf askerî hâkimler arasından seçilirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum.

Üyelerin seçimi

Madde 8. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üyeleri, Genel Kurul tarafından üye tamsayısının salt çoğunluğu ile her boş yer için gösterilecek üç aday arasından Cumhurbaşkanlığınca seçilir.

Hâkim sınıfından olmayan general ve amiraller ile albaylar Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç misli aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum.

Atanma

Madde 9. — 8 nci maddeye göre seçilen üyeler arasından, rütbe ve kıdem sırasına göre, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, İkinci Başkanlığına Başkanunsözcülüğüne ve üyeliklere, Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile atama yapılır.

Atamalar Resmî Gazetede yayınlanır.

Daire üyelerinin en kıdemlileri Daire Başkanlığı görevini yapar.

İkinci Başkan ile Başkanunsözcüsünün askerî hâkim sınıfından olması şarttır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 9 ncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

«Madde 9. — 8 nci maddeye göre seçilen üyeler arasından rütbe ve kıdem sırasına göre Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, İkinci Başkanlığına, Başkanunsözcülüğüne ve üyeliklere Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın tensibi ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile atama yapılır.

Atamalar Resmî Gazetede yayınlanır.

Daire üyelerinin en kıdemlileri Daire Başkanlığı görevini yapar.

Başkanunsözcüsünün askerî hâkim sınıfından olması şarttır.»

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önerge için mütalâanızı belirtir misiniz efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım, İkinci Başkana, kanunda verilen adlî görevler vardır. Önerge, İkinci Başkanın çıkarılmasını hedef tutmaktadır. «İkinci Başkan» tâbiri buradan çıkarıldığı takdirde...

BAŞKAN — Benim anladığıma göre, İkinci Başkanın çıkması değil de, İkinci Başkanın hâkim sınıfından olmaması...

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Öyle anlayabildik efendim. Maddede:

«İkinci Başkan ile Başkanunsözcüsünün askerî hâkim sınıfından olması şarttır» ibaresi var. Önerge ise sadece Başkanunsözcüsünün askerî hâkim sınıfından olmasını öngörüyor.

BAŞKAN — Evet efendim, diğerinin de hâkim sınıfından olmamasını arkadaşımız teklif ediyor.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Önerge, İkinci Başkanın askerî hâkim sınıfından olması şartını ortadan kaldırıyor.

Şimdi, İkinci Başkana tasarıda verilen görevler, adlî görevlerdir. Adlî görevlerin askerî hâkim tarafından yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde adaletin gerçekleşmesine zarar verebilir. Bu itibarla önergeye katılmıyoruz.

BAŞKAN — Efendim, bir değişiklik daha var, dikkatinizden kaçmış olacağını tahmin ediyorum.

«Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı» tabiri yerine, «Tensip edeceği» kelimesini getirmiş Sayın Kürşad.

Onun için mütalâanız nedir efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Efendim, «Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile atama yapılır» tabiri vardır. Bütün hâkimler için kararnamenin çıkarılmasını gerektiren, şart koşan hüküm böyledir. Bu itibarla önergeye katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Önergemi izah için söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Ben, burada bir vazifenin ifası dolayısiyle vicdanî bir huzura kavuşmak için bu önergeleri vermiş bulunuyorum, kabul edilir veya edilmez. Bugün Türkiye'de müesseselerimizden gördüğümüz davranışları ve içinde bulunduğumuz durumu hepimiz ayrı ayrı idrak etmekteyiz.

Şimdi, burada üç kişi, üç hâkim oturuyorlar - maddesi ileri de gelecek. Anayasaya rağmen süresiz tayinleri vardır - ve bunlar üç kişi seçiyorlar. Bunu Millî Savunma Bakanı ve Başbakan imzaya mecbur. İmza etmezse ne olacak?.. Memleketimizin ileride düzelteceği, daha doğrusu Meclislerimizin düzeltebileceği bir durum değil ki bu. Hep bu şekilde işlemler yapıyoruz ve sonra onun altında memleket ve millet olarak eziliyoruz.

Ben bu maksatla önerge veriyorum. Değiştirip, değiştirmemek takdiri Yüce Heyetindir. Teşekkür ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) Sayın Başkanım, bir konuyu tavzih etmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Kürşad'ın takıldığı bir konu var.

Şimdi, «8 nci maddeye göre seçilen üyeler arasından rütbe ve kıdem sırasına göre, Askerî

Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, İkinci Başkanlığına, Başkanunsözcülüğüne ve üyeliklere, Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile atama yapılır» deniyor.

Şimdi, atama hakkında kıdem sırasına göre yapılıyor. Millî Savunma Bakanlığı, üyeler arasında kıdemi bilen makam olduğu için ve kendilerinin orada fazla bir inisiyatifi yoktur. Tayin edilmiş olan üyeler arasındaki kıdem esastır. Kıdemi kendileri bilmektedirler, kararnameyi kendileri hazırlayacaklardır. Kıdem sırasına göre kararname hazırlanacak ve böylece Sayın Cumhurbaşkanına onaylatılacaktır.

Burada, her hangi bir makama verilmiş bir yetki de bahis mevzuu değildir. Sayın Kürşad'ın ısrarla üzerinde durduğu bu konunun bu bakımdan fazla bir önem taşıyacağını tahmin etmiyorum. Mühim olan değişiklik, İkinci Başkanın, askerî hâkim sınıfından atanması şartını ortadan kaldırmaktadır ki, - demin de arz etmiştik - İkinci Başkanın, Birinci Başkanın, Genel Sekreterin özel görevleri kanun tasarısında sıralanmıştır. İkinci Başkana adlî görevler verilmiştir. Bu görevi, askerî hâkim olmayan bir üyeye, bir makama tevdi ettiğimiz takdirde bundan adalet zarar görecektir.

Endişemiz bundan ibarettir. Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, Sayın Komisyon Başkanı! 7 nci maddede «Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin üyeleri; emsaline nazaran hizmetin gerektirdiği üstün bilgi ve tecrübeye sahip» olacaklardır diye, bir maddeyi görüştük ve kabul ettik.

Bu açıdan ve daha önce burada bir arkadaşıma cevap olarak yapmış oldukları konuşmasında da Danıştay'da valilerin, idarecilerin bulunduğunu, hâkimlerin bu bakımdan büyük bir ehemmiyetinin bulunmayacağını ve aklıselim meseleleri çözebileceğini ifade ettiğine göre, bir tezatta olup olmadığının açıklanmasını rica edeceğim.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Aybar.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım, biz bir tezat göremiyoruz.

Anayasamıza göre Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin ekseriyeti, askerî hâkim kişilerden teşekkül eder. Hâkim olmayan üyeler arasında da, 7 nci maddede ne gibi niteliklerin kabul edileceği sıralanmıştır. Biz bir çelişki görmüyoruz. Danıştay kararına paralellik konusu, gerek Hükümet tarafından tasarı hazırlanırken ve gerekse Komisyon tarafından tasarı görüşülürken titizlikle üzerinde durulmuş; adaletin zarar görmemesi, adaletin hakkı ile tecellisini sağlayacak hükümler bu tasarıya getirilmiş ve konulmuştur.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, bir soru daha sorabilir miyim?

BAŞKAN — Efendim, son olarak buyurunuz.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Komisyon, Başkanı, bu maddenin Komisyonda son derece titizlikle görüşüldüğünü ifade ettiler. Sayın Komisyon Başkanı acaba bu maddenin görüşülmesinde kendileri Komisyonda bulundular mı?...

Zatialinizin delaletiyle bunu öğrenebilir miyim?...

BAŞKAN — Efendim bu, içtüzüğün getirdiği soru müessesesine uygun bir soru değil. Onun için yöneltmiyorum.

Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum...

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım, şunu da açıklamak istiyorum..

BAŞKAN — Efendim, ben size soru yöneltmedim ki, cevap hakkınız olsun.

Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 ncu maddeyi okutuyorum.

Görev süresi

Madde 10. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olmayan üyelerinin görev süresi en az üç yıldır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 10 ncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

«Madde 10. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin görev süresi 4 yıldır.

Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.»

BAŞKAN — Sayın Komisyon, katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Bu önergeye katılmıyoruz.

Askerî albay veya general rütbesinde olan bir kişiyi orada 4 sene tutmak, onun sicil dönemini geçer, hatta kıta hizmetine engel teşkil eder. Bu itibarla, hazırlanan «üç yıl» süresi doğrudur.

ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, önergemi izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bundan önce de hissiyatımı Yüce heyete arz etmiştim. Anayasanın 140 ncı maddesinde Danıştay ile ilgili olarak 153 ncü sayfasının ikinci paragrafında; «Danıştay, Başkanını ve Başkanunsözcüsünü kendi üyeleri arasından üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçer.

Başbakan, daire başkanları ve Başkanunsözcüsünün görev süreleri dört yıldır.» diye, Anayasa bir hüküm getirmiştir.

Şimdi burada görüştüğümüz tasarıda, dairelerde, yani hüküm verecek olan, karar alacak olan dairelerde iki sınıf vardır:

1. — Muharip sınıflar,

2. — Hâkim sınıfları.

Hâkim sınıfları için bu kanunda, bu tasarıda hiçbir süre tahdidi yoktur ve bunlar emekli oluncaya kadar burada kalacaklar. Halbuki bunlar askerdirler. Buna mukabil diğer askerler üç sene olarak tayin edilmişlerdir.

Anayasaya aykırı düşen bu madde ve kararların alınmasında müsavatsızlığı ve hakkaniyeti zedeleyecek olan bu ikili durum, yani birisi üç sene için, öbürü süresiz olarak üyeler komisyonda vazife alacak ve ondan sonra bunlar normal şekilde karar vermiş olabilecekler.

Ben, bunun ileride bizzat hukukun kendisini zedeleyeceği inancındayım. Karar yine Yüce Komisyonundur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Kürşad, bu tasarının görüşülmesiyle ilgili olarak kurulan Geçici Komisyon üyesi bulunmaktadır. Dağıtılmış bulunan raporlarda, kendisinin imzada bulunmadığı şerhi mevcuttur. Halbuki, Sayın Kürşad, bilâhara Başkanlığa verdiği bir önergede aynen «Yüksek Askerî İdare Mahkemesi kanun tasarısının bazı maddelerine muhalifim. Söz hakkım mahfuzdur» demek suretiyle, bu hakkını saklı tutmuştur. Kendisine bu açıklaması çerçevesinde söz vermiş bulunduğumu beyan ediyorum ve zabıtlara geçirmiş bulunuyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkan; Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde hâkimlerin devamlı görev almaları gayet tabiîdir. Aslında kendi mesleklerini devamlı olarak icra ediyorlar. Asker kişilerin orada görev almaları istisnaidir. Asker kişilerin görevleri, kıtada kumandanlıktır. Kumandanlar terfi edebilmeleri için, muayyen bir süre dışında idarî hizmetlerde bulunamazlar. Bir generali, bir albayı Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde 3 yıldan fazla tutmak, rütbe terfiine engel teşkil edebilir.

BAŞKAN — Sayın Aybar, bunları söylediniz efendim, zabıtlara geçti.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — O bakımdan arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

Sayın Kürşad tarafından verilen değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

10 ncu maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 nci maddeyi okutuyorum.

Başkanunsözcüsü, Başyardımcısı ve Kanunsözcülerinin nitelikleri ve atanmaları

Madde 11. — Başkanunsözcüsü Başyardımcılığına ve Kanunsözcülüklerine genel atama şartları da dikkate alınarak bu hizmetin gereklerine uygun tecrübe ve nitelikleri haiz askerî hâkimler atanır.

Bu maksatla Başkanunsözcüsü tarafından boş yerlerin üç katı olarak aday gösterilir.

Bu görevde geçen süreler, hâkimlik hizmetinden sayılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12 nci maddeyi okutuyorum.

İdare personelinin nitelikleri ve atanmaları

Madde 12. — İdarî hizmetlerle ilgili görevlerde çalıştırılacak personelin atanmaları hizmet ihtiyaç ve gereklerine uygun olarak özel kanunlarına göre yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 ncü maddeyi okutuyorum.

Başkanlara ve Başkanunsözcüsüne vekâlet

Madde 13. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığının boşalması, Başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde İkinci Başkan; İkinci Başkan da yoksa, en kıdemli Daire Başkanı Başkana vekâlet eder.

İkinci başkanlığın boşalması veya ikinci başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde, kendisine üyelik sıfatını haiz en kıdemli askerî hâkim vekâlet eder.

Aynı sebeplerle Daire başkanlıklarına, o dairenin en kıdemli üyesi vekâlet eder.

Başkanunsözcüsüne, Başkanunsözcüsü Başyardımcısı; Başyardımcının da mazereti hallerinde Kanun sözcülerinden en kıdemlisi vekâlet eder. Ancak bu sıfatla, Genel Kurul ve Yüksek Disiplin Kuruluna katılamaz.

Boşalan Başkan ve üyeliklere bir ay içinde 8 ve 9 ncu maddeler gereğince seçim ve atamalar yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 13 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

Maraş
Zekeriya Kürşad

«Madde 13. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığının boşalması, Başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde, en kıdemli olan Daire Başkanı veya İkinci Başkan Başkana vekâlet eder.»

BAŞKAN — Sayın Komisyon mütalaanız nedir efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkan;

Önergeye katılmıyoruz. Bu, askerî hiyerarşiye tamamen aykırı, ters düşebilir. İkinci Başkan, Başkandan sonra en kıdemli üyedir. Ondan sonra daire başkanları gelir. Bu bakımdan da önergenin reddini talebediyoruz.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Kürşad.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan;

Askerlikte kıdem, rütbe ile tespit ve tayin edilir, mevkilerle değil. Albayla yarbay, general ile albay, orgeneral ile albay rütbeleri birbirlerinin üstlük veya astlık derecelerini gösterirler.

Sayın Komisyon Başkanı, - öyle zannediyorum ki - bu hiyerarşiyi bilmemektedir. Eğer bilseydiler, şimdi şu açıklamayı yapmayacaklardı. Benim bütün endişem, Danıştay hüviyetinde olan ve hâkimlere önceliği bu kadar büyük çapta getirmemesi gereken bu İdarî Mahkemede, asgarî derecede asgarî hiyerarşinin muhafaza edilmesidir. Bunun ilerde, ordumuz, memleketimiz büyük zararlarını göreceklerdir. Ben bu kanıdayım. Dairelerde albaylar, generaller vardır. Tasavvur ediniz ki, İkinci Başkan bir tuğgeneraldir. Ama diğer bir dairede bir korgeneral vardır. İkinci Başkan gelecektir, tuğgeneral olmasına rağmen, öbürüne başkanlık yapacaktır. Bu durum büyük bir sakıncadır. «En kıdemli hangisi ise, hangisinin rütbesi büyükse o başkan olsun», diye önerge vermiş bulunuyorum.

Teşekkür ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Efendim, Komisyon olarak cevap vereceğim.

BAŞKAN — Anlıyorum efendim, hakkınız olarak söz de vereceğim. Yalnız Sayın Aybar, rica ediyorum: Sayın Kürşad'ın önergelerindeki çalışma tarzımız da, bir önerge üzerinde söz alıyorsunuz; bir de konuşmacıdan sonra söz alıyorsunuz. Bunun hepsini birden söyleyiniz lütfen. Yani iş, bir münakaşa zeminine giriyor, onu belirtmek istedim.

Sayın Komisyon buyurunuz efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım, ikazlarınıza teşekkür ederim.

Komisyon olarak söz almanın da heveslisi değilim.

BAŞKAN — Ben, hevesinizden bahsetmedim Beyefendi.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Böyle bir tutum içerisinde de değilim Sayın Başkanım. Yalnız, biz komisyon olarak itham ile karşı karşıyayız.

Önemli bir kanun tasarısını müzakere ediyoruz. Kanun tasarısının esprisinin bütün hükümlerinin Yüce Meclis tarafından iyice münakaşa edilmesi gerekmektedir. Bir taraf Komisyonu itham altında bırakırken, biz bu ithamı cevapsız bırakamayız.

Şimdi efendim, kabul etmiş bulunduğumuz tasarının 9 ncu maddesi vardır. Bu 9 ncu madde: «8 nci maddeye göre seçilen üyeler arasından, rütbe ve kıdem sırasına göre, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, İkinci Başkanlığına, Başkanunsözcülüğüne ve üyeliklere...» seçim yapılır, diyor. Rütbe ve kıdem sırasına göre seçiyoruz. Yüksek Askerî İdare Mahkemesinde rütbe itibariyle en yüksek kişi Başkandır; en kıdemli kişi yine Başkandır. Ondan sonra İkinci Başkan gelir; ondan sonra Daire Başkanları, sonra Başkanunsözcüsü, ondan sonra da üyeler gelir. Üyeler arasında da en kıdemlisi Başkan olur.

Şimdi Daire Başkanının bir İkinci Başkandan daha kıdemli olması düşünülemez. Kabul edilen bu tasarıya göre; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanından her hangi bir Daire Başkanının kıdemli olması düşünülemez.

Bu itibarla kıdem ve hiyerarşiyi esas tutarak, Birinci Başkanın ayrılması halinde - kanun tekniğine de yakışır bir şekilde - İkinci Başkanın Başkanlık edeceği kabul edilmiştir. Bu kabulü yaparken, Sayın Kürşad'ın Komisyonu ve Komisyon Başkanını, bu işlerden anlamaz göstermesini de, kendi üslûpları içerisinde bağışlıyorum.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Efendim, değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 ncü maddeyi okutuyorum.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Organların Kuruluşu
Daireler

Madde 14. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üç daireye ayrılır.

Her daire, çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere bir başkan 7 üyeden kurulur.

Çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere dairelerde görüşme sayısı beştir. Kararlar çoğunlukla verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde sayın Başer, buyurunuz efendim.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Görüşmekte olduğumuz 14 ncü madde önemli bir maddedir. İlk defa askerî bir idarî mahkeme kurulmaktadır. Buraya ne kadar iş geleceği veya gelmeyeceği henüz belli değildir. Bu bakımdan, bir anda 3 Daire açıpta, yeni bir israf yoluna gitmek doğru değildir. O bakımdan, buradaki 3 dairenin, 2 daireye indirilmesinde fayda var.

Saniyen; bugün Temyiz Mahkemesinde ve Danıştayda bir Başkan ve 4 üye vardır. Burada ise halbuki, «bir başkan 7 üyeden kurulur; ekseriyeti de hâkim sınıfından alınır» demektedir.

Biliyorsunuz ki, askerlik bir disiplin, idare işi olan bir sınıftır. Askerî hâkimlerimiz, Askerî Ceza Mahkemelerinde tamamen ceza üzerine çalışırlar. Halbuki bu kurulacak mahkeme ise, tamamen askerin disiplin işlerinde (Meselâ ordudan ihracedilmiş veya bir yere nakletmiş, naklini durduruyor) idareye taalluk ettiği için, burada «hâkim sınıfından olanlar» demek pek uygun olmasa gerekir. İlerde büyük ihtilâflar olabildiği gibi tadili şekline de gidilebilir. Burası bir ihtisas mahkemesi olacaktır. Yani disiplin, bir yerden diğer bir

yere nakil veya meslekten ihraçlar gibi durumlara bakılacaktır. Yani, hâkimlerden ziyade, idarecilerin olması lâzımdır. Bu bakımdan iki de önerge verdim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, başka söz isteyen sayın üye yok.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım yerimden kısa bir cevap arz edebilir miyim?

BAŞKAN — Önergelerin okunmasından sonra mı, yoksa şimdi mi konuşmak istiyorsunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Önergeler okunduktan sonra konuşayım.

BAŞKAN — Peki efendim.

Sayın Başkanlığa

Kanun tasarısının 14 ncü maddesindeki «7 üye» nin, «5 üye ile kurulur» şeklinde tadilini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

Kanun tasarısının 14 ncü maddesindeki, «3 daire» yerine, «2 Daireye ayrılır» şeklinde tadilini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

Tasarının 14 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygı ile teklif ederim:

Maraş
Zekeriya Kürşad

«Madde 14. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üç daireye ayrılır. Her daire, çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere bir Başkan 6 üyeden kurulur. Çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere dairelerde görüşme sayısı beştir. Kararlar çoğunlukla verilir.»

BAŞKAN — önergeleri en aykırısından başlamak suretiyle tekrar okutuyorum:

(Maraş Milletvekili Zekeriya Kürşad'ın birinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım.

Kararlar 5 kişi ile alınabilecektir. 8 kişi, o dairenin mürettep sayısıdır. Bu dairenin 5 ten aşağı sayıda karar verebilmesi, çalışabilmesi mümkün olmadığı için; hastalık ve izin hallerinde dairenin işlerinde aksaklığa yol açmamak maksadıyle, Yargıtay ve Danıştayın işleyişleri de nazara alınarak, bu şekilde tanzim edilmiştir ve bu, asgari yeter sayıdır.

BAŞKAN — «5 sayısı» için mi söylüyorsunuz efendim?.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Yok efendim; tasarıda kabul ettiğimiz sayı, asgari yeter sayıdır.

BAŞKAN — Anlıyorum efendim. Fakat sayın Kürşad'ın değişiklik teklifi bu sayı üzerinde değildir. 7 üye yerine 6 üyeden kurulmasını teklif ediyorlar.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — O bakımdan, ben de onu arz ediyorum sayın Başkanım.

Biz 7 üyeden kurulmasını istiyoruz. Çünkü daireler 5 kişi ile karar verecektir, gerisi yedekte kalmaktadır. Kararları veya dosyaları okuyacaklar; hastalık halinde 5 kişilik mevcudu ikmal edeceklerdir. Bu husus Yargıtayda da, Danıştayda da böyledir. Bu dairelerin muntazaman çalışabilmesi için asgari yeter sayıdır. Yani 7 sayısı, asgari yeter sayıdır o bakımdan katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıyor.

Sayın Kürşad, buyurunuz efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan;

Biraz önce konuşan sayın arkadaşım Nevşehir Milletvekili, «2 Daire» olmasını temenni ettiler ve öyle bir önerge verdiler.

Haddizatında belki burada iki değil hatta bir dairenin olması lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Kürşad, sadece önergeniz üzerinde konuşunuz.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Hay hay sayın Başkan.

Şimdi sayın Başkan, bu maddede üç tane daire var ve bu üç dairenin de 7 tane üye, 1 tane başkan olmak üzere 8 elemanı bulunuyor. 8 üyenin, oylamalarda daha sakıncalı bir nispeti olabileceği aşikârdır. 7 olursa, dört üç nispeti daha makul görünüyor. Ben evvelâ bu açıdan bu miktarı indirdim.

Bir diğer husus ta, hakikaten Türkiye fakir bir memlekettir, mümkün olduğu kadar elemandan, hukukçudan veya diğer elemanlarımızdan, muharip sınıflarından tasarruf zihniyeti ile bu belki çok az meselelere eğilecek olan ordu çapında bir Yüksek Hâkimler İdare Mahkemesi olacaktır. Onun için ben bu teklifi yaptım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum; Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum efendim.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in birinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım; dairelerin iki veya üç olması bir tesadüf eseri değildir ve rastgele konmuş bir rakam da değildir. Oraya gelen işin nevi nazara alınarak ve ileride gelecek maddelerdeki görevler nazara alınarak üç daire olması tespit edilmiştir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Başer'in diğer önergesini okutuyorum.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in ikinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Efendim, Yüce Heyet bu yedi sayısının altıya indirilmesine rıza göstermediğine göre siz beşe indirilmesini istiyorsunuz Daha önce alınan karar muvacehesinde önergenizi işleme koymuyorum.

Maddeyi oya sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üyelerin dairelere ayrılmaları

Madde 15. — Üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile dairelere ayrılırlar ve hizmetin icaplarına göre, daireleri aynı suretle değiştirilebilir.

Dairelerde meydana gelecek noksanlar diğer dairelerden üye alınmak suretiyle tamamlanır. Bu üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile önceden saptanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

Buyurun sayın Kürşad.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan; bu maddede görüyoruz ki, dairelerde şu veya bu nedenle eksilecek olan üye sayısı süratle bünye içerisinde tamamlanmaktadır. Biraz önce sayın Komisyon bu konuda bir çare olarak onların 8 kişi olarak alındığını ve 3 dairenin bu şekilde getirildiğini ifade ettiler. Ben bu madde dolayısıyle bunu tespit etmiş oluyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, madde üzerinde başkaca söz isteyen sayın üye?. Yok. Değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Daireler Kurulu

Madde 16. — Daireler Kurulu, İkinci Başkanın başkanlığında, her dairenin başkan ve üyeleri arasından, en kıdemli ikişer askerî hâkim ile askerî hâkim sınıfından olmayan en kıdemli birer üye olmak üzere 10 kişiden kurulur.

Üyelerden birinin özürü halinde kendi daire ve statüsünden en kıdemli üye kurula katılır.

Daireler kurulunda kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen yın üye?... Yok.

Değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 16 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygı ile teklif ederim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

Madde 16. — Daireler Kurulu Birinci Başkanın bulunmadığı takdirde en kıdemli olan daire veya İkinci Başkanın başkanlığında her

dairenin başkan ve üyeleri arasından en kıdemli ikişer askerî hâkim ile askerî hâkim olmayan en kıdemli diğer üye olmak üzere 10 kişiden kurulur.

Üyelerden birinin özürü halinde kendi daire ve statüsünden en kıdemli üye kurula katılır.

Daireler kurulunda kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

BAŞKAN — Sayın Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkan, Daireler Kurulunun ileride tadadedilen görevleri tamamen adlî ve hukukîdir. Bu itibarla Başkanın İkinci Başkan olması kabul edilmiştir. İkinci Başkanın askerî hâkim olacağına göre hakkın, adaletin en iyi şekilde tecellisi düşünülmüştür.

Şimdi sayın Kürşad tamamen bu espiriden ayrılan önergesi ile, icabında hukukçu olmayan bir kişinin Daireler Kuruluna adlî görev yapmak üzere başkanlık etmesini mümkün kılacak bir teklifte bulunmaktadır; kabul etmiyoruz, katılamıyoruz.

BAŞKAN — Buyurun sayın Kürşad.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, çok özür dilerim, hakikaten yüksek huzurlarınızı sık sık rahatsız etmiş bulunuyorum.

BAŞKAN — Hakkınız efendim, rica ederim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Çok tşekkür ederim sayın Başkan müsamahanıza.

Sayın Başşkan, yine görüyoruz ki, burada bu mahkemenin özelliği adlî ve hukukî olmaktan ziyade idarîdir. İdarî bir kuruluşu burada görüşmekteyiz ve idarî olan bu kuruluşta (Dikkat buyurulmuş ise, Yüce Heyet dikkat buyurmuşlardır elbette), görülüyor ki, Birinci Başkanın hiç bir vazifesi yoktur. Genel Sekreter Birinci Başkana bağlı değildir, İkinci Başkana bağlıdır. Birinci başkanın vazifesi nedir? Sembolik. Türkiye bu kadar zengin midir? Bu kadar zengin midir ki Türkiye; bir korgenerali, bir orgenerali getireceksiniz bir tarafa, kenara bırakacaksınız.. Çok özür dileyerek ifade ediyorum, bir tarafta böylesine üzüntü verici şekilde bırakılacak. Ve burada bir hâkimler ikinci başkanlık juntası vardır. Esefle ifade ediyorum, bu, ileride memleketimize, ordumuza çok zarar getirecek bir kanundur. İdarî değil idaresizliği getiren, idarede idareyi getirip hakkaniyeti tesis etmesi icabeden bu kanun, bu görüştüğümüz tasarı bilâkis ileride idaresizliklerin tâ kendisi olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Anlaşılamadı efendim, tekrarlayacağım. Değişiklik önergesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

16 ncı maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edlmiştir.

Başkanlar Kurulu

Madde 17. — Başkanlar Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı ile İkinci Başkanı ve daire başkanlarından kurulur. Başkan, ikinci başkan ve daire başkanlarından birinin katılamamaları halinde, vekilleri toplantılarda bulunur.

Başkanunsözcülüğünü ilgilendiren işler ile kurulca lüzum görülen diğer işlerin görüşülmesinde, Başkanunsözcüsü veya katılamaması halinde vekili toplantılara katılır ve oy kullanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde, Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulu

Madde 18. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü ve daire başkanlarından kurulur.

Kurulun toplanma yeter sayısı altıdır. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılamaması sonucu, Kurul üye sayısı üçten az olursa, konu Genel Kurulda incelenir. Genel Kurulun kararı kesindir.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok. Değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Kurul

Madde 19. — Genel Kurul; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyelerin tamamından kurulur.

Bu kanunun 32 ve 33 ncü maddesi gereğince yapılan toplantılara hakkında soruşturma açılma isteminde bulunan üye katılamaz.

Genel Kurul üye tamsayısının beşte dördü ile toplanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organlarının görevleri :

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevleri

Madde 20. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Türk Ulusu adına, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idarî eylem ve işlemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

Bu kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat, Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askerî memur, astsubay, askerî öğrenci er ve erbaşlar, uzman çavuş ve uzman jandarma çavuşlar ile sivil memurlardır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İdarî uyuşmazlıklar ve davalar

Madde 21. — Askerî kişilerle ilgili olan aşağıda yazılı idarî uyuşmazlıklar ve davalar doğrudan doğruya ve kesin olarak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

a) Yirminci maddede belirtilen asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idarî eylem ve işlemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahsile menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak iptal davaları, aynı idarî eylem ve işlemlerin haklarını ihlâl etmesi halinde açılacak tam yargı davaları, (Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin âmirlerince verilen cezalar hariç)

b) Adalet mahkemeleri ile askerî mahkemelerde görülmekte olan bir davada, bu dava ile ilgili askerî nitelikteki bir idarî işlemin anlamı veya şümulünün tayini hususunda çıkacak uyuşmazlıkların halli için mahkeme kararı üzerine açılacak davalar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci Dairenin görevleri

Madde 22. — Birinci Daire; asker kişilerin atama, yer değiştirme, nasp, sicil, kademe ilerletilmesi, terfi, aylık, yolluk ve kanunlardan doğan hak ve menfaatlerine ilişkin uyuşmazlıkları ve davaları çözümler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci Dairenin görevleri

Madde 23. — İkinci Daire; asker kişilerin emeklilik, maluliyet, istifa, hizmet yükümlülüğü, askerî akademiler ile diğer askerî öğrenci ve yedek subay işlemlerine ilişkin uyuşmazlık ve davaları çözümler.

Üçüncü Dairenin görevleri

Madde 24. — Üçüncü Daire, a) Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idarî eylem ve işlemler nedeniyle açılacak tam yargı davalarına,

b) Askerî hizmetin ifası dolayısıyle askerî görevin kural ve gereklerine uyulmadığı iddia edilerek üçüncü şahıslar tarafından asker kişiler aleyhine şahsî kusur isnadı ile açılacak tam yargı davalarına,

c) Diğer dairelerin görevleri dışında kalan davalara bakar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Başkanlığa

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısının 24 ncü maddesinin (b) fıkrasının çıkarılmasını arz ederim.

Artvin
Abdullah Naci Budak

GEREKÇE :

Bütün memurların şahsî kusurlarından ötürü tazminat davaları adliye mahkemelerinde görülür. Şayet memurların şahsî kusurları idarî tasarruf sayılsaydı, davaların Danıştayda görülmesi icabederdi.

Hâkimlerin bile şahsî kusurlarından ötürü tazminat davalarının adliye mahkemelerinde görüleceği Hukuk Muhakemeleri Usulü hakkındaki kanunda gösterilmiştir.

Memur sınıfından sayılan askerî şahısların yargı yerinin ayrı ayrı mahkemelerin görevlerinden sayılması Anayasaya da aykırıdır.

Bu nedenlerle 24 ncü madde (b) fıkrasının tasarıdan çıkarılmasını arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, Sayın Naci Budak tarafından verilen bu önerge hakkındaki görüşünüzü bildirir misiniz?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkanım, tasarının 24 ncü maddesinin (b) fıkrası, Anayasamızın 140 ncı maddesinde tespit edilen esaslara ve 657 sayılı Personel Kanununun 13 ncü maddesine dayanılarak Hükümet tarafından tanzim edilmiş ve Komisyonumuzca da aynen benimsenmiştir. Bu itibarla önergeye katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Naci Budak.

ABDULLAH NACİ BUDAK (Artvin) — Sayın Başkan, Sayın arkadaşlar;

24 ncü maddenin (b) fıkrası, hüküm ve eylem bakımından Anayasaya aykırıdır. Her ne kadar maddenin başlangıcında, askerî hizmetin ifası dolayısıyle şahsi kusur, denmiş ise de, memurların işlediği suçlarda şahsi kusur Danıştayda görülseydi idari bir tasarruf sayılırdı. Halbuki memurun işlediği şahsi kusur idari bir eylem sayılmadığı için, bu memurların işlediği suçların görüldüğü yer adlî mahkemelerdir.

Hâkimlik teminatını haiz olan, Anayasa ile teminat altına alınan hâkimlerin bile şahsi kusurlarından ötürü doğacak tazminat davalarına bakılacak yerin yine adlî mahkemeler olacağı sarahaten Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununda gösterilmiştir.

Şimdi, durum şu : Bir örfî idare zamanını düşünelim; bir askerî vali var, bir askerî emniyet müdür var, bir sivil vali var. Askerî emniyet müdürü bir şahsi kusur işlerse ve bu eyleminden dolayı tazminat davası açılması icabederse bunun görev yeri idari mahkeme olacak. Aynı örfî idare zamanındaki bir vali şahsi kusur işler ve bu şahsi kusurundan ötürü tazminat davası açılması icabederse bunun görüleceği yer adlî mahkeme olacaktır. Ne oluyor? Bir memuriyeti ifa eden iki kişi şahsi kusurundan ötürü; birisi sırf asker olduğu için kusurlu olduğu halde idari mahkemeye, ötekisi adlî mahkemeye gidecek. Bu, Anayasanın eşitlik prensipine, sınıflara ve zümrelere kanunların aynı şekilde uygulanması lâzımgeldiği kuralına tamamen aykırıdır.

Şahsî kusurdan ötürü askerin de sivilin de adlî mahkemelerde davaları görülür ve burada neticelendirilir. Mahkeme birine diğerinden üstün hak tanıyacak bir yer değildir. Hepsinin de vereceği kararlar mutlak surette âdil olacaktır. Bir sınıfı korumak için askerî idare mahkemesi karar verecek değildir; bunu demek istemiyorum, ama bir şahsi kusurdan ötürü memur kişiler arasında farklı muamele yapmak tamamen Anayasaya aykırıdır. Bu yönden maddeden bu fıkranın çıkarılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Komisyon adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon.

Efendim, açık oylama işlemi devam ediyor, oylarını kullanmamış sayın üye varsa kullanmasını rica ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sayın Başkan, değerli üye arkadaşlarım;

Tasarının 24 ncü maddesinin (b) fıkrası askerî gereklere uygun olarak hazırlanmıştır.

Vatandaşın bir vali aleyhine tazminat davası açması mümkündür, açılabilir. Bu fıkra tasarıdan kaldırıldığı takdirde; bugün türlü türlü anarşik eylemlerle karşıkarşıya kaldığımız bu anda, en kutsî görev yapan örfî idare kumandanlarımız veya bir yüksek rütbeli kumandanımız aleyhine hukuk mahkemesine kastî olarak çeşitli davaların açılmasına imkân verilmiş olacaktır.

BAŞKAN — Sayın Aybar, bir dakikanızı rica ediyorum. Görüştüğümüz tasarı örfî idare ile, yüksek rütbeli bir komutanla ilgili bir teklif değildir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Evet Sayın Başkanım, Komisyon adına açıklama yapıyorum. Bu açıklamayı da Komisyonumuzun düşüncesine uygun olarak yapacağım, Sayın Başkanlığın görüşüne uygun olarak değil efendim...

BAŞKAN — Efendim, zatıâlinizin Komisyon Başkanı olduğunu biliyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Sayın Başkanım, askerî hizmetin...

BAŞKAN — Afedersiniz, beni dinleyeceksiniz beyefendi.

Ben zatıâlinize Komisyon Başkanı sıfatı ile söz verdim. Verilen önerge akademik bir münakaşaya taallûk etmektedir. Lütfen bu çerçeve içerisinde cevaplandırınız. Örfî idare ile alâkası yok bunun...

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Var Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Yok efendim, hiçbir şekilde alâkası yok.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Komisyon Başkanı olarak var olduğunu ben Yüce Heyete arz ediyorum.

BAŞKAN — Ben de olmadığını Başkan olarak hatırlatıyorum size efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — O görevv bize aittir Sayın Başkanım.

«Askerî hizmetin ifası dolayısıyle, askerî görevin kural ve gereklerine uyulmadığı iddia edilerek üçüncü şahıslar tarafından asker kişiler aleyhine şahsî kusur isnadı ile açılacak tam yargı davalarına..» Bu davalar örfî idare kumandanlarına da, Sayın Genelkurmay Başkanına da, bir kolordu kumandanına da, bir askerî merci kumandanına da tevcih edilebilir.

Bir mahkemede bu dava ikame edildiği zamanda, redde mahkûm bir dava dahi olsa, muayyen usul hükümlerine tabidir, bir şekle tabidir. O şekille askerî otorite sarsılabilir, kumandanlık otoritesi sarsılabilir. Bu bakımdan ilgisi vardır.

Madde Anayasanın 140 ncı maddesine tamamen uygundur. 657 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine de uygundur. Bu bakımdan örfî idare kumandanı ile de ilgilidir. Bu teklifi bu yönden de kabul etmiyoruz, önergeye de katılmıyoruz.

Arz ederim.

ABDULLAH NACİ BUDAK (Artvin) — Bir sual soracağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Buyurun.

ABDULLAH NACİ BUDAK (Artvin) — Efendim, bir askerî şahıs kusurlu olduğu zaman adlî mahkemede dava açılamaz. Kasıtlı olan kişi askerî idarî mahkemede dava açarsa, bundan o kumandanın şahsiyeti rencide olmaz da, sivil mahkemede dava açarsa rencide olur mu? İki mahkemenin, mahkemelik bakımından birbirinden farkları nelerdir?

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Devamla) — Sayın Başkanım, bu soruyu Komisyon olarak cevaplandırmak ihtiyacını duymuyorum.

BAŞKAN — O halde yerinize buyurunuz efendim.

Efendim, değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oyunu kullanmamış sayın üye var mı efendim? Yok. Açık oylama işlemi bitmiştir.

25 nci maddeyi okutuyorum efendim.

Bir kısım işlerin dairelere verilmesi

Madde 25. — Dairelerin işlerinde, birbirine nazaran nispetsizlik görülürse, Başkanlar Kurulu kararı ile bir dairenin görevine giren işlerden, belirli konulara ilişkin olanlar diğer daireye verilebilir.

Bu hususdaki kararlar Aralık ayı başında verilir. Aynı ay içinde Resmî Gazetede yayınlanır ve yeni takvim yılında uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi de yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Daireler Kurulunun görevleri

Madde 26. — Daireler Kurulu asker kişilerle ilgili aşağıda yazılı uyuşmazlıklara ve davalara bakar.

a) Birden fazla dairenin görevine taallûk eden davalar;

b) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin daireleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıkları;

c) Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan davalar;

d) Danıştaydan alınan düşünceler üzerine uygulanan eylem ve işlemler hakkında açılan davalar;

e) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının veya Başkanunsözcüsünün yahut dairelerin prensibe taallûk eden hususlarda daireler kurulunda görüşülmesini uygun gördükleri davalar,

(e) bendinde yazılı olan yetkinin Başkan tarafından kullanılması, davanın açılması sırasında; Başkanunsözcüsü tarafından kullanılması, esas hakkında düşünce verilmeden önce olur.

Bu yetkinin Başkanunsözcüsü tarafından kullanılması halinde, dava dosyası ilgili dairece ayrıca bir karar verilmesine mahal kalmaksızın Daireler Kuruluna tevdi olunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanlar Kurulunun görevleri

Madde 27. — Başkanlar Kurulu; bu kanunla görevli kılındığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının Kurulda görüşülmesini uygun gördüğü idarî işler hakkında gereğine göre karar verir veya düşüncesini bildirir.

Başkanlar Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının daveti ile toplanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri ve vereceği disiplin cezaları

Madde 28. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları ve üyelerinin hâkimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan, şahsi haysiyet ve itibarını kıran veya görev gereklerine uymayan davranışlarından dolayı haklarında disiplin kovuşturması yapar ve eylemin ağırlığına göre;

a) Uyarma,

b) Kınama,

c) Görevden çekilmeye davet,

İşlemlerinden birini uygular.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Kurulun görevleri

Madde 29. — Genel Kurul, Askerî Yüksek İdari Mahkemesi Başkanının çağrısı üzerine toplanır. Görevleri şunlardır:

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üye adaylarını seçmek,

b) Gerektiğinde uyuşmazlık mahkemesine üye seçmek,

c) Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak,

d) Dairelerin veya Daireler Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatları değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, Başkanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işi incelemek ve gerektiğinde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar vermek.

İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Başkan, konu ile ilgili daire ve Başkanunsözcüsü tarafından istenebilir.

İçtihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu kararlara Askerî Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

e) 91 nci maddede yazılı içtüzüğü yapmak,

f) Kanunlarda gösterilen diğer görevleri yapmak,

g) 18 nci maddenin 2 nci fıkrasının dördüncü cümlesindeki görevi yerine getirmek.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

30 ncu maddeyi okutuyorum.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma usulü

Disiplin soruşturması

Madde 30. — Yirmisekizinci maddede yazılı eylem ve tutumları haber alan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, konuyu Yüksek Disiplin Kuruluna sevk eder.

Yüksek Disiplin Kurulu lüzum gördüğü takdirde, ilgiliden kıdemli bir üyesini soruşturma yapmakla görevlendirir. Görevlendirilen üye askerî savcıların soruşturma ile ilgili yetkilerine sahiptir.

Bu üye, ilgilinin savunmasını aldıktan sonra yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla Kurul Başkanına sunar.

Yüksek Disiplin Kurulu, ilgili hakkında ya soruşturmanın genişletilmesine veya kovuşturmaya yer olmadığına veya 28 nci maddede yazılı disiplin cezalarından birinin uygulanmasına karar verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Bir açıklama yapmak istiyorum, Komisyon olarak.

BAŞKAN — Buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Şimdi, Genel Kurulun yüksek disiplin kurulu tarafından verilmiş olan kararı değiştirme yetkisi vardır. Ancak, bu değiştirme müracaat edenin aleyhine olamaz. Gerekçe bu espri içinde kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Evet efendim. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

31 nci maddeyi okutuyorum.

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu

Madde 31. — Görevden çekilmeye davet edilen :

a) Askerî hâkim sınıfından ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren izinli sayılır. Bir ay içinde emekliliğini istemediği veya istifa etmediği takdirde görevinden çekilmiş sayılarak hakkında Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre gerekli işlem yapılmak üzere durumu Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

b) Askerî hâkim sınıfından değil ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren üyelik durumu kalkar. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ile ilişiği kesilir, durumu Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve ilgilinin bağlı bulunduğu kuvvet komutanlığına derhal bildirilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

32 nci maddeyi okutuyorum.

Görevle ilgili suçlar

Madde 32. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire, başkanları, üyeleri ve genel sekreterin görevle ilgili suçlarını haber alan Başkan, ilgililer hakkında kovuşturma açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere konuyu, Genel Kurula intikal ettirir. (Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikâyetler, Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.)

Genel Kurul, önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belli edilmesi için bir veya üç üyeyi görevlendirir.

Üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizin durumu bir raporla Genel Kurul Başkanlığına bildirirler.

Bu rapor üzerine Kurulda yapılacak görüşme sonunda, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde kararın bir örneği ilgiliye bir örneği de varsa şikâyette bulunana tebliğ edilmek üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde gerekli soruşturmayı, Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa göre yapmak üzere gizli oyla üç üye görevlendirilir. Bu kurula üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askerî savcıların yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tespit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar verdiği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı tara-

fından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adressiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

33 ncü maddeyi okutuyorum.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar

Madde 33. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyelerinin askerî yargıya tabi suçların her ne suretle olursa olsun haber alan Başkan, konuyu Genel Kurula intikal ettirir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının askerî yargıya tabi şahsi suçlarına ait ihbar ve şikâyetler Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.

Soruşturma yapılabilmesi için Genel Kurul gizli oyla kendi arasından üç kişilik bir kurul seçer.

Kurula üyelerden en kıdemlisi Başkanlık eder.

Kurul askerî savcıların soruşturma yetkisine sahiptir.

Bu kurul, yapılan ihbar ve şikâyeti kovuşturmaya değer görmez veya yapılan soruşturmayı kamu davasının açılmasını haklı göstermeye yeterli bulmaz ise kovuşturmaya yer olmadığına ve kanuni şartların mevcudolması halinde soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir.

Bu kararlar kesindir.

Kurulca dava açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası Başkanlıkça Askerî Yargıtay Başsavcılığına gönderilir.

Askerî Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dava dosyasını Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği Askerî Yargıtay Dairesine verir.

Bu daireye ve temyiz yolu ile inceleme yapacak Daireler Kuruluna soruşturma yapan veya hükümde bulunan üyeler katılamaz. Bu hallerde Daire veya Daireler Kurulu toplanmazsa noksan üyeler diğer dairelerden tamamlanır.

Hükmü veren Daire, Daireler Kuruluna karşı direnebilir. Direnme üzerine Daireler Kurulunca yeniden verilecek karara uyulması zorunludur.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları ve üyelerin genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcılarının şahsi suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

34 ncü maddeyi okutuyorum.

ALTINCI BÖLÜM
Yargılama usulleri
Mecburî idarî müracaat

Madde 34. — Askerî kişilerin özlük işleri konusunda kesin karar almaya yetkili olmayanlar makamlarca tesis edilmiş idarî işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması idarî dava açmak için belli olan süre içinde, mertebeler yoluyla ve bağlılığına göre yetkili üst makamlardan istenmedikçe Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal davası açılamaz.

Bu takdirde yetkili makamlarca müracaat tarihinden itibaren nihayet doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine veya yazılı bildirim tarihinden itibaren dava açma süresi işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

35 nci maddeyi okutuyorum.

İhtiyarî müracaat

Madde 35. — Kesin işlem yapmaya yetkili makamlarca tesis edilen idarî işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması; işlemi yapmış olan makamlardan idarî dava açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dava açma süresi başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

İlgililer haklarında idarî davaya konu olabilecek bir eylem veya işlemin yapılması için idarî makamlara başvurabilirler. Bu halde yetkili makamlar en çok doksan gün içinde bir cevap verirler.

Bu süre içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır. İlgililer doksan günün bitiminden itibaren idarî dava açma süresi içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dava açabilirler. Dava açılmayan haller ile davanın doksan günlük süre geçtikten sonra açılması sebebiyle dilekçenin reddi halinde, doksan günlük sürenin bitmesinden sonra cevap verilirse bunun tebliğinden itibaren dava açma süresi yeniden işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

36 ncı maddeyi okutuyorum.

İdarî davaların açılması

Madde 36. — Askerî kişilerle ilgili idarî eylem ve işlemlere ilişkin idarî davalar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile açılır. Dilekçeler, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına verilir.

Dilekçelerde :

a) Tarafların ad ve soyadları ile sınıf ve rütbeleri, duhulü, nasbı, adresleri ve unvanları; varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları ile adresleri ve unvanları;

b) Davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı delilleri;

c) Davaya konu olan idarî eylem ve işlemin yazılı bildirim tarihi;

d) Tazminat davalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilir.

Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

37 nci maddeyi okutuyorum.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

Madde 37. — Dilekçeler ile savunmalar ve davalara ilişkin her türlü evrak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmek üzere en yakın amirlere, valilik veya kaymakamlıklara ve yabancı memleketlerde, askerî ateşeliklere, Türkiye elçiliklerine veya konsolosluklarına da verilebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

38 nci maddeyi okutuyorum.

Aynı dilekçe ile dava açılabilecek haller

Madde 38. — 20 nci maddede yazılı idarî eylem ve işlemler aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak aralarında maddî ve hukukî bakımdan bağlılık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla eylem ve işlemler aleyhine bir dilekçe ile de dava açılabilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

39 ncu maddeyi okutuyorum.

Dilekçeler üzerinde uygulanacak işlem

Madde 39. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına veya 37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç ile posta ücretleri alındıktan sonra defter kayıtları derhal yapılır ve kayıt tarihi ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

Davacılara, kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harç pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kâğıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

40 ncı maddeyi okutuyorum.

Dava açma süresi

Madde 40. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dava açma süresi her çeşit işlemlerde yazılı bildirim tarihinden, kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde, doksan gündür. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlardaki hükümlere göre ilân yolu ile bildirim yapılan hallerde, özel kanunda aksine hüküm bulunmadıkça süre, son ilân tarihinden itibaren onbeş gün sonra başlar.

Kanuna göre ilânı gereken düzenleyici ve genel tasarruflara karşı ilân tarihinden itibaren doksan gün içinde dava açılabilir. Ancak, bu tasarrufların kendilerine uygulanması üzerine ilgililer dava açmakta muhtardırlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

41 nci maddeyi okutuyorum.

Görevli olmayan yerlere başvurma

Madde 41. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine giren uyuşmazlıklarda, askerî, idarî ve adlî yargı mercilerine açılan davaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların ve bunlara karşı kanun yolları varsa, süresi içinde olmak şartıyle, bu yollara başvurulması üzerine, verilen kararların tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine dava açılabilir. Bu mercilere başvurma tarihi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesine müracaat tarihi olarak kabul edilir.

BAŞKAN — Sayın Tosyalı, madde üzerinde buyurun efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu kanunla Askerî Danıştay kuruluyor. Bu Askerî Yüksek Mahkeme kurulmadan evvel, sivil halkımız ile askerî makamlar arasında veya sivil halkımız ile asker kişiler arasında vukua gelmiş olan ihtilâfların halli için sivil Danıştay mahkemelerine pek çok dava açılmıştır.

Bu meyanda, İstiklâl Harbinde gazi olmuş, çeşitli sebeplerle madalyalarını ve şeref aylıklarını alamamış pek çok vatandaşımız haklarını alamadıkları Millî Savunma Bakanlığı Personel Dairesi aleyhine sivil Danıştaya müracaat etmişlerdir. Bunlara madalya ve maaş verilmesini icabettiren kanunun hükümlerine rağmen, bu hükümlerle bağdaşmayan bazı tebliğler, emirler çıkarılmak suretiyle bu İstiklâl Savaşı gazilerinin maaşları ya verilmemiş veyahut da müşkülât çıkarılmıştır. Bu sebeple sivil Danıştaya intikal etmiş birçok dava vardır. Şimdi bu davalar bu mahkeme kurulduktan sonra ne olacaktır?

Sivil Danıştay uzun zamandan beri bu davalara bakmamaktadır; Askerî Danıştay Kanunu çıktı, çıkacak diye beklemektedir. Bu mahkeme de oradan intikal edecek davalara bakmayacaksa bu vatandaşlarımızın hakları zayi olmuş olacaktır. Bu maddede bir açıklık getirilerek, bundan evvel asker kişi veya askerî müesseseler aleyhine açılmış davaların..

BAŞKAN — Sayın Tosyalı, görüşmemiz bu madde ile ilgili değil efendim. Bu hususla ilgili başka bir madde var, geçici maddelerde..

HASAN TOSYALI (Devamla) — Askerî Yargıtayda görüşülür, diye açıklık verilmesinde fayda vardır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Geçici maddelerde bu konuda hüküm var, Sayın Tosyalı. Tasarının tümünü, bilmiyorum incelemek imkânını bulabildiniz mi? Yani, bu maddenin dışında geçici 4 ncü madde bu söylediklerinizi almış, hükme başlamış. O bakımdan sizi ikaz ediyorum efendim.

HASAN TOSYALI (Devamla) — O zaman mesele yok efendim. Şayet, bunda açıklık, kesinlik yoksa, bu maddeye açıklık verilmesini Sayın Komisyondan rica ediyordum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İptal ve tam yargı davaları

Madde 42. — İlgililer, haklarını ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyle Askerî Yüksek İdari Mahkemesinde doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davaları ile birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine bu hususdaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itibaren doksan gün içinde

tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 35 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması

Madde 43. — İdarî eylemlerden hakları ihlâl edilmiş olanların Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde yetkili makama başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lâzımdır. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliği tarihinden ve doksan gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren doksan gün içinde tam yargı davası açabilirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

Madde 44. — Kaydı yapılan dilekçeler, Genel sekreterlikçe;

a) Görev,

b) İdarî veya yargı mercii tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) Husumet,

e) 36 ve 38 nci maddelere uygun olup olmaması,

f) Süre aşımı,

Noktalarından sırası ile incelenir.

Bu noktalardan kanuna aykırı görülmeyenlerin tebligat işleri yapılır.

Kanuna aykırı görülen dilekçeler, karar verilmek üzere görevli daire veya daireler kuruluna havale olunur. Daire veya daireler kurulunca kanuna aykırı görülmeyen dilekçelerin, tebliğat işlemi için Genel Sekreterliğe iadesine karar verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İlk inceleme üzerine verilecek karar

Madde 45. — Daireler veya daireler kuruluna gelen dilekçelerde 44 ncü maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk görülürse :

A) (a), (b) ve (f) bentlerinde yazılı hallerde, davanın reddine,

B) (d) bendinde yazılı halde, dava dilekçesinin gerçek hasma tebliğ edilmesine; (e) bendinde yazılı halde bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün içinde 36 ve 38 nci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlemek veya noksanları tamamlamak yahut (c) bendinde yazılı halde, ehliyetli şahsın avukat olmayan vekili tarafından açılması takdirinde otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyle dava açılmak üzere dilekçelerin reddine :

C) (b) bendinde yazılı halde dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdii halinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine başvurma tarihi merciine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 36 ncı maddeye uygun olmamaları dolayısıyle reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harç alınmaz.

Bu kararlara karşı düzeltme yoluna başvurulabilir. Bu halde otuz günlük süre bu konudaki kararın tebliği tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(B) bendi gereğince reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde, dava reddedilir.

Bu madde uyarınca verilen kararlarla ilgili işlemler Genel Sekreterlikçe yürütülür.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Sayın Başkan, bir maddî hata vardır; (C) bendinin 6 ncı satırındaki «Bir» kelimesi «Bu» olacaktır.

BAŞKAN — Evet efendim. Maddedeki bu matbuu hatasını tashih ederek, «Bir» kelimesinin «Bu» olması şekliyle maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tebligat ve cevap verme

Madde 46. — Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği, dava edilen tarafa ve bu tarafın vereceği savunma, davacıya tebliğ olunur.

Davacının ikinci dilekçesi dava edilen tarafa ve bu tarafın vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak bu savunmada dâvacının cevap-

landırılmasını gerektiren hususlar bulunduğu, işin görüşülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya bunun için bir mühlet verilir.

Taraflar yapılacak tebliğlere karşı tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine, görevli daire veya Daireler Kurulu kararı ile altmış günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Başer, buyurun efendim.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

46 ncı madde, davayı uzatmak istedikleri zamanlarda taraflarca suiistimal edilebilir. Bu bakımdan buradaki cevap müddeti, zamanımızda ilmin, irfanın ve vasıtaların arttığı bir çağda fazladır. Komisyonumuzun bunun üzerinde durarak bu 30 günlük müddeti 15 güne indirmesi gerekir.

Diğer taraftan, bu süre bir de Daireler Kurulu kararı ile altmış güne çıkarılabilecek. Bu süre de fazladır. Bu bakımdan bunlar üzerinde Komisyon yeni bir düşünüşle müddetleri kısaltma yoluna giderse davalar da kısa bir zamanda bitmiş olur. Bugün idarî mahkemelerden şikâyet, davaların uzun zamanda bitirilmesidir. Bu müddetler de sürüncemeye meydan verebilir. Bu bakımdan müddetler üzerinde kısaltma yapmak lâzımdır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Başer, bu konuda önergeniz var mı?

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Hazırlayamadım.

BAŞKAN — Efendim, madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye?.. Yok. değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dava dosyalarının başkanunsözcülüğüne verilmesi

Madde 47. — Dilekçeler ve savunmalar alındıktan veya cevap süreleri geçtikten sonra, dava dosyaları Genel Sekreterlikçe Başkanunsözcülüğüne verilir. Başkanunsözcülüğünün düşüncesi alındıktan sonra dosyalar, görevli Daire veya Daireler Kuruluna Genel Sekreterlik aracılığı ile gönderilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşma

Madde 48. — Daireler ve Daireler Kurulunda inceleme, evrak üzerinde yapılır.

iptal davalarında ve miktarı onbin lirayı aşan tam yargı davalarında taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Daireler ve daireler kurulu yukardaki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilir.

Davetiyeler duruşma gününden en az otuz gün önce taraflara gönderilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

Madde 49. — Duruşmalar açık olarak yapılır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, görevli Daire veya Daireler Kurulu kararı ile duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

Duruşmalarda, ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılır.

Duruşmada taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiçbiri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

Duruşmalarda Kanunsözcüsünün bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra Kanunsözcüsü düşüncesini bildirir. Bundan sonra taraflara son olarak ne diyecekleri sorulur ve duruşmaya son verilir.

Duruşmaları, duruşmaya katılan en kıdemli askerî hâkim yürütür.

Duruşmanın inzibatını sağlamak Başkana aittir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde kanunsözcülerinin istekleri

Madde 50. — Duruşmalı işlerde, kanunsözcüleri, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tespiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirilmesini istedikleri takdirde bu istekleri görevli Daire veya Daireler Kurulu tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

Madde 51. — Duruşma yapıldıktan sonra aynı gün, zaruret halinde onbeş gün içinde karar verilmesi lâzımdır.

Ara kararı verilen hallerde bu kararın yerine getirilmesi üzerine dosyalar öncelikle incelenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye yok, değişiklik önergesi de yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme

Madde 52. — Daireler veya daireler kurulu, bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tayin edecekleri süre içinde, lüzum gördükdükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden istiyebilirler. Bu hususdaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi, görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermiyebilir.

Şu kadar ki görevli daire veya kurul veya kanun sözcüleri tarafından getirtilen veya idarece gönderilen gizli her türlü belge ve dosyalarla reddi hâkim üzerine reddedilen hâkim tarafından bu hususta verilen cevap, taraf ve vekillerine incelettirilemez.

BAŞKAN — Madde üzerinde buyurun sayın Karaca.

GIYASETTİN KARACA (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Benim bu madde üzerindeki görüşüm şu noktalar üzerindedir: maddenin birinci bendinde, lüzum görülen bir belgenin celbi talep edidiği zaman bunun istenilen süre içerisinde verilmesinin mecburi olduğu şart koşulmuştur. Ancak, eğer haklı bir sebebe müsteniden bu süre içerisinde verilmemişse, bir defaya mahsus olmak üzere bu müddet uzatılabilir denilmektedir.

Şimdi, haklı bir sebebi tespit etmek şüphesiz mahkeme heyetine aittir. Fakat, bu haklı sebebi tespit etmek mahkeme heyetine ait olmakla birlikte, hakkın çok zaman subjektif bir esas olduğu da kabul edilmek gerekir. Gerek Danıştayda ve gerekse bilhassa hukuk davalarına bakan diğer mahkemelerde hâkim, taraflara, gerek re'sen ve gerekse tarafların talepleri üzerine istedikleri bazı belgeleri, bazı talepleri yerine getirmesi için, ara kararı almak suretiyle, bir dahaki celse için mehil verebilir. O celse içerisinde getirmediği takdirde celse harcı alınır; başka bir mehil daha verilir. Nihayet bir kat'i mehilden sonra, taraflardan herhangi birisi, istenileni getirmediği takdirde o zaman bu talebinden sarfınazar etmiş sayılabilir. Kaldı ki, bu maddede, bunun dışında mahkeme kendiliğinden de bir belgenin veya herhangi bir evrakın celbini talep edebiliyor. Kendisinin celbetmek istediği bir evrakı veya bir vesikayı, bir müessese veya bir Devlet dairesi eğer herhangi bir sebeple göndermemişse; taraflardan birinin hakkı bu konuya müstenit olması halinde, göndermemiş olmaması veya bu hakkı subjektif ölçüler içerisinde takdir ederek mehil verilmemiş olması, taraflardan birinin hakkının ziyaına sebebiyet vermesi bakımından «bir defaya mahsus olmak üzere uzatabilir. Sözünü biraz katı bulmaktayım. Hakkın ve hukukun ziyaına sebebiyet verebileceği için, «bir defaya mahsus...» değil de, bunun daha başka bir formül içerisinde ifade etmek lâzımdır.

Diğer konu: Bu maddenin üçüncü fıkrasında deniliyor ki; «Ancak, istenen bilgi ve belge-

ler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir.» Doğrudur ve yerindedir.

Fakat son bendinde; «Şu kadar ki görevli daire veya kurul veya kanunsözcüleri tarafından getirilen veya idarece gönderilen gizli her türlü belge ve dosyalarla reddi hâkim istemi üzerine reddedilen hâkim tarafından bu hususta verilen cevap taraf ve vekillerine incelettirilemez.» denilmektedir.

Şimdi, eğer bir belge verilmişse, bir cevap verilmişse, bu cevap veya belge, fıkrada yazılı olduğu şekilde, Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine veya yüksek menfaatlerine veyahutta bir devletin diğer devletle ilgili sırlarıyle ilgili herhangi bir konuda değilse, bu şartları ihtiva etmeyen bir belgenin içerisinde istenilen malumat, taraflardan herhangi birinin dava sebebiyle müdafaasına taalluk etmiş olabilir; - ister aleyhte olsun, ister lehte olsun - aleyhinde gelmiş bir malumata veya bilgiye karşı taraflardan birisi, onu çürütebilecek yeni bir delili, yeni bir vesikası, yeni bir belgesi elinde bulunduğu veya bulunması ihtimalini gözönünde bulundurarak, yukarıda sayılan sakıncalar eğer bu belge içerisinde mevcut değilse, taraflardan herhangi birisi veya vekilleri arzu ettikleri takdirde, hakka ve müdafaaya taalluku sebebiyle, bu belgeleri inceleyebilmek yetkisi, taraflara veya tarafların vekillerine tanınması lâzımdır. Nitekim, bugünkü idarî mahkemelerde olsun, doğrudan doğruya umumî adalet mahkemelerinde olsun, delili tetkik etme, delili serbestçe ortaya koyma ve tartışma konusunda tam bir serbesti vardır. Bu serbestinin, askerî yüksek idare mahkemelerinde de kullandırılmasının lüzumuna inanmaktayım.

Maruzatım bundan ibarettir, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

53 ncü maddeyi okutuyorum.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

Madde 53. — Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen müsbet evrak ve belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkân bulunmadığına daire veya daireler kurulunca kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu evrak ve belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf, cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ yapılmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

54 ncü maddeyi okutuyorum.

Dosyaların incelenmesi

Madde 54. — Daireler ile daireler Kurulunda, üye raportörün açıklamaları dinlendikten Başkanunsözcülüğünün yazılı düşüncesi okunduktan sonra işin görüşülmesine geçilir. Konuların aydınlandığında, daire veya kurul karar verince, meseleler sırası ile oya konulur ve kararara bağlanır. Oylar en kıdemsiz üyeden başlanmak üzere sıra ile toplanır.

Göreve ve yargılama usullerine ilişkin meselelerde azlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanırlar. Azlıkta kalanlar ve muhalefet sebepleri, kararların altına yazılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

55 nci maddeyi okutuyorum.

Tutanaklar

Madde 55. — Daireler ve daireler kurulunda her dava dosyası için görüşmelere katılan Başkan ve üyeler ile düşünce veren kanunsözcüsünün ve tarafların ad ve soyadlarını incelenen dosya numarasını, kısaca dava konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Ka-

bul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

56 ncı maddeyi okutuyorum.

Danıştay Kanunu ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

Madde 56. — Bu kanunda aksine hüküm bulunmuyan hallerde Danıştay Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri kıyasen uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

57 nci maddeyi okutuyorum.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerin çekilmesi ve reddi

Madde 57. — Davaya bakmakta olan dairenin Başkan ve üyelerinin reddi istenirse, bunlar hariç tutulmak suretiyle, noksanı o daire üyelerinden tamamlanır. Noksan üyeler, o daireden tamamlanamaz ise Başkanlar Kurulu kararı ile diğer dairelerden alınacak üyelerle tamamlanır.

Ret istemi incelenir ve yerinde görülürse işin esası hakkında karar verilir.

Reddedilenler ikiden fazla ise bu husus daireler kurulunda incelenir. Kurulca ret isteği kabul olunduğu takdirde davanın esası hakkında da karar verilir.

Başkan ve üyelerden ikiden fazlası davaya bakmaktan çekinirlerse, daireler kurulunda işin esası tetkik edilerek karara bağlanır.

Daireler Kurulu Başkanının veya üyelerinden bir kısmının çekilmesi veya reddi halinde noksan üyeler 16 ncı maddenin 2 nci fıkrası hükmüne göre tamamlanır.

Kanunsözcüleri de sebeplerini bildirerek çekilebilecekleri gibi taraflarca da reddedebilirler. Bunların çekilme veya ret sebepleri, davaya bakmaya görevli daire veya daireler kurulu tarafından incelenerek karara bağlanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye... Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

58 nci maddeyi okutuyorum.

Delillerin tespiti

Madde 58. — Taraflar, dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden istiyebilirler.

Görevli daire ve Daireler Kurulu, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tespitin mahallî, adlî idarî veya askerî yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tespiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dava sebebiyle idarî işlemin dayanağını teşkil eden tüzüğün ilgili hükümlerinin kanuna aykırılığı görülür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddiliği kanısına varılırsa mahkeme;

a) Dava sebebi ile uygulanacak tüzük hükümlerini kanuna aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı veya,

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklıyan kararı,

Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretleri ile birlikte Danıştay Başkanlığına gönderir. Danıştay Dâva Daireleri Kurulunun bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Danıştay işin kendisine gelişinden itibaren nihayet doksan gün içinde kararını verir.

Bu süre zarfında karar verilmez ise Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kendi kanısına göre iddiayı çözümleyerek davayı yürütür.

Ancak, Danıştayın kararı esas hakkındaki karar verilinceye kadar gelirse buna uyulması zorunludur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

59 ncu maddeyi okutuyorum.

Kararlarda bulunacak hususlar

Madde 59. — Kararlarda, sırası ile, aşağıdaki hususlar bulunur:

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,

b) Davacının ileri sürdüğü maddi vâkıaların dayandığı hukukî sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile davalının savunmasının özeti;

c) Başkanunsözcülüğünün düşüncesi;

d) Duruşalı davalarda, duruşma yapılıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

e) Kararın dayandığı kanunî ve hukukî sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

f) Kararın tarihi ve oy birliği ile veya oy çokluğuyle mi verildiği;

g) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

h) Kararı veren Daire veya Daireler Kurulu Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

60 ncı maddeyi okutuyorum.

İlâmlar

Madde 60. — Taraflara tebliğ olunacak ilâmlar ,resmî mühürle mühürlenir ve Daire veya Daireler Kurulu Başkanı veya vekilleri tarafından imzalanır. Bu ilâmlarda muhalefet şerhleri de yazılır.

İlâmların asılları dosyalarında ve tasdikli örnekleri Dairede veya Daireler Kurulunda saklanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

61 nci maddeyi okutuyorum.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

Madde 61. — Dava esnasında ölüm veya başka her hangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, davayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenilenınceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal olunur.

Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde yeni adresini bildirinceye kadar dava dosyası işlemden kaldırılır.

İşlemden kaldırılan dosyalara ait davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş ise, bu kararlar kendiliğinden hükümsüz kalır.

Dosyaların işlemden kaldırılmasına ait kararlar, diğer tarafa tebliğ edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi de bulunmadığı için maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

62 nci maddeyi okutuyorum.

Yürütmenin durdurulması

Madde 62. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde idari dava açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durduramaz.

Şu kadar ki, daire ve Daireler Kurulu, taraflardan birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak, halin icabına göre, iptal davalarında yetkili daire veya daireler kurulu teminat aramayabilir.

İdare ile adlî müzaharatten faydalanan kimselerden teminat alınmaz. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar yürütme hakkında karar veren daire veya daireler kurulunca çözümlenir.

Yürütmenin durdurulmasına karar verilen davalar öncelikle görülür. 90 gün içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Söz mü istiyorsunuz, yoksa önergenizi izah sadedinde mi söz alacaksınız Sayın Başer?..

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Şimdi alacağım, o zaman söz almayacağım.

BAŞKAN — Peki efendim.

Bu iki önergeyi birlikte tevhidetmeniz mümkün değil miydi efendim?

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Mümkün değil. Ayrı ayrı fıkralarda olduğu için...

BAŞKAN — Peki efendim, buyurunuz.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Görüşmekte olduğumuz tasarının 62 nci maddesi, çok önemli bir maddedir. Bu, Danıştay Kanunundan aynen kopya edilmiştir.

Biliyorsunuz ki, evvelce, bu kanun çıkmadan evvel askerî işlemlere de Danıştay bakmaktaydı. Orduda bir subay anarşik hareketlere katıldığı zaman derhal. Ordudan tardediliyordu. Danıştay, derhal bu yürütmeyi durduruyor, vazifesine iade ediyor ve o da anarşik hareketlerine devam ediyordu.

Şimdi, burada da aynı madde buraya kopya edilmiş. Dava açmakla elbette yürütme durdurulamaz. Ayrıca, yürütmenin durdurulması için de istemde bulunacak. Burada «daire ve Daireler Kurulu tarafından» denmiş. Kanaatime göre «veya» olması lâzım herhalde. Onu düzeltirler.

Teminat gösterilmesi meselesine gelince; şimdiye kadar, 11 senelik tatbikatta, hiç kimseden yürütmeyi durdurmada teminat alınmamıştır. Neden alınmamıştır?.. «Ancak, halin icabına göre, iptal davalarında yetkili daire veya daireler kurulu teminat aramayabilir.» deniyor. Bu fıkra, üsteki teminatı tamamen bertaraf etmiştir. Halbuki, hukuk yargılama usulünde teminat gösterilmedikce mahkeme katiyen yürütmeyi durdurmaya karar veremez. Bu bakımdan, «... iptal davalarında yetkili daire veya daireler kurulu teminat aramıyabilir.» hükmünün suiistimali 10 senelik tatbikatta görülmüştür. Bu bakımdan, bu fıkranın çıkarılması için bir önerge verdim.

Saniyen, «Yürütmenin durdurulmasına karar verilen davalar öncelikle görülür.» der. O doğru.

«90 gün içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar.»

Muhterem arkadaşlar, yürütme acele bir iştir. Tehirinde mazarrat vardır. 90 günlük bir müddet vermek, bir nevi hakkın suiistimalidir. Onun için, burada 30 günlük kısa bir müddet verelim. Hiç değilse kurulacak idarî mahkeme de hadiseyi 30 gün gibi kısa bir zamanda inceler, kabul veya reddeder. 90 gün işi sürüncemede bırakırsın, netice elde edilmez.

Bu hususta önergeler verdim. Takdir Yüce Heyetindir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca söz isteyen sayın üye?..

GIYASETTİN KARACA (Erzurum) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GIYASETTİN KARACA (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Bendeniz, yalnız bu 62 nci maddenin son fıkrası üzerinde konuşmak istiyorum. O da, daha ziyade arkadaşımızın konuşmasına bir cevap vermek için.

Tasarıda, «Yürütmenin durdurulmasına karar verilen davalar öncelikle görülür. 90 gün içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar» deniyor.

Böyle olmaması lâzım. Genel yargı esasına bu aykırıdır. Bir defa yürütmenin durdurulmasına karar verildikten sonra, davanın tarzı cereyanına göre, ileride ibraz edilecek vesikalara veya iktisabetmiş olduğu safahata göre mahkeme dilerse kendiliğinden ve re'sen yürütmenin durdurulması kararını kaldırabilir. Bu bir nevi, ceza usulünde, - benzetme olmaz ama - falan, filân zamanlar içerisinde sorgu hâkimi kendiliğinden tutuklama kararını gözden geçirir, esasına benzemektedir. Buna lüzum yoktur, 90 güne de lüzum yoktur. Davaya bakan mahkeme heyeti lüzum görürse, yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararın lüzumsuz olduğu ve ileride telâfisi kabil olmayan neticeler meydana getireceği veya davanın aleyhe bir sonuç doğurması kanaatine vardığı takdirde, 10 gün sonra da, 20 gün sonra da, 90 gün sonra da yürütmenin durdurulması kararından sarfınazar edebilir, yani bu kararını geriye alabilir. Binaenaleyh, burada, ne Başer arkadaşımın dediği gibi 30 günlük bir müddete, ne de bu madde metninde yazılı olduğu gibi 90 günlük bir müddete katiyen lüzum yoktur. Mahkeme nasıl ki, yürütmenin durdurulması kararını talebe mebni kendi inisiyatifiyle vermişse, yürütmenin durdurulmasına ilişkin gerekçe ve sebeplerin, dava safahatı ilerledikçe, lüzumsuz olduğuna kanaat getiren mahkeme heyeti, kendiliğinden her hal ve safhasında re'sen yürütmenin durdurulması kararını kaldırabilir.

Şu halde, ne 90 güne, ne de arkadaşımızın dediği gibi 30 güne lüzum yoktur. Mahkeme re'sen de bu kararı kaldırabilir.

Görüşüm bundan ibarettir. Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Bu istikamette önergeniz var mı Sayın Karaca?...

GIYASETTİN KARACA (Erzurum) — Yok efendim, hazırlayacağım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergeleri vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülen kanun tasarısının 62 nci maddesinin 2 nci fıkrasındaki «Ancak, halin icabına göre, iptal davalarında yetkili daire veya daireler kurulu teminat aramayabilir.» cümlesinin metinden çıkartılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Sayın Komisyon, önergeye katılıyor musunuz efendim?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülen kanun tasarısının 62 nci maddesinin son fıkrasındaki ibarenin «90 gün içinde» yerine «30 gün içinde» şeklinde tadilini arz ve talebederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Sayın Komisyon, önergeye katılıyor musunuz?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Karaca tarafından verilen önergeyi okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

62 nci maddenin son fıkrasında yazılı, «90 gün içinde» diye başlayan cümlenin tayyını arz ve teklif ederim.

Erzurum
Gıyasettin Karaca

BAŞKAN — Sayın Komisyon, önergeye katılıyor musunuz?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

62 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

63 ncü maddeyi okutuyorum.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının sonuçları

Madde 63. — Daireler ile Daireler Kurulu kararları kesin olup kesin hükmün bütün hukukî sonuçlarını hâsıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nci maddesi gereğince, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

Tam yargı davaları hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden çıkan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ilâmlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmeyen idare aleyhine, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde tam yargı davası açılabilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

64 ncü maddeyi okutuyorum.

Kanun yolları

a) Yargılamanın iadesi

Madde 64. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyle yargılamanın iadesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısiyle veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması;

b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmî bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da yargılamanın iadesini isteyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilâm hükmünün kesin hüküm halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması;

d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyan ve ihbarda bulunduğunun, hükümle tahakkuk etmesi,

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

f) Vekil veya kanunî temsilci olmayan kimseler huzuru ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması;

g) Çekilmeye mecbur olan Başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması;

h) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebebolabilecek bir madde yokken, aynı Daire veya diğer Daireler yahut Daireler Kurulu tarafından evvelki ilâmın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

65 nci maddeyi okutuyorum.

Muhakemenin iadesinde süre

Madde 65. — Muhakemenin iadesinde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun süreye ait hükümleri benzetme yolu ile uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

66 ncı maddeyi okutuyorum.

b) Kararın düzeltilmesi

Madde 66. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilânın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısıyle kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

Kanunun 45 nci maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul edilerek davaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

67 nci maddeyi okutuyorum.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

Madde 67. — Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dairede veya Daireler Kurulunda karara bağlanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dairenin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 26 ncı maddenin (b) bendi hükmü, yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Karşı tarafın savunması ve Başkanunsözcülüğünün düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa davaya yeniden bakılarak karar verilir.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu hususlaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya Daireler Kurulunun kararına bağlıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

68 nci maddeyi okutuyorum.

Kanun yollarında yargılama usulü

Madde 68. — Bu bölümün 64, 65, 66 ve 67 nci maddelerin dışında kalan hükümleri yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

69 ncu maddeyi okutuyorum.

Tavzih

Madde 69. — Daireler veya Daireler Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraf-

lardan her biri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını isteyebilir.

Tavzih dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlası ile verilir.

Kararı vermiş olan daire veya Daireler Kurulu, işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tâyin edeceği süre içinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan birisi, tavzih veya aykırılığın kaldırılmasını isteyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya Daireler Kurulunun bu hususiaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

Tavzih veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

70 nci maddeyi okutuyorum.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

Madde 70. — İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Yukardaki maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilâmın altına yazılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

71 nci maddeyi okutuyorum.

Yargılama masrafları

Madde 71. — Taraflardan birinin isteği üzerine, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı dava dolayısıyle ödediği harç ve posta ücretleri ile bilirkişi incelemeleri, delil tesbiti ve keşif için yaptığı harcamalar ve avukat marifetiyle takibolunan davalarda, tarifesine göre avukatlık ücreti haksız çıkan tarafa ve davanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar orantılı olarak taraflara, yükletilir. Davadan feragat eden veya davayı kabul eden taraf, yargılama masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Tosyalı, buyurunuz efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

71 nci maddenin son fıkrasında; «Davadan feragat eden veya davayı kabul eden taraf, yargılama masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.» deniyor.

Şimdi bir kimse dâva açmış olabilir; davanın seyri esnasında anlar ki, haksızlık etmiştir. Dolayısıyle uzlaşarak, davadan feragat etmek ister. Bu durum, yani davadan feragat etmek; davaların uzamasını, sürüncemede kalmasını, adedinin artmasını önler, iyi bir şeydir. Fakat «dâvadan feragat ettiği için adam haksız çıkmış sayılır» diye buraya açıkça yazmak doğru değildir. Veyahut da adam bir davayı kabul etmez, reddeder. Burada «kabul etti diye haksız çıkmış sayılır» denmesi de doğru değildir. Bu son fıkranın olduğu gibi çıkmasını ve bunun yerine, «Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu usulü bu gibi hallerde uygulanır.» demek, daha uygun olur kanaatindeyim.

Bu sebeple bir önerge hazırlıyoruz. Sayın arkadaşlarımın, «Bu gibi hallerde haksız çıkmış sayılır» yerine, «Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümleri uygulanır» şeklinde bir fıkranın konmasının daha güzel olacağını takdirlerine sunarım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca söz isteyen sayın üye? Yok. Bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Başkanlığa

71 nci maddenin son fıkrasının sonuna, «...yargılama masraflarıyla avukatlık ücreti bakımından Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır» ibaresinin ilâvesini arz ve rica ederiz.

Kars	Kastamonu
İsmail Hakkı Alaca	Hasan Tosyalı

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Önergeye katılmıyoruz efendim. Çünkü, Danıştay Kanununun 103 ncü maddesine paralel olsun, diye aynen buraya aktarılmıştır ve isterseniz okuyalım.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Danıştay Kanununun son maddesi sakattır efendim.

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Tosyalı.

Komisyon önergeye katılmıyor.

İSMAİL HAKKI ALACA (Kars) — Önergemizi kısaca izah için söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Alaca, buyurunuz efendim.

İSMAİL HAKKI ALACA (Kars) — Sayın Başkanım, sayın arkadaşlarım;

Filhakika müzakere edilmekte bulunan bu kanun tasarısında, «meskût ahvalde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin cari bulunduğu» hususu, geçen maddelerde kabul edilmiş bulunmaktadır.

Şimdi bu görüştüğümüz 71 nci maddede de, taraflardan mahkûm olan yani davayı kaybeden mesarifi muhakeme ve avukatlık ücreti ile ilzam edilir, denmekte; davanın kısmen ret veya kabulü hususunda da yine bir hükmü ihtiva etmektedir, bir fazlalık olarak ilâve edilmiştir.

Metin şimdi elime geçti Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun - yanılmıyorsam - ya 92 nci veyahut da 190 ncı maddesinde şöyle bir hüküm vardır : «Cevap arzuhalle birlikte davayı kabul eden veyahut da davadan feragat eden kimse, mesarifi muhakeme ile ilzam edilmez.» hükmü mevcuttur Binaenaleyh, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun da bu şekilde bir hukukî esas kabul edilmiş olduğuna göre, feragat eden ve ondan sonra davayı - bidayeten açılışında - kabul eden bir kimsenin, feragat ve ondan sonra bu iyi niyeti karşısında, mesarifi muhakeme ve ücreti vekâlet ile ilzam edilmesi, bir haksızlık teşkil eder.

Bu itibarla biz maddenin bu hususta ki son fıkrasının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu hususta muayyen bulunan hükümlerinin «feragat eden ve davayı bidayeten kabul eden» in cevap arzuhali süresi içinde kabul edenin, mesarifi muhakeme ve ücreti vekâlet ile ilzam edilmemesi hususunun nazara alınması ve maddenin bu şekilde tedvininin icabettiği görüşünü ifade için bu takriri verdik. Eğer takririmizde bir redaksiyon hatası görülüyorsa, komisyon bu maddeyi alsın, bu fıkrayı yeniden tedvin etsin.

Maruzatım bundan ibarettir, saygılarımla.

BAŞKAN — Efendim, değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeetmeyenler... (Bu sırada Çanakkale Milletvekili Zeki Gülsen Geçici Komisyon sözcüsüne hitaben)

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Öyle olsun.

BAŞKAN — Efendim, rica ederim. Oylama yapılırken ciddî olunuz, ciddî değilsiniz hanımefendi.

Oylamayı tekrar rica ediyorum efendim. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Ben bu şekilde oyumu kullandım.

BAŞKAN — Hayır hanımefendi. İstediğiniz istikamette oyunuzu kullanabilirsiniz. Fakat «oy istiyorsunuz, madem öyle olsun, öyle oy vereyim» şeklinde konuşamazsınız, efendim.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Bana bu şekilde hakaret edemezsiniz.

BAŞKAN — Ben hakaret etmiyorum efendim. Söz, oylama müessesesini küçük düşürücü bir beyanda bulundunuz.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — O beyan size ait değil.

BAŞKAN — Size ait... Bana ait değil tabiî.

72 nci maddeyi okutuyorum.

Yol masrafları ve yevmiyeler

Madde 72. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 3 ncü maddesinin (a) ve (b) bentlerinde sayılan personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tespiti için görevlendirilenlere, gerçek yol giderleri ile geçen günlerin herbiri için net aylık tutarlarının otuzda biri oranında yevmiye verilir.

Bu yevmiyeler, zorunlu giderleri karşılamaz ise, aradaki fark, belgelere dayalı olmak şartıyle ayrıca ödenir. Ancak, bu suretle yapılacak ödemeler yevmiyelerin yüzde ellisini geçemez.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Alaca, buyurunuz efendim.

İSMAİL HAKKI ALACA (Kars) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Bu maddenin bu şekilde tedvini, bir nevi bir yan ödeme hususunun getirilişi manasını da işrabettiği cihetle, bunu bu şekilde kabul etmek-

tense; Harç Tarifesi Kanununun hükümleerinin - diğer mahkemelerde olduğu gibi - tatbik edilmesi gerekir. Bunda da; «Hâkim yevmiyeleri ve bilirkişi ücretlerinin Harç Tarifesi Kanunu hükümleri dairesinde tertibi veya verilir» şeklinde ifrağını ve bu hususun temini için de maddenin geri alınmasını teklif ediyorum.

İstirhamım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Başer, buyurunuz efendim.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

72 nci maddede «yol masrafları ve yevmiyeler» gösterilmiştir.

Biliyorsunuz ki, Askerî Danıştay Ankara'da kurulacaktır. Bunun dışındaki her hangi bir şeyin keşif, bilirkişi, inceleme veya delillerin tespiti için mahkeme üyeleri veya diğerleri görevlendirildiği zaman, yol masrafı bir hayli tutabilir. Bunun için en iyisi, «Oradaki mahkeme veyahut bir subay tarafından naip tayin edebilmek suretiyle bu işler yerine getirilir.» denirse. tasarruf sağlanır. Aksi takdirde, yeni masraf kapısı açılır ki, bu da tahammül edilmez bir hal alır. Bu durum Danıştay Kanunundaki geçen 10 senelik tatbikatta büyük mahzurlar göstermiştir, burada da gösterebilir. En iyisi; oradan mahallindeki bir subay - ister adlî isterse muvazzaf bir subay - naip tayin edilerek o deliller tespit edilir, gönderilir. Bu şekilde bir önerge verdik. Takdir Yüce Meclisindir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Söz isteyen başka sayın üye?. Yok.

Değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 72 nci maddesine son fıkra olarak «naip suretiyle işler tespit edilebilir» ibaresinin eklenmesini arz ederim.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz efendim. Çünkü Danıştayın 104 ncü maddesi hemen hemen aynen buraya aktarılmıştır. Bir hâkime başka şekilde, öteki hâkime başka şekilde verilemez. Bu sebepten katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oya sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

72 nci maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi mensuplarının görevleri ve hakları

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevleri

Madde 73. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Askerî Yüksek İdare Mahkemesini temsil eder. Mahkemenin genel işleyişinden ve idarî yönetiminden sorumludur. Ve ayrıca bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddevi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanının görevleri

Madde 74. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı; Başkanın görevlerini yapmasında yardımcı ve yargı hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesinden sorumlu olup bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Daire başkanlarının görevleri

Madde 75. — Daire başkanları, dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenle çalışmalarını, daire işlerinin en verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar, görüşmeleri idare eder, dahil bulundukları kurulların toplantılarına katılarak düşünce ve kanaatlerini bildirirler ve oylarını verirler

Daire başkanları, her takvim yılı sonunda, dairelerindeki işlerin durumu, bunların yürütülmesinde aksaklık versa sebepleri hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanına bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişklik önergesi var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 75 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygı ile teklif ederim.

Maraş
Zekeriya Kürşat

Madde 75. — Daire başkanları dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenle çalışmalarını, daire işlerinin en verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar, görüşmeleri idare eder, dahil bulundukları kurulların toplantılarına katılarak düşünce ve kanaatlerini bildirirler ve oylarını verirler.

Daire başkanları her takvim yılı sonunda dairelerindeki işlerin durumu, bunların yürütülmesinde aksaklık varsa bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

BAŞKAN — Sayın Komisyonun görüşü nedir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz efendim. Çünkü adlî işler hakkındaki bilgileri verecektir. Bu bakımdan katılamıyoruz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kürşat, önergenizi açıklamak bakımından.

ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bundan önce verdiğim önergelere paralel, o atmosfer içerisinde, o ahenk içerisinde verilmiş olan bir önergedir, bu önerge.

Burada yine idarî mahkemenin hiyerarşik olarak düzenli çalışmasını ve bir idare nizamı içerisinde vazifelerinin tedvirini dikkate alan bir tadil teklifidir, bu önergem.

Birinci başkan, ki bütün maddelerde, şimdiye kadar geçmiş olan maddelerde arkadaşlarımızın dikkatine çarpmıştır, tamamen kenara itilmiştir. Hiçbir vazifesi yoktur. Burada da daire başkanlarının yaptıkları, yapacakları işler, faaliyetler ikinci başkanda toplanmaktadır.

Devlet Şûrasından, şahsen müşahedem odur, bu memleket çok şey çekmiştir. Bugün sağlam olan, sağlam kalabilen bir büyük müessesemizi aynı şekilde yıkan bir kanun tasarısı maalesef görüşülmüş bulunuyor, kısmen. Onun için burada da ikinci başkana rapor verilmesi kabul edilmiştir. Birinci başkan buranın sorumlusudur, temsilcisidir, idaresini düzenleyen insandır. Fakat her şeyden bihaberdir ve bihaber olabilmesi için ne mümkünse bu tasarıda getirilmiştir. Bu tasarı, Türk ordusuna, dolayısıyle memleketimize son derecede bence, zararlar ika edecek olan bir tasarı mahiyetinde ve hüviyetindedir. İnşallah önergeme arkadaşlarım iltifat buyururlar, hiç olmazsa burada olsun, bu mahkemenin başkanının böylesine bir murakabe yapması sağlanmış olur.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Sayın Başkan, tutumunuz hakkında söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Evvelâ usulü öğrenin ondan sonra söz talebinde bulunun

Efendim, değişiklik önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.efendim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanın tutumu hakkında İçtüzük bir söz hakkı açmamıştır.

Buyurunuz efendim yerinize.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Beyanınızı o zaman geri alınız, Sayın Başkan.

BAŞKAN — 76 ncı maddeyi okutuyorum.

Üyelerin görevleri

Madde 76. — Üyeler; bulundukları dairelerde Başkanlar, dahil bulundukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceleyerek görevli daire veya kurullara gerekli izahatı verirler, kararları yazarlar, dairelerin ve üyesi bulundukları kurulların toplantılarına katılırlar, düşünce ve kanaatlerini bildirirler, oylarını verirler ve daire ile ilgili olmak üzere tevdi edilen diğer işleri yaparlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, hiç kimse elini kaldırmazsa ikaz etmek mecburiyetinde kalıyorum.

MUSA DOĞAN (Kars) — Sayın Başkan, biraz evvel bir hanıma müdahale ettiniz, şimdi de bize elinizi kaldırmıyorsunuz diyorsunuz. Yani hakarete mi maruz kalacağız?

BAŞKAN — Beyefendi, bu Mecliste müdafilik sistemi yok.

O hanımefendi sizin kadar hakkını müdafaa edebilir.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Bir Başkanın bir hanım milletvekiline nasıl hitabedileceğini bilmesi lâzımdır, her halde.

BAŞKAN — Siz de mi müdafilik durumundasınız Sayın Ertem? En az sizin kadar bilirim beyefendi.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Bilip bilmediğiniz zabıtlarda belli oluyor.

BAŞKAN — Ben burada sayın üyelerin hepsini aynı seviyede ve aynı ölçüde tutmak mecburiyetindeyim. Bir parlamanter üye hanımdır, bir parlamanter üye erkektir diye bir hitap tarzının tefriki içerisinde olamam beyefendi, bunu da bilmenizi rica ederim.

77 nci maddeyi okutuyorum.

Genel Sekreterliğin görevleri

Madde 77. — Genel Sekreter, bu kanunun görevli kıldığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının ve İkinci Başkanın vereceği idare ve yazı işlerini yürütür. Kalem ve büro teşkilâtının verimli bir şekilde çalışmalarını idare, dosyaların tanzim ve muhafazası, karar ve diğer yazı işleriyle tebligat işlerinin geciktirilmeden düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanunsözcüsünün görevleri

Madde 78. — Başkanunsözcüsü; dava dosyalarını uygun göreceği görev ayırımına göre kanunsözcülerine havale eder, düşüncelerinin vaktinde bildirilmesini ve kanunsözcülerinin devamlarını ve intizamla çalışmalarını sağlar. Gelen dosyaların kaydı ve saklanması ile işi bitenlerin ilgili yerlere geciktirilmeden gönderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Başkanunsözcüsü, incelediği dava dosyaları hakkında düşüncelerini bildirir ve kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri de yapar.

Her takvim yılı sonunda işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına bir rapor verir ve alınmasını lüzumlu gördüğü idarî tedbirleri bildirir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunsözcülerinin görevleri

Madde 79. — Kanunsözcüleri; kendilerine havale olunan dava dosyalarını vaktinde inceleyerek hukukî bakımdan düşüncelerini en geç otuz gün içinde yazılı olarak verirler. Bu süre geçirilirse durumu, sebepleri ile birlikte Başkanunsözcüsü Başyardımcısına bildirirler, kanunsözcülüğü ile ilgili olmak üzere verilen diğer işleri görürler. Kanunsözcüleri, ilgili yerlerden, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı vasıtasıyle her türlü bilgileri isteyebilecekleri gibi işlem dosyalarını da getirtebilirler.

Düşüncelerin gerekçeli olması lâzımdır. Kanunsözcüleri, düşüncelerinde tamamen serbesttirler. Ancak, çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başkanunsözcülüğünün alacağı tedbirlere uyarlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok.

Değişiklik önergesi yok Maddeyi oya bul edilmiştir.

Çeşitli hükümler

Madde 80. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin hâkim sınıfından olmayan Başkanı ve üyeleri, yükselme, sicil işlemleri, yaş haddi, emeklilik ve diğer haklar yönünden kendi sınıfındaki emsallerine uygulanan hükümlere; hâkim sınıfından olan Başkan ve üyelerinin aylık ve ek göstergeleri, meslekte ilerlemeleri sicil işlemi ve yaş hadleriyle emeklilikleri ve diğer özlük hakları Askerî Yargıtay Başkan ve üyelerinin tabi olduğu hükümlere, tabidirler.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Daire Başkanları ve üyelerinin birinci sicil üstü Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, ikinci sicil üstü ise, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanıdır.

Askerî hâkim sınıfından olmayan Başkan ve üyelere bu görevleri süresince hemrütbe oldukları hâkim sınıfından olan üyelere ödenen miktar ve esaslara göre ek göstergeli olarak aylık ödeme yapılır. 17 . 1 . 1963 gün ve 144 sayılı ve 18 . 4 1963 gün ve 223 sayılı kanunların hükümleri saklıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Görevin sona ermesi

Madde 81. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, ikinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeleri ve Genel Sekreterinin ağır hapis, kasıtlı bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası yahut kasıtlı olmayan bir suçtan dolayı bir yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde görevi kendiliğinden sona erer.

Kasıtlı olan bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giymelerinde, bu suç hâkimliğin vakar ve şerefini bozan veya bu sıfata karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse ilgilinin hâkimlik sıfatının kaldırılmasının gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulunca karar verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi hali

Madde 82. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevini sağlık bakımından bir takvim yılında toplam olarak altı aydan fazla bir süre yerine getiremiyeceği tabip ve tam teşekküllü sağlık kurulları raporları ile tespit edilenlerin görevden alınmasına Başkanlar Kurulunca karar verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok.

Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dava hakkı

Madde 83. — Yukardaki maddelere göre görevine son verilen ilgililerin bu kararların kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Kurul nezdinde iptal davası açma hakları vardır.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İlmî araştırma ve yayınlarda bulunabilme

Madde 84. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire başkanları ve üyeleri ile kanunsözcüleri; ilmî araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; davet edildikleri Millî ve Milletlerarası kongre, konferans ve ilmî toplantılara katılabilirler.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çalışmaya ara verme

Madde 85. — Barışta Askerî Yüksek İdare Mahkemesi her sene Temmuz ayının yirmisinden itibaren Eylül ayının beşine kadar çalışmaya ara verir.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere bir daire başkanı ile beş üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Üyelerden biri Genel Sekreterlik görevini de yapar.

Bu dairenin başkan ve üyeleri Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı tarafından her yıl ura ile seçilir.

Ayrıca gereği kadar kanunsözcüsü görevlerine devam ederler. Nöbetçi daire çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür :

a) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler,

b) Yürütmenin durdurulmasına veya delillerin tespitine ait işler.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Başer, buyurun

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Mahkemelerin çalışmasına ara verilmesi bilhassa, hukuk mahkemelerinde, ceza mahkemelerindedir. Bu hüküm alınırken Türkiye'nin şartları düşünülmüştür. Yani, Temmuz ve Ağustos ayları ziraat mevsimidir. Bu bakımdan çiftçileri, ziraatçileri, iş sahiplerini bu mevsimde mahkemeye getirmemek için adlî tatil kabul edilmiştir Fakat mahkemeler için kabul edilen bu sistem maalesef idarî mahkemelere de sıçramıştır. Merhum Sabri Şakir Ansay'ın bir sözü vardır; «bu, vatandaşlar için tanınmışken, maalesef hâkimler tatili haline getirilmiştir.» Bu bakımdan idarî mahkemeler evrak üzerinde tetkikat yapar, evrak üzerinde karar verirler.

Onun için, bu 85 nci madde ile adlî tatili, idarî mahkemelere sokmak doğru değildir; Danıştayda da biz bunun mahzurunu görüyoruz. Maalesef bu madde aynen Danıştay Kanunundan alınmıştır. Onun için maddenin metinden çıkması lâzımdır, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Kanun tasarısının 85 nci maddesinin metinden çıkartılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir

Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Sayın Komisyon, katılıyor musunuz?...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz efendim. Askerî Yargıtay da aynı şekildedir. Zaten bu madde Danıştaya paralel olarak getirilmiştir, onun için katılmıyoruz. Çünkü, bunların izinleri bir anda olmazsa toplanması güç olur.

BAŞKAN — Anlayamadım orasını efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Efendim, yıllık izinleri muhtelif zamanlarda verilirse, mahkemelerin teşekkülü güçleşir. O bakımdan katılmıyoruz.

BAŞKAN — Evet efendim katılmıyorsunuz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Bir sorunuz mu var efendim?...

MUSA DOĞAN (Kars) — Vazgeçtim efendim,

BAŞKAN — Peki efendim.

Efendim, değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum Kabul edenler... Sayın Doğan, oy veriyor musunuz, vermiyor musunuz?

MUSA DOĞAN (Kars) — Hayır, anlayamadık. Yalnız....

BAŞKAN — Efendim, değişiklik önergesi...

Önergeyi tekrar okutayım efendim.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu.)

İSMAİL HAKKI ALACA (Kars) — Sayın Başkan, söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Alaca, söz hakkı mümkün değil, soru soracaksanız, o imkânım var.

İSMAİL HAKKI ALACA (Kars) — Soru değil, efendim, konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, değişiklik önergesi size ait değil. Söz bitti, değişiklik önergesi kısmına geldik. İçtüzüğe göre ancak önerge sahibinin söz hakkı var, komisyonun var; sizlerin, komisyona soru hakkınız var

Efendim, bu önergeye komisyon katılmamış bulunuyor. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Efendim, kararlarınızı lütfediniz. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Komisyon, filhal katılıyor musunuz efendim, bu değişikliğe?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Katılmıyoruz, geri alıyoruz.

BAŞKAN — Efendim, niye geri alıyorsunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Önergeyi komisyona alıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi komisyona istiyorsunuz?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Evet.

BAŞKAN — Efendim, önerge komisyona verilmiştir; bu itibarla bu madde üzerindeki oylamamızı erteliyoruz.

86 ncı maddeyi okutuyorum efendim.

Sürelerin bitmesi

Madde 86. — Dava müddetleri ile 45 nci maddede yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına raslarsa bu süreler ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylülden itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Tatil günleri süre hesabına katılır. Şu kadar ki sürenin son günü tatil gününe rastlarsa süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

BAŞKAN — Madde üzerinde değişiklik önergesi yok. Söz isteyen sayın üye yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

87 nci maddeyi okutuyorum.

Tasnif ve yayın bürosu

Madde 87. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Daireleri ve Daireler Kurulu tarafından verilen kararların ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak; kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, amme hukuku ile ilgili yayınları takibetmek üzere Genel Sekreterliğe bağlı bir büro kurulur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

88 nci maddeyi okutuyorum.

Tebliğ işleri ve ücretler

Madde 88. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre posta, telgraf ve telefon işletmesi aracılığı ile yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

89 ncu maddeyi okutuyorum.

Yargılama giderleri

Madde 89. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde; harclar, sair yargılama giderlerinin alınmasında ve hükmedilmesinde Danıştay için uygulanan hükümler tatbik olunur.

Bu işleri Genel Sekreterlik yürütür.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

90 ncı maddeyi okutuyorum.

Üyelik hukukundan vazgeçme

Madde 90. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreterliğin üyelik hukukundan vazgeçmek şartiyle başka bir göreve atanmaları mümkündür.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

91 nci maddeyi okutuyorum.

İçtüzük

Madde 91. — a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin iç düzeni, çalışma usulleri, tutulacak defter ve kayıtlar, kullanılacak basılı kâğıtlar, Genel Sekreterlik ile kalem teşkilâtı tasnif ve yayın bürosu personelinin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile Kanunsözcülerinin kıyafetlerinin şekli ve bunların giyilme zamanı ve yerleri,

Genel Kurulca düzenlenecek bir içtüzükle tespit olunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 1 nci maddeyi okutuyorum efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — 92 nci maddeyi daha önce müzakere etmemiz lâzım.

BAŞKAN — Efendim, bir şey mi buyurdunuz?.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — 92 nci maddeyi daha önceye almamız icebederdi.

BAŞKAN — 92 nci madde mi?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — 92 nci maddenin geçici maddelerden önce müzakere edilmesi icabederdi.

BAŞKAN — Anlıyorum efendim. Ne bakımdan bunu ifade ettiniz?

O vakit, 93 ncü maddenin de geçici maddelerden önce müzakeresini istemek gibi bir durum hâsıl olur.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — «Yürürlükten kaldırılan hükümler» başlığını taşıyan madde olduğu için daha öne almamız icabeder.

BAŞKAN — Evet, «yürürlükten kaldırılan hükümler» maddesi, yürürlük maddeleri içerisinde mütalâa edilecek... («Doğru doğru» sesleri)....

Peki Komisyonda niçin bunun tanzimi böyle, oldu, efendim? Siz tanzim ettiniz bunu..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Evet efendim, Hükümetten geldiği şekilde kabul ettik.

BAŞKAN — Güzel.. Komisyonda kabul etmişsiniz. Burada...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MEHMET BİLGİN (Bingöl) — Daha önce müzakeresini istiyoruz da o bakımdan.

BAŞKAN — Peki efendim.

Bu talebinizi yazılı hale, yani önerge haline getiriniz efendim de, muamelemiz içtüzüğe uygun olsun. Onu rica ediyorum, lütfen çabuk olsun, sizi bekliyorum.

Muhterem arkadaşlarım, 92 nci maddenin 91 nci maddeden sonra, yani geçici maddelerden önce kabulü muamelesini isteyen bir önerge vardır, okutuyorum efendim.

Yüksek Başkanlığa

92 nci maddenin, 91 nci maddeden sonra, geçici maddelerden önce ele alınmasını ve metnin buna göre düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Geçici Komisyon Sözcüsü
Bingöl
Mehmet Bilgin

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

92 nci maddeyi okutuyorum.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 92. — 24 Aralık 1964 tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanununun ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — 92 nci madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Değişiklik önergesi de yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 1 nci maddeyi okutuyorum.

İlk kuruluş

Geçici madde 1. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini takibeden onbeş gün içinde;

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanınsözcüsü ile subay üye adedinin iki katı kadar aday Genelkurmay Başkanınca,

b) Askerî hâkim üye adedinin iki katı kadar aday da Genelkurmay Personel Başkanı, Kuvvet Komutanlıkları Personel Başkanları, Askerî Yargıtay Başkanı, Genelkurmay Adlî Müşaviri, M. S. B. Askerî Adalet Teftiş Kurulu Başkanı, Askerî Adalet İşleri Başkanından oluşan kurulca,

Tespit edilerek Cumhurbaşkanına sunulur. Cumhurbaşkanı bu adaylar arasından Başkan, İkinci Başkan, Başkanunsözcüsü ve üyeleri seçer. Bu seçimlere göre usulüne uygun atama yapılır.

Üyelerin dairelere ayrılmasını Başkan, İkinci Başkan ve Başkanunsözcüsünden oluşan kurul kararlaştırır. Atamayı takibeden bir ay içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin göreve başlaması için gerekli tedbirler alınır.

BAŞKAN — Geçici 1 nci madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum.

Raportör

Geçici madde 2. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesine yeteri kadar askerî hâkim raportör olarak atanır. Raportörlük kadroları, ihtiyaç kalmadığı yolundaki Genel Kurul kararına kadar muhafaza olunur.

Raportörler, Daire Başkanlarının kendilerine havale ettikleri işleri vaktinde inceleyerek Daire veya Daireler Kuruluna gerekli açıklamaları yaparlar.

Kendi düşünce ve kanaatlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler, karar taslaklarını yazarlar, gerekli tutanakları düzenlerler, Başkanın, ikinci Başkanın ve daire başkanlarının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde de söz isteyen sayın üye yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 3 ncü maddeyi okutuyorum.

Uyuşmazlık

Geçici madde 3. — Anayasa gereğince, Uyuşmazlık mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunda değişiklik yapılıncaya kadar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesiyle adlî, idarî ve askerî yargı mercileri arasında çıkacak görev ve hüküm uyuşmazlıkları uyuşmazlık mahkemesinde kesin olarak çözümlenir.

Bu uyuşmazlıkların çözümlenmesinde uyuşmazlık mahkemesi, Yargıtay ve Danıştayın en kıdemsiz birer üyesi yerine Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek iki askerî hâkim üye alınmak suretiyle kurulur.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?... Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 4 ncü maddeyi okutuyorum.

Eski davalar hakkında yapılacak işlem

Geçici madde 4. — Bu kanunun yürürlüğünden önce açılmış ve karara bağlanamamış olan davalar hakkında dosyayı elinde bulunduran idarî ve adlî mahkemeler görevsizlik kararı verirler. Bu karar davacıya ve tebligat yapılmış ise davalıya, tebliğ edilerek dosya Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve görevsizlik kararına bağlanmış dosyalar da Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girerler. Askerî Yüksek İdare Mahkemesine gönderilen dosyalar diğer dosyalar gibi işleme tabi tutulur.

Bu maddenin birinci fıkrası gereğince Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilen davalar hakkında, evvelce yapılmış bü-

tün usul işlemleri var sayılır ve bu kanunun 34, 35, 36, 37, 38 ve 39 ncu maddeleri yeniden uygulanmaz.

Bu davalar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesince bulunduğu safhadan başlanarak işleme konulur, ancak, davaya bakmakla görevli Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ilgili dairesi veya Başkanunsözcüsü eski işlemlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu gibi hallerde, taraflara dava dilekçesi içinde kalınmak üzere cevaplar, bilirkişi incelenmesi yenilettirilebilir veya duruşma tekrarlanabilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevlerine giren işlerden evvelce karara bağlanmış davalar için, kararın düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi istemi halinde, dosya hiçbir işleme tabi tutulmadan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir ve istemler bu mahkemece karara bağlanır.

BAŞKAN — Geçici 4 ncü madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Komisyon Sözcüsü Mehmet Bilgin arkadaşımızın bir önergesi gelmiş bulunuyor. Komisyona alınan 85 nci madde ile ilgili. Burada diyorsunuz ki; «Görüşülmekte olan kanun tasarısının 85 nci maddesinin 1 nci fıkrasındaki Eylül ayının, 5 ine ibaresinin, başına olarak değiştirilmesini» teklif ediyorsunuz. Yani; tatili Eylül'ün 1 ine kadar kısaltmış oluyorsunuz.

Bir defa Komisyon adına, Komisyon Sözcüsü olarak bir değişiklik yapmaya hakkınız yok. Bir karar nisabını taşıyan..

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Ben tekabbül ediyorum.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, Komisyonu siz mi tekabbül edeceksiniz? Bir karar getirmeniz iktiza eder. Ayrıca Umumî Heyetin kabulü maddenin metinden çıkarşlması şeklinde idi; böyle bir değişiklik için de Komisyona bir havalemiz olmadı. Bu itibarla bunları işleme koyamıyorum efendim.

85 nci maddeyi Komisyon almış bulunduğundan, Komisyona verilmiş olduğu için, yürürlük maddelerini oylarınıza sunamıyorum.

Çalışma süremiz doldu. Açık oylamanın sonuçunu arz ediyorum.

Gümrük kanunu tasarısının açık oylamasına 198 sayın üye katılmış; 195 kabul, 2 ret ve 1 çekinser oy çıkmıştır. Açık oylama tekrarlanacaktır.

24 Mayıs 1972 Çarşamba günü saat 15,00 te toplanacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısından sonra toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum efendim.

Kapanma saati : 19,35

VI. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, üretim ve tüketim kooperatifleri kurulması için ne gibi çalışmalar yapıldığına dair soru önergesi ve Başbakan Vekili ve Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in yazılı cevabı. (7/856)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Köylüler için kurulacak «Üretim ve Tüketim» kooperatifleri, köylülerin ürettiklerini değer fiyatına satmalarını ve onların her türlü ih-

tiyaçlarını gerçek değerler üzerinden satınalmalarını sağlayacak ve köylüleri tefecinin tasallutundan kurtaracak olan en etken kuruluşlardır.

Bu nedenle, Hükümet olarak köylülerin bu yolda, kuruluşlar kurmasını teşvik edici ve destekleyici çalışmalar yapmakta mısınız? Yapmakta iseniz bu çalışmalar hangi safhadadır?

T. C. 11 . 5 . 1972
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 77 - 66/4898

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 20 . 1 . 1972 tarih ve 7/856 - 5079/33629 sayılı yazınız.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, üretim ve tüketim kooperatifleri kurulması için ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin 17 . 1 . 1972 tarihli yazılı soru önergesinin cevabı iki nüsha olarak eklice sunulmuştur.

Saygı ile arz ederim.

Ferid Melen
Millî Savunma Bakanı
Başbakan Vekili

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Hükümetçe üretim ve tüketim kooperatifleri kurulmasını teşvik edici ve destekleyici ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin 17 . 1 . 1972 tarihli yazılı soru önergesinin cevabıdır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1972 programında kooperatifçiliğin geliştirilmesi ilke ve politikası saptanmıştır. Bu ilkelere göre :

Kırsal yörelerde her yerleşim biriminde, çeşitli amaçlara göre çeşitli kooperatif kurma biçiminde oluşan uygulama durdurularak, merkez köylerde çevre köylerini kapsamına alacak çok amaçlı kooperatif tipi özendirici araçlarla desteklenecektir. Bu türlü uygulamaya temel olmak üzere mevcut tarım kooperatiflerinden, çok amaçlı kooperatif olarak geliştirilmeye uygun olanlar yapılacak araştırmaya dayalı olarak saptanacaktır.

Küçük işletmelerin daha fazla parçalanmasını önlemek ve aynı zamanda bu işletmeleri rasyonel bir işletme ölçeğine ulaştırmak için tümüyle gönüllü ve karşılıklı yardımlaşma ilkelerine bağlı olarak sahiboldukları tüm olanaklarını, kuracakları üretim ortaklıkları veya kooperatifleri yoluyle ve projeye dayalı olarak değerlendirilmelerini sağlayıcı çalışmalara başlanılacaktır. Bu tür çalışmalarla toprak ve tarım reformu programları arasında gerekli ilişki kurulacak ve toprak reformu kooperatiflerinin üretim kooperatifleri biçiminde oluşturulmaları tedbirlerle desteklenecektir.

Kooperatiflerin karşılıklı yardımlaşmaya dayalı bir halk hareketi olduğu ilkesine bağlı kalınarak, Devlet anılan kooperatiflerin başarılı olmasını sağlamada yasal, eğitsel, parasal ve teknik alanlarda destek ve önderlik hizmetlerini sağlayacaktır.

Ayrıca, yurdumuzdaki yerleşim sahasının düzenlenmesi, çiftçi işlemlerinin verimli hale getirilmesi her türlü ürün ve mamullerinin pazarlanmasının temini ve kazançlı yola koyulması, kooperatif ortaklarının meslekî ve gerektiğinde şahsî tüketim ihtiyaçlarının temin edilmesi gibi köylü ve müstahsılın kalkınmasına dönük amaçlarla ilgili olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre Ticaret Bakanlığınca (sınırlı - sorumlu üretim, pazarlama ve tüketim kooperatifi) kurulmaktadır. Mart 1972 sonu itibariyle bu kooperatifler 2 747'yi bulmuştur. Halen yurdumuzda muhtelif il ve ilçeler itibariyle 674 adet tüketim kooperatifi kurulmuş bulunmaktadır.

Ferid Melen
Millî Savunma Bakanı
Başbakan Vekili

2. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Türkiye'deki resmî araba miktarına dair soru önergesi ve Başbakan Vekili ve Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in yazılı cevabı (7/871)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim. 19 . 1 . 1972

Saygılarımla.

İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Bütün Türkiye'de Bakanlıklar itibariyle ve İktisadî Devlet Teşekküllerine ait resmî araba sayısı nedir?

T. C. 11 . 5 . 1972
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 77 - 66/4888

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 26 . 1 . 1972 tarih ve 7/871 - 5101 - 33794 sayılı yazınız.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Türkiye' de Bakanlıklar ve İktisadî Devlet Teşekküllerine ait resmî hizmete mahsus motorlu taşıt miktarına ilişkin 19 . 1 . 1972 tarihli yazılı soru önergesinin cevabı iki nüsha olarak eklice sunulmuştur.

Saygı ile arz ederim.

Ferit Melen
Başbakan Vekili

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın Türkiye'de Bakanlıklar ve İktisadî Devlet Teşekküllerine ait resmî hizmete mahsus motorlu taşıt miktarına ilişkin 19 . 1 . 1972 tarihli yazılı soru önergesinin cevabıdır.

Önergede sorulan «Resmî araba» sayısı hakkında, ilgili kuruluşlardan alınan bilgilere göre düzenlenen «resmî hizmete mahsus motorlu taşıtlar» a ait çizelge eklidir.

Ferit Melen
Başbakan Vekili

Bakanlıklar ve İktisadî Devlet Teşekküllerine ait taşıt miktarına ilişkin çizelge

Bakanlık ve Teşekkülün Adı	Resmî vasıta sayısı
Başbakanlık (Bütün bağlı kuruluşlarıyle	497
Adalet Bakanlığı	117
Millî Savunma Bakanlığı	421
İçişleri Bakanlığı	4 849
Dışişleri Bakanlığı	9
Maliye Bakanlığı	49
D. M. O. Gn. Md. ğü	37
T. C. Merkez Bankası Bşk. ğı	10
T. C. Emekli Sandığı Gn. Md. ğü	6
Devlet Yatırım Bankası Gn. Md. ğü	2
Millî Piyango İd. Gn. Md. ğü	1
Millî Eğitim Bakanlığı	35
Bayındırlık Bakanlığı	259
Ticaret Bakanlığı	3
T. Halk Bankası Gn. Md. ğü	3
T. C. Ziraat Bankası Gn. Md. ğü	280
Et ve Balık Kurumu Gn. Md. ğü	13
T. M. O. Gn. Md. ğü	33
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı	2 851
Gümrük ve Tekel Bakanlığı	281
Tarım Bakanlığı	3 672
Ulaştırma Bakanlığı	8
DHMİ Gn. Md. ğü	169
TCDD Gn. Md. ğü	200
PTT Gn. Md. ğü	1 509
Denizcilik Bankası Gn. Md. ğü	83
DB. Deniz Nakliyatı Gn. Md. ğü	5
THY Gn. Md. ğü	85
Uçak Servisi A. Ş. Gn. Md. ğü	11
Çalışma Bakanlığı	17
İş ve İşçi Bulma Kurumu Gn. Md. ğü	23
Sosyal Sigortalar K. Gn. Md. ğü	465
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	7
M. K. E. K. Gn. Md. ğü	297
T. Çimento Sanayii Gn. Md.ğü	22
Sümerbank Gn. Md. ğü	290
SEKA Gn. Md. ğü	149
T. Demir ve Çelik İş Gn. Md. ğü	200
T. Şeker Fabrikaları Gn. Md. ğü	464
Azot Sanayii Gn. Md. ğü	78
Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı	1
Petrol Dairesi Başkanlığı	2
DSİ Gn. Md. ğü	1 527
MTA Gn. Müdürlüğü	510
EİE Gn. Dk. ğı	164
Etibank Genel Müdürlüğü	402
TKİ Genel Müdürlüğü	22
T. Petrolleri A. O. Gn. Müdürlüğü	610
Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü	342
TEK Genel Müdürlüğü	509
Turizm ve Tanıtma Bakanlığı	13
Turizm Bankası	7
İmar ve İskân Bakanlığı	297
T. Emlâk Kredi Bankası Gn. Md. ğü	181
Köy İşleri Bakanlığı	3 978
Orman Bakanlığı	2 320
Gençlik ve Spor Bakanlığı	8
Yük. Öğ. Kredi. ve Yurt. K. Gn. Md. ğü	9
Toplam	28 450

Not : Yukardaki rakamlara her yaştan arabalar ile kamyon, kamyonet, jeep, otobüs, traktör, tanker, arazöz, ambülâans v. b. araçlar dahildir.

3. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar açılan ilkokul, ortaokul, lise, üniversite ve yüksek okul sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/888)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim. 21 . 1 . 1972

Saygılarımla.

İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, yıllar itibarıyle, Türkiye'de açılan ilk, orta, lise sayısı ile üniversite ve yüksek okul sayısı nedir?

T. C. 13 . 5 . 1972
Millî Eğitim Bakanlığı
Özel
240

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 2 . 2 . 1972 tarih ve 7/888 - 5134/38922 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar açılan ilkokul, ortaokul, lise, yüksek okul ve üniversite sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar açılan ilkokul, ortaokul, lise, yüksek okul ve üniversite sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar, yıllar itibariyle, açılan ilkokul, ortaokul, lise, yüksek okul ve üniversite sayısı aşağıda gösterilmiştir :

Öğretim yılları	Açılan ilkokul sayısı
1923 - 1924	4 984 mevcut
1924 - 1925	817 açılan
1925 - 1926	—
1926 - 1927	112
1927 - 1928	1
1928 - 1929	549
1929 - 1930	—
1930 - 1931	43
1931 - 1932	110
1932 - 1933	90
1933 - 1934	—
1934 - 1935	41
1935 - 1936	44
-936 - 1937	71
1937 - 1938	489
1938 - 1939	1 285
1939 - 1940	1 820
1940 - 1941	1 403
1941 - 1942	1 105
1942 - 1943	202
1943 - 1944	690
1944 - 1945	321
1945 - 1946	849
1946 - 1947	763
1947 - 1948	1 116
1948 - 1949	219
1949 - 1950	712
1950 - 1951	538
1951 - 1952	48
1952 - 1953	57
1953 - 1954	349
1954 - 1955	401
1955 - 1956	615
1956 - 1957	658
1957 - 1958	955
1958 - 1959	311
1959 - 1960	894
1960 - 1961	2 403
1961 - 1962	1 209
1962 - 1963	710
1963 - 1964	1 362
1964 - 1965	1 736
1965 - 1966	1 218
1966 - 1967	1 596
1967 - 1968	1 381
1968 - 1969	1 840
1969 - 1970	1 566
1970 - 1971	1 196
1971 - 1972	507

Öğretim Yılları	Ortaokul Sayısı	Lise Sayısı
1923 — 1924	72	23
1924 — 1925	64	19
1925 — 1926	69	21
1926 — 1927	69	19
1927 — 1928	78	19
1928 — 1929	78	20
1929 — 1930	82	19
1930 — 1931	83	22
1931 — 1932	80	25
1932 — 1933	133	30
1933 — 1934	147	36
1934 — 1935	141	36
1935 — 1936	144	36
1936 — 1937	151	36
1937 — 1938	166	36
1938 — 1939	179	41
1939 — 1940	185	46
1940 — 1941	187	47
1941 — 1942	197	47
1942 — 1943	195	47
1943 — 1944	194	47
1944 — 1945	200	46
1945 — 1946	210	53
1946 — 1947	217	53
1947 — 1948	225	56
1948 — 1949	271	56
1949 — 1950	330	58
1950 — 1951	364	60
1951 — 1952	396	62
1952 — 1953	433	63
1953 — 1954	461	68
1954 — 1955	494	79
1955 — 1956	520	90
1956 — 1957	545	94
1957 — 1958	581	103
1958 — 1959	610	115
1959 — 1960	641	129
1960 — 1961	662	127
1961 — 1962	688	130
1962 — 1963	723	132
1963 — 1964	722	136
1964 — 1965	753	140
1965 — 1966	812	149
1966 — 1967	837	194
1967 — 1968	930	202
1968 — 1969	1046	272
1969 — 1970	1499	330
1970 — 1971	1703	394
1971 — 1872	1789	421

Yüksek Okullar

İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri

Açıldığı Yıl	Okulun adı
1955	Ankara İktisadî ve Ticarî ilimler Akademisi
1958	Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
1967	Adana İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
1970	Bursa İktisadî ve Ticari İlimler Akademisi

DEVLET MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK AKADEMİLERİ

Açıldığı yıl	Okulun adı
1937	İstanbul Dev. Müh. ve Mim. Akademisi
1967	Elâzığ » » » »
1970	Eskişehir » » » »
1970	Konya » » » »
1970	Sakarya » » » »

MESLEKÎ VE TEKNİK YÜKSEK ÖĞRETMEN OKULLARI

1934	Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu
1937	Ankara Erkek Teknik » » »
1956	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek öğretmen Okulu
1957	İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu

TEKNİKER YÜKSEK OKULLARI

1965	Ankara Tekniker Yüksek Okulu
1965	İstanbul - Maçka Akşam Tekniker Yüksek Okulu

1472 SAYILI KANUNLA AÇILAN YÜKSEK OKULLAR

Bağlı olduğu akademi	Okulun adı
İktisadî ve Ticarî İlimler Yüksek Okulu	İstanbul İk. ve Tic. İlim. Aka.
İktisadî ve Ticarî Bilimler Yüksek Okulu	» » » » »
Galatasaray İktisat ve İşletmeciliği Yüksek Okulu	» » » » »
Tuna İktisadî ve Ticarî Bilimler Yüksek Okulu	» » » » »
Gazetecilik Yüksek Okulu	» » » » »
Eczacılık Yüksek Okulu	» » » » »
Diş Hekimliği Yüksek Okulu	» » » » »
Işık Mühendislik Yüksek Okulu	İstanbul Dev. Müh. ve Mim. Aka.
Kimya Mühendisliği Yüksek Okulu	» » » » »
Galatasaray Mühendislik Yük. Okulu	» » » » »
Çağaloğlu Mühendislik Yüksek Okulu	» » » » »
Kadıköy Mühendislik Yüksek Okulu	» » » » »
Vatan Mühendislik Yüksek Okulu	» » » » »
Mimarlık Yüksek Okulu	İstanbul Dev. Güzel Sanatlar Akademisi
Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu	» » » » »
Eczacılık Yüksek Okulu	Eskişehir İktisadî ve Tic. İlim. Aka.
Kimya Mühendisliği Yüksek Okulu	» » » » »
Mühendislik Yüksek Okulu	Adana İk. ve Tic. İlim. Aka.
İktisadî ve Ticarî İlimler Yüksek Okulu	Ankara İk. ve Tic. İlim. Aka.
Başkent İktisadî ve Ticarî İlimler Yük. Okulu	» » » » »
Başkent Gazetecilik Yüksek Okulu	» » » » »
Anadolu Eczacılık Yüksek Okulu	» » » » »
Eczacılık Yüksek Okulu	» » » » »
Diş Hekimliği Yüksek Okulu	» » » » »
Zafer Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulu	» » » » »
Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Yük. Okulu	» » » » »
Anadolu Kimya Mühendisliği Yüksek Okulu	» » » » »

Bağlı olduğu akademi	Okulun adı
İktisadî ve Ticarî İlimler Yüksek Okulu	İzmir Ege Üniversitesi
Gazetecilik Yüksek Okulu	» » »
Eczacılık Yüksek Okulu	» » »
Diş Hekimliği Yüksek Okulu	» » »
Mühendislik ve Mimarlık Yük. Okulu	» » »

ÜNİVERSİTELER

Ankara Üniversitesi

Fakülte ve Yüksek Okul açıldığı yıl	Açıldığı yıl	
Ziraat Fakültesi	1930	Yüksek Ziraat Okulu
	1946	Fakülte
Veteriner Fakültesi	1842	İstanbul'da askerî okul
	1946	Fakülte
Hukuk Fakültesi	1925	
Eczacılık Fakültesi	1961	
Fen Fakültesi	1943	Yüksek Okul
İlâhiyat Fakültesi	1946	Fakülte
Eğitim Fakültesi	1949	
Basın - Yayın Yüksek Okulu	1965 - 1966	
Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi	1964	
Tıp Fakültesi	1935	
Diyarbakır Tıp Fakültesi	1945	
Elâzığ Veteriner Fakültesi	1966 - 1967	
Adana Ziraat Fakültesi	1967	
Diş Hekimliği Yüksek Okulu	1967	
(Tıp Fakültesine bağlı)	1963	
Veteriner Fak. Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu (Veteriner Fak. Bağlı)	1965	
Ziraat Fakültesi Diploma Sonrası Yüksek Okulu (Ziraat Fak. bağlı)	1968	
Hukuk Fak. Ceza Hukuku Uzmanlık Yüksek Okulu (Hukuk Fak. bağlı)	1965	
İstanbul Üniversitesi :		
Gazetecilik Enstitüsü (İktisat Fak. bağlı)	1950	
Kimya Fakültesi	1967	
İşletme Fakültesi	1967	
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	1967	
Veteriner Fakültesi	1965	
Eğitim Fakültesi	1966	Yılında kurulmuş, henüz öğretime başlamamıştır.
İstanbul Teknik Üniversitesi :		
Maden Fakültesi	1953	
Kimya Fakültesi	1963	
Maçka Teknik Okulu	1964	
Mühendislik - Mimarlık Fakültesi	1969	

Ankara Üniversitesi Fakülte ve Yüksek Okul açıldığı yıl	Açıldığı yıl	
Temel Bilimler Fakültesi	1969	
Gemi İnşaatı Fakültesi	1969	
Ege Üniversitesi :		
Fen Fakültesi	1961	
Mühendislik Bilimleri Fakültesi	1969	
Diş Hekimliği Fakültesi	1969	
İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi	1969	(Eski İzmir İk. ve Tic. İlim. Aka.)
Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi	1971	Yılında üniversiteye bağlanmıştır.
Tıp Fakültesi	1955	
Ziraat Fakültesi	1955	
Yüksek Hemşire Okulu (Tıp Fakültesine bağlı)	1955	
Atatürk Üniversitesi :		
Tıp Fakültesi	1962 - 1963	
Ziraat Fakültesi	1958	
Fen - Edebiyat Fakültesi	1958	(1968 yılında bu fakülte iki ayrı fakülte haline getirilmiştir.)
İşletme Fakültesi	1968	
İslâmî İlimler Fakültesi	1970	
Çukurova Tıp Fakültesi	1970	
Diş Hekimliği Fakültesi	1970	
Temel Bilimler ve Yabancı Diller Yük. Okulu	1970	
Karadeniz Teknik Üniversitesi :		
Temel Bilimler Fakültesi	1963	
İnşaat - Mimarlık Fakültesi	1965 - 1966	
Makina - Elektrik Fakültesi	1969 - 1970	
Yer Bilimleri Fakültesi	1969	
Hacettepe Üniversitesi :		30 Haziran 1961 tarihinde Ankara Üniversitesine bağlı Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu olarak kurulmuştur.
Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi	1967	
Fen ve Mühendislik Fakültesi	1968	
Kayseri Tıp Fakültesi	1968	
Mezuniyet Sonrası Eğitimi Tarım Fakültesi	1968	
Eskişehir Tıp Fakültesi	1970	
Diş Hekimliği Fakültesi	1971	
Eczacılık Fakültesi	1971	
Sosyal ve İdarî Bilimler Fakültesi	1971	
Fen Fakültesi	1971	
Kimya Fakültesi	1971	
Mühendislik Fakültesi	1971	
Hastane İdaresi Yüksek Okulu	1970	
Tıp Öncesi Temel Bilimler Yük. Okulu	1970	
Temel Fen Bilimler Yüksek Okulu	1970	
Temel Sosyal Bilimler Yüksek Okulu	1970	
Meslekî Uzmanlık Yüksek Okulu	1970	

Ankara Üniversitesi Fakülte ve Yüksek Okul açıldığı yıl	Açıldığı yıl

Temel Bilimler Yüksek Okulu 1970, Fen ve Mühendislik Fakültesi de 1971 tarihinde kaldırılmıştır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi :	
Fen ve Edebiyat Fakültesi	1956
Mühendislik Fakültesi	1956
Mimarlık Fakültesi	1956
İdarî İlimler Fakültesi	1956
Boğaziçi Üniversitesi :	

Amerikan Vakfı tarafından Hükümetimize devredilen Robert Kolej Yüksek Okulu, Temel Bilgiler, Mühendislik ve İdarî Bilimler bölümlerini muhtevi olmak üzere, 1971 yılında Boğaziçi Üniversitesi adını almıştır.

Ankara Devlet Konservatuvarı	1936
İzmir Devlet Konservatuvarı	1953
İstanbul Devlet Konservatuvarı	1971

4. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar ilk, orta ve yüksek öğrenim yapanların miktarına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/940)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

31 . 1 . 1972
İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, yıllar itibarıyle Türkiye'de genel nüfusun yüzde kaçı ilk, orta ve yüksek öğrenim yapabilmiştir?

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı 13 . 5 . 1972
Özel
242

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 15 . 2 . 1972 tarih ve 7/940 - 5214/39208 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bu yana Türkiye'de genel nüfusun yüzde kaçının ilk, orta ve yüksek öğrenim yaptığına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bu yana Türkiye'de genel nüfusun yüzde kaçının ilk, orta ve yüksek öğrenim yaptığına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız :

Yıllar	İlk	Orta	Yüksek
1923			
1924			
1925			
1926			
1927			
1928			
1929			
1930			
1931			
1932			
1933			
1934			
1935			
1936			
1937			
1938			

Yıllar	İlk	Orta	Yüksek
1939			
1940	5,39	0,78	0,07
1941	5,23	0,80	0,08
1942	5,18	0,77	0,08
1943	5,43	0,75	0,09
1944	6,72	0,76	0,10
1945	7,17	0,75	0,10
1946	7,41	0,76	0,11
1947	7,42	0,71	0,12
1948	7,36	0,69	0,12
1949	7,81	0,68	0,12
1950	7,71	0,67	0,12
1951	7,69	0,69	0,11
1952	7,70	0,73	0,10
1953	7,80	0,78	0,10
1954	8,04	0,91	0,12
1955	8,31	0,98	0,15
1956	8,71	1,13	0,16
1957	8,94	1,27	0,16
1958	9,24	1,39	0,17
1959	9,40	1,54	0,20
1960	10,42	1,71	0,23
1961	11,44	1,84	0,23
1962	11,64	1,93	0,24
1963	12,01	2,00	0,25
1964	12,40	2,01	0,27
1965	12,75	2,22	0,31
1966	13,38	2,64	0,35
1967	13,77	2,90	0,38
1968			
1969			
1970			
1971			
1972			

5. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de okuma olanaklarından yoksun çocuk sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/944)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim. 31 . 1 . 1972

Saygılarımla.

İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, Türkiye'de yıllar itibariyle ilkokul çağında olup da okuma olanaklarından yoksun çocuk sayısı nedir?

T. C. 13 . 5 . 1972
Millî Eğitim Bakanlığı
Özel
243

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 15 . 2 . 1972 tarih ve 7/944 - 5218/38212 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı tarafından verilen, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de okuma olanaklarından yoksun çocuk sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de okuma olanaklarından yoksun çocuk sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız

Nüfus sayımı istatistiklerine göre, ilkokul çağındaki okuma olanaklarından yoksun çocuk sayısı, yıllar itibariyle, aşağıda gösterilmiştir:

Nüfus sayım yılları	Öğretim yılları	7 - 12 yaş çocuk sayısı	Okuyan çocuk sayısı	Okuldan yoksun çocuk sayısı
1935	1935 - 1936	2 406 688	683 472	1 723 216
1940	1940 - 1941	2 424 506	954 762	1 469 744
1945	1945 - 1946	3 022 179	1 357 029	1 665 150
1950	1950 - 1951	2 917 654	1 616 365	1 301 289
1955	1955 - 1956	3 253 072	1 983 266	1 269 806
1960	1960 - 1961	4 275 350	2 865 851	1 409 499
1965	1965 - 1966	5 063 565	3 931 836	1 131 729
1970	1970 - 1971	5 992 320	5 011 734	980 586

6. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar, Türkiye'de okuma - yazma bilmeyen insan sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/945)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim. 31 . 1 . 1972

İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, Türkiye'de, yıllar itibariyle ilkokul çağını geçirmiş okuma - yazma bilmeyen insan sayısı nedir?

T. C. 13 . 5 . 1972
Millî Eğitim Bakanlığı
Özel
244

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 15 . 2 . 1972 tarih ve 7/945 - 5219/39213 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de okuma - yazma bilmeyen insan sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de okuma - yazma bilmeyen insan sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

1. — Cumhuriyetin ilânından bu yana ilkokul çağını geçirmiş okuma - yazma bilmeyen nüfus sayısı ve % oranı :

Yıllar	Nüfus	% oranı
1927	12 536 774	89,4
1935	13 641 151	79,6
1945	14 206 839	69,8
1950	15 167 194	65,4
1955	16 394 257	60,0
1960	13 625 032	60,44
1965	13 138 956	51,19
1970	13 143 398	44,50

2. — Okuma - yazma bilmeyen nüfus projeksiyonu :

Yıllar	Nüfus
1963	8 850 000
1964	9 223 000
1965	9 637 000
1966	10 100 000
1967	10 519 000
1968	11 079 000
1969	11 611 000
1970	12 196 000
1971	12 890 000
1972	13 497 000

7. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar, Türkiye'de Türkçe konuşamayan insan sayısına dair soru

önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/946)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevalandırılmasını arz ve teklif cderim.

Saygılarımla.

31 . 1 . 1972
İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, yıllar itibarıyle Türkiye'de Türkçe konuşamayan insan sayısı ne olmuştur?

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı 13 . 5 . 1972
Özel
239

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 15 . 2 . 1972 tarih ve 7/946 - 5220/39214 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de Türkçe konuşamayan insan sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'de Türkçe konuşamayan insan sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız :

Devlet istatistiklerine göre Türkiye'de Türkçe konuşamayan insan sayısı aşağıda gösterilmiştir :

Yıllar	Toplam nüfus	Türkçe konuşamayan
1927	13 629 488	1 851 673
1935	16 157 450	2 258 377
1945	18 790 174	2 182 137
1955	24 065 000	2 443 000
1960	27 755 000	2 582 000
1965	31 391 421	3 101 741
1970	35 666 549	1 546 310 (1)

(1) Örnekleme yoluyle bulunmuş olup, kesin rakam değildir.

8. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'deki öğretmen ve öğretim görevlisi sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/947)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevaplandırılmasına arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

31 . 1 . 1972
İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, yıllar itibarıyle ülkemizdeki ilk, orta, lise, kız ve erkek enstitüleri ile üniversite ve yüksek okullardaki öğretmen ve öğretim görevlisi mevcutları ne olmuştur?

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı 13 . 5 . 1972
Özel
241

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 15 . 2 . 1972 tarih ve 7/947 - 5221/39215 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'deki öğretmen ve öğretim görevlisi sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

İçel Milletvekili Celâl Kargılı tarafından verilen, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'deki öğretmen ve öğretim görevlisi sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar çeşitli okul ile üniversitelerdeki öğretmen ve öğretim görevlisi sayısı, yıllar itibarıyle, ekte sunulan cetvellerde gösterilmiştir.

Resmî İlkokullarda Öğretmen sayıları

Yıllar	Şehir	Köy	Toplam
1923			10 238
1924			11 526
1925			11 938
1926			13 011
1927			12 634
1928			13 103
1929			12 696
1930			13 566
1931	6 943	7 121	14 064
1932	6 908	6 881	13 789
1933	6 808	6 829	13 637
1934	6 777	6 924	13 701
1935	6 967	6 891	13 858
1936	7 107	6 886	13 993
1937	6 324	8 537	14 861
1938	7 532	8 725	16 257
1939	7 669	10 518	18 187
1940	7 791	11 896	19 687
1941	9 194	13 323	22 517
1942	7 810	12 963	20 773
1943	7 995	13 545	21 540
1944	8 319	16 484	24 803
1945	8 820	17 608	26 428
1946	9 312	19 978	29 290
1947	9 709	21 428	31 137
1948	10 008	22 202	32 210
1949	10 160	23 784	33 944
1950	10 633	24 220	34 853
1951	11 039	24 464	35 503
1952	11 836	24 673	36 509
1953	12 367	24 500	36 867
1954	13 755	24 188	37 943
1955	15 222	25 841	41 063
1956	16 739	26 779	43 518
1957	18 494	27 670	46 164
1958	20 178	28 357	48 535
1959	22 166	30 600	52 766
1960	23 652	37 573	61 230
1961	24 806	42 715	67 521
1962	26 063	45 694	71 757
1963	27 668	47 379	75 047
1964	29 232	52 074	81 306
1965	31 319	56 137	87 456
1966	33 975	61 442	95 417
1967	38 283	66 928	105 211
1968	41 586	73 714	115 300
1969	45 371	80 045	125 416
1970	48 246	86 370	134 616
1971			
1972			

Resmî ve Özel Ortaokullarda Öğretmen sayıları

1923		
1924		
1925		
1926		
1927	791	
1928	815	
1929	982	
1930	1 068	
1931	963	
1932	1 380	
1933	2 136	
1934	2 354	
1935	2 403	
1936	2 648	
1937	2 843	
1938	2 402	
1939	3 744	
1940	3 867	
1941	3 900	
1942	3 883	
1943	3 851	
1944	3 862	
1945	3 931	
1946	3 871	
1947	3 993	
1948	4 149	
1949	4 364	
1950	4 528	
1951	4 729	
1952	5 021	
1953	5 311	
1954	5 694	
1955	6 385	
1956	7 296	
1957	8 559	
1958	9 853	
1959	10 977	
1960	12 080	
1961	13 269	
1962	15 538	

Yıllar	Şehir	Köy	Toplam
1963	15 059		
1964	14 340		
1965	14 966		
1966	16 773		
1967	19 382		
1968	19 548		
1969	19 385		
1970	19 242		
1971			
1972			

Resmî ve Özel Liselerdeki öğretmen sayıları

1923			
1924			
1925			
1926			
1927	594		
1928	510		
1929	578		
1930	637		
1931	637		
1932	1 827		
1933	945		
1934	1 044		
1935	1 029		
1936	1 050		
1937	1 164		
1938	1 329		
1939	1 518		
1940	1 544		
1941	1 568		
1942	1 590		
1943	1 694		
1944	1 656		
1945	1 817		
1946	1 817		
1947	1 829		
1948	1 868		
1949	1 931		
1950	1 954		
1951	2 045		
1952	2 161		
1953	2 234		
1954	2 602		
1955	2 476		
1956	2 523		
1957	2 886		
1958	3 427		
1959	3 860		
1960	4 219		
1961	4 645		
1962	5 820		
1963	6 097		
1964	5 259		
1965	6 032		
1966	6 689		
1967	7 975		
1968			
1969			
1970	10 136		
1971			
1972			

Kız Enstitülerinde öğretmen sayıları

1923			
1924			
1925			
1926			
1927			
1928			
1929			
1930			
1931	84		
1932	113		
1933	107		
1934	91		
1935	142		
1936	169		
1937	196		
1938	255		
1939	264		
1940	318		
1941	349		
1942	404		
1943	523		
1944	589		
1945	653		
1946	782		
1947	848		
1948	821		
1949	901		
1950	974		
1951	1 013		
1952	972		
1953	1 036		
1954	1 107		

Yıllar	Şehir	Köy	Toplam
1955	1 202		
1956	1 318		
1957	1 424		
1958	1 539		
1959	1 760		
1960	1 333		
1961	1 519		
1962	1 827		
1963	2 620		
1964	2 174		
1965	1 915		
1966	2 403		
1967	2 418		
1968	2 715		
1969	2 650		
1970	2 809		
1971			
1972			

Erkek Sanat Enstitülerindeki öğretmen sayısı

1923			
1924			
1925			
1926			
1927	159		
1928	135		
1929	149		
1930	163		
1931	142		
1932	158		
1933	144		
1934	171		
1935	174		
1936	189		
1937	217		
1938	231		
1939	246		
1940	289		
1941	353		
1942	502		
1943	768		
1944	1 123		
1945	1 679		
1946	1 893		
1947	1 929		
1948	1 902		
1949	2 032		
1950	1 848		

Yıllar	Şehir	Köy	Toplam
1951	1 826		
1952	1 809		
1953	1 769		
1954	1 724		
1955	1 800		
1956	2 081		
1957	1 784		
1958	1 793		
1959	1 327		
1960	1 959		
1961	2 302		
1962	2 352		
1963	2 598		
1964	2 712		
1965	2 643		
1966	2 687		
1967	2 784		
1968	2 941		
1969	2 885		
1970	3 150		
1971			
1972			

Üniversite ve Yüksek okullardaki öğretim görevlileri

Yıllar	Yüksek	okullar	Üniversite
1923		307	
1924		449	
1925		420	
1926		328	
1927	177		186
1928	211		212
1929	217		214
1930	228		220
1931	234		213
1932	186		197
1933	176		293
1934	194		344
1935	205		356
1936	223		367
1937	249		377
1938	247		387
1939	295		445
1940	273		412
1941	290		334
1942	334		498
1943	430		659

Yıllar	Yüksek okullar	Üniversite
1944	396	666
1945	416	679
1946	493	749
1947	546	738
1948	540	807
1949	491	842
1950	543	856
1951	504	848
1952	532	838
1953	552	884
1954	585	954
1955	607	1 057
1956	792	1 163
1957	877	1 230
1958	982	1 665
1959	1 132	1 718
1960	1 264	2 807
1961	1 492	3 044
1962	1 316	3 145
1963	1 074	3 294
1964	1 264	3 652
1965	1 773	4 033
1966	1 823	4 377
1967	1 855	4 857
1968	1 284	5 586
1969	1 473	5 823
1970	3 865	6 721
1971	3 800	7 200
1972		

9. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar Türkiye'deki ilk, orta ,lise, gece lisesi, kız ve erkek sanat enstitüsü ile üniversite ve yüksek okullardaki öğrenci sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/949)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevaplandırılmasına arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

31 . 1 . 1972
İçel Milletvekili
Celâl Kargılı

Cumhuriyetin ilânından bu yana, yıllar itibarıyle Türkiye'de ilk, orta, lise, gece lisesi, kız ve erkek sanat enstitüsü ile üniversite ve yüksek okullardaki öğrenci sayısı nedir?

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı 13 . 5 . 1972
Özel
245

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 15 . 2 . 1972 tarih ve 7/949 - 5223/39217 sayılı yazıları.

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bu yana Türkiye'deki ilk, orta, lise, gece lisesi, kız ve erkek sanat enstitüsü ile üniversite ve yüksek okullardaki öğrenci sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Cumhuriyetin ilânından bu yana, yıllar itibariyle Türkiye'deki ilk, orta, lise, gece lisesi, kız ve erkek sanat enstitüsü ile üniversite ve yüksek okullardaki öğrenci sayısına dair yazılı soru önergesi ile cevabımız

Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı	
1923 - 1924	341 941	1947 - 1948	1 432 719	
1924 - 1925	357 122	1948 - 1949	1 454 327	
1925 - 1926	377 209	1949 - 1950	1 577 002	
1926 - 1927	409 206	1950 - 1951	1 602 198	
1927 - 1928	432 969	1951 - 1952	1 627 947	
1928 - 1929	445 055	1952 - 1953	1 674 418	
1929 - 1930	437 603	1953 - 1954	1 744 147	
1930 - 1931	457 720	1954 - 1955	1 847 156	
1931 - 1932	492 894	1955 - 1956	1 962 996	
1932 - 1933	540 959	1956 - 1957	2 118 704	
1933 - 1934	576 686	1957 - 1958	2 237 754	
1934 - 1935	627 253	1958 - 1959	2 378 787	
1935 - 1936	669 346	1959 - 1960	2 459 087	
1936 - 1937	696 269	1960 - 1961	2 841 444	
1937 - 1938	748 007	1961 - 1962	3 121 096	
1938 - 1939	798 409	1962 - 1963	3 343 529	
1939 - 1940	890 689	1963 - 1964	3 535 293	
1940 - 1941	947 734	1964 - 1965	3 743 475	
1941 - 1942	926 869	1965 - 1966	3 906 424	
1942 - 1943	927 714	1966 - 1967	4 189 820	
1943 - 1944	982 928	1967 - 1968	4 492 232	geçici
1944 - 1945	1 232 430	1968 - 1969	4 736 867	geçici
1945 - 1946	1 342 892	1969 - 1970	4 892 590	geçici
1946 - 1947	1 398 860	1970 - 1971	4 992 056	geçici

Resmî ve Özel Ortaokullardaki öğrenci sayısı

Yıllar		Yıllar		Yıllar	
1923		1940	95 332	1957	193 733
1924		1941	94 642	1958	222 625
1925		1942	84 181	1959	254 966
1926		1943	75 319	1960	291 266
1927	19 858	1944	70 430	1961	318 138
1928	23 225	1945	65 608	1962	337 816
1929	25 398	1946	60 980	1963	344 139
1930	27 093	1947	59 093	1964	354 257
1931	30 316	1948	61 314	1965	412 373
1932	36 068	1949	65 168	1966	515 337
1933	42 332	1950	68 187	1957	590 408
1934	45 812	1951	74 765	1968	586 438
1935	52 386	1952	82 465	1969	657 823
1936	62 955	1953	92 339	1970	724 842
1937	74 107	1954	111 896	1971	801 000
1938	83 642	1955	133 217	1972	883 053
1939	92 308	1956	162 179		

Resmî ve Özel liseler ile Akşam liselerindeki öğrenci sayısı

1923		1940	24 862	1957	43 503
1924		1941	28 217	1958	51 231
1925		1942	28 073	1959	62 063
1926		1943	28 906	1960	75 632
1927	3 819	1944	27 734	1961	88 982
1928	4 168	1945	25 515	1962	101 387
1929	4 746	1946	24 355	1963	102 384
1930	5 699	1947	23 245	1964	97 935
1931	6 940	1948	22 100	1965	111 181
1932	7 873	1949	21 440	1966	139 914
1933	9 563	1950	22 169	1967	160 357
1934	9 847	1951	22 529	1968	156 196
1935	13 622	1952	29 053	1969	190 064
1936	17 219	1953	31 420	1970	219 099
1937	20 916	1954	35 369	1971	248 294
1938	24 364	1955	33 412	1972	265 404
1939	26 255	1956	37 407		

Kız enstitülerindeki öğrenci sayısı

Yıllar		Yıllar		Yıllar	
1923		1940	2 296	1957	12 292
1924		1941	2 668	1958	13 997
1925		1942	3 471	1959	17 702
1926		1943	4 133	1960	21 590
1927	456	1944	5 157	1961	8 191
1928	437	1945	6 262	1962	8 266
1929	461	1946	7 389	1963	9 014
1930	474	1947	8 200	1964	6 696
1931	513	1948	8 308	1965	10 080
1932	729	1949	8 529	1966	9 213
1933	596	1950	8 387	1967	9 686
1934	864	1951	8 391	1968	9 432
1935	1 192	1952	8 551	1969	10 299
1936	1 603	1953	8 343	1970	11 216
1937	1 737	1954	8 765	1971	11 216
1938	1 900	1955	9 713		
1939	2 135	1956	10 975	1972	

Sanat enstitülerindeki öğrenci sayısı

1923		1940	4 518	1957	37 755
1924		1941	5 419	1958	38 879
1925		1942	7 623	1959	36 861
1926		1943	9 788	1960	35 894
1927	1 089	1944	13 408	1961	17 269
1928	1 132	1945	20 650	1962	16 608
1929	1 280	1946	27 196	1963	20 388
1930	1 334	1947	26 415	1964	20 594
1931	1 490	1948	23 733	1965	25 033
1932	1 636	1949	21 556	1966	34 295
1933	1 703	1950	23 168	1967	36 100
1934	1 757	1951	19 617	1968	38 877
1935	2 009	1952	18 128	1969	44 138
1936	2 228	1953	23 677	1970	50 284
1937	2 758	1954	28 183	1971	47 466
1938	3 095	1955	32 512		
1939	3 892	1956	35 486	1972	

Eğitim enstitülerindeki öğrenci sayısı

Yıllar		Yıllar		Yıllar	
1923		1939	377	1956	1 224
1924		1940	429	1957	1 219
1925		1941	417	1958	1 626
1926		1942	446	1959	1 775
1927	43	1943	490	1960	2 488
1928	71	1944	636	1961	2 504
1929	76	1945	746	1962	3 107
1930	90	1946	1 070	1963	4 106
1931	101	1947	1 141	1964	4 779
1932	181	1948	935	1965	5 681
1933	184	1949	622	1966	5 827
1934	191	1950	514	1967	4 865
1935	191	1951	404	1968	4 785
1936	264	1952	534	1969	5 704
1937	293	1953	565	1970	6 722
1938	263	1954	771	1971	7 423
		1955	931	1972	

Ankara Üniversitesi

Üniversitelerdeki okuyan öğrenci sayısı

Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı
1927 - 1928	1 100	1942 - 1943	2 710	1957 - 1958	13 434
1928 - 1929	841	1943 - 1944	3 101	1958 - 1959	14 423
1929 - 1930	686	1944 - 1945	3 447	1959 - 1960	14 842
1930 - 1931	698	1945 - 1946	4 555	1960 - 1961	17 851
1931 - 1932	696	1946 - 1947	5 264	1961 - 1962	17 390
1932 - 1933	777	1947 - 1948	5 972	1962 - 1963	17 557
1933 - 1934	922	1948 - 1949	6 497	1963 - 1964	16 289
1934 - 1935	1 162	1949 - 1950	6 769	1964 - 1965	17 425
1935 - 1936	1 801	1950 - 1951	6 714	1965 - 1966	17 328
1936 - 1937	2 144	1951 - 1952	6 813	1966 - 1967	17 662
1937 - 1938	2 508	1952 - 1953	6 810	1967 - 1968	17 860
1938 - 1939	2 899	1953 - 1954	6 634	1968 - 1969	17 926
1939 - 1940	3 118	1954 - 1955	8 059	1969 - 1970	17 489
1940 - 1941	2 692	1955 - 1956	12 671	1970 - 1971	17 001
1941 - 1942	2 654	1956 - 1957	12 257	1971 - 1972	16 232

İstanbul Üniversitesi :

1927 - 1928	1 660	1932 - 1933	3 213	1937 - 1938	5 083
1928 - 1929	1 692	1933 - 1934	3 514	1938 - 1939	5 646
1929 - 1930	1 650	1934 - 1935	3 851	1939 - 1940	6 693
1930 - 1931	2 026	1935 - 1936	3 995	1940 - 1941	7 618
1931 - 1932	2 484	1936 - 1937	4 726	1941 - 1942	8 954

Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı
1942 - 1943	10 178	1952 - 1953	10 600	1962 - 1963	23 525
1943 - 1944	11 148	1953 - 1954	9 982	1963 - 1964	25 383
1944 - 1945	11 413	1954 - 1955	10 678	1964 - 1965	27 290
1945 - 1946	9 812	1955 - 1956	13 957	1965 - 1966	29 723
1946 - 1947	10 306	1956 - 1957	13 911	1966 - 1967	21 029
1947 - 1948	12 301	1957 - 1958	13 024	1967 - 1968	30 341
1948 - 1949	12 040	1958 - 1959	15 044	1968 - 1969	29 841
1949 - 1950	12 099	1959 - 1960	19 453	1969 - 1970	30 885
1950 - 1951	11 591	1960 - 1961	21 741	1970 - 1971	33 172
1951 - 1952	10 378	1961 - 1962	22 569	1971 - 1972	29 558
İstanbul Teknik Üniversitesi :					
1943 - 1944	792	1953 - 1954	2 026	1963 - 1964	2 909
1944 - 1945	846	1954 - 1955	2 057	1964 - 1965	2 993
1945 - 1946	947	1955 - 1956	2 251	1965 - 1966	3 276
1946 - 1947	1 054	1956 - 1957	2 610	1966 - 1967	3 466
1947 - 1948	1 197	1957 - 1958	2 827	1967 - 1968	3 672
1948 - 1949	1 389	1958 - 1959	2 894	1968 - 1969	4 827
1949 - 1950	1 446	1959 - 1960	2 798	1969 - 1970	6 166
1950 - 1951	1 466	1960 - 1961	2 682	1970 - 1971	7 242
1951 - 1952	1 594	1961 - 1962	2 660	1971 - 1972	7 488
1952 - 1953	1 755	1962 - 1963	2 509		
Ege Üniversitesi :					
1955 - 1956	197	1961 - 1962	1 056	1967 - 1968	2 513
1956 - 1957	385	1962 - 1963	1 214	1968 - 1969	5 584
1957 - 1958	545	1963 - 1964	1 332	1969 - 1970	6 161
1958 - 1959	919	1964 - 1965	1 440	1970 - 1971	6 656
1959 - 1960	1 100	1965 - 1966	1 544	1971 - 1972	7 005
1960 - 1961	1 113	1966 - 1967	1 872		
Orta - Doğu Teknik Üniversitesi :					
1956 - 1957	67	1962 - 1963	1 209	1967 - 1968	4 270
1957 - 1958	183	1963 - 1964	1 873	1968 - 1969	5 026
1958 - 1959	315	1964 - 1965	2 501	1969 - 1970	5 833
1959 - 1960	473	1965 - 1966	3 580	1970 - 1971	6 500
1960 - 1961	771	1966 - 1967	4 161	1971 - 1972	6 738
1961 - 1962	859				

Atatürk Üniversitesi :

Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı	Yıllar	Öğrenci sayısı
1958 - 1959	132	1963 - 1964	782	1968 - 1969	2 043
1959 - 1960	224	1964 - 1965	920	1969 - 1970	1 997
1960 - 1961	303	1965 - 1966	1 343	1970 - 1971	2 580
1961 - 1962	468	1966 - 1967	1 384		
1962 - 1963	547	1967 - 1968	1 845	1971 - 1972	2 507

Karadeniz Teknik Üniversitesi :

1963 - 1964	86	1966 - 1967	509	1969 - 1970	1 172
1964 - 1965	199	1967 - 1968	656	1970 - 1971	1 272
1965 - 1966	328	1968 - 1969	792	1971 - 1972	1 739

Hacettepe Üniversitesi :

1966 - 1967	1 303	1968 - 1969	2 264	1970 - 1971	3 024
1967 - 1968	1 683	1969 - 1970	2 777	1971 - 1972	1 735

Boğaziçi Üniversitesi :

Yıllar	Öğrenci sayısı
1971 - 1972	976

Yıllara göre yüksek okullarda öğrenci sayısı

Öğretim yılı	İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri	Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri	Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu	Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu	Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu	Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu	Tekniker Yüksek okulları
	OKULLARIN ADI						
1934 - 1935	—	—	—	46	—	—	—
1935 - 1936	—	—	—	92	—	—	—
1936 - 1937	—	—	—	145	—	—	—
1937 - 1938	—	87	—	203	26	—	—
1938 - 1939	601	120	—	222	41	—	—
1939 - 1940	793	163	—	186	57	—	—
1940 - 1941	829	217	—	166	85	—	—
1941 - 1942	1 139	301	—	237	131	—	—
1942 - 1943	951	386	—	236	186	—	—
1943 - 1944	1 112	252	—	269	207	—	—
1944 - 1945	1 546	286	—	266	212	—	—
1945 - 1946	1 661	443	—	313	233	—	—
1946 - 1947	1 989	466	—	338	304	—	—
1947 - 1948	2 127	429	—	410	408	—	—
1948 - 1949	2 094	379	—	389	498	—	—
1949 - 1950	1 792	428	—	404	470	—	—
1950 - 1951	1 649	435	—	433	416	—	—
1951 - 1952	1 909	455	—	407	395	—	—
1952 - 1953	1 939	678	—	394	336	—	—
1953 - 1954	2 380	797	—	336	301	—	—
1954 - 1955	3 359	793	—	322	260	—	—
1955 - 1956	3 825	973	16	312	285	—	—
1956 - 1957	4 570	937	51	312	336	—	—
1957 - 1958	5 673	948	51	357	337	67	—
1958 - 1959	5 751	1 122	103	421	393	102	—
1959 - 1960	7 948	1 204	104	476	516	135	—
1960 - 1961	10 464	1 455	104	588	595	225	—
1961 - 1962	11 298	1 641	93	636	651	245	—
1962 - 1963	12 247	1 883	91	598	785	275	—
1963 - 1964	14 754	1 970	95	641	899	299	—
1964 - 1965	14 467	1 959	57	646	1 036	300	—
1965 - 1966	14 594	1 869	168	707	1 175	300	852
1966 - 1967	19 447	2 236	217	775	1 187	310	826
1967 - 1968	20 465	2 595	286	805	1 080	277	1 341
1968 - 1969	24 357	3 082	363	807	1 040	279	2 477
1969 - 1970	21 667	3 657	365	830	943	299	2 706
1970 - 1971	21 395	4 757	396	855	842	281	1 491
1971 - 1972	18 102	4 796	484	891	850	305	1 282

Not : 1971 - 1972 öğretim yılında devletleştirilen özel yüksek okullar öğrenci sayısı : 14 329

10. — Sivas Milletvekili Enver Akova'nın, vali tarafından görevinden alındığı, hakkında soruşturma açıldığı ve mahkemeye sevk edildiği iddia olunan Sivas Atatürk İlkokulu öğretmenine dair soru önergesi ve Başbakan adına İçişleri Bakanı Ferit Kubat'ın yazılı cevabı (7/991)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki soruların Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini rica ederim. 8 . 2 . 1972

Saygılarımla.

Sivas Milletvekili
Enver Akova

1. — Sivas Atatürk İlkokulu öğretmenlerinden Saadettin Özberk'in 10 Kasım 1971 tarihinde Atatürk için saygı duruşuna geçilmeden önce öğrencisinin «Öğretmenim, Atatürk'ün ruhuna fatiha okuyabilirmiyiz» sorusu üzerine «Fatihayı içinizden arzu eden okuyabilir» dediği için adı geçen öğretmenin Sivas Valisi Celâl Kayacan tarafından görevinden alındığı, hakkında soruşturma açtırdığı ve bu yüzden mahkemeye sevk edildiği doğru mudur?

2. — Bahse konu soru ve cevap üzerine Atatürk İlkokulu Müdürü Turgut Öktem'in de başka yere naklolunduğu gerçek midir?

3. — Doğru ise, zatıâliniz de ölülerimize Fatiha okumanın lâik Devlet düşüncesiyle çeliştiği inancına katılıyor musunuz?

4. — Türk Devletinin Kurucusu Yüce Atatürk'e yukarıda arz ettiğim üzere arzu eden içinden Fatiha okuyabilir diyen öğretmene reva görülen işlem hakkında ne düşünülmektedir?

5. — Öğretmen Saadettin Özberk'i 15.11.1971 tarihinden 10 . 12 . 1971 tarihine kadar açığa alan, Atatürk İlkokulu Müdürü Turgut Öktem'i başka yere suçsuz olarak nakleden Vali Celâl Kayacan hakkında bir işlem yapmayı düşünüyor musunuz?

T. C. 25 . 3 . 1972

İçişleri Bakanlığı
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı : 11 - 13/154

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 gün ve Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü 5346/39686 - 7/991 sayılı yazınız.

Sivas Milletvekili Sayın Enver Akova'nın Sayın Başbakana yönelttiği ve Başbakanlık makamının tarafımdan cevaplandırılmasını tensibettiği Sivas Atatürk İlkokulu öğretmen ve Müdürü ile Sivas Valisinin davranışları hakkındaki yazılı soru önergesi ile ilgili olarak Bakanlığıma intikal eden bilgiler aşağıya çıkarılmıştır.

1. — Sivas Merkez Atatürk İlkokulunda 10 Kasım 1971 günü Atatürk için yapılacak anma töreninde program icra görevi okul öğretmenlerinden Saadettin Özberk'e verilmiştir.

Öğretmen Saadettin Özberk okul öğretmen ve öğrencilerinin hazır bulunduğu törende «Üç dakikalık saygı duruşunda bulunacağız, isteyen Fatiha okuyabilir» diyerek topluluğu saygı duruşuna çağırmış, daha sonra Atatürk hakkında yaptığı konuşmayı, 2 ay önce inşa edilen tuvaletler için okul Müdürüne teşekkür ederek bitirmiştir.

Aynı okulda görevli bir öğretmenin 13 Kasım 1971 günü vilâyete yaptığı ihbar ve 14 Kasım 1971 tarihli Sivas - Anadolu Gazetesinde yayınlanan «İnanalım mı?» başlıklı makale üzerine durumu öğrenen Sivas Valisi aşırı sağ düşünce eseri ve lâiklik ilkesine aykırı davranış olarak nitelendirdiği olayın soruşturulması için iki müfettişi görevlendirmiş ve soruşturma sırasında iş başında kalmasını sakıncalı görerek öğretmen Saadettin Özberk'e işten el çektirmiştir.

Müfettişlerin soruşturma sonunda düzenledikleri fezleke ve rapor üzerine :

Sivas İl İdare Kurulu davranışını Anayasanın 2 ve 19 ncu maddelerindeki hükümlere aykırı bulduğu öğretmen Saadettin Özberk'in T. C. K. nun 163 ncü maddesi uyarınca lüzumu muhakemesine karar vermiş;

Sivas İl Millî Eğitim Disiplin Kurulu ise, adı geçen öğretmenin görev yerinin değiştirilmesini karara bağlamıştır.

Bu durum karşısında Sivas Valisi adı geçen öğretmeni il merkezindeki bir başka okula atayarak, işten el çektirme tasarrufunu kaldırmış ve adı geçeni yeni atandığı okulda göreve başlatmıştır.

2. — Açılan soruşturmada, aynı olayda kusurlu bulunduğu tespit edilen Atatürk İlkokulu Müdürü Turgut Öktem hakkında Sivas İl İdare Kurulu T. C. K. nun 230 ncu maddesi uyarınca lüzumu muhakeme kararı almış.

Sivas İl Millî Eğitim Disiplin Komisyonu ise, adı geçen okul müdürünün görev yerinin değiştirilmesine karar vermiştir.

Bunun üzerine Sivas Valisi Atatürk İlkokulu Müdürü Turgut Öktem'i, il merkezindeki bir başka okulun müdürlüğüne atamıştır.

Okul Müdürü Turgut Öktem'in Disiplin Kurulu kararı ve bu karara dayanılarak yapılan atama tasarrufuna karşı Millî Eğitim Bakanlığına yaptığı itiraz, Millî Eğitim Bakanlığınca yerinde görülmemiş, ayrıca Sivas Valiliğine adı geçenin müdürlük görevine de son verilmesinin gerektiği yazılı olarak bildirilmiştir.

Arz ederim.

Ferit Kubat
İçişleri Bakanı

11. — Zonguldak Milletvekili Ahmet Güner'in, Zonguldak Ticaret Lisesi Müdürünün kanunsuz tasarruflarına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/992)

Millet Meclisi Başkanlığına

Sayın Millî Eğitim Bakanımızın yazılı olarak cevaplandırmalarını rica ettiğim hususlar aşağıda maddeler halinde yazılıdır.

Gereğine müsaadelerinizi dilerim.

Saygılarımla.

Zonguldak Milletvekili
Ahmet Güner

1. — Zonguldak Ticaret Lisesinde okul müdürü İrfan Çiftçi ile bazı öğretmenlerin arasında başgösteren geçimsizliğin nedenleri, zamanında Bakanlığımıza yazılı soru olarak intikal ettirilmesine rağmen, tarafsız müfettiş gönderilmeyip validen malûmat istenme yoluna gidilmesi, valilerin mutlak tarafsız olabileceklerine inançtan mı gelmiştir?

2. — Öğretmenlerin Bakanlığa müracaatlarından ve halk tarafından kınanmalar başladıktan sonra, okul müdürü hakkında tahkikat yapılmaması ve kendi isteğine uygun il olarak Çankırı iline atanması nasıl olmuştur?

a) Şikâyetçi öğretmenler hakkındaki şikâyet konuları kesinleşmeden başka illere nakledilmeleri adaletin tecellisi ve öğretmenin idareye inanması bakımından elde edilen nedir?

3. — Savunmaları daha yeni istenen öğretmenler, kusursuz bulunsalar bile, cezaları peşinen verilmiş olmayacak mı?

a) İdareci olarak halen askerliğini yapma sırasını bekleyen müdürün tarafsızlığı ve bazı siyasilere güven duyarak çalışıp çalışmadığı tespit edilemeden, öğretmenliğe yakışan cesareti gösteren öğretmenlerin cezalanmalarındaki bu muacceliyet, tarafsız idareye kavuşma arzumuzla bağdaşır yönü var mıdır?

4. — Okulun badanası ve müdürlük lojmanının tamiri için bakanlığımızca (30) otuz bin lira gönderilmiş, eski müdürün okulu ve lojmanı hademelere badana ettirip, sahte faturalarla gideri tamamladığı iddia ediliyor. Bu iddia incelenmiş midir? İncelenmişse yeni müdürün kendi imkânlariyle lojmanı tamir ve badana ettirmesi nasıl izah edilebilir?

5. — Okulun müdür odasındaki mobilyanın, eski müdür zamanında okul kooperatifinde satılan ders kitapları parasından alındığı söylenmiş,

Halbuki : Ders kitapları okul kooperatifinde değil, müdür yardımcısı Ragıp Handır tarafından satıldığı ve yapılan kârı ise müdür İrfan Çiftçi ile ikisinin bilebileceği ve müdür odasındaki mobilyanın eskiden var olduğu tahkik edilmiş midir? Hakikat nedir?

6. — Eski müdürün (İrfan Çiftçi) derslerine girmediği halde ders defterini imzalayıp ücret aldığı, bir yandan öğrencileri, diğer yandan idareyi zarara soktuğu iddia ediliyor. Bu husus tahkik edildi mi?

Sonucu ne olmuştur?

7. — Gönderilen müfettiş tahkikatını, müdürün odasında ve müdürü şikâyet edenleri gereği gibi dinlemeden yaptığı ve müdürün şikâyetçiler hakkında müspet hiçbir delil göstermeden karara varıldığı iddia ediliyor,

Bir öğretmen hakkında ideolojik iddia yapmak çok kolay ve son aylarda revaç bulan bir tarz olmuştur?

Mahkeme kararı olmadan, müspet deliller gösterilmeden yapılacak her iddia, hırs, kin, çekememezlikten öteye gidemez. Bu nakilleri şart olan öğretmenlerin delile müstenit suçları tespit edildi mi? Şikâyetçi olmasalardı, haklarında, tahkikat yapılacak mıydı? Kendilerinden eski müdür şikâyetçi olmuş ise, eski müdürün hakkındaki şikâyetler inceleme konusu yapılmış mıdır?

T. C. 12 . 4 . 1972
Millî Eğitim Bakanlığı
Özel
200

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 tarih ve 7/992 - 5365/39907 sayılı yazıları.

Zonguldak Milletvekili Ahmet Güner'in, Zonguldak Ticaret Lisesi Müdürünün kanunsuz tasarruflarına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

Zonguldak Milletvekili Ahmet Güner'in Zonguldak Ticaret Lisesi Müdürünün kanunsuz tasarruflarına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

1. — Valiler, 5442 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince, illerde Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessilidir. Bu bakımdan, ilin genel idaresinden her bakana karşı ayrı ayrı sorumluluğu kabul edilmiştir.

Validen malumat istenmesi, yukarda belirtilen hukukî görev ve yetkiye sahibolmasındandır. Bu itibarla, validen malumat istenmesinde herhangi bir inançtan bahsetmek doğru olmasa gerektir.

2. — Zonguldak Ticaret Lisesinde meydana gelen olaylar Bakanlığımıza intikal ettirildiğinde, şikâyetlerin mahiyetine göre, idarî ve inzibatî yönlerden tahkikat yaptırılmıştır. Tahkikat neticesi düzenlenen raporda, okul müdürü İrfan Çiftçi'nin, müdür olarak başka bir yere atanması teklif edilmiş ve adı geçenin Çankırı Ticaret Lisesi Müdürlüğüne nakleu tayini yapılmıştır.

3. — Öğretmenlerin savunmaları disiplin yönünden istenmiştir. Bunun idarî işlemle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Savunma işlemleri bittikten sonra disiplin işlemleri ayrıca değerlendirilecektir. İdarî yönden yapılan atamalar ise cezaî mahiyet taşımamaktadır. Bu itibarla, ceza olarak kabul edilmesine imkân yoktur.

İlgililer hakkında yapılan işlemler tarafsız idarenin tutumuna örnek olabilecek nitelikte tam ve eksiksizdir.

4, 5, 6. — Bu sorularda belirtilen konular hakkında Bakanlığımıza şikâyet vaki olmadığından, bu hususta herhangi bir işlem yapılmamıştır. Sayın Milletvekilinin önergesi üzerine ayrıca inceleme konusu olarak değerlendirilecektir.

7. — Tahkikata memur edilen Bakanlığımız müfettişi, Bakan adına bu hizmeti gördüğü bilincini müdriktir.

Lüzumlu görülen kişilerin ifadelerinin müdür odasında alınması tahkikatın tarafsız olarak yürütülmesine engel teşkil etmemektedir.

İlgililerin dinlenmediği hususuna gelince, ifade tutanaklarının hazırlanması, müfettişin yazılı soru sorması, karşı tarafın bizzat cevap vermesi şeklinde olmuştur. Adı geçenler hakkında idarî işlem yapılırken ideolojik iddiada bulunulmamıştır. Tahkikat sonunda sübuta eren davranışlarına göre işlem yapılmıştır.

Suç olarak tespit edilen hususlar, sadece idarî ve inzibatî kovuşturmayı gerektirdiği cihetle adlî bir işleme girişilmemiştir. Soruşturmaya dayanan bu nakillerde herhangi bir hissî davranış da mevzuubahis değildir.

12. — Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ın görevinin uzatılma nedenine dair soru önergesi ve Başbakan Nihat Erim'in yazılı cevabı. (7/993)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

Sinop Milletvekili
Hilmi İşgüzar

926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 66 ncı maddesi Genelkurmay Başkanının yaş haddi ve görev süresini saptamış bulunmaktadır. Mezkûr madde «Genelkurmay Başkanlığına atanan Orgeneral ve Oramirallerin yaş haddi 68'dir. Bu makama atanan Orgeneral ve Oramirallerin görevde kalış süreleri üç yıldır. Bu süre yaş haddini geçmemek üzere Bakanlar Kurulu kararıyle birer yıllık sürelerle üç yıl daha uzatılabilir» hükmünü muhtevidir. Sayın Genelkurmay Başkanı yaş haddini 1 Eylül 1972'de doldurduğuna göre,

1. — Bakanlar Kurulu kararıyle yaş haddi 1 Eylül 1972'de dolan bir Genelkurmay Başkanının görev süresi bir yıl daha 1973 Martına kadar nasıl uzatılabilir?

2. — Kararnameler kanunlara aykırı olmayacağına göre yaş haddini geçmemek üzere hizmet süresi uzatılabileceği halde yaş haddini geçen bir hizmet yılının verilmesi kanuna ve kanunun ruh ve esprisine aykırı olmaz mı?

3. — Genelkurmay Başkanının yaş haddi 1 Eylül 1972'de dolacağına kararname ile de hizmet süresi bir yıl daha uzatıldığına göre 68 yaşını bitirmiş olmasına rağmen Eylül 1972'de değil de, 1973 yılı Mart ayında kanunî müddetinden altı ay sonra emekli olacak demektir. Bu durum karşısında kararnamenin kanunlara aykırı olmaması yönünden 926 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinde kararnameye paralel yönde bir değişiklik mi düşünülmektedir.

Düşünülse bile kanunlar değiştirilmeden kanun kuvvetinde kararname çıkarmak yetkisi nereden gelmektedir?

Bir hukuk profesörü olarak bu kararnamenin kanuna aykırı olmadığı hususunun izahı nasıl yapılacaktır?

Bu durum karşısında «Nöbet değiştirme» ve «Orduyu gençleştirme» nasıl halledilecektir?

T. C.
Başbakanlık 18 . 3 . 1972
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 77-14/2561

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 tarih ve 7/993-5372-40020 sayılı yazınız.

Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ın görev süresinin uzatılmasına ilişkin yazılı soru önergesinin cevabı iki nüsha olarak eklice sunulmuştur.

Saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ın görev süresinin uzatılmasına ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır.

27 . 7 . 1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu 66 ncı maddesiyle, Genelkurmay Başkanının yaş haddini 68 olarak tespit etmiş ve bu görevde kalış süresini üç yıl olarak hükme bağlamıştır. Ayrıca bu sürenin yaş haddini geçmemek üzere birer yıllık sürelerle üç yıl uzatabilme yetkisini Bakanlar Kuruluna vermiştir.

Bu maddeye uygun olarak, Sayın Genelkurmay Başkanının görev süresi 10 . 2 . 1972 tarih ve 7/3810 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyle 16 . 3 . 1972 tarihinden itibaren bir yıl uzatılmıştır. Anılan kanun Genelkurmay Başkanının görev süresinin birer yıl uzatılabileceğini tasrih ettiğine göre, Kararnamede uzatma süresi bir yıl olarak tespit edilmiştir. Azamî yaş haddinin uzatma süresi içinde dolması halinde, görevin bu tarihte sona ereceği tabiîdir.

Hukuk kuralları açısından, Bakanlar Kurulu kararlarının kanundan önce gelmesinin veya onu değiştirmesinin bahis konusu olmayacağı aşikârdır. Bu itibarla, 1 . 9 . 1972 tarihinde Kanunun yaş haddine ilişkin hükmünün işlemesi de bu kuralların tabiî bir sonucudur.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

13. — Ankara Milletvekili Suna Tural'ın, Bulgaristan'daki Türkleri imha ve Bulgarlaştırma hedefi güdüldüğü hakkında bir gazetenin haberine dair soru önergesi ve Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in yazılı cevabı (7/994)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Dışişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

Ankara Milletvekili
Suna Tural

«Bizim Anadolu» Gazetesinin 14 Şubat 1972 tarihli nüshasında «ve nihayet Bulgar Hükümeti de gazetemize açık cephe aldı. Rodoplarda Türklere karşı yürütülen vahşetle ilgilenecek resmî makam arıyoruz» başlıklı yazıda Bulgarların genç Türk kızlarını askere almak için seferber olduklarını sıra ile Türklerle meskun Hasköy, Kırcaali, Filibe, Paşmaklı ve Cumabâla vilâyet ilgililerine Bulgar Savunma Bakanlığının tamim göndererek 48 saat içinde hiçbir mazerete bakılmaksızın 16 yaşından itibaren genç Türk kızlarının Bulgarlaştırılmak

gayesi ile askere alınacaklarını ve mahallî askerlik şubelerine gerekli müracaatı yapmak suretiyle eğitim merkezlerine sevkleri istendiği, bu davranışın Türkleri imha ve Bulgarlaştırma hedefi güttüğü iddia edilmektedir.

Bu yönden

1. 14 Şubat 1972 günlü «Bizim Anadolu» Gazetesinde yer alan ve özeti yukarda işaret edilen haber doğru mudur?

2. Böyle bir hareket varsa Hükümetimiz Bulgar Hükümetiyle bu yönde ne gibi bir münasebete girişmiştir?

3. Gayri insanî olan ve insan haklarına, insan hürriyet ve haysiyetine yakışmayan bu tutum karşısında işin olumlu yönden halli için Bakanlığınızın ne gibi teşebbüsleri olacaktır?

T. C.
Dışişleri Bakanlığı 18 . 3 . 1972
320.498 StGM (StED)
Dairesi Gn. Md. - 36

Konu : Bulgaristan'daki soydaşlarımız Hk.

Sayın Suna Tural
Ankara Milletvekili
Ankara

İlgi : Millet Meclisi Genel Sekreterliği Kanunlar Müdürlüğünün 9 . 3 . 1972 tarih ve 7/994-5373/40021 sayılı yazılarına ilişkin yazılı soru önergeleri.

1958 yılında yeniden düzenlenen Bulgar askerlik mevzuatına göre, askerlik hizmeti sadece erkeklere yaptırılmaktadır.

Öğrenildiğine göre; Bulgar vatandaşı olan Türk veya Bulgar kızlarına da, senenin muayyen zamanlarında, bazı özel eğitim merkezlerinde 15 ilâ 45 gün kadar askerlik eğitimi yaptırılmaktadır.

Bulgaristanla aramızda mevcut anlaşmaların imkânları çerçevesinde hukuk kaidelerine istinaden her fırsatta gerekli teşebbüslerde bulunulmaktadır.

Saygılarımla.

Halûk Bayülken
Dışişleri Bakanı

14. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, 1970 ve 1971 malî yılı Bütçelerinde tahmin edilen gelir ve gider ile gerçekleşen gelir ve gider miktarına dair soru önergesi ve Maliye Bakanı Sait Naci Ergin'in yazılı cevabı. (7/995)

Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki sorularımın Sayın Maliye Bakanınca yazılı olarak cevaplandırılmasının teminini saygı ile arz ederim. 16 . 2 . 1972

Antalya Milletvekili
İhsan Ataöv

1. — 1970 ve 1971 malî yılı Bütçesinde tahmin edilen gelirler ayrı ayrı kaçar liradır?

2. — 1970 ve 1971 malî yılı Bütçelerinde tahakkuk eden kesin gelir miktarları ne kadardır?

3. — Her iki yıl bütçelerindeki giderlerin gerçekleşme miktarları nedir?

T. C. 29 . 4 . 1972
Maliye Bakanlığı
Muh.: Büyükdefter :
124602 - 42 - 23420

Konu : 1970 - 1971 yılları uygulaması Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 gün ve 5381/40026/7/995 sayılı yazı.

1970 ve 1971 malî yılı bütçelerinin uygulamaları ile ilgili Antalya Milletvekili İhsan Ataöv tarafından verilen yazılı soru önergesinde istenilen bilgileri ihtiva eden tablo ilişikte sunulmuştur.

Arz olunur.

Maliye Bakanı
Sait Naci Ergin

TAHSİLÂT

	1970 Malî yılı		1971 Malî yılı	
	Bütçe tahmini	Fiilî tahsilât	Bütçe tahmini	Fiilî tahsilât (Geçici tutar)
Genel bütçe gelirleri	28 260 265 467	31 307 073 764	36 292 900 305	39 399 364 244
İç istikraz	600 000 000	600 000 000	800 000 000	800 000 000
Katma bütçe gelirleri	6 599 155 326	6 474 331 573	7 236 564 082	7 930 609 042
Toplam	35 459 420 793	38 381 405 337	44 329 464 387	48 129 973 286
Hazine yardımı	5 541 062 981	5 506 432 451	5 857 494 603	6 513 765 095
Konsolide bütçe	29 918 357 812	32 874 972 886	38 471 969 784	41 616 208 191

HARCAMALAR

	1970 Malî yılı		1971 Malî yılı	
	Ödenek	Harcama	Ödenek (Geçici tutar)	Harcama (Geçici tutar)
Genel bütçe harcamaları	34 609 506 230	31 652 641 930	47 790 118 126	46 006 319 291
Katma bütçe harcamaları	7 350 483 049	6 677 536 666	7 844 297 893	7 852 811 190
Toplam	41 959 989 279	38 330 178 596	55 634 416 019	53 859 130 481
Hazine yardımı	5 934 255 632	5 506 432 451	6 176 336 425	6 513 765 095
Konsolide Bütçe harcamaları	36 025 733 647	32 823 746 145	49 458 079 594	47 345 365 386

15. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya ilinde son bir sene içinde kendi arzusu dışında yeri değiştirilen ilkokul öğretmeni sayısına dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/996)

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki sorularımın Sayın Millî Eğitim Bakanınca yazılı olarak cevaplandırılmasının teminini saygı ile arz ederim.

16 . 2 . 1972

Antalya Milletvekili
İhsan Ataöv

1. Antalya ilinde son bir sene içerisinde kendi arzusu dışında yeri değiştirilen kaç ilkokul öğretmeni vardır?

2. İl dışına nakilleri yapılan öğretmen ve okul müdürlerinin nakil gerekçeleri ve isimleri nedir?

3. İl içerisinde kendi arzusu dışında yerleri değiştirilen öğretmenler kimlerdir? Hangi ilçe ve okuldan hangi okullara nakledilmişlerdir?

4. İdarecilik görevleri alınanlar var mıdır? Kimlerdir? Gerekçeleri nedir?

5. Bu sene yapılan tayin kararnamelerinde mükerrer yer değiştirenler yani birinci kararname ile verilenlerden aynı sezonda tekrar yerleri değiştirilenler olmuş mudur? Verildiği yerde yönetmelik hükümlerine göre gerekli beklemeyi yapmayanlar niçin yer değiştirmiştir?

6. Bütün bu işlemlere tabi olanlardan kaç öğretmen ve idareci Milliyetçi Öğretmenler Derneğine bağlıdır? Bunların yerlerine verilenler TÖS'e kayıtlı öğretmenler midir? İdareci ve öğretmenlerden yeni ve daha imkânlı yerlere alınanlar boykotlara katılan öğretmenler midir?

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı 24 . 4 . 1972
Özel
214

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 tarih ve 7/996 - 5382/40025 sayılı yazıları.

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya ilinde son bir sene içinde kendi arzusu dışında yeri değiştirilen ilkokul öğretmeni sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

İsmail Arar
Millî Eğitim Bakanı

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya ilinde son bir sene içinde kendi arzusu dışında yeri değiştirilen ilkokul öğretmeni sayısına dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

1. Son bir yılda (15 . 2 . 1971 - 15 . 2 . 1972) kendi arzusu dışında 15 öğretmenin il içinde görev yeri değiştirilmiş, 3 öğretmenin de il dışına nakilleri yapılmıştır.

2. 39 okul müdürü ile 58 öğretmenin il dışına nakilleri yapılmıştır. Bu nakiller, ilgililerin kendi istekleri üzerine olmuştur.

3. İl içerisinde görev yerleri değiştirilen 15 öğretmen bulunmaktadır. Bu nakiller öğretmenlerin sağlık durumları ile İl Millî Eğitim Disiplin Kurulu kararları gereğince yapılmıştır.

4. İdarecilik görevleri üzerlerinden alınan üç öğretmen vardır. Bu işlemler, İl Millî Eğitim Disiplin Kurulu kararı gereğince yapılmıştır.

5. Bu sene yapılan tayinlerde mükerrer yer değiştiren öğretmenler de bulunmaktadır.

Bu ikinci tayinler, sağlık durumu, eş durumu, çocuk okutma, askerliğini köyde yapma gibi öğretmenlerin özel durumları, okulların öğretmen ve öğrenci mevcutları iyice belli olduktan sonra öğretmen tasarrufu yapmak için yeniden yapılan ayarlama ve İl Disiplin Kurulu kararlarının yerine getirilmesi gibi hususlar dikkate alınarak yapılmıştır.

6. Bütün bu işlemlere tabi olanlarla bunların yerlerine verilen öğretmen ve idarecilerin, Milliyetçi Öğretmenler Derneğine veya münfesih TÖS'e kayıtlı olup olmadıklarına dair herhangi bir kayıt tutulmadığı gibi nakil ve tayin işlemleri, yalnız kanunî müeyyidelere göre yapılmakta, öğretmenlerin bağlı bulundukları meslekî teşekküller hiçbir suretle dikkate alınmamaktadır.

Antalya ilinde boykota katılan beş öğretmen bulunması, buna karşılık kendi isteklerinin dışında 15 öğretmenin yerlerinin değiştirilmiş olması nakil işlemlerinde boykota katılmanın nazarı itibara alınmadığını açık bir şekilde göstermektedir.

16. — Aydın Milletvekili M. Kemal Yılmaz'ın, Koçarlı - Bağarası yolunun asfaltlanmasının düşünülüp düşünülmediğine dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı Mukadder Öztekin'in yazılı cevabı (7/998)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Bayındırlık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için tavassutta bulunulmasını saygı ile rica ederim.

Aydın Milletvekili
M. Kemal Yılmaz

Soru : Koçarlı - Bağarası yolu ciddî ıslah isteyen bir durumda olduğu halde, gerekli teknik tedbirler alınmadan, 1969 genel seçimlerine birkaç gün kala göstermelik, ince bir asfaltla örtülmüştür. Böylece mahsulün tozdan kurtarılması kısa bir süre için mümkün olmuşsa da aradan birkaç ay geçmeden yol tekrar bozulmaya başlamıştır. Her geçen gün biraz daha kötüleşen yoldaki çukurlar araçların yıpranmasına hatta kaza yapmasına sebebolmaktadır. Yol boyunca yetişen pamuk ve zeytin mahsulü tozdan yine çok zarar görmektedir. Binlerce müstahsil vatandaş için malî bir darbe olan bu durum millî hâsıla yönünden de bir kayıp teşkil etmektedir.

Bu yolun yapımı ve yeniden asfaltlanması için acele bir tedbir almayı düşünüyor musunuz? Yoksa, bu yoldan ve civarından istifade eden onaltı köyde oturan binlerce müstahsil vatandaş tozdan kurtulmak için yeni bir seçimin yapılacağı zamanı mı bekleyecektir?

1969 genel seçimleri arifesinde sağlanan asfaltlama işi, hangi programa göre ve ne kadar masrafla yapılmıştır?

T. C.
Bayındırlık Bakanlığı 3 . 4 . 1972
Hususî Kalem
Sayı : A-01-668

Konu : Aydın Milletvekili M. Kemal Yılmaz'ın yazılı sorusu.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 gün ve 7-998/5423-40468 sayılı yazınız.

Koçarlı - Bağarası yolunun asfaltlanmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Aydın Milletvekili M. Kemal Yılmaz tarafından verilen yazılı soru önergesi aşağıda cevaplandırılmıştır.

97 km. uzunluğundaki Söke - Bağarası - Koçarlı - (Aydın - Çine) Ayrımı - Yenipazar - (Nazilli - Bozdoğan) ayrımı yolunun, bölgesinin 1 . 4 . 1969 tarihinde yaptığı program değişikliği teklifi ile, 1969 yılı bitümlü kaplama yapım mevsiminde bitümlü sathi kaplaması yapılmıştır.

Adı geçen yoldaki bozulmalar Koçarlı - Bağarası arasındaki 13 km. lik kesimde olmuştur.

Bozulmalara; tarla sulamalarında yol hendeklerinin sulama kanalı olarak kullanılması ve Sarıçay üzerinde bulunan köprü ve sanat yapılarının yetersizliği sonucu Sarıçay feyezan sularının yol üzerinden akması sebebolmuştur.

Sarıçay Köprüsü 1970 yılında ihale edilmiş ve 1971 yılında bitirilmiştir. Bu yıl ayrılan ödenek ile köprü yaklaşım imlâları yapılacak ve sulama sularının etkisi altındaki kesimler yükseltilecektir. Mevsim sonuna doğru onarılan kesimlerin asfalt kaplaması yapılacaktır.

Yukarda açıklanan, bozulan kesimlerin kaplama yapımı için 200 000 lira harcanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mukadder Öztekin
Bayındırlık Bakanı

17. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Paris'teki Türk Öğrenci Birliğinin çalışmalarına dair soru önergesi ve Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in yazıl ıcevabı (7/1000)

1 . 3 . 1972

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına
Ankara

Aşağıdaki sorularımın Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken tarafından yazılı olarak ivedi cevaplandırılmasını rica ederim .

Saygılarımla.

İzmir Milletvekili
Şinasi Osma

Bakanlığınızın da muttali olduğuna şüphem bulunmayan, basında çıkan son bir habere göre, Paris'te bulunan Türk Öğrenci Birliğinin son kongresinde açıklandığına göre, bu birliğin Türk Halk Kurtuluş Ordusu namı ile tanınan bozguncu bir örgüte 50 000 Frank (yaklaşık) olarak 150 000 Türk lirası) yardımda bulunduğu, bu paranın mezkûr öğrenci birliğine her sene Dışişleri Bakanlığı kanalı ile yapılan yardımlarla, öğrencilerin aidatlarından temin olunduğu öğrenilmiştir.

1. Bu haber doğru mudur?

2. Doğru ise Dışişleri Bakanlığının Paris Büyükelçiliği vasıtası ile her sene bu Birliğe 12 200 Frank (yaklaşık olarak 37 000 Türk lirası) yardımda bulunduğu hakikat midir?

3. Bu yardımı yapan öğrenci birliğinin mensuplarının isimleri ve Paris'te bulunduklarına göre Devlet öğrenci dövizinden faydalanıp faydalanmadıkları tespit edilmiş midir?

4. Türk öğrenci Birliğinin çeşitli zamanlarda Fransa'da yaptığı toplantılarına sol eğilimleriyle tanınan Regis - Debray mensubu edebiyatçıların katıldıkları hususundaki Bakanlığın mütalaası nedir?

5. Paris Büyükelçiliği kanalı ile yapılan bu devamlı yardımın hangi fondan ne suretle ve ne maksatla yapıldığının bildirilmesini istirham ederim?

T.C.
Dışişleri Bakanlığı
119,114 StGM (StED)
Dairesi Gn. Md.
Konu : Şinasi Osma'nın soru önergesi Hk.

23 . 3 . 1972

Millet Meclisi Genel Sekreterliği
(Kanunlar Müdürlüğü)

İlgi : 21 . 3 . 1972 tarih ve 119. 114 StGM (StED) - 40 sayılı yazımıza ektir.

İzmir Milletvekili Sayın Şinasi Osma'nın yazılı soru önergesinin cevabının bir örneği ilgi yazı ekinde sunulmuştu. Bu kere, Paris Büyükel-

çiliğimizden alınan yeni bilgileri kapsayan ek bir yazı ile ekleri iki nüsha olarak ilişikte sunulmuştur.

Sayın Şinasi Osma'ya ulaştırılmasını müsaadelerine arzederim.

Ü. Halûk Bayülken
Dışişleri Bakanı

T.C.
Dışişleri Bakanlığı

22 . 3 . 1972

Sayın Şinasi Osma İzmir Milletvekili Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu Üyesi

İlgi: 10 . 3 . 1972 gün, 1426 sayılı yazıya ektir.

Paris Büyükelçiliği Kültür Ateşesi ile Fransa Türk Öğrenci Birliği İdare Heyeti eski Başkanı ile Muhasebecisi arasında 1 Mart 1972 tarihli Hürriyet Gazetesinde çıkan «Devlet Yardımı alan Paris Öğrenci Birliği tarafından gizli örgüte 150 bin lira yollandı» başlıklı yazı ile ilgili olarak yapılan görüşme hakkında Paris Büyükelçiliğinden alınan 10 . 3 . 1972 tarihli ve 262/181 sayılı yazı ile eki örnekleri ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Ü. Halûk Bayülken
Dışişleri Bakanı

T.C.
Paris Büyük Elçiliği
No : 262/181
Konu :

10 . 3 . 1972

Dışişleri Bakanlığına

İlgi : (a) SIED 71 sayılı açık telleri,
(b) 89 sayılı açık telimiz.

Kültür Ataşemiz, Fransa Türk Öğrenci Birliği İdare Heyeti eski Başkanı Hüsnü Dilli ile Muhasebecisi Nejat Firuzkuhi'yi Ataşeliğe çağırarak Birliğin harcamaları konusunda 1.3.1972 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde çıkan haber hakkında bilgi talep etmiştir.

Kültür Ataşemiz, adı geçenlerin bu hususta aşağıdaki bilgileri verdiklerini bildirmiştir:

«Adı geçenler gizli örgütle hiçbir ilgisi bulunmadıklarını ve eski idare heyeti, yeni idare heyeti ve Genel Kurul Divanı bütün bunları açıklayan müşterek imzalı bir tekzip göndereceklerini söylemişlerdir.

Hesaplar konusundaki görüşmede ise karşılığını gösteremedikleri paranın çok az bir miktar olduğunu, bunun da pul harcamalarını faturaya bağlamayı ihmal etmiş bulunduklarından ileri geldiğini söylemişlerdir.

Çeşitli örgütlere ve Türkiye'deki mağdurlara yardım şeklinde gösterilmiş 9,000 Frangın ise, Almanya'nın Munich şehrindeki Türk Kültür Kulübüne, Almanya'daki Öğrenci-İşçi Birliği'ne ve Fransa'daki İşçi Federasyonu'nun kuruluşuna ve 12 Mart'dan evvel Türkiye'de fertlerinden biri ölmüş ailelere yapılmış yardımları teşkil ettiğini bildirmişlerdir.»

Bu konuda kültür Ataşeliğimiz'den alınan yazının örneği ilişikte takdim edilmiştir.

Arzederim.

Büyükelçi
Hasan Esat Işık

T.C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Fransa Bölgesi Öğrenci
Müfettişliği
Sayı : 22.5/1488

Büyükelçilik Makamına
Paris

Fransa Türk Öğrenci Birliği İdare Heyeti Eski Başkanı Hüsnü Dilli ile Muhasebecisi Nejat Firuzkuhi 8 Mart 1972 Çarşamba günü Ataşeliğimize çağrılarak Hürriyet Gazetesinde çıkmış olan haber ve genel kurul toplantısı sırasında ortaya konuş giderler konusunda kendileriyle görüşülmüştür.

Hürriyet Gazetesindeki haberin, bu Gazetenin Paris Bürosu muhabiri Gökşin Sipahioğlu tarafından tamamıyle yanlışlarla dolu şekilde verdiğini ne kendisinin ve ne de adamının toplantıda bulunmadığını, toplantıyı takip eden başka bir gazeteci Hasan Kudar'ın, böyle bir şeyin mevcudolmadığı hususundaki uyarmasına rağmen sorumsuz bir şekilde hareket etmekten çekinmediğini belirtmişlerdir.

İdare Heyeti eski üyeleri haberin hiçbir esasa dayanmadığını daha açık belirtilebilmek için toplantının gazetenin aksine lokalde değil, Fen Fakültesi Matematik anfisinde yapıldığını kendilerine devredilen paranın 79.000 frank olduğunu, bunun sadece 12.000 frangının Hükümetçe gönderilmesine ve 960 frangının üyeler tarafından ödenmiş aidatların teşkil etmesine

rağmen, gazete tarafından bütün paranın Hükümet tarafından gönderilmiş gibi gösterildiğini bildirmişlerdir.

Adı geçenler gizli örgütle hiçbir ilgisi bulunmadıklarını ve eski idare heyeti, yeni idare heyeti ve Genel Kurul Divanı bütün bunların açıklayan müşterek imzalı bir tekzip göndereceklerini söylemişlerdir.

Hesaplar konusundaki görüşmede ise karşılığını göstermedikleri paranın çok az bir miktar olduğunu, bunun da pul harcamalarını faturaya bağlamayı ihmal etmiş olduklarından ileri geldiğini söylemişlerdir.

Çeşitli örgütlere ve Türkiyedeki mağdurlara yardım şeklinde gösterilmiş 9.000 frangın ise, Almanya'nın Münich şehrindeki Türk Kültür Klübüne, Almanya'daki Öğrenci - İşçi Birliğine ve Fransa'daki İşçi Federasyonunun kuruluşuna ve 12 Marttan evvel Türkiye'de fertlerinden biri ölmüş ailelere yapılmış yardımları teşkil ettiğini bildirmişlerdir,»

Saygılarımla arzederim.

İmza
Süreyya Günay
Fransa Bölgesi öğrenci Müfettişi
ve Kültür Ataşesi

T.C.
Dışişleri Bakanlığı
119.114 SİGM (SİED) Dairesi
Gn. Md. - 60
Konu : Sayın Şinasi Osma'nın
soru önergesi
Millet Meclisi Genel Sekreterliği
(Kanunlar Müdürlüğü)

İlgi : 9 . 3 . 1972 tarih, 5447/40885 sayılı yazıları.

2 . 5 . 1972

İlgi yazıları eki İzmir Milletvekili Sayın Şinasi Osma'nın yazılı soru önergesinin cevabı 10 . 3 . 1972 tarih, 1426 sayılı yazı ile önerge sahibine iletilmiştir.

Sözkonusu cevap yazısının örneği bilgileri için ilişikte sunulmuştur.

Arzederim.

Ü. Halûk Bayülken
Dışişleri Bakanı

T. C.
Dışişleri Bakanlığı
Sayın Şinasi Osma
İzmir Milletvekili

Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu Üyesi

1 . 3 . 1972 tarihli soru önergenizde bahiskonusu hususlarda Paris Büyükelçiliğimizden alınan bilgiler aşağıda arzedilmiştir:

Geçen seneki Yönetim Kurulu (Çeşitli örgütlere ve Türkiyede mağdur olanlara yardım) faslı altında 9,500 franklık bir harcama yaptığını toplantıda kendisi açıklamıştır. Yardımın Türk Halk Kurtuluş Ordusuna yapıldığına dair bir sarahat yoktur.

Kültür Ataşemiz bu hususta mütemmim bir bilgi alabilmek için eski yönetim kurulu üyeleriyle görüşecektir.

Öğrenci Birliğinde yapılan bazı toplantılara Regis Debray gibi sol eğilimleri ile tanınmış kimselerin katıldıkları doğrulanmaktadır. Bu kimselerin bu toplantılarla fazla ilgilenmedikleri ve kısa bir müddet sonra terkettikleri de söylenmektedir.

Öğrenci Birliğine geçen yıllarda olduğu gibi, 1971 malî yılında da 12.234 Frank yardım yapılmıştır.

Öğrenci Birliği konusu lokalı ödenek, faaliyet gibi çeşitli yönleriyle bir tüm olarak kültür ataşemizle birlikte, yeni yönetim kurulu ile de temas edildikten sonra tekrar incelenecektir. Bu hususta varılacak sonuçlar arzolunacaktır.

Saygılarımla.

Ü. Halûk Bayülken
Dışişleri Bakanı

18. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Narenciye ve yerfıstığı üreticilerinin «Üreticiyi Güçlendirme Kredisi»nden yararlanmalarının nedenine dair soru önergesi ve Başbakan adına Ticaret Bakanı Naim Talû'nun yazılı cevabı (7/1002)

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Üreticiyi Güçlendirme Kredisi ismi ile yeni bir kredi sistemi ihdas edildiğini basından ve Radyodan öğrenmiş bulunuyorum.

Küçük ve orta büyüklükte üreticiye Ziraat Bankası aracılığı ile verilecek olan bu kredinin yalnız, Pamuk, Üzüm, İncir, Fındık, Zeytin ve

Antep Fıstığı üreticilerine tahsis edildiğinden bahsedilmektedir.

Memleketimizin birinci derecede ihraç mahsulü olan, Narenciye ve yer Fıstığı üreticisinin bu krediden faydalandırılmamaları üzüntüyü mucip olmuştur.

Hükümetçe kredi tahsis kararı içerisine narenciye ve yer fıstığı ürün ve üreticilerinin de dahil edilmesinde fayda vardır. Aksine hareket edilmesi doğan kanunî fırsat eşitliğinden istifade prensibine aykırı düşecektir.

Bu yolda sayın Hükümetin ne düşündüğünün yazılı olarak bildirilmesi için önergemin Sayın Ticaret Bakanına takdimine delâletlerinizi arz ve rica ederim. 18 . 2 . 1972

İçel Milletvekili
Mazhar Arıkan

T. C.
Ticaret Bakanlığı
İçticaret Genel Müdürlüğü
Dosya No. : 4 (140.2) Banka ve Kredi
Konu : İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın yazılı soru önergesi Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü ifadeli 9.3.1972 tarih ve 5393/40174-7/1002 sayılı yazınız.

İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, narenciye ve yerfıstığı üreticilerinin de Üreticiyi Güçlendirme Kredisinden yararlandırılmasına dair yazılı soru önergesi ilgisine binaen Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına incelettirilmiştir.

Alınan 10 . 4 . 1972 gün ve 20832 sayılı yazıda; tarımda tefeciliği önlemek, mahsül idrakinden önce ürünün değer fiatının altında satışına mani olmak ve üreticiyi malî yönden güçlendirmek amacıyla ihdas edilmiş bulunan mezkûr kredinin uygulamasının yeni olup kredilendirmenin, başlangıçta üretim ve pazarlanması teşkilâtlandırılmış belli başlı birkaç ihraç ürününe tatbik edildiği, bilâhare alınacak neticeler gözönünde tutularak diğer ürünlere teşmilinin muvafık mütalâa olunduğu,

Söz konusu kredinin ilk denemesinin 1971 yılında yapılarak, Ege ve Antalya Bölgelerindeki pamuk, üzüm, incir ve zeytin üreticilerinin bu krediden faydalandırıldığı,

Bu uygulamadan olumlu sonuç alınması, verilen kredilerin zamanında tasfiye edilmiş bulunması üzerine, 1972 yılında memleketin diğer bölgelerindeki pamuk, fındık, üzüm, incir, antepfıstığı ve zeytin üreticilerinin de mezkûr krediden yararlandırılmasının uygun görüldüğü, diğer taraftan, tiftik, ayçiçeği, bakliyat ve kırmızı biber üreticilerinin de kredi kapsamı içine alınarak, bu defa anılan mahsüller için deneme mahiyetinde uygulamaya girişilmesi cihetine gidildiği,

Kredi uygulamasına belli başlı ihraç ürünleri ile başlanılmış bulunmasına; mahsüllerin, yıllardan beri, idraklerini müteakip ihraçlarını teminen reeskont kredisinden istifade ettirilmekte olması, ilgili Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin bu hususta tecrübe sahibi bulunmaları ve idarî ve malî durumlarının da müsait görülmesi amil olduğu gibi, tasfiyelerini zamanında sağlamanın da ön planda tutulduğu,

Kredinin, mevsimlik ve kısa vadeli bir amacı olduğundan, güdülen gayenin gerçekleşmesi ve bu uygulamada ilerideki yıllarda da devamlılığın sağlanabilmesi için, kredinin müteakip döneme bakiye bırakmaması ve behemal tasfiye olunmasının icabettiği, bunu teminen, kredinin, 234 sayılı Kanuna istinaden tesis edilmiş bulunan ve yukarıda bahsi geçen ürünlerin sürüm ve satışı ile iştigal eden Tarım Satış kooperatifleri Birliklerine üye bulunan çiftçiye, T. C. Ziraat Bankası aracılığı ile tevzi olunması ve tevziatta da ortakların geçmiş yıllarda gerçekleştirmiş bulunduğu teslimat miktarlarının esas alınmasının öngörüldüğü,

Diğer bir özelliğinde, bu krediye ait borçların, mahsul idrakini müteakip vaki olacak ortak teslimatı tutarlarından mahsup edilmek suretiyle tasfiye edilebilmesi olduğu,

Bu itibarla, yeni ihdas edilmiş bulunan üreticiyi Güçlendirme Kredisinin dağıtımının, T. C. Ziraat Bankası ile müştereken ve bir program dahilinde gerçekleştirilmekte olduğu, diğer ürünlerin de tedricen bu kredi kapsamı içerisine alınmasının öngörüldüğü, narenciye ve yerfıstığı gibi ürünlerin ise ancak önümüzdeki yıllarda bu krediden faydalandırılmasının düşünüldüğü,

Bildirilmiştir.

Keyfiyet bilgilerine arz olunur.

Naim Talû
Ticaret Bakanı

19. — Kırklareli Milletvekili Hasan Korkut'un, Babaeski Lisesi Başmuavini ile Edebiyat grubu öğretmeninin başka yere tayinlerine dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı İsmail Arar'ın yazılı cevabı (7/1003)

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Aşağıdaki hususların Millî Eğitim Bakanı sayın İsmail Arar tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassut buyurmanızı arzederim.

19 . 2 . 1972

Saygılarımla.

Kırklareli Milletvekili
Hasan Korkut

Babaeski Lisesi Başmuavini ve Edebiyat Grubu öğretmeni İrfan Yavuz'un Lalapaşa Ortaokuluna, yine Müdür Muavini ve Fen Grubu Öğretmeni Erol Peközcan'ın Meriç Ortaokuluna tayinleri 1972 Şubat ayı içinde yapılmıştır.

1. Müfettiş tahkikatını talebeden muhbirler kimlerdir?. Siyasî hüvviyetleri nedir? Her hangi bir dernekte yönetici üyelik sıfatları var mıdır?

2. Müfettiş raporu müdürler komisyonuna intikal ettirilmiş midir?

3. İlgililere isnadettirilmek istenen hususlar hakkında her hangi bir mahkeme kararı var mıdır?

4. Eşi Babaeski Merkez İlkokulu öğretmeni olan Erol Peközcan'ın Meriç Ortaokuluna, yine eşi Babaeski Merkez Sağlık Teşkilâtında Ebe olan İrfan Yavuz'un Lalapaşa Ortaokuluna kışın hüküm sürdüğü şu anda ailevî durumları da nazarı itibara alınmadan tayinlerini icabettiren suçları nelerdir?

5. Adı geçen Öğretmenlerin idarî görevleriyle sicil durumları nazarı itibara alınmadan cezaî mahiyetteki bu tasarrufla, her iki aile huzursuz kılındığı gibi Millî Eğitim Bakanlığının tayinlerde öncelik tanıdığı eş durumu mazereti de hiçe sayılırken kimlerin arzu ve istekleri yerine getirilmek istenmiştir?

6. İstiklâl Marşımızın yazarı Merhum Mehmet Âkif Ersoy'u anmak için yapılan toplantılarda, öğretmenlerin konuşmaları ne zamandan beri suç teşkil etmektedir?

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9 . 3 . 1972 tarih ve 7/1003 - 5398/40196 sayılı yazıları,

Kırklareli Milletvekili Hasan Korkut'un, Babaeski Lisesi Başmuavini ile Müdür Muavininin başka yere tayinlerine dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Millî Eğitim Bakanı
İsmail Arar

Kırklareli Milletvekili Hasan Korkut'un, Babaeski Lisesi Başmuavini ile Müdür Muavininin başka yere tayinlerine dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

1. — Soruşturmalarda muhbirlerin kimliklerinin açıklanması, Başbakanlık Makamının 19 . 9 . 1960 tarih ve 27-3151 sayılı tamimi ile şimdiye kadar yapılan tatbikatlardaki usul ve geleneklere aykırı bulunmaktadır.

2. — Mehmet Âkif Ersoy'u Anma Töreninde yapılan konuşmalarda, Babaeski Cumhuriyet Savcılığınca adlî bir suç unsuru görülmemiş ise de, Babaeski Lisesi Başmuavini İrfan Yavuz ile aynı okul Müdür Muavini Erol Peközcan'ın, politik ve ideolojik bakımdan kendilerini bir zümrenin mensubu oldukları kanaatını uyandırmaya sebebiyet vermiş bulundukları, politik çevrelerle dikkati çekecek derecede ilişki kurdukları, öğretmenlikteki tarafsızlıklarını yitirip çevre halkının güvenini sarstıkları, bu suretle Babaeski'de gereği gibi görev yapamayacak bir hale düştükleri yapılan idarî tahkikat neticesi tespit edildiğinden, Meriç Ortaokuluna nakilleri yapılmıştır.

20. — Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar'ın, Maliye Bakanlığı Ankara Dış Tediyeler Muhasebe Müdürünün aldığı tohumluk nedeniyle Hazineye olan borcuna dair soru önergesi ve Maliye Bakanı Sait Naci Ergin'in yazılı cevabı (7/1008)

Millet Meclisi Başkanlığına
Ankara

Halen Maliye Bakanlığı Ankara Dış Tediyeler Muhasebe Müdürü Nezir Munganın, Mardin'de çiftçilik yaptığı iddiasıyle bugüne kadar aldığı ve vadesinde bedelini ödemediği tohumluktan dolayı hazineye vaki borç miktarı ve yıllar itibarıyle müfredatı nedir? Bu borcun ne suret-

le tahsil edilmekte olduğunun Sayın Maliye Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delaletlerinizi saygıyle rica ederim.

Mardin Milletvekili
Esat Kemal Aybar

T. C.,
Maliye Bakanlığı 5 . 5 . 1972
Hazine Genel Müdürlüğü ve
Milletlerarası İktisadî İşbirliği
Teşkilâtı
Bütçe Muameleleri Şb.
Sayı : 511-61 21231

Konu : Nezir Mungan Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Kanunlar Müdürlüğü ifadesiyle alınan 9 . 3 . 1972 tarih, 7/1008-5417/40410 sayılı tezkereleridir.

Bakanlığım Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadî İşbirliği Teşkilâtı Dış Tediyeler Saymanlık Müdürü Nezir Mungan'ın elde ettiği tohum yardımından mütevellit borcu ile ilgili olarak Mardin Milletvekili Esat Kemal Aybar tarafından verilen yazılı soru önergesine, resmî kayıtlara müsteniden verdiğim cevap aşağıda arz edilmiştir:

Nezir Mungan 12 . 12 . 1939'dan 31 . 12 . 1954 tarihine kadar çeşitli memuriyetlerde bulunduktan sonra 31 . 12 . 1954 tarihinde istifaen ayrılmış babası A. Mecit Mungan, kardeşi Abdurrahman Mungan'la birlikte kendi tarlaları üzerinde çiftçilikle iştigale başlamış bilâhara 22 . 2 . 1962'de yeniden memuriyete avdet etmiştir.

Mumaileyhin sağladığı tohumluklardan mütevellit borçlanmasının büyük bir kısmı da memuriyetten ayrıldığı devre içerisinde vukubulmuştur. Haddizatında malûm bulunduğu üzere memuriyet bir kimsenin kendi arazisi üzerinde çiftçilik yapmaya mani bir hal teşkil etmemektedir.

Mardin Defterdarlığında mevcut 10.236 H. numaralı kayda nazaran Nezir Mungan'ın sağladığı tohumluk mukabilinde borçlandığı yıl ve miktarlar ile bu borçlardan henüz ödenmemiş miktarlar aşağıda çıkartılmıştır.

28 . 3 . 1972 tarihi itibarıyle

Hesap No.	Yılı	Miktarı Lira	K.	Tahsil edilen Lira	K.	B. Kalan borç Lira	K.
10	1958	1 850	00	1 850	00	—	—
15	1958	1 850	00	1 850	00	—	—
47	1958	1 500	00	1 500	—	—	—
50	1958	950	00	950	00	—	—
147	1958	5 000	00	1 595	00	3 405	00
153	1958	1 189	00	950	00	239	00
322	1959	13 200	00	500	00	12 700	00
193	1967	2 310	00	—	—	2 310	00
	Toplam	27 849	00	9 195	00	18 654	00

Yukarda görülen ödenmemiş borç bakiyesi bir taraftan Nezir Mungan'ın her ay maaşından 200 lirası kesilmek suretiyle diğer taraftan da babası ve kardeşi tarafından yatırılan paralarla ödenmektedir.

Bilgilerine sunulur.

Sait Naci Ergin
Maliye Bakanı

Gümürk Kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Çoğunluk yoktur.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	198
Kabul edenler :	195
Reddedenler :	2
Çekinserler :	1
Oya katılmıyanlar :	243
Açık üyelikler :	9

[Kabul edenler]

ADANA
Turgut Topaloğlu
Emir Halil Postacı

ADIYAMAN
M. Zeki Adıyaman
Ali Avni Turanlı

AMASYA
Yavuz Acar
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Orhan Alp
Hüseyin Balan
Musa Kâzım Coşkun
Mustafa Maden
Şinasi Özdenoğlu
Emin Paksüt
H. Turgut Toker
Yusuf Ziya Yağcı
Ferhat Nuri Yıldırım
Şerafettin Yıldırım
Mustafa Kemal Yılmaz

ANTALYA
İhsan Ataöv
Ömer Buyrukçu
Ömer Eken
Hasan Ali Gülcan

ARTVİN
Abdullah Naci Budak
Mustafa Rona

AYDIN
Mehmet Çelik
Nahit Menteşe
İsmet Sezgin
Fikret Turhangil
M. Kemal Yılmaz

BALIKESİR
Salih Zeki Altunbaş
Kemal Erdem
Mehmet Niyazi Gürer
Mehmet Nürettin Sandıkçıoğlu
Osman Tarı
Mevlüt Yılmaz

BİNGÖL
Mehmet Bilgin

BİTLİS
Kenan Mümtaz Akışık
Abidin İnan Gaydalı

BOLU
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak
M. Şükrü Kiykıoğlu

BURSA
Nail Atlı
Sadrettin Çanga
Cemal Külâhlı
Ertuğrul Mat
Kasım Önadım
Mehmet Turgut

ÇANAKKALE
Kemal Bağcıoğlu
Zekiye Gülsen
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Nurettin Ok
Nuri Çelik Yazıcıoğlu

ÇORUM
Kemal Demirer
Abdurrahman Güler
Arslan Topçubaşı

DENİZLİ
Hasan Korkmazcan

DİYARBAKIR
Behzat Egilli
Necmettin Gönenç
Sabahattin Savcı
Nafiz Yıldırım

EDİRNE
İlhami Ertem

ELÂZIĞ
Mehmet Aytuğ
Hayrettin Hanağası
Ali Rıza Septioğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Naci Yıldırım

ERZURUM
Turhan Bilgin
Rasim Cinisli
Naci Gacıroğlu
Gıyasettin Karaca

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Orhan Oğuz
Seyfi Öztürk
M. Şemsettin Sönmez

GİRESUN
Mustafa Kemal Çilesiz
Abdullah İzmen
İ. Kayhan Naipoğlu

GÜMÜŞANE
Nurettin Özdemir
Ekrem Saatçi

HAKKÂRİ
Ahmet Zeydan

HATAY
Hüsnü Özkan
Ali Yılmaz

ISPARTA
Ali İhsan Balım
Yusuf Uysal

İÇEL
Mazhar Arıkan
Cavit Okyayuz
Turhan Özgüner

İSTANBUL
Ferruh Bozbeyli
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Sezai Orkunt
M. Kâzım Özcke
İlhami Sancar
İsmail Hakkı Tekinel
Hasan Türkay
Lebit Yurdoğlu

İZMİR
Şevket Adalan
Burhanettin Asutay
Şeref Bakşık
M. Hulûsi Çakır
Münir Daldal
Ali Naili Erdem
Şinasi Osma

KARS
Lâtif Aküzüm
İsmail Hakkı Alaca
Musa Doğan
Kemal Güven

KASTAMONU
Mehmet Seydibeyoğlu
Mustafa Topçular
Hasan Tosyalı

KAYSERİ
Tufan Doğan Avşargil
M. Şevket Doğan
Turhan Feyzioğlu
Hayrettin Nakiboğlu
Vedat Âli Özkan

Enver Turgut

KIRKLARELİ

Feyzullah Çarıkçı

KIRŞEHİR

Cevat Eroğlu

KOCAELİ

Sabri Yahşi

KONYA

Bahri Dağdaş
Sezai Ergun
Mustafa Kubilay İmer
İhsan Kabadayı
Tahsin Yılmaz Öztuna
Vefa Tanır
Mustafa Üstündağ

KÜTAHYA

İlhan Ersoy

MALATYA

Ahmet Karaaslan

MANİSA

Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Mustafa Orhan Daut
Mustafa Ok
Hilmi Okçu

MARAŞ

M. Nejat Çuhadar
Veysi Kadıoğlu
M. Zekeriya Kürşad

MARDİN

Esat Kemal Aybar
Abdulkadir Özmen
Abdurrahim Türk

MUĞLA

Muallâ Akarca
Ahmet Buldanlı
Ali Döğerli
İzzet Oktay

MUŞ

Nimet Ağaoğlu
Nermin Neftçi

NEVŞEHİR

Hüsamettin Başer

NİĞDE

M. Naci Çerezci
M. Nuri Kodamanoğlu
Mevlüt Ocakçıoğlu

ORDU

Cengiz Ekinci
Memduh Ekşi
Hamdi Mağden

RİZE

Hasan Basri Albayrak
Salih Zeki Köseoğlu
Sami Kumbasar

SAKARYA

Yaşar Bir
M. Vedat Önsal

SAMSUN

Mustafa Boyar
Nihat Kale
Doğan Kitaplı
Nafiz Yavuz Kurt

SİİRT

Âdil Yaşa

SİNOP

Tevfik Fikret Övet

SİVAS

Enver Akova
Kadri Eroğan
Tevfik Koraltan
Yusuf Ziya Önder

TOKAT

Hüseyin Abbas
İsmet Hilmi Balcı
İsmail Hakkı Birler
Osman Hacıbaloğlu
Mehmet Kazova
Reşit Önder
Yusuf Ulusoy

TRABZON

Necati Çakıroğlu
Selâhattin Güven
Cevat Küçük
Mehmet Ali Oksal
Ahmet İhsan Birincioğlu

TUNCELİ

Hüseyin Yenipınar

URFA

Mehmet Aksoy
Necmettin Cevheri
Mehmet Ali Göklü
Bahri Karakeçili

VAN

Mehmet Emin Erdinç
Fuat Türkoğlu

YOZGAT

İsmet Kapısız
Turgut Nizamoğlu
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK

Fuat Ak
Ahmet Nihat Akın
Hüseyin Baytürk
Fevzi Fırat
Cahit Karakaş
S. Tekin Müftüoğlu
Kevni Nedimoğlu

[Reddedenler]

ELÂZIĞ

Samet Güldoğan

ZONGULDAK

Ahmet Güner

[*Çekinser*]

SİVAS

Ekrem Kangal

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Bursa	1	Malatya	1
Diyarbakır	1	Nevşehir	1
Edirne	1		
Elâzığ	1		
Hatay	1	Yekûn	9

VII — DÜZELTİŞ

666 S. Sayılı basmayazıda aşağıdaki düzeltişler yapılacaktır.

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
18	1 den sonra	BİRİNCİ BÖLÜM Askerî Yüksek İdare Mahkemesi	BİRİNCİ BÖLÜM Kuruluş Askerî Yüksek İdare Mahkemesi
18	16	c)	e)
18	20	Anayasanın sağladığı	Anayasanın kendilerine sağladığı,
20	2	nitelikleri seçilmeleri	nitelikleri,seçmeleri
20	25	Başkanunsözcüsü	Başkanunsözcüsü,
22	19	suertiyle	suretiyle
23	13	kuruldur.	kurulur.
25	24	harç)	harç),
28	9	biri	birini
29	12	Başkan konu	Başkan, konu
33	23	ideri	idare
34	3	idari	idare
36	32	a) Görev	a) Görev,
48	5	getirilen	getirtilen
45	7	bağlanır. Askerî	Askerî (üncü fıkra başı olacak)
49	10	itirazrazların	itirazların
50	2	davaya bakılarak	davaya yeniden bakılarak
53	13	Başkanının	Başkanın
54	23	hem rütbe	hemrütbe
56	22	Mahkemesi, Daireler	Mahkemesi Daireleri
57	12	Askeri İdare	Askerî Yüksek İdare
58	17	Komutanları	Komutanlıkları
60	23	kaldırılmıştır.	kaldırılmıştır.
61	12	başlıyarak	başlanarak

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

92 NCİ BİRLEŞİM

22 . 5 . 1972 Pazartesi

Saat : 15,00

I
A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI
B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

× 1. — Gümrük kanunu tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve 10 arkadaşının, hastaların memleket içinde bulamadıkları ilâçları dış memleketlerden getirtmeleri ve dış memleketlerden getirtecekleri ilâçlar için yapılacak işlemler hakkında ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 474 sayılı Kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 87.11 tarife No. lu bölümünün değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Ticaret, Sanayi, Millî Savunma, Ulaştırma Adalet, Maliye, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 24 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/155, 2/43, 2/210) (S. Sayısı 162 ve 162 ye 1 nci ek) (Birinci dağıtma tarihi 26 . 5 . 1970; ikinci dağıtma tarihi : 4 . 6 . 1971)

II
SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III
ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

× 1. — Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alpaslan ve 6 arkadaşının, Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine dair kanun teklifi ve Adalet, Anayasa ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu 49 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/540) (S. Sayısı : 421 Dağıtma tarihi : 3 . 9 . 1971)

× 2. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 5, 8, 14 ve 76 ncı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna iki ek ve bir geçici madde ile 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve yargılama usulleri hakkındaki Kanunun 18 nci maddesinin (B) fıkrası ve 58 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ile Malatya Milletvekili Mustafa Kaftan'ın, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 10 ncu maddesinin (b) bendinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 2 arkadaşının, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 79, 80, 82 nci maddelerinin değiştirilmesine ve 81 nci maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri, Adalet, Anayasa ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu 72 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/611, 2/659, 2/666) (S. Sayısı : 661) (Dağıtma tarihi : 22 . 4 . 1972)

IV
A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER
B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — 7126 sayılı Sivil Savunma Kanununa iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/150) (S. Sayısı 375 ve 375 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 2 . 7 . 1971, 29 . 12 . 1971)

2. — İçel Milletvekili Çetin Yılmaz'ın, 27 . 5 . 1935 gün ve 2739 sayılı Ulusal Bayramlar ve genel tatiller hakkındaki Kanuna 1 madde eklenmesine ilişkin kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/491) (S. Sayısı : 413 ve 413 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 17.8.1971 29 . 12 . 1971)

3. — Nevşehir Milletvekili Esat Kırathoğlu ve 15 arkadaşının, Mehmet Tevfikoğlu Haticeden doğma 1339 doğumlu Nevşehir Yenimahalle 10 hanede kayıtlı Mustafa Parmaksız'ın affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/196) (S. Sayısı : 161, 161 e 1 nci ek ve 161 e 2 nci ek) (Dağıtma tarihleri 18 . 4 . 1970, 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

(×) Açık oya sunulacak işleri gösterir.

4. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı, Ankara Milletvekili Suna Tural ile Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar ve Kocaeli Milletvekili Vehbi Engiz'in, Genel af kanunu teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (2/383, 2/439, 2/482) (S. Sayıları : 353 ve 353 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 15 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

5. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Avukatlık Kanununun 7 nci maddesinin kaldırılması ve 114 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/284) (S. Sayıları : 359 ve 359 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 17 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

6. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin Türk Kanunu Medenisinin 485 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/9) (S. Sayıları : 360 ve 360 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

7. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Eşinden beş sene ayrı kalan karı, kocanın ayrılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/423) (S. Sayıları : 361 ve 361 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 16 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

8. — Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın, Türk Ceza Kanununun değişik 449 ncu maddesinin 2 nci bendinin tadili hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/449) (S. Sayıları 366 ve 366 ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

9. — Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 19 arkadaşının, Devlet memurlarının disiplin cezalarının affına dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/135) (S. Sayıları : 367 ve 367 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21.6.1971 ve 4 . 2 . 1972)

10. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türk Ceza Kanununun 455 nci maddesinin 1 nci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/112) (S. Sayıları : 368 ve 368 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

11. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye'de sabotaj yapanların ölüm cezası ile cezalandırılmaları hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/427) (S. Sayıları : 369 ve 369 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

12. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Arslan Bora'nın, Türk Ceza Kanununun 480 nci maddesine son fıkra olarak bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/155) (S. Sayıları : 370 ve 370 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

13. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, Ellerinde sağlık muayene fişi bulunmıyan İstiklâl Madalyalı muharip gazilerle diğer bütün muharip gazilere Millî Savunma Bakanlığınca sağlık muayene fişi verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/301) (S. Sayıları : 372 ve 372 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 26 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

14. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Türk Ceza Kanununun 141/1 ve 142/1 nci maddelerinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/388) (S. Sayıları : 377 ve 377 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 6 . 7 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

15. — Adıyaman Milletvekili M. Zeki Adıyaman'ın, Türk Ceza Kanununun 426 ncı maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/456) (S. Sayıları : 378 ve 378 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri: 6 . 7 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

16. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 1076 sayılı İhtiyat zâbiti ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 8 nci maddesinin (E) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/281) (S. Sayıları : 381 ve 381 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri: 12.7.1971 ve 4.2.1972)

17. — C. Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri'nin, 13 Mart 1329 tarihli İdarei Umumiye Vilâyat Kanununun 118 ve 136 ncı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/201) (S. Sayısı : 492) (Dağıtma tarihi : 16 . 2 . 1972)

18. — C. Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri'nin, 14 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanununun 62 ve 77 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/202) (S. Sayısı : 493) (Dağıtma tarihi : 16 . 2 . 1972)

19. — İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay ve 12 arkadaşının, 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine ilişkin 7332 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Çalışma Komisyonu raporu ile Plân Komisyonu Başkanlığı tezkeresi ve Plân Komisyonu raporu (2/403) (S. Sayısı : 428 ve 428 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 19 . 10 . 1971 ve 23 . 2 . 1972)

20. — Nevşehir Milletvekili Salâhattin Hakkı Esatoğlu ve 8 arkadaşının ve İçel Milletvekili Celâl Kargılı ve 6 arkadaşının ölüm cezasının kaldırılması hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (2/286, 2/578) (S. Sayısı : 512) (Dağıtma tarihi : 10 . 3 . 1972)

× 21. — Köy İşleri Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında kanun ile Cumhurbaşkanlığı geri gönderme tezkeresi ve Köy İşleri ve Plan komisyonlarından 8 er üye seçilerek kurulan 19 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/594) (S. Sayısı : 311 e 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1972)

22. — Maraş Milletvekili M. Zekeriya Kürşad'ın ve Maraş Milletvekili İbrahim Öztürk'ün, Maraş ilinin adının Kahraman Maraş olarak değiştirilmesine dair kanun teklifleri hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/162, 2/163; C. Senatosu 2/12) (S. Sayısı : 192, 192 ye 1 nci ek, 192 ye 2 nci ek, 192 ye 3 ncü ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1970, 15 . 3 . 1971, 29 . 12 . 1971 ve 26 . 4 . 1972)

23. — Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın, Çırak, kalfa ve ustalık kanun teklifine dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Sanayi, Ticaret, Adalet, Millî Eğitim, Çalışma ve Plan komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu 5 numaralı Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 2/14; C. Senatosu 2/13) (M. Meclisi S. Sayısı : 126, 126 ya 1 nci ek ve 126 ya 2 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı : 87) (Dağıtma tarihleri : 22 . 4 . 1970, 10 . 3 . 1971 ve 15 . 5 . 1972)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Bursa Milletvekili Kasım Önadım'ın, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddelerine fıkralar eklenmesine dair kanun teklifi ve Adalet, İçişleri, Ticaret, Sanayi ve Plan komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 6 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/15) (S. Sayısı : 136 ya 1 nci ek) (Birinci dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1970; ikinci dağıtma tarihi : 18 . 3 . 1971)

× 2. — Manisa Milletvekili Mustafa Ok ve 39 arkadaşının, tarım ve hayvan ürünlerinin taban fiyatlarının saptanması ve ilânı hakkında ve Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, taban fiyat kanunu teklifleri ve Ulaştırma, Gümrük ve Tekel, Köy İşleri, Sanayi ve Ticaret, Maliye, Tarım, Dış Ekonomik İlişkiler ve Plan komisyonlarından 2 şer üyeden kurulu 48 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/535, 2/543) (S. Sayısı : 424) (Dağıtma tarihi : 18 . 9 . 1971)

× 3. — İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin Toptancı halleri kanun teklifleri ve Sanayi ve Ticaret, İçişleri ve Adalet komisyonlarından 5 er üyeden kurulu 57 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/221, 2/173) (S. Sayısı : 433) (Dağıtma tarihi : 23 . 11 . 1971)

4. — Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu teşkiline ve vazifelerine dair 2 Temmuz 1951 tarih ve 5805 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrası «K» bendinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Turizm ve Tanıtma ve Millî Eğitim komisyonları raporları. (1/365) (S. Sayısı : 417 ve 417 ye birinci ek) (Birinci dağıtma tarihi : 23.8.1971, ikinci dağıtma tarihi : 29.11.1971)

5. — 14 . 7 . 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa 14 . 8 . 1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunla eklenen ek geçici 5 nci maddenin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/485) (S. Sayısı : 343 ve 343 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 11 . 6 . 1971; 19 . 12 . 1971)

6. — Nevşehir Milletvekili Esat Kıratlıoğlu ve 9 arkadaşının, Türkiye Jeologlar Odası kanunu teklifi ve Adalet, Enerji ve Tabiî Kaynaklar ve Plan komisyonları raporları (2/197) (S. Sayısı : 362 ve 362 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971; 9 . 12 . 1971)

7. — Amasya Milletvekili Yavuz Acar ve 23 arkadaşının ve İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay ve 9 arkadaşının, 2 . 1 . 1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlân Kurumu teşkiline dair Kanunun 5 nci maddesinin (a) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Çalışma ve İçişleri komisyonları raporları (2/507, 2/308) (S. Sayısı : 412 ve 412 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 17 . 8 . 1971; 29 . 12 . 1971)

8. — Edirne'nin Lalapaşa ilçesi Çömlekpınar köyü hane 1, cilt 5, sayfa 1 de nüfusa kayıtlı Osmanoğlu, Nazmiye'den doğma, 22.1.1937 doğumlu Mehmet Yama ile aynı nüfusa kayıtlı Emin Kızı, Fatma'dan doğma, 1928 doğumlu Zehra Yama'nın ölüm cezalarına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/43) (S. Sayısı : 346 ve 346 ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

9. — Kastamonu iline bağlı Daday ilçesinin Uyukören köyü hane 9, cilt 5 ve sayfa 391 numarasında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu, Necibe'den doğma, 15 . 3 . 1943 doğumlu Hüseyin Ören'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/48) (S. Sayısı : 347 ve 347 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

10. — Boğazlıyan ilçesine bağlı Yeni Fakılı Bucağı Yiğitler köyünün 15 hanesinde nüfusa kayıtlı Döndü Şahin'den doğma, Mehmet Alioğlu, 2 . 1 . 1950 doğumlu Sırcalı köyünde oturur Hüseyin Şahin'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/290) (S. Sayısı : 348 ve 348 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

11. — Artvin ilinin Şavşat ilçesinin merkeze bağlı Kireçli köyünün 52 nci hane, 8 nci cilt ve 146 sayfasında kayıtlı, Mehmetoğlu, Güneş'ten doğma, 4 . 2 . 1944 doğumlu Alim Gümüş'ün ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/53) (S Sayısı : 349 ve 349 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

12. — Kastamonu iline bağlı Devrekâni ilçesinin Contay köyü, hane 4, cilt 23, sayfa 11 de nüfusa kayıtlı, Hüseyinoğlu, Fikriye'den doğma, 4 . 3 . 1944 doğumlu Süleyman Çelik'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/489) (S. Sayısı : 350 ve 350 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

13. — Zile ilçesinin İğdir nahiyesi Büyük Aköz köyü hane 20, cilt 35, sayfa 73 te kayıtlı, Alioğlu, Hanım'dan doğma, 1935 doğumlu Abidin Demirbağ'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/417) (S. Sayısı : 351 ve 351 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

14. — İstanbul ilinin Sarıyer ilçesi, Büyükdere Dedekorkut Sokak, hane 313, cilt 37 ve sayfa 111 de nüfusa kayıtlı, Saffetoğlu, Havva'dan doğma, 8 . 6 . 1943 doğumlu Selâmi Kodal'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/49) (S. Sayısı : 352 ve 352 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

× 15. — Ankara Milletvekili Cengizhan Yorulmaz ve 17 arkadaşının, Ankara iline bağlı Kırıkkale ilçesinde (Kırıkkale) adı ile bir il kurulması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 7 şer üyeden kurulu 54 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/561) (Millet Meclisi S. Sayısı : 429 ve 429 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 18 . 10 . 1971, 2 . 2 . 1972)

16. — Fazla fiyatla bilet satanların cezalandırılmaları hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/113) (S. Sayıları : 158 ve 158 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 18 . 5 . 1970 ve 4 . 2 .1972)

17. — 1076 sayılı Yedek subay ve yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler, ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna geçici bir madde ile 1076 sayılı Kanunun 97 sayılı Kanunla değişik 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarıları ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/27, 1/248) (S. Sayıları : 246 ve 246 ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 28.1.1971 ve 4 . 2 . 1972)

18. — Kırklareli Milletvekili Mehmet Atagün'ün, 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve yargılama usulleri hakkındaki Kanunun 38 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/489) (S. Sayıları 304 ve 304 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 8 . 3 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

× 19. — Mardin Milletvekili Şevki Altındağ ve 14 arkadaşının, çiftçi mallarının korunması hakkında kanun teklifi ve Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu'nun önergesi (2/171) (S. Sayıları : 307 ve 307 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 25.3.1971 ve 4.2.1972)

20. — Uşak Milletvekili M. Fahri Uğrasızoğlu'nun, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 8 nci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve İçişleri komisyonları raporları (2/224) (S. Sayısı : 462) (Dağıtma tarihi : 4 . 2 . 1972)

× 21. — Niğde Milletvekilleri Mevlüt Ocakcıoğlu ile Avni Kavurmacıoğlu'nun, Niğde iline bağlı Aksaray ilçesinde (Aksaray) adı ile yeniden bir il ve dört ilçe kurulması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 7 şer üyeden kurulu 54 No. lu Komisyon raporu (2/573) (S. Sayısı : 463) (Dağıtma tarihi : 4 . 2 . 1972)

22. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 25 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/231) (S. Sayısı : 470) (Dağıtma tarihi : 8 . 2 . 1972)

23. — Bartın ilçesinin Esenyurt köyü hane 47, cilt 20, sayfa 3, numarasında nüfus siciline kayıtlı Mustafa oğlu, Hatice'den doğma 1949 doğumlu Ahmet Güneş'in ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/640) (S. Sayısı : 510) (Dağıtma tarihi : 8 . 3 . 1972)

24. — Artvin ili Borçka ilçesi Güneşen köyünün Selimiye mahallesinin hane 1, cilt 13 ve sayfa 92 numarasında nüfus siciline kayıtlı Eyüp oğlu Şadiye'den doğma 23 . 6 . 1948 doğumlu Adil Kalfa'nın ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/984) (S. Sayısı : 511) (Dağıtma tarihi : 8 . 3 . 1972)

× 25. — Toprak ve Tarım reformu öntedbirler kanunu tasarısı ve Anayasa, Adalet, Ticaret, İçişleri, Maliye, Köy İşleri, Orman, Tarım ve Plan komisyonlarından 3 er üye seçilerek kurulan 55 No. lu Geçici Komisyon raporu (1/609) (S. Sayısı : 513) (Dağıtma tarihi : 15 . 3 . 1972)

× 26. — Dernekler kanunu tasarısı ve Anayasa, İçişleri ve Adalet komisyonlarından seçilen 5 er üyeden kurulu 70 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/606) (S. Sayısı : 561) (Dağıtma tarihi : 12 . 4 . 1972)

27. — Danıştay Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 5 er üyeden kurulu 71 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/612) (S. Sayısı : 583) (Dağıtma tarihi: 14 . 4 . 1972)

× 28. — 6831 sayılı Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve 2 arkadaşının, 6831 sayılı Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa, Adalet, Orman ve Plan komisyonlarından 3 er üye seçilerek kurulan 73 Numaralı Geçici Komisyon raporu (1/583, 2/572) (S. Sayısı : 584) (Dağıtma tarihi : 14 . 4 . 1972)

29. — Arşiv kanunu tasarısı ve İçişleri Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/143) (S. Sayısı : 646) (Dağıtma tarihi : 22 . 4 . 1972)

30. — İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa Ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Maliye ve Plan komisyonları raporları (2/176, 2/215, 2/245) (S. Sayısı : 127 ve 127 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 7 . 4 . 1970 ve 26 . 4 . 1972)

31. — Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 19 arkadaşının, Haşhaş Kanunu teklifi 2/610) (S. Sayısı : 662) (Dağıtma tarihi: 26 . 4 . 1972) (İçtüzüğün 36 ncı maddesine göre Genel Kurul kararıyle)

× 32. — Memur Yardımlaşma Kurumu kanun tasarısı ve Ankara Milletvekili A. Sakıp Hiçerimez ve 58 arkadaşının, Türkiye belediyeler, il özel idareleri, İktisadî Devlet kuruluşları ve Devlet Memurları Yardımlaşma Kurumu (MEYAK) kanunu teklifi ve Adalet, Millî Eğitim, İçişleri, Sanayi ve Teknoloji, Ticaret, Maliye ve Plan komisyonlarından 3 er üye seçilerek kurulan 67 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/582, 2/591) (S. Sayısı : 663) (Dağıtma tarihi : 2 . 5 . 1972)

33. — Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği kanunu tasarısı ve Ticaret, Adalet, Turizm ve Tanıtma ve Plan komisyonlarından 4 er üye seçilerek kurulan 66 No. lu Geçici Komisyon raporu (1/604) (S. Sayısı : 664) (Dağıtma tarihi : 3 . 5 . 1972).

× 34. — 29 . 7 . 1970 tarih ve 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun bazı maddelerinin kaldırılması, değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet, İçişleri, Maliye ve Plan komisyonlarından 6 şar üye seçilerek kurulan 59 No. lu Geçiçi Komisyon raporu (1/546) (S. Sayısı : 472 ve 472 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 10 . 2 . 1972 ve 5 . 5 . 1972)

35. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı ve Adalet, Millî Savunma ve Plan komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulu 74 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/621) (S. Sayısı : 666) (Dağıtma tarihi : 6 . 5 . 1972).

× 36. — Yatılı bölge okullarında döner sermaye kurulmasına dair kanun tasarısı ve Maliye Millî Eğitim ve Plan komisyonları raporları (1/473) (S. Sayısı : 667) (Dağıtma tarihi : 8 . 5 . 1972)

× 37. — Bayındırlık Bakanlığı kuruluş ve görevleri kanunu tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/623) (S. Sayısı : 668) (Dağıtma tarihi : 11 . 5 . 1972)

38. — Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plan komisyonları raporları (1/506) (S. Sayısı : 670) (Dağıtma tarihi : 12.5.1972)

39. — 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/616) (S. Sayısı : 671) (Dağıtma tarihi : 12 . 5 . 1972)

40. — Eski eserler kanunu tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet, Maliye, Millî Eğitim ve Plan komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 17 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/85, 2/428) (S. Sayısı : 672) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1972)

Dönem : 3
Toplantı : 3 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 127 ye 1 nci ek

İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine, İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesine ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/176, 2/215, 2/245)

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONU RAPORU

Millet Meclisi
Bütçe Plân Komisyonu
Esas No. : 2/176 (2/215, 2/245)
Karar No. : 133

22 . 4 . 1972

Millet Meclisi Başkanlığına

Tetkiki hususu Komisyonumuza havale edilen (İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın, 5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi) ile (İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi) ve (Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 15 . 1 . 1943 gün ve 4379 sayılı Maaş Kanununa Ek Kanunun 10 . 3 . 1950 gün ve 5585 sayılı Kanunla değişik birinci maddesine bir fıkra ile kanuna bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi);

Komisyonumuzca görüşülerek 24 . 4 . 1970 Tarih ve 40 sayılı kararı muhtevi raporumuzla birlikte Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Millet Meclisi Genel Kurulunun 8 . 6 . 1970 tarihli ve 98 nci birleşiminde kanun teklifinin tümü üzerinde yapılan görüşmeler tamamlandıktan sonra maddelerin müzakeresine geçilmiştir. Bu esnada, teklifin 1 nci maddesi üzerinde verilmiş bulunan önergelerin çeşitli görüşleri ihtiva etmesi üzerine, bu önergelerin ışığı altında maddelerin yeniden düzenlenmesi için teklif, komisyonca geriye istenmiş ve Genel Kurulca da bu istek yerinde görülerek kanun teklifi komisyona iade edilmiştir.

Uzun inceleme sonucu olarak, komisyonumuzun 20 . 4 . 1972 tarihli toplantısında kanun teklifi, ilgililerin de katılması ile kanun başlığı da dâhil olmak üzere yeniden düzenlenmiştir.

Kanun Teklifinin, birinci maddesiyle uygunluğunu temin ve ikinci maddesinde, bu defa, bir geçici madde bırakıldığından kanun başlığı değiştirilerek,

Birinci maddedeki ek maddeye açıklık kazandırmak ve 1327 sayılı Kanunla sigorta dışında geçen hizmetlerin en çok 15 yılı borçlandırılmak suretiyle fiilî hizmetten sayıldığından bu maddeye de aynı imkânın verilebilmesi için ek madde yeniden tedvin edilerek,

İkinci madde ile eklenmiş bulunan birinci geçici maddenin kapsadığı durum, 1377 sayılı Kanun ile sağlandığından maddeden çıkarılmıştır. İkinci geçici madde, geçici madde olarak iştirâkçilerin, hangi hizmetlerinin ne kadar süre içinde Devlet Memurları Kanunu muvacehesinde nasıl borçlandırılacağını hükme bağlamak için yeniden düzenlemek suretiyle,

Teklifin 3 ve 4 ncü Yürürlük maddeleri ise aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millet Meclisi
Bütçe Plân Komisyonu

Başkanı	Başkanvekili	Sözcü	Kâtip
Balıkesir	Niğde	Ankara	Malatya
C. Bilgehan	*N. Çerezci*	*M. K. Yılmaz*	*A. Karaaslan*
Adana	Afyon Karahisar	Amasya	Amasya
S. Kılıç	*H. Hamamcıoğlu*	*Y. Acar*	*S. Aygün*
İmzada bulunamadı			
Ankara	Ankara	Aydın	Bolu
H. Balan	*T. Toker*	*N. Menteşe*	*H. İ. Cop*
Diyarbakır	Giresun	Hatay	İçel
S. Savcı	*M. E. Turgutalp*	*H. Özkan*	*C. Okyayuz*
İmzada bulunamadı			
Konya	Malatya	Manisa	Niğde
Söz hakkım mahfuzdur	*M. Kaftan*	H. Okçu	*N. Kodamanoğlu*
B. Müderrisoğlu		İmzada bulunamadı	
	Rize	Sivas	Zonguldak
	S. Z. Köseoğlu	*E. Kangal*	*K. Nedimoğlu*

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa 23 . 2 . 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesiyle eklenen ek maddenin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ek madde — 102 nci maddede yazılı süreler içinde yazı ile Sandığa müracaat edeceklerin borçlandırılma mevzuuna giren (emvali metruke veya mübadil hesabı carisinden aylık, ücret almak suretiyle geçen süreleri dâhil) geçmiş hizmetleri muvazzaf askerliklerini er olarak yapmış olanların muvazzaf erlikte geçen süreleri ile, 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra Yedek Subay nasbedilmiş bulunanların Yedek Subay Okulunda öğrenci olarak geçen süreleri, (hastalık ve cezai sebeplerle uzayan süreler hariç) sonradan bir kanun ile sürekli hale getirilen ve Sigorta dışında geçen hizmetlerden en çok 15 yılı, istek tarihindeki (re'sen emekliye sevk olunanlarla, ölenlerin vazife ile ilgilerinin kesildiği tarihlerdeki) emeklilik keseneğine esas derece tutarları nazara alınmak ve bu tarihlerde derece tutarlarının tabi olduğu kesenek ve karşılık tutarı üzerinden borçlandırılmak suretiyle fiilî hizmet sürelerine eklenir.

MADDE 2. — 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE — İştirakçilerden, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içinde yazı ile T. C. Emekli Sandığına müracaat edenlerin, muvazzaf erlikte, subay nasbedilmiş olanların 1 . 1 . 1950 tarihinden sonra Yedek Subay Okulunda öğrenci olarak geçen süreleri, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki tahsil durumlarına göre, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa ek 31 . 7 . 1970 gün ve 1327 sayılı Kanun gereğince giriş derecesinin ilk kademe aylığı üzerinden ek madde esaslarına göre borçlandırılarak emeklilikte fiilî hizmet sürelerine eklenir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Dönem : 3
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 666

Askerî yüksek idare mahkemesi kanunu tasarısı ve Adalet, Millî Savunma ve Plân komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulu 74 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/621)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 1393/1581

24 . 2 . 1972

Millet Meclisi Başkanlığına

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 17 . 2 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı

GEREKÇESİ

Kamu hizmetlerinden çıkan uyuşmazlıkların bünyesindeki özellik ve bunlara tatbik edilecek kuralların hukukî ve teknik niteliği; adliye mahkemelerine paralel olarak, idarenin yargısal denetimini yapmak üzere idare mahkemeleri (Danıştayın) kurulmasını zorunlu kılmıştır.

Adliye mahkemelerinin görevi, sadece eşit hak ve çıkar sahipleri arasındaki uyuşmazlıkları ortadan kaldırmak olduğu halde, idare mahkemelerinin, kamu hizmetlerini tıkanıklığa mâruz bırakmadan idare hukukunun esasları, idari tasarrufların sebep ve maksat unsurları dolayısıyle umumi menfaatlerle hususi menfaatleri uzlaştırma fonksiyonları itibariyle işin sonucuyle de alâkaları vardır.

Bu itibarla, idari yargı teşkilâtiyle adlî yargı teşkilâtının, yapısal bakımdan aralarında farklar bulunmaktadır.

Adlî kaza hâkimlerinin, yalnız hukuk sahasında, bilgi, ihtısas sahibi ve becerikli olmaları kâfi görüldüğü halde, idari yargı hâkimlerinin, hukukî bilgi ve ihtısası yanında, kamu hizmetleri sahasında da tam bir bilgi ve tecrübe sahibi olmaları şartı aranmaktadır.

İptal dâvalarında; dâva mevzuu olan tasarrufların bilhassa sebep ve maksat unsurları bakımından hizmet gerek ve kurallarına ve kamu yararına uygun bulunup bulunmadığı, tam yargı dâvalarında; hizmetin kusurlu işleyip işlemediğini, görevli personelin yetkilerini aşıp aşmadıklarını, hizmet gereklerinin dışına çıkıp çıkmadıklarını takdir edebilmek için, idari yargı organlarının ve hâkimlerinin kamu hizmetleri alanında yeterli bilgi, ihtısas ve tecrübe sahibi olmaları gerekir. Bu nedenlerle de idari yargı teşkilâtı, özel bilgi, alışkanlık ve ihtısasa sahip hâkimlerden oluşan bir kuruluştur. Bu ihtısas, tecrübe ve ustalık da, ancak idarenin içinde bulunmak ve orada yıllarca gö-

rev yapmakla elde edilebilir. Oysa ki Silâhlı Kuvvetlerin mülki idareden çok farklı özellikleri dikkate alınmadan genel idare içinde düşünülerek, yargısal denetiminin Danıştaya bırakılmış olması umulan neticeyi vermemiştir.

Hiç şüphesiz, söz konusu intıbaksızlığa gösterilecek sebepler arasında tarihî gelişim içerisinde Silâhlı Kuvvetlerin daima Danıştayın denetiminin dışında bırakılmış olmasını da saymak mümkündür. Çünkü, 1934 yılında çıkarılan 2515 sayılı Kanunla; subay ve askerî memurların özlük işlerine ilişkin konularda uyuşmazlıkların çözümü, «Zat İşleri, Son Tetkik Mercii Encümeni» adı ile anılan bir kurula verilmişti. Daha sonra bu sistem terk edilerek 1939 yılında çıkarılan 3410 sayılı Kanunla bahse konu uyuşmazlıkların «Askerî Temyiz Mahkemesi» nde görülmesi kabul edilmiş ve 1953 yılına dek bu usul devam ettirilmiştir.

3410 sayılı Kanun 1953 yılında, 1924 tarihli Anayasanın 50 nci maddesine aykırı görülerek 6142 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmış ve dolayısıyle bundan böyle askerlerin özlük işlerine ilişkin uyuşmazlıkların çözümlenmesi Danıştaya verilmiştir.

Uzun yılların tecrübesi ve elde edilen sonuca göre Silâhlı Kuvvetlerin özelliğine ve onun kendine özgü hassas birleşimine uygun bir yapıda, ayrı bir yargı organının meydana getirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaç, muhakkak ki, mülki ve askerî uyuşmazlık konularına uygulanacak ilke ve hukukî işlemlerin farklı olmasından ileri gelmektedir.

Bilindiği üzere, askerler, sivil idarenin ve hiyerarşisinin dışında bağımsız, üstün ve güçlü bir otoriteye tabidirler. Askerlerin mertebeler içindeki bağlantıları, hukukî durum ve yükümlülükleri, tabi tutuldukları sert müeyyideler içindeki hareket imkânları, bunların askerî bir açıdan değerlendirilmesini zorunlu kılan ayrı bir formasyonu gerektirir, organik bakımdan mülki teşkilâta dâhil olan (Danıştayın, askerlerin özlük işlerini sivil idareye parallel bir açıdan ele alması, Silâhlı Kuvvetlerin hizmet gereklerine ters düşmekte, çok defa iddia ve savunma icabı, askerlerin ve hattâ yalnız belli askerî otoritelerin bilmesi gereken çok gizli askerî sırların açıklanması mecburiyetinde kalınmaktadır. Bu nedenlerle, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin hizmetlerinden doğacak uyuşmazlık ve çekişmelerin en iyi şekilde ve yine askerler tarafından takdir edilip çözümlenebileceği ilkesi benimsenmiş ve dolayısıyle Anayasanın 140 ncı maddesine bu konu ile ilgili olarak bir fıkra eklenmesi zorunluğu doğmuştur.

Bu fıkradan amaç, hiçbir zaman diktaya kapı aralıyan denetimsiz ve keyfî bir sistem getirmek değildir. Sadece askerî kişilerle ilgili idari dâvaların askerî hizmetlerin arz ettiği özelliğin bir gereği olarak rütbeler arasında her türlü itimat hissini bozacak hareketleri frenliyen kanunlarla sınırlı askerî hiyerarşi ve otoriteyi zedelemekten kurtaracak, Anayasal ve güven verici bir denetim sistemini getirmektir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısı , bu maddelere dayanan Anayasa değişikliğinin özüne ve sözüne uygun surette hazırlanmış ve birçok hükümleri 521 sayılı Danıştay Kanunundan aynen aktarılmıştır.

Anayasanın, 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 140 ncı maddesinin son fıkrası ile, «Asker kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimi» ni yapmak üzere bir Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kurulması öngörülmüş, fıkranın birinci cümlesinde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevi, ikinci cümlesinde ise, kuruluş, işleyiş, yargılama usulleri ile başkan ve üyelerinin nitelikleri, atanmaları, disiplin ve özlük işleri, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine uygun şekilde düzenliyecek bir kanun çıkarılması öngörülmektedir.

Tasarı hazırlanırken, «Asker kişilerle ilgili» kavramın belirlenmesi üzerinde durulmuş ve bu kavramın tanımlanması halinde ileride bir çok güçlüklerle karşılaşılacağı düşünülmüştür. Kavramın tanımının, mahkeme içtihatlarına bırakılarak Anayasadaki ibarenin tasarıya aynen aktarılması ve bu suretle kavramın tanımı işinin içtihatlarla zaman içinde oluşarak istikrar bulmasına bırakmak da mümkündü. Bu takdirde, ortaya bu kavramı tanımlamakla görevli mahkemenin, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Danıştay Yargıtay veya Uyuşmazlık Mahkemesinden birisi mi, yoksa bunların hepsinin mi olacağı problemi ortaya çıkacaktır.

Anayasanın 142 nci maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesi; Adlî, İdari ve Askerî Yargı mercileri arasındaki görev uyuşmazlıklarını çözümlemekle görevlidir. Oysa, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi hakkında mezkûr maddede bir hüküm mevcut değildir.

Asker kişilerle ilgili bir dâvanın Danıştayda açılması ve Danıştayın da, bir asker kişi ile ilgili tanımı yaparak kendini görevli görmesi, yada, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin yine kendine göre asker kişilerle ilgili bir tanım yaparak kendini görevli görmesi, mümkün olacak, ortaya, Anayasa Koyucusunun amacına aykırı bir sonuç daima çıkabilecektir.

Diğer taraftan, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin idari niteliği üstün tutulursa, bu takdirde, «Asker kişilerle ilgili» kavramının tanımı, 521 sayılı Danıştay Kanununun 30 ncu maddesinin (D) bendi gereğince, Danıştay tarafından yapılacak ve dolayısıyle Danıştaya eş değerde olması düşünülen bu Yüksek Mahkeme ale'âde bir idari yargı mercii haline getirilmiş olacaktır.

Bu nedenlerle asker kişi kavramını mahkeme içtihatlarına bırakmaktansa tasarıda tanımlamak daha uygun görülmüş ve tasarının 20 nci maddesi buna göre düzenlenmiştir.

Kavramın, yalnız organik bakımdan yani eylem ve işlemi yapacak olan makam bakımından tanımlanması ve Yüksek Mahkemenin, Millî Savunma Bakanlığı her derecedeki komutanlıklar ve Jandarma Genel Komutanlığı gibi mercilerin işlem ve eylemlerinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesi şeklinde tarifi mümkün ise de, bu takdirde, komutanlıkların kesin işlemleri ve bu işlemlerden doğan tazminat dâvalarında hasım gösterilmeleri ve dolayısıyle Silâhlı Kuvvetlerdeki hiyerarşinin bozulması, disiplin ve otoritenin sarsılması ihtimali karşısında Bakanlığın dâvalı durumuna düşürülebilmesi amacı ile bu tariften kaçınılmış ve aynı zamanda tüm idare makamlarının «Asker kişilere ilişkin eylem ve işlemlerinin bu mahkemeye gelmemesini sağlamak bakımından maddede «Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin işlem ve eylemler» deyimi kullanılmıştır.

Kavramın maddi bakımdan yani asker kişilere ilişkin belli idari işlemler bakımından da tanımlanması düşünülmüş ve fakat bu suretle sınırlı tanımlamanın ilerde akla gelmiyecek bâzı güçlüklerin doğumuna sebebolacağı kanısına varılarak bundan da kaçınılmıştır.

Bu itibarla, şahıs bakımından tanımlama ile maddi bakımdan tanımlama, uygun biçimde birleştirilerek asker kişinin tarifi, 20 nci maddede yapılmış ve sadece bu kişilere ilişkin askerî hizmetin gerekleri olan tasarrufların yargı denetimi'nin yapılması kâfi görülmüştür.

Silâhlı Kuvvetlerin yapısı, hizmet özellikleri, astlık ve üstlük ilişkileri, 657 sayılı Kanunun 232 ve 233 ncü, Askerî Ceza Kanununun 3 ncü Askerî Yargılama Usulü Kanununun 10 ncu, İç Hizmet Kanununun 115 nci maddeleri ile amaçlanan hukukî düzenlemeler de göz önüne alınarak asker kişi tanımına, Silâhlı Kuvvetlerde çalışan ve Devlet memuru statüsünde olan sivil personel de kapsam içersine alınmıştır.

Personelin nitelikleri

Anayasanın 140 ncı maddesi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin, kuruluş, işleyiş, yargılama usulleri, başkan ve üyelerinin nitelikleri ile atanmaları, disiplin ve özlük işlerini; hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine göre düzenliyecek bir kanunla kurulmasını öngörmektedir. Maddede mahkemelerin bağımsızlığı temel ilkesinden söz edilmemiş ise de; Anayasanın 132 nci maddesinde, tüm yargı mercilerini kapsamak üzere mahkemelerin bağımsızlığı tanımlanmış 7 nci maddesine göre, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılması; 138, 140 ve 147 nci maddelerine göre ise, askerî yargının, Askerî Yargıtayın ve Danıştayın bağımsızlığı; esasları kabul edilmiştir.

Mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkim teminatı, yapışık kardeşler gibidir. Biri olmadan diğerinin varlığı düşünülemez. Daha doğrusu, bağımsız olmıyan bir merci veya makama mahkeme denilemez. Bu nedenle, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluş, işleyiş, yargılama usulleri,

başkan ve üyelerinin özlük işleri düzenlenirken mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gerekleri, tasarıda uzlaştırılmıştır. Bu ilkeden hareket edildiği için 521 sayılı Danıştay Kanunundan geniş çapta yararlanılmış ve bilhassa söz konusu kanunun yargılama usullerine dair hükümleri aynen tasarıya aktarılmak suretiyle bünyeye uydurulmuştur.

140 ncı maddenin son fıkrası, Yüksek Mahkemenin başkan ve üyelerinin nitelikleri, atanmaları, disiplin ve özlük işlerinin kanunla düzenlenmesini öngörmüş ve fakat Anayasanın 138 nci maddesinde ifadesini bulan «Askerî mahkemelerde üyelerin çoğunluğunun hâkimlik niteliğine sahibolması şarttır.» deyimine yer verilmemiştir.

Anayasa Mahkemesinin 16 Kasım 1971 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 13 . 4 . 1971 gün ve Esas 970/63, Karar 971/38 sayılı kararında «Anayasa, hâkim niteliğinde bulunmıyan kişilerin mahkemelere katılıp hâkim görevi yapmalarını, yalnızca «Askerî mahkemeler» için 138 nci maddesinin 4 ncü fıkrasında - Askerî Mahkemelerde üyelerinin çoğunluğunun hâkim niteliğine sahibolması şarttır - kuralı ile öngörmüş, iş mahkemeleri bakımından böyle ayrık bir kural koymamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, hâkimlik güvencesi, bütün hâkimleri için öngörülmüş ve hâkimlik görevinin ancak meslekten olan hâkimlerce yapılabilmesi kurallara bağlanmış, yukarda belirtildiği gibi yalnız askerî mahkemeler açısından hâkim niteliğinde bulunmıyan kişilerin azınlıkta olmak üzere hâkimlik görevi yapmalarına izin verilmiştir.» denilmektedir.

Keza Anayasa Mahkemesinin yerleşmiş kararlarına göre «mahkeme» ibaresinin, hâkim niteliğinde kişilerden kurulu yargı yetkisine sahip merci şeklinde anlamak hukuk dilimize ve Anayasanın hükümlerine uygun düşer. Bir merciin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için, üyelerinin de bağımsız olması ve hâkim niteliğini haiz ve aynı zamanda hâkim statüsünde bulunması şarttır. Yine Anayasa Mahkemesi bir kişinin hâkim olabilmesi için, genel öğrenim ve hukuk öğrenimi yapmış olması, mesleğe ilişkin uygulama yeteneğini edinmiş bulunması şartını da aramaktadır. (9 . 5 . 1967 tarihli R. G. Esas 966/15, Karar 966/33, 2 . 1 . 1967 tarihli R. G. Karar 966/28, 27 . 12 . 1967 tarihli R. G. Esas 966/11, Karar 966/44)

Bu kararlara göre Anayasanın öngördüğü Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olmıyan başkan ve üyeler memur statüsünde sayılırlar. Anayasanın açık hükümleri karşısında memur statüsünde bulunacak olan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi mensuplarını hâkim; teşkil ettikleri organı, mahkeme niteliğinde görmeye imkân olamıyacağından, bu mahkemeye atanacak başkan ve üyelerin teminatı nazara alınarak 3 sene süre kabul edilmiş, hâkimler gibi ödenek almaları sağlanmış ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının terfiinde sicil oranı şartının aranmıyacağı hükmü getirilerek mağdurolması önlenmiştir. Keza, Anayasaya uygunluğu temin etmek için de, ekseriyet hâkim sınıfından olanlara verilmiş ve bu suretle askerî mahkemelere benzetilmiştir.

Atama

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin atanmaları konusunda, Anayasanın 140 ncı maddesinde usulî bir hükmün bulunmaması ve bu hususu kanuna bırakmış olması nedenleriyle atamaya yetkili makamın seçilmesinde, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine uyulması zorunluğu karşısında, Askerî Yargıtay Üyelerinin seçimine benzer bir sistem getirilmiştir.

Tam yargı

Askerî hizmetlerin görülmesi sırasında meydana gelen kazalar sonucu zarara uğrıyanların açacakları tazminat dâvalarının hangi mahkemede görüleceği konusu, Türk Hukukunda henüz kesin bir prensibe bağlanmamıştır. Yalnız askerlerin diğer askerler aleyhine işledikleri haksız fiillerden ileri gelen tazminat dâvalarının, idari yargı mercilerinde görüleceği çoğunlukla kabul edilmektedir. Bununla beraber bu kabîl dâvalarda ekseriya, Danıştay da, Adlî Mahkemeler de, kendilerini yetkili görmektedirler.

Gerçekten idarenin tazminat ile sorumlu tutulabilmesi için, hizmetin kuruluş ve işleyişinde bir noksanlık bulunması, hukukî adı ile, hizmet kusurunun mevcudiyeti, şarttır. Hizmet kusurunun varlığını takdir yetkisi de, idari kaza organına aidolması gerekir. Bu itibarla Anayasanın 1488 sayılı Kanunla değişik 140 ncı maddesi ve Uyuşmazlık Mahkemesinin durulmuş içtihatları da nazara alınarak, askerlerin asker kişiler aleyhine işledikleri haksız fiillerden doğan tazminat dâvalarının da, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi, hizmetin askerî gereklere uygun işleyip işlemediği hakkındaki takdirin yine bu mahkemece yapılması hususu uygun bulunmuş ve bu suretle tasarının 21 nci maddesinin (a) fıkrasına bu konuda hüküm getirilmiş, hakkaniyet ve hasar nazariyelerinin de uygulanmasına yer verecek bir içtihat mahkemesi olabileceği düşünülerek, sadece «hizmet kusuru» deyiminin kullanılması sakıncalı görülmüştür.

Yukarda izah edilen esaslar dâhilinde kanun tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇESİ

Madde 1. — Bu madde ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Anayasanın 140 ncı maddesi uyarınca kurulmuş Yüksek Mahkeme olduğu ve 132 nci maddesi gereğince de bağımsızlığı teyiden belirtilmiştir.

Madde 2. — Türk Silâhlı Kuvvetlerinin özelliği nedeniyle kadro ve kuruluşlar TMK larla tesbit edilmektedir. Millî Savunma Bakanlığının kadro ve kuruluşları dahi bu kadrolarda gösterilmektedir. Mahkemenin askerî bir kuruluş, mensuplarının asker kişi olmaları nedeniyle kuruluş ve kadrolarının bu şekilde belirtilmesi zorunlu görülmüştür.

Madde 3. — Maddede Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personelinin kimler olduğu sayılmıştır.

Madde 4. — Maddede mahkemenin başkanları, kanunsözcüsü ve üyelerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre hizmet görecekleri teyit ve bu kanunun diğer hükümlerinin bu esasa göre düzenlenmesi kabul edilmiştir.

Madde 5. — Maddede karar organları gösterilmiştir. İçtihatların birleştirilmesi ve birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi görevi Genel Kurula verilmiş olduğundan ayrıca içtihatları birleştirme kurulundan söz edilmemiştir.

Madde 6. — Mahkemenin idari hizmetlerinin, yargı fonksiyonunun gereklerine uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyle genel sekreterin üyeler arasından atanması öngörülmüştür. İdari nitelikteki hizmetleri dahi yargı görevinin yapılmasını sağlamak amacına ilişkin olduğundan ikinci Başkanlığa bağlanmıştır. Dâva dilekçelerinin önincelemeleri ve tebliğ işlemlerinin Genel Sekreterlikçe yapılması öngörüldüğünden yeteri kadar yardımcı personel verileceği, Daireler ve Daireler Kurulunda da yazı ve diğer işleri görecek birer kalem teşkilâtı kurulacağı belirtilmiştir.

Madde 7. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin asker kişilere ve askerî hizmetlere ilişkin işlem ve eylemlerin yargı denetimini yapacağı göz önünde tutularak üyelerinin Türk Silâhlı Kuvvetlerinde üstün bilgi ve tecrübeli kimseler arasından seçilmeleri öngörülmüştür. Bu nedenle asgari rütbe albay olarak saptanmıştır.

Madde 8. — Üyelerin seçim ve atanmalarında hakimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gerekleri göz önünde tutulmuştur. Gerek ahlâki gerekse ilmî yeterlik niteliklerinin isabetle saptanması yönünden askerî hâkim sınıfından olan üye adayının Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin başkan ve üyelerince, diğerlerinin ise Genelkurmay Başkanınca seçilmeleri gerekli görülmüştür.

Madde 9. — Askerlik gerekleri göz önünde tutularak Başkan, 2 nci Başkan ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünün rütbe ve kıdem sıralamasına göre atanmaları saptanmıştır.

Dairelere ayrılma sonucu en kıdemli üye o dairenin başkanı olduğundan ayrıca atanması gereği görülmemiştir.

İkinci Başkanın görevleri daha çok yargısal olduğundan, Başkanunsözcüsü de dâvalarda hukukî yönden düşünce bildireceğinden bunların askerî hâkim sınıfından olmaları gereği açıklanmıştır.

Madde 10. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olmıyan üyelerinin aslî görev mahalleri sınıfları kıtaları veya hizmet yerleri üst rütbeye yükselme için kıta hizmeti zorunluluğu veya meslek programları uyarınca başka görevlere atanmaları gerekebilecektir. Diğer yönde Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevlerinde de teminat sağlanması elzemdir. Bu nedenle bunların Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki asgari görev süreleri en az üç yıl olarak kabul edilmiştir. Bu süre dolduğu halde zorunluluk olmadıkça üye başka bir göreve tâyin edilmiyebilecektir.

Madde 11. — İşlem ve eylemlerin yargısal denetiminde Kanunsözcülerinin hukukî mütalâa ve tetkiklerinin önemi göz önünde tutularak ilgililerde bu hizmetin gereklerine uygun nitelik ve tecrübe aranmıştır.

Başkanunsözcüsüne görevinde yardımcı olacak Kanunsözcülerini inha yolu ile seçme imkânı sağlanmıştır.

Kanunsözcülerine görevlerinde bağımsızlık ve teminat sağlama bakımından 357 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde hâkim ve savcılık görevlerine tanınan teminat tanınmıştır.

Madde 12. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çalıştırılacak subay ve sivil memurlardan hizmet ihtiyaçlarının gereklerine göre nitelik aranması öngörülmüştür.

Madde 13. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve daire başkanlarının mazereti, izinli olması veya boşalması halinde yerine atanma yapılıncaya kadar hizmetin yürütülmesini sağlamak amaciyle bu madde düzenlenmiştir.

Görev özellikleri göz önünde tutularak ikinci başkan askerî hâkim sınıfından olan Kd. Daire Başkanı, daire başkanları askerî hâkim sınıfından değilse, bu dairelerde en kıdemli üyenin vekâlet etmesi gereği belirtilmiştir.

Başkanunsözcüsüne kimlerin vekâlet edeceği gösterilmiş, ancak bunlar üye sıfatını haiz olmadıklarından Genel Kurul ve Yüksek Disiplin Kuruluna katılamıyacakları açıklanmıştır.

Madde 14. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin iş hacmı itibariyle üç daireden ibaret olması öngörülmüştür.

Her dairenin kadro ve kuruluşu, Türk Silâhlı Kuvvetleri kuruluşlarında hizmetin gereklerine yetecek şekilde düzenlenecektir. Ancak bu kadro bir başkan ve altı üyeden aşağı olmıyacaktır.

Mahkemenin başlıca görevleri; işlem ve eylemlerin yargı denetimini yapmaktır. Hizmet gereklerinden başka hukukî bilgi zorunluğu nedeniyle gerek dairelerin teşkilinde gerekse görüşmelerde çoğunluğun askeri hâkim sınıfından olması öngörülmüştür. Denetimde hukuka uygunluğa bilhassa önem verildiği ifade edilmiştir.

Madde 15. — Daire başkanları kıdem ve rütbe esaslarına göre belirlenecek, üyelerin dairelere ayrılması ve dairelerde vukubulacak noksanlıkların diğer dairelerden tamamlanması işleminin bir kurul tarafından yapılması ve bu kurulun Başkanlar Kurulu olması uygun görülmüştür.

Madde 16. — Daireler Kurulunun toplanmasında dairelerin başkan ve üyelerinin tümünün katılması yerine daire başkanları ve üyeleri arasından kıdem sırası ile iki askerî hâkim ile bir subay üyenin katılması yeterli görülmüştür.

Ancak kurula katılacak üyenin mâzareti halinde yerine aynı nitelikte (askerî hâkim sınıfından olan veya olmıyan) bir diğer üyenin aynı daireden görevlendirilmesi sağlanmıştır.

Toplama ve görüşme sayısı 10 kişi olduğundan oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyunun geçerliliği belirtilmiştir.

14 ncü maddede belirtilen nedenle toplama ve görüşmelerde çoğunluğun askerî hâkim sınıfından olan üyelerde bulunması öngörülmüştür. Esas hakkındaki kararlarda, ilk toplantıda, 2/3 çoğunluk, bu çoğunluğun sağlanmaması halinde salt çoğunluk kâfi görülmüştür.

Toplantıya katılanların çift sayıda olması halinde çoğunluğun sağlanmasını teminen başkanın bulunduğu tarafın oyunun geçerliliği kabul edilmiştir.

Madde 17. — Bu kanunla Başkanlar Kuruluna verilen görevlerin yapılmasını temin edecek kurulun kimlerden oluşacağı belirtilmiştir.

Madde 18. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin teminat altında görev yapabilmelerini sağlamak yönünden disiplin kovuşturmalarında özel bir kurul teşkil edilmiştir.

Ancak askerî disiplinin korunması ve askerî gerekler nedeniyle disiplin kurulunun kıdemli olan üyelerden oluşması öngörülerek kurula başkanların ve başkanunsözcüsünün katılması sağlanmıştır.

Kurulun görevi ve kararlarının önemi göz önünde tutularak görevlerin veya vekillerin tamamının iştiraki ile toplanması ve kararların oy çokluğu ile olması gereği belirtilmiştir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyelerin kurula katılması sakıncalı görülmüştür. Ancak kurulun üçten az olması halinde Millî Savunma Bakanınca üye sayısının üçe tamamlanması zorunlu görülmüştür. Seçilecek kıdemli subaylar sırf bu iş için görevlendirileceklerinden ve üye sayılmıyacaklarından Millî Savunma Bakanınca seçilmelerinde zaruret hâsıl olmuştur.

Başkanunsözcüsüne vekâlet edebilecek başyardımcısı veya kıdemli kanunsözcüsü üye sıfatını haiz olmadığından bu kurula girmesi uygun görülmemiş sadece başkanların vekillerinin kurula katılması sağlanmıştır.

Kurulun yazı işleri, genel sekreterlikçe yürütülecektir.

Madde 19. — Genel Kurulun başkanunsözcüsü dâhil başkan ve üyelerin tamamından oluşacağı, toplanma yeter sayısı ve kanunların oy çokluğu ile alınacağı, oylarda eşitlik hâlinde Başkanın katıldığı tarafın oyunun geçerliliği ve yazı işlerinin Genel Sekreterlikçe yürütüleceği belirtilmektedir.

Madde 20. — Anayasanın 140 ncı maddesine eklenen fıkrada belirtildiği gibi asker kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerden doğan uyuşmazlık ve dâvaların Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüleceği gösterilmiştir.

Asker kişileri ilgilendirecek idari işlem ve eylemlerin tümünün askerî nitelikte olmıyacağı da aşikârdır. Bilfarz fakülte veya yüksek okullardan birinde okumakta olan asker kişi (Subay veya askerî öğrenci) hakkında, fakülte veya yüksek okul idaresince idari nitelikte bir karar alınmış olabilir.

Asker kişinin sahibi olduğu bir binanın yıktırılması için yetkili makamca yıkma kararı verilmiş olması da mümkündür.

Bu kabîl hallerde dâvanın Askerî Yükrek İdare Mahkemesinde görülmesini gerektirecek neden ve zaruret bulunmadığı aşikârdır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluş nedeni, asker kişiler için özel bir mahkeme teşkili değil, sadece askerî hizmetin yürütülmesi için ilgili kurum ve komutanlıklarca tesis edilmiş işlem ve eylemlerin yargı denetiminde hizmet özelliklerinin de göz önünde tutulmasını sağlamaktır. Bu nedenle, mahkemenin görevi, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmetin yürütülmesini teminen askerî kuruluşlarca yapılan işlem ve eylemlerle kayıtlanmıştır.

Mahkemenin görevi; Anayasa hükmüne göre, asker kişi ve askerî hizmetle ilgili idari işlem ve eylemlerle kayıtlandırılmıştır. Maddede, kanunun uygulanmasında kimlerin asker kişi sayılacakları açıkça gösterilmiştir. Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli üniformalı asker kişilerden başka sivil memurların da asker kişi sayılmaları hizmet yönünden zorunlu görülmüştür. Esasen bu husus 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 3 ncü, 353 sayılı Kanunun 11 nci maddesinde kabul edilegelmiştir.

Askerî hizmetin yürütülmesini teminen alınmış karar ve eylemlerin askerî niteliği göz önünde tutularak bu kişleri ilgilendiren işlem ve eylemlerden, kendileri Türk Silâhlı Kuvvetlerinden ayrılmış olsalar bile görevle ilişkisi korunmuştur.

Madde 21. — İdarenin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu Anayasa gereğidir.

Kanunlarda ayrı bir yargı mercii gösterilmiyen idari eylem ve işlemlerden askerî hizmete ilişkin olan ve asker kişileri ilgilendirenlerden doğan dâvaların, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüleceği saptanmıştır.

İdari işlem ve eylemin ne olduğu Anayasanın 114 ncü ve 521 sayılı Kanunun 30 ncu maddelerinin gerekçelerinde belirtilmiş ve bugün Danıştayın kararları ile tebellür etmiş olması nedeniyle fazla teferruata girilmemiştir.

İdari işlemlerin iptal sebepleri Danıştay Kanununun 30/A maddesinde olduğu gibi yetki, şekil, sebep, konu ve maksat, olarak gösterilmiştir.

Aym nitelikteki eylemlerden hukuku muhtel olacak kişilerin açacakları tazminat (tam yargı) dâvalarının da askerî hizmetle yakın ilişkileri sebebiyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi benimsenmiştir.

Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü özel mevzuatına göre disiplin âmirlerince verilecek disiplin cezalarının idari dâva konusu olamıyacağı ve özel kanunlarında hüküm bulunması tabiî ise de; maddede açıkca belirtilmesi faydalı görülmüştür.

Adalet mahkemeleri veya askerî mahkemelerde bakılmakta olan bir dâvada, asker kişiyi ilgilendiren ve askerî nitelikteki bir işlemin mânası, şümulü ve hukuka uygunluğunun tâyini anlaşmazlık konusu olabilir. Bu hususta karar vermek yetkisi Askerî Yüksek İdare Mahkemesine aidolduğundan mahkemelerce bu anlaşmazlığın bir yorum dâvası şeklinde halli beklenecektir.

Madde 22 - 23 - 24 - 25. — Bu maddelerde her dairenin görevi belirtilmiş, 125 nci madde ile dairelerdeki işlerde birbirlerine nazaran nisbetsizlik görülürse belirli konulara ilişkin olmak kaydiyle, bu işlerden bir kısmının diğer bir daireye verilmesi yetkisi Başkanlar Kuruluna tanınmış, göreve ilişkin olması nedeniyle ilgililerin önceden bilgi edinmelerini sağlamak amacı ile de takvim yılı başından önce belirlenmesi ve yayınlanması sağlanmıştır.

Ayrıca şahsi kusur ve iddiasına müstenit olsa dahi asker kişiler aleyhine açılacak tazminat dâvalarının askerî hizmetle yakın ilişkisi nedeniyle A. Y. İ. M. de görülmesi esası benimsenmiştir. Burada görevin tâyininde dâvalının kişiliği ve askerî hizmetlerden mütevellit oluşu kriter olarak alınmıştır.

Madde 26. — Daireler Kurulunun görevleri (5) bent halinde gösterilmiştir.

Madde 27. — Başkanlar Kurulunun görevleri gösterilmiştir.

Madde 28. — Bu maddede A. Y. İ. M. nin başkanları, başkanunsözcüsü ve üyelerine fiillerinin ağırlık derecesine göre verilecek cezalar gösterilmiştir.

Madde 29. — Maddede Genel Kurulun görevleri belirtilmiş bu arada içtihatların birleştirilmesi, ve birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi görevi de bu kurula verilmiştir.

Diğer kanunlarda (Danıştay ve Yargıtay gibi) esas hakkındaki kanunlarda 2/3 çoğunluk şartı aranmakta isede; bu nisbetin sağlanması halinde ikinci toplantıda oy çokluğu ile yetinildiğinden karar alınmasında sürati temin için oy çokluğu ile karar verilmesi esası benimsenmiştir.

Kararların bağlayıcılık niteliği açıkça ifade edilmiştir.

Madde 30. — Maddede Yüksek Disiplin Kurulunun çalışma usulü soruşturmanın yapılma şekli ve cezaya itiraz usulleri saptanmıştır.

Madde 31. — Hâkimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan veya görev gereklerine uymıyan fiili nedeniyle hâkimlik görevinden çekilmeye davet edilenin, başka bir mahkemede hâkimlik görevi yapmasının sakıncası göz önünde tutularak asli görevi hâkimlik olan üyelerin istifa veya emeklilik suretiyle hizmetten ayrılmaları, diğer sınıf subaylarının ise asli sınıf görevlerine iadeleri öngörülmüştür.

Madde 32. — Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerinin, Cumhuriyet Başsavcısı Danıştay Başkanunsözcüsü, Askerî Yargıtay Başsavcısı ve kendi üyelerinin görevle ilgili suçlardan ötürü yargılamaları Yüce Divan sıfatiyle Anayasa mahkemesince yapılırken, Anayasanın 147 nci maddesinde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünden bahsedilmemiştir. Bunun nedeni, Anayasa değişikliğinin Meclisteki

birinci müzakeresinde asker kişilerle ilgili idari dâvaların Askerî Yargıtayda kurulacak özel dairede görülmesinin kabul edilmiş olmasıdır. İkinci görüşmede bu gibi dâvaların Anayasanın 140 ncı maddesinde değişiklik yapılarak kurulacak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde rüyeti kabul edilmiş, olmasına rağmen buna uygun olarak Anayasanın 147 nci maddesinde değişiklik yapılmamıştır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Yargıtay, Danıştay ve Askerî Yargıtay seviyesinde yüksek mahkeme olduğu kuşkusuzdur. Anayasada değişiklik yapılıncaya kadar üyelerinin görevleri ile ilgili suçlarından ötürü özel bir soruşturma usulü benimsenmiş, Genel Kurulun lüzum göstermesi halinde Askerî Yargıtay Başsavcılığınca iddianame tanzimi zorunluğu belirtilmiş yargılamanın Askerî Yargıtay Genel Kurulunda yapılması ve kararının kesinliği öngörülmüştür.

Madde 33. — Askerî yargıya tabi şahsi suçlarından dolayı soruşturma usulü, yukardaki maddede olduğu gibi saptanmış, ancak, bu suçlardan ötürü yargılanmalarının Askerî Yargıtay dairelerinden birinde yapılması benimsenmiştir.

Genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında; diğer yüksek mahkemeler başkan ve üyelerinin şahsi suçlarının kovuşturulması usulüne atıf yapılmıştır.

Madde 34. — Askerlik hizmetinin özellikleri göz önünde tutularak asker kişilerin özlük işleri konusunda tesis edilmiş ve hiyerarşik müracaatla düzeltilmesi mümkün işlemlerden ötürü idari dâva açmadan önce asker kişilerin mertebeler yolu ile ve bağlılığa göre üst makamlara müracaat edilmesi öngörülmektedir. Bu suretle üst mercilerce hatalı işlemlerin düzeltilmesi, dolayısıyle dâva açılmadan ihtilâfın halli imkânları sağlanmak istenmiştir. Madde, ayrıca 521 sayılı Kanunun 69 ve 70 nci maddelerinde öngörülen hususları da kapsamaktadır.

Madde 35. — Belirli bir seviyeden sonra meselâ Genelkurmay Başkanlığı Kuvvet Komutanlıkları ve bakanlıklarca tesis edilmiş işlemlerin hiyerarşik idari denetime tabi tutulması lüzumsuz görüldüğünden bu işlemlere karşı müracaat ihtiyari kılınmıştır.

Bu maddede de Danıştay Kanunun 69 ve 70 nci maddelerinde öngörülen hususlar karşılanmıştır.

Madde 36. — Bu madde, 521 sayılı Kanunun 63 ncü maddesi esas alınarak düzenlenmiş ve bünyeye uydurulmuştur.

Madde 37. — Danıştay Kanununun 64 ncü maddesine paralel olan bu maddede, dilekçe ve savunmaların en yakın âmirler ile yabancı memleketlerde Silâhlı Kuvvetler Ataşelikleri vasıtası ile de Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesi imkânı sağlanmıştır.

Madde 38. — Danıştay Kanununun 65 nci maddesinin birinci fıkrasının paraleli olan bu maddeye, 65 nci maddede bulunmıyan eylem sözcüğü de eklenerek maddeye daha açık bir mâna kazandırılmıştır.

Danıştay Kanununun 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasının alınmaması nedeni, asker kişilerin toplu halde ve bir dilekçe ile müracaat ve şikâyette bulunmaları İç Hizmet Kanunu ile önlenmiş bulunmasıdır.

Madde 39. — Danıştay Kanununun 66 ncı maddesi bünyeye uydurularak bu maddede düzenlenmiştir.

Madde 40. — Danıştay Kanununun 67 nci maddesinden esinlenerek düzenlenen bu maddeye, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde temyiz yolu ile tetkikat yapılmadığından Danıştay Kanununun 67 nci maddesi son fıkrası alınmamıştır.

Madde 41. — Bu madde, Danıştay Kanununun 68 nci maddesinden esinlenerek düzenlenmiş ve bünyeye uydurulmuştur. Bilhassa Askerî Yüksek İdari Mahkemesinin görevine giren bir konuda Danıştayda açılan dâvanın görev noktasından reddi halinde otuz gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açılması öngörülerek fertlerin başvurma süresini geçirerek mağduriyetlerine mahal verilmemesi öngörülmüştür.

Madde 42. — Danıştay Kanununun 71 nci maddesi esas alınmış ve bünyeye uydurularak madde düzenlenmiştir.

Madde 43. — Danıştay Kanununun 72 nci maddesinden faydalanılmış ve bünyeye uydurulmuştur.

Madde 44. — Danıştay Kanununun 74 ncü maddesinden esinlenerek düzenlenmiş olup Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde yardımcılık müessesesi öngörülmediği için bu görev Genel Sekreterliğe verilerek bünyeye uygunluk sağlanmıştır.

Madde 45, 46, 47, ve 48. — Bu maddeler, Danıştay Kanununun 75, 76, 77 ve 78 nci maddeleri göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Tebliğ safhasındaki işlemlerin Genel Sekreterlikçe yürütülmesi ve dosyaların bu kuruluşta saklanması öngörülmüştür.

Madde 49. — Bu maddenin düzenlenmesinde Danıştay Kanununun 79 ncu maddesinden istifade edilmiş, duruşmaların idaresinin kurulda bulunan en kıdemli hâkim üyeye aidolduğu belirtilerek bünyeye uygunluk sağlanmıştır. Başkanın askerî hâkim sınıfından olmaması halinde disiplinin başkanca sağlanması öngörülmüştür.

Madde 50, 51. — Danıştay Kanununun 80 ve 81 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 52. — Danıştay Kanununun 82 nci maddesinden faydalanılmış, ancak, Türk Silâhlı Kuvvetleri ile ilgili olan hususlarda bilgi ve belge gönderip göndermemek hususunda Genelkurmay Başkanına da yetki tanınmıştır.

Madde 53. — Danıştay Kanununun 83 ncü maddesinden faydalanarak düzenlenmiştir.

Madde 54. — Bu madde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde raportörlüğün üyeler tarafından yapılacağı göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Ayrıca askerî disiplin gerekleri göz önünde tutularak kanunsözcülerinin değil Başkanunsözcülüğünün yazılı düşüncesinin alınacağı açıklanmıştır.

Madde 55. — Danıştay Kanununun 87 nci maddesinden istifade edilerek düzenlenmiştir.

Madde 56. — Danıştay Kanununun 88 nci maddesinden faydalanılmış, ayrıca, Danıştay Kanununa da atıf yapılarak uygulamada doğabilecek aksaklıkların önlenmesine çalışılmıştır.

Madde 57. — Danıştay Kanununun 89 ncu maddesinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 58. — Danıştay Kanununun 90 ncı maddesi göz önünde tutulmuş ayrıca, tasarının 20 nci maddesinin ışığı altında bir dâvada tüzüklerin iptalinin istenmesi halinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin bu tüzüğü iptale yetkili olamıyacağı düşünüldüğünden, kanunların Anayasaya aykırılığının bir dâvada ileri sürülmesi ve mahkemece de bu iddianın ciddî görülmesi halinde Anayasa Mahkemesine gönderilmesinde uygulanan usule benzer bir usul ile bu hususun Danıştayca incelenmesini temin edecek hüküm getirilerek ilerde doğması muhtemel ihtilâfların önlenmesi istenmiştir.

Madde 59, 60, 61. — Danıştay Kanununun 91, 92, ve 93 ncü maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 62. — Danıştay Kanununun 94 ncü maddesi göz önünde tutulmuş, ancak, son fıkra ile yürütmenin durdurulmasına karar verilen dâvaların öncelikle görülmesi üç ay içinde karar verilmemesi veya yürütmenin yeniden durdurulmasına karar verilmemesi hallerinde yürütmenin durdurulması kararının kendiliğinden kalkacağı esası getirilerek, Danıştayda vâkı olan uygulama aksaklığının önlenmesine çalışılmıştır.

Madde 63, 64, 65. — Danıştay Kanununun 95, 96 ve 97 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 67, 68, 69, 70. — Danıştay Kanununun 90, 100, 101 ve 102 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 71. — Bu maddenin birinci fıkrası, Danıştay Kanununun 103 ncü maddesi göz önünde tutularak düzenlenmiştir.

Madde 72. — Danıştay Kanununun 104 ncü maddesi göz önünde tutularak düzenlenmiştir.

Madde 73. — Bu madde ile Başkanın temsil ve diğer görevleri belirtilmektedir.

Madde 74. — Bu madde ile, ikinci başkanın görevleri belirtilmektedir.

Madde 75. - 76. — Danıştay Kanununun 106 ve 107 nci maddelerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Madde 77. — Genel Sekretere verilen ödevlerin neler olduğu, bu maddede belirtilmiştir.

Madde 78 - 79. — Danıştay Kanununun 109 ve 110 ncu maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 80. — Bu madde :

a) Hâkim sınıfından olmıyan Başkan ve üyelerin,

1. Yükselme, yaş haddi, sicil işlemleri, emeklilik ve diğer haklar yönünden kendi sınıfından olan emsallerine uygulanan hükümlere yani 926 sayılı Kanuna,

2. Üyelikleri devam ettiği sürece aylıklar bakımından, denizaltıcı ve uçuculara ödenen tazminatlar saklı kalmak şartı ile hemrütbe oldukları askerî hâkimlere uygulanan hükümlere tabi olacaktır.

b) Hâkim sınıfından olan Başkan ve üyelerin; aylık, ödenek, meslekte ilerleme, sicil işlemleri, yaş haddi, emeklilik ve diğer özlük haklar bakımından Askerî Yargıtay Başkan ve üyelerinin tabi oldukları hükümlere tabi olacakları belirtilmiştir. Ancak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının, bu görevde kaldığı sürece sicilsiz kalacağı göz önüne alınarak, yükselme işlemlerinde sicil oranı şartı aranmıyacağı hükmü getirilmek suretiyle terfi şartı yönünden mağdur edilmemeleri de sağlanmıştır. Ayrıca askerî hâkim sınıfından olan Daire Başkanları ile üyelerin birinci ve ikinci sicil üstlerinin kimler olacağı gösterilerek Anayasa Mahkemesinin 926 sayılı Kanunun 46/F maddesini ilga eden kararında belirtilen gerekçeye dayanılarak Anayasaya uygunluk sağlanmasına çalışılmıştır.

Anayasanın 134 ncü maddesi, askerî hâkimlerin yaş haddi, yükselme ve emekliliklerinin kanunla belli edileceği öngörmektedir. Buna göre, askerî hâkim sınıfı subayların yaş haddi, yükselme ve emekliliklerinin, Askerî Hâkimler ve Savcılar Kanununda belli edilmesi uygun olur. Ancak, Askerî Yargıtay üyeleri ile ilgili hükümlerin, Askerî Yargıtayın Kuruluşu ile ilgili Kanunda da gösterilmesi muhtemel olduğundan Askerî Yargıtay üyelerine atıf yapılarak onlarla paralellik sağlaması ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin de yüksek mahkeme hâkimi olarak Askerî Yargıtay üyeleri ile aynı statüde bulunmalarının temin edilmesine çalışılmıştır.

Madde 81. — Askerî Yüksek İdare Mahkemelerinin subaylık ve hâkimlik sıfatlarının bulunduğu göz önünde tutularak belirli cezalarla mahkûm edilmeleri halinde, görevlerinin kendiliğinden sona ereceği kabul edilmiştir. Bu takdirde, karar, Askerî Ceza Kanunu uyarınca ihraç veya tart işlemlerinin uygulanmasını gerektirmiyorsa, ilgililerin sınıflarına göre 31 nci madde hükümlerine göre işlem tesis edilecektir.

Madde 82. — Mahkeme, kolektif çalışma durumundadır. Üyelerinin mahkemeye uzun süre devam edememeleri görevin yerine getirilmesini engelliyecektir. Sıhhi izin süresi, her rütbede iki yıl, bâzı hastalıklarda üç yıl, görevden doğan kazalarda ise iyileşinceye kadar devam edebilmektedir. Bu kadar uzun bir süre kadroların işgal edilmemesi bakımından hastalığın ve tedavinin uzun süreceğini sağlık kurulu raporu ile tesbiti halinde, görevden alınmalarına Disiplin Kurulunca karar verilmek şartı ile imkân sağlanmıştır

Madde 83. — Yukarıdaki maddelerde yazılı işlemler, idari nitelikte olmaları nedeniyle dâva konusu olabileceklerdir. Ancak, bu dâvalara Daireler Kurulunun bakması ve dâvanın 30 gün içinde açılması uygun görülmüştür.

Madde 84. — Maddede Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin başkanları, Başkanunsözcüsü ve üyeleri ile Kanun sözcülerinin ilmî yayın ve araştırmalarda bulunabilecekleri gösterilmiştir.

Madde 85. — Diğer yüksek mahkemelerde olduğu gibi Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde de çalışmaya ara verilmesi benimsenmiş, bu süre zarfında âcil işlerin ve yürütmenin durdurulması isteklerinin görülebilmesini teminen nöbetçi bir daire teşkil edilmiştir.

Madde 86. — Madde, dâva müddetleri - Karar düzeltmeleri dâhil - ile cevap sürelerinin çalışmaya ara verme süresi içinde sona ermesi halinde ayrıca bir karara lüzum olmaksızın 13 Eylüle kadar uzayacağı gösterilmiştir.

Madde 87. — Danıştayda olduğu gibi, daire ve kurul kararlarının muntazam bir şekilde tasnif edilmesi; Kamu Hukuku ile ilgili yayınların kovuşturulması, mevzuatın tertip ve tasnifi, kitaplığın düzenlenmesi ve gerektiğinde Kararlar Dergisinin yayınlanması gibi hizmetlerin yürütülmesini sağlamak amacı ile bir büro kurulmuştur.

Madde 88. — Tebliğlerin diğer adlî evrakta olduğu gibi PTT aracılığiyle yapılacağı, giderlerinin peşin alınacağı ifade edilmiştir.

Madde 89. — İlgili kanunlarda değişiklik yapıldığında ve tarifelerin yeniden düzenlenmesinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin yüksek derecede bir idari mahkeme olması nedeniyle, Danıştay seviyesinde tutulacağı şüphesizdir. Bu değişikliklerin yapılması ve çeşitli kanunlarda aynı değişiklikler yerine bu madde ile, harclar, yargılama giderleri v. s nin saptanmasında mahkemenin seviyesi gösterilmiştir.

Madde 90. — Bu madde ile, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkanları, başkanunsözcüsü ve üyelerinin başka görevlerde vazifelendirilmeleri gerekebilecektir. Bu gerek, idare tarafından gösterilebileceği gibi bizzat ilgili tarafından da arzu edilebilecektir.

İdari kadrolarda üyelik hukuku ile çalışmanın doğuracağı sakıncaları önlemek ve üyelik kadrosunun bu sebeple saklı tutulmasına meydan vermemek düşüncesiyle, ilgilinin, üyelik hukukundan vazgeçmesi şartı konulmuştur.

Askerî hâkim sınıfından olmıyan başkan ve üyeler için bu halin 3 yıllık hizmet süresinin tamamlanmasından önce söz konusu olabileceği şüphesizdir.

Madde 91. — Bu maddede, iç düzen, çalışma usulleri, tebliğler daire ve kurullarda oyların toplanması, tutulacak defterlerin şekil ve nitelikleri, ilgililerin sorumlulukları, başkan, üye, başkanunsözcüsü ve sözcülerinin merasim ve duruşmalardaki kıyafetleri gibi hususların bir yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Geçici madde 1. — Bu madde ile, ilk kuruluşun nasıl olacağı üye ve başkanların seçim ve atanma işlemleri düzenlenmiştir.

Geçici madde 2. — Mahkeme yeni kurulmaktadır. Daire ve kurullarda üye yardımcılığı teşkilâtı bulunmaktadır. İlk kuruluş sırasında; işlerin birikmiş olabileceği, yeni teşkilâtlanmanın zorlukları nedeniyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesine yeteri kadar üye yardımcısı (Raportör) atanması imkânı sağlanmış ve bunların görevleri belirtilmiştir.

Geçici madde 3. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin adlî ve askerî mahkemelerle ve bilhassa Danıştay ile görev ve hüküm uyuşmazlığı pek çok olacaktır. Halen yürürlükte bulunan mevzuata göre; adliye mahkemeleri ile askerî mahkemeler arasındaki görev uyuşmazlıkları, Yargıtay Ceza Genel Kurulunda; idari yargı mercileri arasındaki görev uyuşmazlıkları, Danıştay Dâva Daireleri Kurulunda; idari ve askerî yargı mercileri arasındaki hususi hukuka ilişkin uyuşmazlıklar, uyuşmazlık mahkemesinde çözümlenmektedir.

Anayasanın 142 nci maddesine uygun bir surette Uyuşmazlık mahkemesi kuruluş ve görev Kanunu çıkarılmamıştır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kurulması ile anlaşmazlık, bu dört tür yargı mercileri arasında doğabilecektir. Uyuşmazlık Mahkemesinin teşkiline ait 4788 sayılı Kanunda bu esaslara uygun değişiklik yapılıncaya kadar Uyuşmazlık Mahkemesinin Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ile diğer yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözümliyeceği, bu kabîl görüşlere Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek üyelerin katılacakları gösterilmiştir.

Geçici madde 4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunun yürürlüğe girmesi ile idari ve yargı mercilerinde bulunan, yetki ve görev yönünden Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu kapsamına giren dâvalar ve dosyalar hakkında ne gibi işlem yapılacağı bu maddede gösterilmiştir.

Madde 92. — Bu madde ile, asker kişilerle ilgili dâvalara Danıştay 5 ve 10 ncu dairelerinde bakılacağına dair 521 sayılı Kanunun 34 ve 39 ncu maddelerinin ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırmaktadır.

Madde 93 - 94. — Bu maddeler, yürürlük ve yürütme maddeleridir.

74 Nolu Geçici Komisyonu raporu

Millet Meclisi
74 Nolu Geçici Komisyonu *28 . 4 . 1972*
Esas No. : 1/621
Karar No. : 2

Yüksek Başkanlığa

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısını görüşmek üzere Genel Kurulun 3 . 3 . 1972 tarihli 55 nci Birleşiminde kurulması kabul edilmiş bulunan 74 Nolu Geçici Komisyonumuz ilgili bakanlıklar temsilcilerinin de iştirakiyle tasarıyı tetkik ve müzakere etmiştir.

1961 tarihli Anayasamızın, 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 140 ncı maddesinin son fıkrası ile, «Asker kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimi» ni yapmak üzere bir askerî yüksek idare mahkemesi kurulması öngörülmüştü ve geçici 17 nci madde ile de 1488 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 20 . 9 . 1971 tarihinden itibaren 6 ay içinde kurulması hükme bağlanmıştı. Bu durum muvacehesinde hazırlanıp Komisyonumuza tevdi buyurulmuş olan tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususlar prensibolarak kabul edildikten sonra maddelerin tetkikine geçilmiştir.

Tasarının 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 84, 87, 88, 89, 90, 91, geçici 1, 2 ve 3 ncü maddeleri ile 92, 93 ve 94 ncü maddeler Geçici Komisyonumuzca uygun mütalâa olunarak aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulunun kuruluşunu gösteren tasarının 18 nci maddesinin 2 nci fıkrasında Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyelerin görüşmelere katılamıyacağı sonucu kurul ve üye sayısı üçten az olursa Millî Savunma Bakanı tarafından Kurula sevk edilenlerden kıdemli subaylar Kurul üye sayısı 3 e tamamlatılır, hükmü getirilmiştir. Millî Savunma Bakanına verilen bu görev Komisyonumuzca Anayasa hukuku yönünden uygun mütalâa olunmıyarak bu konunun Genel Kurulda halledilmesi yerinde görülmüş ve fıkra bu şekilde ve madde yapılan bu değişiklikle Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Dördüncü bölüm, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organların görevleri başlığındaki (organların) kelimesi dil uyumu kaidesine göre «organlarının» şeklinde düzeltilmiş, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevleri matlabı altındaki tasarının 20 nci maddesinin 2 nci satırındaki (Askerî hizmete ilişkin, işlem ve eylemlerden) ibaresine sarahat getirmek ve hangi işlem ve eylemleri tasrih etmek için «Askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemlerden» şeklinde düzeltilmiş ve madde bu hali ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İdari uyuşmazlıklar ve dâvalar matlabı altındaki tasarının 21 nci maddesi, tasarının 20 nci maddesinde yapılan değişikliğe mütenazır olarak ve vahdeti temin etmek gayesi ile aynı şekilde düzeltilerek Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Üçüncü Dairenin görevleri matlabı altındaki tasarının 24 ncü maddesi de keza 20 nci maddede yapılan değişikliğe uygun olarak ve birliği temin etmek gayesiyle aynı şekilde düzeltilmiş, tasarının 24 ve 80 nci maddelerine aidolarak Adalet ve Maliye Bakanlıklarının görüşlerinin Bakanlar Kuruluna intikali için düzenlenmiş olan ve sehven tasarı ile birlikte sunulan ve tasarı metnine ithali kanun tekniği yönünden mümkün olmıyan dipnotlar tasarı metninden çıkarılmış ve bilâhara bu notların Başbakanlığın 14 Nisan 1972 tarihli 71 - 1393/3580 sayılı yazısı ile de iadesi istendiğinden bu isteğe Komisyonumuzca uyulmuş olup maddede başkaca bir değişiklik yapılmamış, Komisyonumuzun raporu basıldığında dipnotların (daha önce olduğu gibi değil) metne ithal edilmemesi kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun görevlerini gösteren tasarının 29 ncu maddesinin (d) bendinin 4 ncü fıkrasında yazılı olan (bir aylık) müddet ayların 28, 29, 30 ve 31 çekeceği nazarı itibara alınmış ve bundan neşet edebilecek anlaşmazlıkları önlemek için «otuz gün» olarak düzeltilmiş, 18 nci maddede yapılan değişiklik nazara alınarak mezkûr maddeye (g) fıkrası olarak «18 nci maddenin 2 nci fıkrasının dördüncü cümlesindeki görevi yerine getirmek» ibaresi eklenmiş ve madde bu değişiklik ve ilâve ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Görevle ilgili suçlar matlabı altındaki tasarının 6 ncı fıkrası; Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerinin, Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başkanunsözcüsü, Askerî Yargıtay Başsavcısı ve kendi üyelerinin görevle ilgili suçlardan ötürü yargılanmaları Yüce Divan sıfatiyle Anayasa Mahkemesince yapılırken, Anayasanın 147 nci maddesinde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünden bahsedilmemiştir. Bunun nedeni, Anayasa değişikliğinin Meclisteki birinci müzakeresinde asker kişilerle ilgili idare dâvaların Askerî Yargıtayda kurulacak özel dairede görülmesinin kabul edilmiş olmasıdır. İkinci görüşmede bu gibi dâvaların Anayasanın 140 ncı maddesinde değişiklik yapılarak kurulacak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde rüyeti kabul edilmiş olmasına rağmen bunu uygun olarak Anayasanın 147 nci maddesince değişiklik yapılmamıştır. Bunun için de, Anayasanın 140 ncı maddesi ile 147 nci maddesi arasında yasama tekniği açısından gerekli hukukî bağlantı ve ahenk tesis edilememiştir.

Ancak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Yargıtay, Danıştay ve Askerî Yargıtay seviyesinde Yüksek Mahkeme olduğu kuşkusuzdur. Anayasa koyucu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesine ayrı bir kenar başlık ve madde altında değil, «Danıştay» kenar başlığı ve maddesi altında düzenlemiştir. Bu bakımdan Anayasanın 147 nci maddesinde sözü geçen Yüksek Mahkemelerden Danıştay kıyasen, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünün de görevleri ile ilgili suçlardan dolalı Yüce Divan sıfatiyle Anayasa Mahkemesinde yargılanması Anayasa koyucunun amacına, Anayasanın sistematiğine ve Anayasanın bu konuda Yüksek Mahkemeler için öngördüğü usule ters düşeceği kanaatinde olan Geçici Komisyonumuz tasarının 32 nci maddesinin 6 ve 7 fıkralarının aşağıda yazılı olduğu şekilde :

«Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde gerekli soruşturmayı, Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa göre yapmak üzere gizli oyla 3 üye görevlendirilir. Bu kurula, üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askerî savcılarının soruşturma yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tesbit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar vediği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı tarafından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adressiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.»

Düzenlemiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar matlabı altındaki tasarının 33 ncü maddesine açıklık getirilmiş, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, ve üyelerin görevle ilgili suçlarını haber alan Başkan konunun, karar ve soruşturma dosyası ile Askerî Yargıtay Başkanlığına tevcih etmesi yerine Genel Kurula intikal ettirmesinin daha uygun olduğu Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiş, kurula askerî savcıların soruşturma yetkisi tanınmıştır. Kurulca soruşturmaya karar verildiği takdirde Askerî Yargıtay Başsavcılığına soruşturma dosyasının gönderileceği ve keza metinde Başkanın askerî yargıya tabi şahsi suçlarına ait ihbar ve şikâyetlerin hangi makama yapılacağı derpiş olunmadığından bu husus dikkate alınmış ve ihbar ve şikâyetlerin Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirileceği karara bağlanmış, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire başkanları ve üyelerin genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleriyle Cum-

huriyet Başsavcılarının şahsi suçların kovuşturulmasına ilişkin hükümler karara bağlanmış ve yukarıda arz edilen gerekçelerin ışığı altında madde Geçici Komisyonumuzca yeniden tedvin olunarak kabul edilmiştir.

Mecburi idari müracaat matlabı altındaki tasarının 34 ncü maddesinin birinci fıkrasına sarahat verilmiş, son fıkra olarak da «Müracaatçıya kayıt tarihini ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü pulsuz bir alındı kâğıdının verilmesi «böylece müracaatçıya işlerini daha iyi takibedebilme fırsatı verilmiş ve madde bu değişiklik ve ilâve ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İhtiyari müracaat matlabı altındaki tasarının 35 nci maddesinde sadece idarece tesis edilmiş idari işlemlerin dâva konusu edilmelerine imkân vermemektedir. Halbuki idarenin yapmaya mecbur olduğu fakat yapmadığı işlemler de dâva konusu yapılabilmelidir. Bilfarz istifa eden veya emekliliğini istiyen bir kişinin bu isteği hakkında idare işlem tesis etmiyebilir. İlânihaye bekletmenin sakıncaları açıktır. Danıştay Kanununun 69 ncu maddesine parelel bir hükmün maddeye ilâvesi zorunlu görülmüş daha önce 34 ncü maddeye ilâve olunmuş bulunan son fıkra da metne ithal edilmiş madde bu gerekçe ve ilâve ile yeniden tedvin edilerek Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İptal ve tam yargı dâvaları matlabı altındaki tasarının 42 nci maddesinde; ilgililer, haklarını ihlâl eden bir işlem dolayısıyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal ve tam yargı dâvalarını birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal dâvası açarak bu dâva üzerine işlemin iptali halinde bu hususdaki kararın tebliği tarihinden 90 gün içinde tam yargı dâvası açabilecekleri hükmü getirilmiştir. Geçici Komisyonumuz doğrudan doğruya tam yargı dâvası açabilmesini de faydalı görerek metne ithal etmiş, işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itibaren 90 gün içinde tam yargı dâvası açabilecekleri de Komisyonumuzca kararlaştırılmış ve madde bu şekilde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir. İlk inceleme üzerine verilecek karar başlığı altındaki tasarının 45 nci maddesi, Danıştay Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair tasarının (S. Sayısı 583) 75 No. lu Geçici Komisyonca kabul edilen 75 nci maddesine paralel olarak yeniden tanzim edilmiş ve bu hali ile madde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Duruşma matlabı altındaki tasarının 48 nci maddesinin son fıkrasındaki (bir ay) lık müddet tasarının 29 ncu maddesinin (d) fıkrasındaki değişikliğe mütenazır olarak «30 gün» olarak düzeltilmiş ve bu şekli ile madde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme matlabı altındaki tasarının 52 nci maddesinin sonuna, 1/612 Esas No. lu Danıştay Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı fıkralar eklenmesine dair tasarının 71 No. lu Geçici Komisyonun aynı konu ile ilgili maddesinde yaptığı ilâveyi uygun gören Komisyonumuz «şu kadarki görevli daire veya kurul veya kanun sözcüleri tarafından veya idarece gönderilen gizli her türlü belge ve dosyalarla reddi hâkim istemi üzerine reddedilen hâkim tarafından bu hususta verilen cevap, taraf veya vekillerine incelettirilemez.» ibaresi maddeye son fıkra olarak eklenmiş ve bu şekli ile Geçici Komisyonumuzda kabul edilmiştir.

Delillerin tesbiti matlabı altındaki tasarının 58 nci maddesinin 6 ncı fıkrasında (3 ay), daha önceki yapılan değişikliklere uygun olarak «90 gün» şeklinde düzeltilmiş ve madde bu hali ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yürütmenin durdurulması matlabı altındaki tasarının 62 nci maddesinin son fıkrasındaki (üç ay)lık müddet daha önceki yapılan değişikliklere uygun olarak «90» gün olarak düzeltilmiş ve madde bu hali ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

b) Kararın düzeltilmesi başlığı altında tasarının 66 nci maddesinin; 1/612 Esas nolu Danıştay Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı fıkralar eklenmesine dair tasarının 71 No.lu Geçici Komisyonunun günün ihtiyaçlarını nazarı itibara alıp 12 nci maddesinde yapılan değişikliğin «Kanunun 45 nci maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul

edilerek dâvaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir», hükmü mezkûr madde metnine (c) fıkrasından sonra ilâvesi uygun görülmüş ve madde bu şekilde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yol masrafları ve yevmiyeler matlabı altında tasarının 72 nci maddesinde; 1/612 esas No. lu (S. Sayısı 583) Danıştay kanun tasarısının 71 numaralı Geçici Komisyonca kabul edilen 104 ncü maddesine uygun olarak ve Yüksek Askerî İdare Mahkemesi Kanununun 3 ncü maddesinin (a) ve (b) bendlerinde sayılan yani Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları, üyeler, Genel Sekreter, Başkanunsözcüsü Başyardımcısı ve kanun sözcülerinin keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere gerçek yol giderleri ile geçen günlerin her biri için net aylık tutarının otuzda biri oranında yevmiye verileceği ve bu yevmiyeler, zorunlu giderleri karşılamazsa, aradaki fark, belgelere dayalı olmak şartiyle ayrıca ödeneceği, ancak bu ödemelerin bu suretle yapılacak ödemelerin yevmiyelerin yüzde ellisini geçemez, hükmünün getirilmesi uygun görülmüş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel Sekreterliğin görevlerini gösteren tasarının 77 nci maddesinin 3 ncü satırına (Metne sarahat vermek için) idari kelimesinden sonra gelen (Dosya) kelimesi çıkarılmış ve yerine «dosyaların tanzim ve muhafazası» ibaresi eklenmiş ve madde bu düzeltişle Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 80 nci maddesindeki dipnot daha önce 24 ncü maddede belirtilen gerekçeye uyularak madde metninden çıkarılmıştır.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi halini derpiş eden tasarının 82 nci maddesinde; Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevini sağlık bakımından (Bir takvim yılı içinde toplam olarak 6 aydan fazla bir süre) yerine getiremiyeceği hükmünün madde metnine ithali muhtemel suiistimalleri ve işlerin aksamasını önlemek gayesi ile getirilmiş ve (Başkanlar Kurulunca karar verilebilir.) İbaresindeki isteğe bağlılık uygun görülmiyerek «verilir.» denilmek suretiyle kesinlik getirilmesi faydalı görüldüğünden madde bu değişikliklerle Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Dâva hakkı matlabı altındaki tasarının 83 ncü maddesinin son satırındaki (iptal dâvası açmaları hakkı) ibaresi «açma hakları» şeklinde dil kuralına uygun olarak düzeltilmiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Çalışmaya ara verme matlabı altındaki tasarının 85 nci maddesinin birinci fıkrasında, diğer mahkemelerde olduğu gibi, sehven metinde yazılı olduğu şekilde Temmuz ayının yirmi beşinden itibaren değil «Temmuzun yirmisinden» olarak düzeltilmiş, nöbetçi dairenin ara verme süresi içinde yapacağı işleri gösteren bir hüküm madde metnine yeni bir fıkra olarak eklenmesi uygun görülmüş ve madde bu değişiklik ve ilâve ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Sürelerin bitmesi matlabı altındaki tasarının 86 ncı maddesine 71 No. lu Geçici Komisyonun kabul ettiği Danıştay kanun tasarısının ilgili maddesine atfen «tatil günleri süre hesabına katılır. Şu kadar ki sürenin son günü tatil gününü raslarsa süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.» ibaresi yeni bir fıkra olarak metne ithal edilmiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Eski dâvalar hakkında yapılacak işleri gösteren gecici madde 4 ün ikinci fıkrasındaki maddi hatalar ve imlâ yanlışlıkları düzeltilmiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek ve Anayasamızın geçici 17 nci maddesine tevfikan 6 ay içinde çıkarılması öngörülen kanunlardan olması hasebiyle öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Mardin *E. K. Aybar*	Sözcü Bingöl *M. Bilgin*	Kâtip Antalya H. Akçalıoğlu İmzada bulunamadı
Kırşehir *C. Eroğlu*	Artvin Söz hakkım mahfuzdur. *N. Budak*	Adana *S. Kılıç*
Afyon K. *H. Hamamcıoğlu*	Diyarbakır *S. Savcı*	Elâzığ *M. Aytuğ*
Giresun *H. İpek*	Konya Söz hakkım mahfuzdur *M. K. İmer*	Maraş Z. Kürşad İmzada bulunamadı.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

MADDE 1. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.

Teşkilât

MADDE 2. — Askerî Yüksek İdare Mahmesinin teşkilâtı Millî Savunma Bakanlığı kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli

MADDE 3. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli şunlardır.

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreter;

b) Başkanunsözcüsü Başyardımcısı ve Kanunsözcüleri;

c) Genel Sekreterlik ve Sekreterlik personeli;

d) Daire Müdürlüğü, Tasnif ve Yayın Bürosu personeli;

e) Kadroda gösterilen diğer personel.

Teminat

MADDE 4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyeleri; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi hâkimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının sağladığı teminat altında hizmet görürler.

Organlar

MADDE 5. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin organları şunlardır:

a) Daireler;

b) Daireler Kurulu;

c) Başkanlar Kurulu;

d) Yüksek Disiplin Kurulu;

e) Genel Kurul,

Genel Sekreterlik ve kalemler

MADDE 6. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun, hâkim sınıfından olan üyeleri arasından seçeceği bir üye, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Sekreterliği görevini yapar.

Genel Sekreter, İkinci Başkanlığa bağlıdır.

Genel Sekreterliğe yeteri kadar yardımcı personel verilir. Ayrıca Başkanunsözcülüğünde, Daireler Kurulunda ve dairelerde yazı ve sair işlemleri yürütecek birer kalem teşkilâtı kurulur.

74 NOLU GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Yüksek Askerî İdare Mahkemesi Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teşkilât

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teminat

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Organlar

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Sekreterlik ve kalemler

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin nitelikleri seçilmeleri ve atanmaları

Üyelerin nitelikleri

MADDE 7. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin üyeleri; emsaline nazaran hizmetin gerektirdiği üstün bilgi ve tecrübeye sahip;

a) General, amiral ve albay rütbesindeki subaylarla,

b) En az albay rütbesinde birinci sınıf askerî hâkimler arasından seçilirler.

Üyelerin Seçimi

MADDE 8. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üyeleri, Genel Kurul tarafından üye tamsayısının salt çoğunluğu ile her boş yer için gösterilecek üç aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Hâkim sınıfından olmıyan general ve amiraller ile albaylar Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç misli aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Atanma

MADDE 9. — 8 nci maddeye göre seçilen üyeler arasından, rütbe ve kıdem sırasına göre, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, İkinci Başkanlığına, Başkanunsözcülüğüne ve üyeliklere, Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalıyacağı ve Cumhurbaşkanının onaylıyacağı kararname ile atama yapılır.

Atamalar Resmî Gazetede yayınlanır.

Daire üyelerinin en kıdemlileri Daire Başkanlığı görevini yapar.

İkinci Başkan ile Başkanunsözcüsünün askerî hâkim sınıfından olması şarttır.

Görev Süresi

MADDE 10. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olmıyan üyelerinin görev süresi en az üç yıldır.

Başkanunsözcüsü Başyardımcısı ve Kanunsözcülerinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 11. — Başkanunsözcüsü Başyardımcılığına ve Kanunsözcülüklerine genel atama şartları da dikkate alınarak bu hizmetin gereklerine uygun tecrübe ve nitelikleri haiz askerî hâkimler atanır.

Bu maksatla Başkanunsözcüsü tarafından boş yerlerin üç katı olarak aday gösterilir.

Bu görevde geçen süreler, hâkimlik hizmetinden sayılır.

İdare Personelinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 12. — İdari hizmetlerle ilgili görevlerde çalıştırılacak personelin atanmaları hizmet ihtiyaç ve gereklerine uygun olarak özel kanunlarına göre yapılır.

Başkanlara ve Başkanunsözcüsüne vekâlet

MADDE 13. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığının boşalması, Başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde İkinci Başkan; İkinci Başkan da yoksa, en kıdemli Daire Başkanı Başkana vekâlet eder.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin nitelikleri, seçilmeleri ve atanmaları

Üyelerin nitelikleri

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyelerin seçimi

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Atanma

MADDE 9. — Tasarının 9 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görev süresi

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanunsözcüsü, Başyardımcısı ve kanunsözcülerinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 11. — Tasarının 11 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İdare personelinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanlara ve Başkanunsözcüsüne vekâlet

MADDE 13. — Tasarının 13 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İkinci başkanlığın boşalması veya ikinci başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde, kendisine üyelik sıfatını haiz en kıdemli askerî hâkim vekâlet eder.

Aynı sebeplerle Daire başkanlıklarına, o dairenin en kıdemli üyesi vekâlet eder.

Başkanunsözcüsüne, Başkanunsözcüsü Başyardımcısı; Başyardımcının da mazereti hallerinde Kanun sözcülerinden en kıdemlisi vekâlet eder. Ancak bu sıfatla, Genel Kurul ve Yüksek Disiplin Kuruluna katılamaz.

Boşalan Başkan ve üyeliklere bir ay içinde 8 ve 9 ncu maddeler gereğince seçim ve atamalar yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Organların Kuruluşu

Daireler

MADDE 14. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üç daireye ayrılır.

Her daire, çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere bir başkan 7 üyeden kurulur.

Çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere dairelerde görüşme sayısı beştir. Kararlar çoğunlukla verilir.

Üyelerin dairelere ayrılmaları

MADDE 15. — Üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile dairelere ayrılırlar ve hizmetin icaplarına göre, daireleri aynı suretle değiştirilebilir.

Dairelerde meydana gelecek noksanlar diğer dairelerden üye alınmak suretiyle tamamlanır. Bu üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile önceden saptanır.

Daireler Kurulu

MADDE 16. — Daireler Kurulu, İkinci Başkanın başkanlığında, her dairenin başkan ve üyeleri arasından, en kıdemli ikişer askerî hâkim ile askerî hâkim sınıfından olmıyan en kıdemli birer üye olmak üzere 10 kişiden kurulur.

Üyelerden birinin özürü halinde kendi daire ve statüsünden en kıdemli üye kurula katılır.

Daireler kurulunda kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Başkanlar Kurulu

MADDE 17. — Başkanlar Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı ile İkinci Başkanı ve daire başkanlarından kurulur. Başkan, ikinci başkan ve daire başkanlarından birinin katılamamaları halinde, vekilleri toplantılarda bulunur.

Başkanunsözcülüğünü ilgilendiren işler ile kurulca lüzum görülen diğer işlerin görüşülmesinde, Başkanunsözcüsü veya katılamaması halinde vekili toplantılara katılır ve oy kullanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde, Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 18. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü ve daire başkanlarından kurulur.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Organların kuruluşu

Daireler

MADDE 14. — Tasarının 14 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyelerin dairelere ayrılmaları

MADDE 15. — Tasarının 15 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Daireler Kurulu

MADDE 16. — Tasarının 16 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanlar Kurulu

MADDE 17. — Tasarının 17 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 18. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü ve daire başkanlarından kuruludur.

(Hükümetin teklifi)

Kurulun toplanma yetersayısı altıdır. Kararlar oyçokluğu ile verilir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılamaması sonucu, kurul ve üye sayısı üçten az olursa, Millî Savunma Bakanı tarafından, Kurula sevk edilenden kıdemli subaylarla Kurul üye sayısı üçe tamamlatılır. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Genel Kurul

MADDE 19. — Genel Kurul; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyelerin tamamından kurulur.

Bu kanunun 32 ve 33 ncü maddesi gereğince yapılan toplantılara hakkında soruşturma açılma isteminde bulunan üye katılamaz.

Genel Kurul üye tamsayısının beşte dördü ile toplanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organların görevleri

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Görevleri

MADDE 20. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Türk Ulusu adına, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin, işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

Bu kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat, Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askerî memur, astsubay, askerî öğrenci, er ve erbaşlar, uzman çavuş ve uzman jandarma çavuşlar ile sivil memurlardır.

İdari uyuşmazlıklar ve dâvalar

MADDE 21. — Askerî kişilerle ilgili olan aşağıda yazılı idari uyuşmazlıklar ve dâvalar doğrudan doğruya ve kesin olarak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

a) Yirminci maddede belirtilen asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin işlem ve eylemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahsile menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak iptal dâvaları, aynı işlem ve eylemlerin haklarını ihlâl etmesi halinde açılacak tam yargı dâvaları. (Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin âmirlerince verilen cezalar hariç)

b) Adalet mahkemeleri ile askerî mahkemelerde görülmekte olan bir dâvada, bu dâva ile ilgili askerî nitelikteki bir idari işlemin anlamı veya şümulünün tâyini hususunda çıkacak uyuşmazlıkların halli için mahkeme kararı üzerine açılacak dâvalar,

Birinci Dairenin görevleri

MADDE 22. — Birinci Daire; asker kişilerin atama, yer değiştirme, nasp, sicil, kademe ilerletilmesi, terfi, aylık, yolluk ve kanunlardan doğan hak ve menfaatlerine ilişkin uyuşmazlıkları ve dâvaları çözümler.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kurulun toplanma yeter sayısı altıdır. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılamaması sonucu, Kurul üye sayısı üçten az olursa, konu Genel Kurulda incelenir. Genel Kurulun kararı kesindir.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Genel Kurul

MADDE 19. — Tasarının 19 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organlarının görevleri

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevleri

MADDE 20. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Türk Ulusu adına, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

Bu kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat, Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askerî memur, astsubay, askerî öğrenci, er ve erbaşlar, uzman çavuş ve uzman jandarma çavuşlar ile sivil memurlardır.

İdari uyuşmazlıklar ve dâvalar

MADDE 21. — Askerî kişilerle ilgili olan aşağıda yazılı idari uyuşmazlıklar ve dâvalar doğrudan doğruya ve kesin olarak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

a) Yirminci maddede belirtilen asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahsile menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak iptal dâvaları, aynı idari eylem ve işlemlerin haklarını ihlâl etmesi halinde açılacak tam yargı dâvaları, (Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin âmirlerince verilen cezalar hariç)

b) Adalet mahkemeleri ile askerî mahkemelerde görülmekte olan bir dâvada, bu dâva ile ilgili askerî nitelikteki bir idari işlemin anlamı veya şümulünün tâyini hususunda çıkacak uyuşmazlıkların halli için mahkeme kararı üzerine açılacak dâvalar.

Birinci Dairenin görevleri

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İkinci Dairenin görevleri

MADDE 23. — İkinci Daire; asker kişilerin emeklilik, mâlûliyet, istifa, hizmet yükümlülüğü, askerî akademiler ile diğer askerî öğrenci ve yedek subay işlemlerine ilişkin uyuşmazlık ve dâvaları çözümler.

Üçüncü Dairenin görevleri

MADDE 24. — Üçüncü Daire, a) Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin işlem ve eylemler nedeniyle açılacak tam yargı dâvalarına,

b) Askerî hizmetin ifası dolayısıyle askerî görevin kural ve gereklerine uyulmadığı iddia edilerek üçüncü şahıslar tarafından asker kişiler aleyhine şahsi kusur isnadı ile açılacak tam yargı dâvalarına,

c) Diğer dairelerin görevleri dışında kalan dâvalara bakar.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 25. — Dairelerin işlerinde, birbirine nazaran nisbetsizlik görülürse, Başkanlar Kurulu kararı ile bir dairenin görevine giren işlerden, belirli konulara ilişkin olanlar diğer daireye verilebilir.

Bu hususdaki kararlar Aralık ayı başında verilir. Aynı ay içinde Resmî Gazetede yayınlanır ve yeni takvim yılında uygulanır.

Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 26. — Daireler Kurulu asker kişilerle ilgili aşağıda yazılı uyuşmazlıklara ve dâvalara bakar.

a) Birden fazla dairenin görevine taallûk eden dâvalar;

b) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin daireleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıkları;

c) Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan dâvalar;

d) Danıştaydan alınan düşünceler üzerine uygulanan eylem ve işlemler hakkında açılan dâvalar;

e) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının veya Başkanunsözcüsünün yahut dairelerin prensibe taallûk eden hususlarda daireler kurulunda görüşülmesini uygun gördükleri dâvalar,

(e) bendinde yazılı olan yetkinin Başkan tarafından kullanılması, dâvanın açılması sırasında; Başkanunsözcüsü tarafından kullanılması, esas hakkında düşünce verilmeden önce olur.

Bu yetkinin Başkanunsözcüsü tarafından kullanılması halinde, dâva dosyası ilgili dairece ayrıca bir karar verilmesine mahal kalmaksızın Daireler Kuruluna tevdi olunur.

Başkanlar Kurulunun görevleri

MADDE 27. — Başkanlar Kurulu; bu kanunla görevli kılındığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının Kurulda görüşülmesini uygun gördüğü idari işler hakkında gereğine göre, karar verir veya düşüncesini bildirir.

Başkanlar Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının dâveti ile toplanır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İkinci Dairenin görevleri

MADDE 23. — Tasarının 23 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü Dairenin görevleri

MADDE 24. — Üçüncü Daire, a) Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemler nedeniyle açılacak tam yargı dâvalarına,

b) Askerî hizmetin ifası dolayısıyle askerî görevin kural ve gereklerine uyulmadığı iddia edilerek üçüncü şahıslar tarafından asker kişiler aleyhine şahsi kusur isnadı ile açılacak tam yargı dâvalarına,

c) Diğer dairelerin görevleri dışında kalan dâvalara bakar.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 25. — Tasarının 25 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 26. — Tasarının 26 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanlar Kurulunun görevleri

MADDE 27. — Tasarının 27 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri ve vereceği disiplin cezaları

MADDE 28. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları ve üyelerinin hâkimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan, şahsi haysiyet ve itibarını kıran veya görev gereklerine uymıyan davranışlarından dolayı haklarında disiplin kovuşturması yapar ve eylemin ağırlığına göre;

a) Uyarma

b) Kınama

c) Görevden çekilmeye dâvet,

işlemlerinden biri uygular.

Genel Kurulun görevleri

MADDE 29. — Genel Kurul, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının çağrısı üzerine toplanır. Görevleri şunlardır :

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üye adaylarını seçmek,

b) Gerektiğinde uyuşmazlık mahkemesine üye seçmek,

c) Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak.

d) Dairelerin veya daireler kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, Başkanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işi incelemek ve gerektiğinde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar vermek.

İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Başkan, konu ile ilgili daire ve Başkanunsözcüsü tarafından istenebilir.

İçtihatların birleştirilmesi, kendini ilgili sayan herhangi bir kimse tarafından da Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığından istenebilir.

İçtihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu kararlara Askerî Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

e) 91 nci maddede yazılı İçtüzüğü yapmak,

f) Kanunlarda gösterilen diğer görevleri yapmak.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma usulü

Disiplin soruşturması

MADDE 30. — Yirmisekizinci maddede yazılı eylem ve tutumları haber alan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, konuyu Yüksek Disiplin Kuruluna sevk eder.

Yüksek Disiplin Kurulu lüzum gördüğü takdirde, ilgiliden kıdemli bir üyesini soruşturma yapmakla görevlendirir. Görevlendirilen üye askerî savcıların soruşturma ile ilgili yetkilerine sahiptir.

Bu üye, ilgilinin savunmasını aldıktan sonra yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla Kurul Başkanına sunar.

Yüksek Disiplin Kurulu, ilgili hakkında ya soruşturmanın genişletilmesine veya kovuşturmaya yer olmadığına veya 28 nci maddede yazılı disiplin cezalarından birinin uygulanmasına karar verir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri ve vereceği disiplin cezaları

MADDE 28. — Tasarının 28 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun görevleri

MADDE 29. — Genel Kurul, Askerî Yüksek İdari Mahkemesi Başkanının çağrısı üzerine toplanır. Görevleri şunlardır :

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üye adaylarını seçmek,

b) Gerektiğinde uyuşmazlık mahkemesine üye seçmek,

c) Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak,

d) Dairelerin veya Daireler Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, Başkanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işi incelemek ve gerektiğinde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar vermek.

İçtihatların bişleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Başkan konu ile ilgili daire ve Başkanunsözcüsü tarafından istenebilir.

İçtihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu kararlara Askerî Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

e) 91 nci maddede yazılı İçtüzüğü yapmak,

f) Kanunlarda gösterilen diğer görevleri yapmak,

g) 18 nci maddenin 2 nci fıkrasının dördüncü cümlesindeki görevi yerine getirmek.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma usulü

Disiplin soruşturması

MADDE 30. — Tasarının 30 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Bu cezalara karşı ilgili, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Genel Kurula itiraz edebilir. Genel Kurul, kararı onamadığı takdirde, kararı ya kaldırır, ya değiştirir veya soruşturmanın genişletilmesi için dosyayı Yüksek Disiplin Kuruluna gönderir.

Genel Kurulun kararları kesindir.

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu

MADDE 31. — Görevden çekilmeye davet edilen :

a) Askerî hâkim sınıfından ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren izinli sayılır. Bir ay içinde emekliliğini istemediği veya istifa etmediği takdirde görevinden çekilmiş sayılarak hakkında Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre gerekli işlem yapılmak üzere durumu Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

b) Askerî hâkim sınıfından değil ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren üyelik durumu kalkar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ile ilişiği kesilir, durumu Genel Kurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve ilgilinin bağlı bulunduğu kuvvet komutanlığına derhal bildirilir.

Görevle ilgili suçlar

MADDE 32. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları, üyeleri ve genel sekreterin görevle ilgili suçlarını, haber alan Başkan, ilgililer hakkında kovuşturma açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere konuyu, Genel Kurula intikal ettirir. (Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikâyetler, Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.)

Genel Kurul, önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belli edilmesi için bir veya üç üyeyi görevlendirir.

Üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizin durumu bir raporla Genel Kurul Başkanlığına bildirirler.

Bu rapor üzerine Kurulda yapılacak görüşme sonunda, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde kararın bir örneği ilgiliye bir örneği de varsa şikâyette bulunana tebliğ edilmek üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, bu karar ve soruşturma dosyası Askerî Yargıtay Başkanlığına gönderilir. Askerî Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dâva dosyasını Askerî Yargıtay Genel Kuruluna verir.

Genel Kurulun kararı kesindir.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar

MADDE 33. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları, üyeleri ve genel sekreterinin askerî yargıya tabi suçlarından ötürü yukarıdaki maddede tesbit edilen usule uygun olarak soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası Askerî Yargıtay Başkanlığına tevdi olunur. Askerî Yargıtay Başsavcısı, bir iddianame ile dâva dosyasını Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği Askerî Yargıtay Dairesine verir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu

MADDE 31. — Tasarının 31 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görevle ilgili suçlar

MADDE 32. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları, üyeleri ve genel sekreterin görevle ilgili suçlarını haber alan Başkan, ilgililer hakkında kovuşturma açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere konuyu, Genel Kurula intikal ettirir. (Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikâyetler, Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.)

Genel Kurul, önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belli edilmesi için bir veya üç üyeyi görevlendirir.

Üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizin durumu bir raporla Genel Kurul Başkanlığına bildirirler.

Bu rapor üzerine Kurulda yapılacak görüşme sonunda, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde kararın bir örneği ilgiliye, bir örneği de varsa şikâyette bulunana tebliğ edilmek üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde gerekli soruşturmayı, Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa göre yapmak üzere gizli oyla üç üye görevlendirilir. Bu kurula üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askerî savcıların yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tesbit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar verdiği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı tarafından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adressiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar

MADDE 33. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyelerinin askerî yargıya tabi suçlarını her ne suretle olursa olsun haber alan Başkan, konuyu Genel Kurula intikal ettirir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının askerî yargıya tabi şahsi suçlarına ait ihbar ve şikâyetler Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.

(Hükümetin teklifi)

Daire kararına karşı ilgililerce onbeş gün içinde Askerî Yargıtay Daireler Kurulu nezdinde itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilecek kararlar kesindir.

Genel yargıya tabi suçların kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısının şahsi suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Yargılama usulleri

Mecburi idari müracaat

MADDE 34. — Askerî kişilerin özlük işleri konusunda tesis edilmiş idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması idari dâva açmak için belli olan süre içinde, mertebeler yoliyle ve bağlılığına göre yetkili üst makamlardan istenmedikçe Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal dâvası açılamaz.

Bu takdirde yetkili makamlarca, müracaat tarihinden itibaren nihayet doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine veya yazılı bildirim tarihinden itibaren dâva açma süresi işlemeye başlar.

İhtiyari müracaat

MADDE 35. — Kesin işlem, yapmaya yetkili makamlarca tesis edilen idari işlemlerin, kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması; işlemi yapmış olan o makamdan idari dâva açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dâva açma süresini durdurur.

3 ay içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dâva açma süresi başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Soruşturmanın yapılabilmesi için Genel Kurul gizli oyla kendi arasından üç kişilik bir kurul seçer.

Kurula üyelerden en kıdemlisi Başkanlık eder.

Kurul askerî savcıların soruşturma yetkisine sahiptir.

Bu Kurul, yapılan ihbar ve şikâyeti kovuşturmaya değer görmez veya yapılan soruşturmayı kamu dâvasının açılmasını haklı göstermeye yeterli bulmaz ise kovuşturmaya yer olmadığına ve kanuni şartların mevcudolması halinde soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir.

Bu kararlar kesindir.

Kurulca dâva açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası Başkanlıkça Askerî Yargıtay Başsavcılığına gönderilir.

Askerî Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dâva dosyasını Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği Askerî Yargıtay Dairesine verir.

Bu Daireye ve temyiz yolu ile inceleme yapacak Daireler Kuruluna soruşturma yapan veya hükümde bulunan üyeler katılamaz. Bu hallerde Daire veya Daireler Kurulu toplanmazsa noksan üyeler diğer dairelerden tamamlanır.

Hükmü veren Daire, Daireler Kuruluna karşı direnebilir. Direnme üzerine Daireler Kurulunca yeniden verilecek karara uyulması zorunludur.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları ve üyelerin genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcılarının şahsi suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Yargılama usulleri

Mecburi ideri müracaat

MADDE 34. — Askerî kişilerin özlük işleri konusunda kesin karar almaya yetkili olmıyanlar makamlarca tesis edilmiş idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması idari dâva açmak için belli olan süre içinde, mertebeler yoluyle ve bağlılığına göre yetkili üst makamlardan istenmedikçe Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal dâvası açılamaz.

Bu takdirde yetkili makamlarca müracaat tarihinden itibaren nihayet doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine veya yazılı bildirim tarihinden itibaren dâva açma süresi işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

İhtiyari müracaat

MADDE 35. — Kesin işlem yapmaya yetkili makamlarca tesis edilen idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması; işlemi yapmış olan makamlardan idari dâva açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dâva açma süresini durdurur.

Doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dâva açma süresi başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

İlgililer, haklarında idari dâvaya konu olabilecek bir eylem veya işlemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler. Bu halde yetkili makamlar en çok doksan gün içinde bir cevap verirler.

(Hükümetin teklifi)

İdari dâvaların açılması

MADDE 36. — Askerî kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlere ilişkin idari dâvalar, Askerî Yüksek İdari Mahkemesi Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile açılır. Dilekçeler, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına verilir.

Dilekçelerde :

a) Tarafların ad ve soyadları ile sınıf ve rütbeleri, duhulü, nasbı, adresleri ve unvanları; varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları ile adresleri ve unvanları;

b) Dâvanın konusu ve sebepleri ile dayandığı delilleri;

c) Dâvaya konu olan idari eylem ve işlemin yazılı bildirim tarihi;

d) Tazminat dâvalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilir.

Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

MADDE 37. — Dilekçeler ile savunmalar ve dâvalara ilişkin her türlü evrak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmek üzere en yakın âmirlere, valilik veya kaymakamlıklara ve yabancı memleketlerde, askerî ateşeliklere, Türkiye elçiliklerine veya konsolosluklarına da verilebilir.

Aynı dilekçe ile dâva açılabilecek haller

MADDE 38. — 20 nci maddede yazılı idari eylem ve işlemler aleyhine ayrı ayrı dâva açılır. Ancak aralarında maddi ve hukukî bakımdan bağlılık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla eylem ve işlemler aleyhine bir dilekçe ile de dâva açılabilir.

Dilekçeler üzerinde uygulanacak işlem

MADDE 39. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına veya 37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harc ile posta ücretleri alındıktan sonra defter kayıtları derhal yapılır ve kayıt tarihi ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dâva bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

Dâvacılara, kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harc pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kâğıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Bu süre içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır. İlgililer doksan günün bitiminden itibaren idari dâva açma süresi içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açabilirler. Dâva açılmıyan haller ile dâvanın doksan günlük süre geçtikten sonra açılması sebebiyle dilekçenin reddi halinde, doksan günlük sürenin bitmesinden sonra cevap verilirse bunun tebliğinden itibaren dâva açma süresi yeniden işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

İdari dâvaların açılması

MADDE 36. — Tasarının 36 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

MADDE 37. — Tasarının 37 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Aynı dilekçe ile dâva açılabilecek haller

MADDE 38. — Tasarının 38 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerine uygulanacak işlem

MADDE 39. — Tasarının 39 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Dâva açma süresi

MADDE 40. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açma süresi her çeşit işlemlerde yazılı bildirim tarihinden, kanunlarda ayrı süre gösterilmiyen hallerde, doksan gündür. Adresleri belli olmıyanlara özel kanunlardaki hükümlere göre ilân yolu ile bildirim yapılan hallerde, özel kanunda aksine hüküm bulunmadıkça süre, son ilân tarihinden itibaren onbeş gün sonra başlar.

Kanuna göre ilânı gereken düzenleyici ve genel tasarruflara karşı ilân tarihinden itibaren doksan gün içinde dâva açılabilir. Ancak, bu tasarrufların kendilerine uygulanması üzerine ilgililer dâva açmakta muhtardırlar.

Görevli olmıyan yerlere başvurma

MADDE 41. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine giren uyuşmazlıklarda, askerî, idari ve adlî yargı mercilerine açılan dâvaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların ve bunlara karşı kanun yolları varsa, süresi içinde olmak şartiyle, bu yollara başvurulması üzerine, verilen kararların tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine dâva açılabilir. Bu mercilere başvurma tarihi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesine müracaat tarihi olarak kabul edilir.

İptal ve tam yargı dâvaları

MADDE 42. — İlgililer, haklarını ihlâl eden bir idari işlem dolayısiyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal ve tam yargı dâvalarını birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal dâvası açarak bu dâva üzerine işlemin iptali halinde bu hususdaki kararın tebliği tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 35 nci madde uyarınca idareye başvurmak hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı dâvası açılması

MADDE 43. — İdari eylemlerden hakları ihlâl edilmiş olanların Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde yetkili makama başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lâzımdır. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliği tarihinden ve doksan gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

MADDE 44. — Kaydı yapılan dilekçeler, Genel sekreterlikçe;

a) Görev
b) İdari veya yargı mercii tecavüzü,
c) Ehliyet,
d) Husumet,
e) 36 ve 38 nci maddelere uygun olup olmaması,
f) Süre aşımı,

Noktalarından sırası ile incelenir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Dâva açma süresi

MADDE 40. — Tasarının 40 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görevli olmıyan yerlere başvurma

MADDE 41. — Tasarının 41 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İptal ve tam yargı dâvaları

MADDE 42. — İlgililer, haklarını ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyle Askerî Yüksek İdari Mahkemesinde doğrudan doğruya tam yargı dâvası veya iptal ve tam yargı dâvaları ile birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal dâvası açarak bu dâvanın karara bağlanması üzerine bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 35 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı dâvası açılması

MADDE 43. — Tasarının 43 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

MADDE 44. — Tasarının 44 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Bu noktalardan kanuna aykırı görülmiyenlerin tebligat işleri yapılır.

Kanuna aykırı görülen dilekçeler, karar verilmek üzere görevli daire veya daireler kuruluna havale olunur. Daire veya daireler kurulunca kanuna aykırı görülmiyen dilekçelerin, tebligat işlemi için Genel Sekreterliğe iadesine karar verilir.

İlk inceleme üzerine verilecek karar

MADDE 45. — Daireler veya daireler kurulu tarafından 44 ncü maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk bulunduğu görülürse :

a) a, c, f bentlerinde yazılı hallerde, dâvanın reddine;

b) d, e bentlerinde yazılı hallerde, otuz gün içinde doğru hasım aleyhine dâva açılmak veya 36 ve 38 nci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlemek yahut noksanları tamamlanmak veyahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli şahsın avukat olmıyan vekili tarafından dâvanın açılması takdirinde, otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasiyle dâva açılmak üzere dilekçenin reddine;

c) b, bendinde yazılı halde dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdii halinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine başvurma tarihi, merciine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 36 ncı maddeye uygun olmamaları dolayısiyle reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harc alınmaz.

Bu madde uyarınca verilen kararlarla ilgili işlemler Genel Sekreterlikçe yürütülür.

Tebligat ve cevap verme

MADDE 46. — Dâva dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği, dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği savunma, dâvacıya tebliğ olunur.

Dâvacının ikinci dilekçesi dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği ikinci savunma da dâvacıya tebliğ edilir. Buna karşı dâvacı cevap veremez. Ancak bu savunmada dâvacının cevaplandırılmasını gerektiren hususlar bulunduğu, işin görüşülmesi sırasında anlaşılırsa, dâvacıya bunun için bir mühlet verilir.

Taraflar yapılacak tebliğlere karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine, görevli daire veya Daireler Kurulu kararı ile altmış günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler.

Dâva dosyalarının başkanunsözcülüğüne verilmesi

MADDE 47. — Dilekçeler ve savunmalar alındıktan veya cevap süreleri geçtikten sonra, dâva dosyaları Genel Sekreterlikçe Başkanunsözcülüğüne verilir. Başkanunsözcülüğünün düşüncesi alındıktan sonra dosyalar, görevli Daire veya Daireler Kuruluna Genel Sekreterlik aracılığı ile gönderilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İlk inceleme üzerine verilecek karar

MADDE 45. — Daireler veya daireler kuruluna gelen dilekçelerde 44 ncü maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk görülürse :

A) (a), (b) ve (f) bentlerinde yazılı hallerde, dâvanın reddine,

B) (d) bendinde yazılı halde, dâva dilekçesinin gerçek hasma tebliğ edilmesine; (e) bendinde yazılı halde bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün içinde 36 ve 38 nci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlemek veya noksanları tamamlamak yahut (c) bendinde yazılı halde, ehliyetli şahsın avukat olmıyan vekili tarafından açılması takdirinde otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyle dâva açılmak üzere dilekçelerin reddine :

C) (b) bendinde yazılı halde dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdii halinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine başvurma tarihi merciine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 36 ncı maddeye uygun olmamaları dolayısıyle reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harc alınmaz.

Bu kararlara karşı düzeltme yoluna başvurulabilir. Bu halde otuz günlük süre bir konudaki kararın tebliği tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(B) bendi gereğince reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde, dâva reddedilir.

Bu madde uyarınca verilen kararlarla ilgili işlemler Genel Sekreterlikçe yürütülür.

Tebligat ve cevap verme

MADDE 46. — Tasarının 46 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dâva dosyalarının başkanunsözcülüğüne verilmesi

MADDE 47. — Tasarının 47 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Duruşma

MADDE 48. — Daireler ve Daireler Kurulunda inceleme, evrak üzerinde yapılır.

İptal dâvalarında ve miktarı onbin lirayı aşan tamyargı dâvalarında taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Daireler ve Daireler Kurulu yukardaki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilirler.

Davetiyeler duruşma gününden en az bir ay önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 49. — Duruşmalar açık olarak yapılır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, görevli Daire veya Daireler Kurulu kararı ile duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

Duruşmalarda, ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılır.

Duruşmada taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiçbiri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

Duruşmalarda Kanunsözcüsünün bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra Kanunsözcüsü düşüncesini bildirir. Bundan sonra taraflara son olarak ne diyecekleri sorulur ve duruşmaya son verilir.

Duruşmaları, duruşmaya katılan en kıdemli askerî hâkim yürütür.

Duruşmanın inzibatını sağlamak Başkana aittir.

Duruşmalı işlerde kanunsözcülerinin istekleri

MADDE 50. — Duruşmalı işlerde, kanunsözcüleri, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tesbiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirtilmesini istedikleri takdirde bu istekleri görevli Daire veya Daireler Kurulu tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 51. — Duruşma yapıldıktan sonra aynı gün, zaruret halinde onbeş gün içinde karar verilmesi lâzımdır.

Ara kararı verilen hallerde bu kararın yerine getirilmesi üzerine dosyalar öncelikle incelenir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 52. — Daireler veya Daireler Kurulu, bakmakta oldukları dâvalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tâyin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden istiyebilirler. Bu hususlaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi, görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Duruşma

MADDE 48. — Daireler ve Daireler Kurulunda inceleme, evrak üzerinde yapılır.

İptal dâvalarında ve miktarı onbin lirayı aşan tam yargı dâvalarında taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Daireler ve daireler kurulu yukardaki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilir.

Davetiyeler duruşma gününden en az otuz gün önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 49. — Tasarının 49 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde kanunsözcülerinin istekleri

MADDE 50. — Tasarının 50 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 51. — Tasarının 51 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 52. — Daireler veya daireler kurulu, bakmakta oldukları dâvalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tâyin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden istiyebilirler. Bu hususlaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi, görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

(Hükümetin teklifi)

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 53. — Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmiyen müsbet evrak ve belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkân bulunmadığına daire veya daireler kurulunca kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu evrak ve belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf, cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ yapılmaz.

Dosyaların incelenmesi

MADDE 54. — Daireler ile daireler Kurulunda, üye raportörün açıklamaları dinlendikten ve Başkanunsözcülüğünün yazılı düşüncesi okunduktan sonra işin görüşülmesine geçilir. Konuların aydınlandığında, daire veya kurul karar verince, meseleler sırası ile oya konulur ve karara bağlanır. Oylar en kıdemsiz üyeden başlanmak üzere sıra ile toplanır.

Göreve ve yargılama usullerine ilişkin meselelerde azlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanırlar. Azlıkta kalanlar ve muhalefet sebepleri, kararların altına yazılır.

Tutanaklar

MADDE 55. — Daireler ve daireler kurulunda her dâva dosyası için görüşmelere katılan Başkan ve üyeler ile düşünce veren kanunsözcüsünün ve tarafların ad ve soyadlarını incelenen dosya numarasını, kısaca dâva konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

Danıştay Kanunu ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

MADDE 56. — Bu kanunda aksine hüküm bulunmıyan hallerde Danıştay Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri kıyasen uygulanır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerin çekilmesi ve reddi

MADDE 57. — Dâvaya bakmakta olan dairenin Başkan ve üyelerinin reddi istenirse, bunlar hariç tutulmak suretiyle, noksanı o daire üyelerinden tamamlanır. Noksan üyeler, o daireden tamamlanamaz ise Başkanlar Kurulu kararı ile diğer dairelerden alınacak üyelerle tamamlanır.

Ret istemi incelenir ve yerinde görülürse işin esası hakkında karar verilir.

Reddedilenler ikiden fazla ise, bu husus daireler kurulunda incelenir. Kurulca ret isteği kabul olunduğu takdirde dâvanın esası hakkında da karar verilir.

Başkan ve üyelerden ikiden fazlası dâvaya bakmaktan çekinirlerse, daireler kurulunda işin esası tetkik edilerek karara bağlanır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermiyebilir.

Şu kadar ki görevli daire veya kurul veya kanunsözcüleri tarafından getirilen veya idarece gönderilen gizli her türlü belge ve dosyalarla reddi hâkim istemi üzerine reddedilen hâkim tarafından bu hususta verilen cevap, taraf ve vekillerine incelettirilemez.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 53. — Tasarının 53 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dosyaların incelenmesi

MADDE 54. — Tasarının 54 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tutanaklar

MADDE 55. — Tasarının 55 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Danıştay Kanunu ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

MADDE 56. — Tasarının 56 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin çekilmesi ve reddi

MADDE 57. — Tasarının 57 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Daireler Kurulu Başkanının veya üyelerinden bir kısmının çekilmesi veya reddi halinde noksan üyeler 16 ncı maddenin 2 nci fıkrası hükmüne göre tamamlanır.

Kanunsözcüleri de sebeplerini bildirerek çekilebilecekleri gibi taraflarca da reddedebilirler. Bunların çekilme veya ret sebepleri, dâvaya bakmaya görevli daire veya daireler kurulu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Delillerin Tesbiti

MADDE 58. — Taraflar, dâva açtıktan sonra bu dâvalara ilişkin delillerin tesbitini ancak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden istiyebilirler.

Görevli daire ve daireler kurulu, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî, adlî, idari veya askerî yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tesbiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dâva sebebiyle idari işlemin dayanağını teşkil eden tüzüğün ilgili hükümlerinin kanuna aykırılığı görülür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddiliği kanısına varılırsa mahkeme;

a) Dâva sebebi ile uygulanacak tüzük hükümlerini kanuna aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı veya,

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklıyan kararı,

Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretleri ile birlikte Danıştay Başkanlığına gönderir. Danıştay Dâva Daireleri Kurulunun bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır.

Danıştay işin kendisine gelişinden itibaren nihayet üç ay içinde kararını verir.

Bu süre zarfında karar verilmez ise Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kendi kanısına göre iddiayı çözümliyerek dâvayı yürütür.

Ancak, Danıştayın kararı esas hakkındaki karar verilinceye kadar gelirse buna uyulması zorunludur.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 59. — Kararlarda, sırası ile, aşağıdaki hususlar bulunur :

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,

b) Dâvacının ileri sürdüğü maddi vâkıaların dayandığı hukukî sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile dâvalının savunmasının özeti;

c) Başkanunsözcülüğünün düşüncesi;

d) Duruşmalı dâvalarda, duruşma yapılıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

e) Kararın dayandığı kanuni ve hukukî sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

f) Kararın tarihi ve oy birliği ile veya oy çokluğuyla mı verildiği;

g) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

h) Kararı veren Daire veya Daireler Kurulu Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Delillerin tesbiti

MADDE 58. — Taraflar, dâva açtıktan sonra bu dâvalara ilişkin delillerin tesbitini ancak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden istiyebilirler.

Görevli daire ve Daireler Kurulu, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî, adlî idari veya askerî yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tesbiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dâva sebebiyle idari işlemin dayanağını teşkil eden tüzüğün ilgili hükümlerinin kanuna aykırılığı görülür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddiliği kanısına varılırsa mahkeme;

a) Dâva sebebi ile uygulanacak tüzük hükümlerini kanuna aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı veya,

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklıyan kararı,

Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretleri ile birlikte Danıştay Başkanlığına gönderir. Danıştay Dâva Daireleri Kurulunun bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır.

Danıştay işin kendisine gelişinden itibaren nihayet doksan gün içinde kararını verir.

Bu süre zarfında karar verilmez ise Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kendi kanısına göre iddiayı çözümliyerek dâvayı yürütür.

Ancak, Danıştayın kararı esas hakkındaki karar verilinceye kadar gelirse buna uyulması zorunludur.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 59. — Tasarının 59 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İlâmlar

MADDE 60. — Taraflara tebliğ olunacak ilâmlar resmî mühürle mühürlenir ve Daire veya Daireler Kurulu Başkanı veya vekilleri tarafından imzalanır. Bu ilâmlarda muhalefet şerhleri de yazılır.

İlâmların asılları dosyalarında ve tasdikli örnekleri Dairede veya Daireler Kurulunda saklanır.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 61. — Dâva esnasında ölüm veya başka her hangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, dâvayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenileninceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren dâvalara ait dilekçeler iptal olunur.

Dâvacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresini bildirinceye kadar dâva dosyası işlemden kaldırılır.

İşlemden kaldırılan dosyalara ait dâvalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş ise, bu kararlar kendiliğinden hükümsüz kalır.

Dosyaların işlemden kaldırılmasına ait kararlar, diğer tarafa tebliğ edilir.

Yürütmenin Durdurulması

MADDE 62. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde idari dâva açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadarki, Daire ile Daireler Kurulu, taraflardan birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak, halin icabına göre, iptal dâvalarında yetkili Daire veya Daireler Kurulu teminat aramıyabilir.

İdare ile adlî müzaharetten faydalanan kimselerden teminat alınmaz. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar yürütme hakkında karar veren Daire veya Daireler Kurulunca çözümlenir.

Yürütmenin durdurulmasına karar verilen dâvalar öncelikle görülür. Üç ay içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının sonuçları

MADDE 63. — Daireler ile Daireler Kurulu kararları kesin olup kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hâsıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nci maddesi gereğince, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

Tam yargı dâvaları hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden çıkan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ilâmlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmiyen idare aleyhine, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde tam yargı dâvası açılabilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İlâmlar

MADDE 60. — Tasarının 60 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 61. — Tasarının 61 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürütmenin durdurulması

MADDE 62. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde idari dâva açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadar ki, daire ve Daireler Kurulu, taraflardan birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak, halin icabına göre, iptal dâvalarında yetkili daire veya daireler kurulu teminat aramıyabilir.

İdare ile adlî müzaharetten faydalanan kimselerden teminat alınmaz. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar yürütme hakkında karar veren daire veya daireler kurulunca çözümlenir.

Yürütmenin durdurulmasına karar verilen dâvalar öncelikle görülür. 90 gün içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının sonuçları

MADDE 63. — Tasarının 63 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Kanun yolları

a) Yargılamanın iadesi

MADDE 64. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısiyle yargılamanın iadesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısiyle veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemiyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması;

b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmî bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da yargılamanın iadesini istiyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilâm hükmünün kesin hüküm halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması;

d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyan ve ihbarda bulunduğunun, hükümle tahakkuk etmesi,

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

f) Vekil veya kanuni temsilci olmıyan kimseler huzuru ile dâvanın görülüp karara bağlanmış bulunması;

g) Çekilmeye mecbur olan Başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması;

h) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dâva hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebebolabilecek bir madde yokken, aynı Daire veya diğer Daireler yahut Daireler Kurulu tarafından evvelki ilâmın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

Muhakemenin iadesinde süre

MADDE 65. — Muhakemenin iadesinde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun süreye ait hükümleri benzetme yolu ile uygulanır.

b) Kararın düzeltilmesi

MADDE 66. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilâmın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısiyle kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

MADDE 67. — Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dairede veya Daireler Kurulunda karara bağlanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dairenin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 26 ncı maddenin (b) bendi hükmü, yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kanun yolları

a) Yargılama iadesi

MADDE 64. — Tasarının 64 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Muhakemenin iadesinde süre

MADDE 65. — Tasarının 65 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

b) Kararın düzeltilmesi

MADDE 66. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilânın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısıyle kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

Kanunun 45 nci maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul edilerek dâvaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

MADDE 67. — Tasarının 67 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Karşı tarafın savunması ve Başkanunsözcülüğünün düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa dâvaya bakılarak karar verilir.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu hususiaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya Daireler Kurulunun kararına bağlıdır.

Kanun yollarında yargılama usulü

MADDE 68. — Bu bölümün 64, 65, 66 ve 67 nci maddelerin dışında kalan hükümleri yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Tavzih

MADDE 69. — Daireler veya Daireler Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan herbiri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını istiyebilir.

Tavzih dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlası ile verilir.

Kararı vermiş olan daire veya Daireler Kurulu, işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tâyin edeceği süre içinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan birisi, tavzih veya aykırılığın kaldırılmasını istiyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya Daireler Kurulunun bu hususiaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

Tavzih veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

MADDE 70. — İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Yukardaki maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilâmın altına yazılır.

Yargılama masrafları

MADDE 71. — Taraflardan birinin isteği üzerine, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı dâva dolayısıyle ödediği harc ve posta ücretleri ile bilirkişi incelemeleri, delil tesbiti ve keşif için yaptığı harcamalar ve avukat marifetiyle takibolunan dâvalarda, tarifesine göre avukatlık ücreti haksız çıkan tarafa ve dâvanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar orantılı olarak taraflara, yükletilir. Dâvadan feragat eden veya dâvayı kabul eden taraf, yargılama masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.

Yol masrafları ve yevmiyeler

MADDE 72. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görevli personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, hakiki yol masrafları ve Harcırah Kanunu ile belirli yevmiyeleri verilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kanun yollarında yargılama usulü

MADDE 68. — Tasarının 68 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tavzih

MADDE 69. — Tasarının 69 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

MADDE 70. — Tasarının 70 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yargılama masrafları

MADDE 71. — Tasarının 71 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yol masrafları ve yevmiyeler

MADDE 72. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 3 ncü maddesinin (a) ve (b) bentlerinde sayılan personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, gerçek yol giderleri ile geçen günlerin her biri için net aylık tutarlarının otuzda biri oranında yevmiye verilir.

Bu yevmiyeler, zorunlu giderleri karşılamaz ise, aradaki fark, belgelere dayalı olmak şartiyle ayrıca ödenir. Ancak, bu suretle yapılacak ödemeler yevmiyelerin yüzde ellisini geçemez.

(Hükümetin teklifi)

YEDİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Mensuplarının görevleri ve hakları

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevleri

MADDE 73. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Askerî Yüksek İdare Mahkemesini temsil eder. Mahkemenin genel işleyişinden ve idari yönetiminden sorumludur. Ve ayrıca bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanının görevleri

MADDE 74. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı; Başkanın görevlerini yapmasında yardımcı ve yargı hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesinden sorumlu olup bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

Daire başkanlarının görevleri

MADDE 75. — Daire başkanları, dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenle çalışmalarını, daire işlerinin en verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar, görüşmeleri idare eder, dâhil bulundukları kurulların toplantılarına katılarak düşünce ve kanaatlerini bildirirler ve oylarını verirler.

Daire başkanları, her takvim yılı sonunda, dairelerindeki işlerin durumu, bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanına bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

Üyelerin görevleri

MADDE 76. — Üyeler; bulundukları Dairelerde Başkanlar, dâhil bulundukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceliyerek görevli Daire veya Kurullara gerekli izahatı verirler, kararları yazarlar, Dairelerin ve üyesi bulundukları Kurulların toplantılarına katılırlar, düşünce ve kanaatlerini bildirirler, oylarını verirler ve Daire ile ilgili olmak üzere tevdi edilen diğer işleri yaparlar.

Genel Sekreterliğin görevleri

MADDE 77. — Genel Sekreter, bu kanunun görevli kıldığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının ve İkinci Başkanın vereceği idare ve yazı işlerini yürütür. Kalem ve büro teşkilâtının verimli bir şekilde çalışmalarını idare, dosya karar ve diğer yazı işleriyle tebligat işlerinin gecikmeden düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Başkanunsözcüsünün görevleri

MADDE 78. — Başkanunsözcüsü; dâva dosyalarını uygun göreceği görev ayırımına göre kanunsözcülerine havale eder, düşüncelerinin vaktinde bildirilmesini ve kanunsözcülerinin devamlarını ve intizamla çalışmalarını sağlar. Gelen dosyaların kaydı ve saklanması ile işi bitenlerin ilgili yerlere geciktirilmeden gönderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Başkanunsözcüsü, incelediği dâva dosyaları hakkında düşüncelerini bildirir ve kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri de yapar.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

YEDİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi mensuplarının görevleri ve hakları

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevleri

MADDE 73. — Tasarının 73 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanının görevleri

MADDE 74. — Tasarının 74 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Daire başkanlarının görevleri

MADDE 75. — Tasarının 75 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyelerin görevleri

MADDE 76. — Tasarının 76 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Sekreterliğin görevleri

MADDE 77. — Genel Sekreter, bu kanunun görevli kıldığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının ve İkinci Başkanının vereceği idare ve yazı işlerini yürütür. Kalem ve büro teşkilâtının verimli bir şekilde çalışmalarını idare, dosyaların tanzim ve muhafazası, karar ve diğer yazı işleriyle tebligat işlerinin geçiktirilmeden düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Başkanunsözcüsünün görevleri

MADDE 78. — Tasarının 78 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Her takvim yılı sonunda işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına bir rapor verir ve alınmasını lüzumlu gördüğü idari tedbirleri bildirir.

Kanunsözcülerinin Görevleri

MADDE 79. — Kanunsözcüleri; kendilerine havale olunan dâva dosyalarını vaktinde inceliyerek hukukî bakımdan düşüncelerini en geç otuz gün içinde yazılı olarak verirler. Bu süre geçirilirse durumu, sebepleri ile birlikte Başkanunsözcüsü Başyardımcısına bildirirler, kanunsözcülüğü ile ilgili olmak üzere verilen diğer işleri görürler. Kanunsözcüleri, ilgili yerlerden, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı vasıtasiyle her türlü bilgileri istiyebilecekleri gibi işlem dosyalarını da getirtebilirler.

Düşüncelerin gerekçeli olması lâzımdır. Kanunsözcüleri, düşüncelerinde tamamen serbestirler. Ancak, çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başkanunsözcülüğünün alacağı tedbirlere uyarlar.

Çeşitli Hükümler

MADDE 80. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin hâkim sınıfından olmıyan Başkanı ve üyeleri, yükselme, sicil işlemleri, yaş haddi, emeklilik ve diğer haklar yönünden kendi sınıfındaki emsallerine uygulanan hükümlere; hâkim sınıfından olan Başkan ve üyelerinin aylık ve ek göstergeleri, meslekte ilerlemeleri sicil işlemi ve yaş hadleriyle emeklilikleri ve diğer özlük hakları Askerî Yargıtay Başkan ve üyelerinin tabi olduğu hükümlere, tabidirler.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Daire Başkanları ve üyelerinin birinci sicil üstü Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, ikinci sicil üstü ise, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanıdır.

Askerî hâkim sınıfından olmıyan Başkan ve üyelere bu görevleri süresince hem rütbe oldukları hâkim sınıfından olan üyelere ödenen miktar ve esaslara göre ek göstergeli olarak aylık ödeme yapılır. 17 . 1 . 1963 gün ve 144 sayılı ve 18 . 4 . 1963 gün ve 223 sayılı kanunların hükümleri saklıdır.

Görevin sona ermesi

MADDE 81. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeleri ve Genel Sekreterinin ağır hapis, kasıtlı bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası yahut kasıtlı olmıyan bir suçtan dolayı bir yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde görevi kendiliğinden sona erer.

Kasıtlı olan bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giymelerinde, bu suç hâkimliğin vakar ve şerefini bozan veya bu sıfata karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse ilgilinin hâkimlik sıfatının kaldırılmasının gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulunca karar verilir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi hali

MADDE 82. — Görevini sağlık bakımından yerine getiremiyeceği tam teşekküllü sağlık kurulu raporu ile tesbit edilenlerin görevden alınmasına Başkanlar Kurulunca karar verilebilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kanunsözcülerinin görevleri

MADDE 79. — Tasarının 79 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Çeşitli hükümler

MADDE 80. — Tasarının 80 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görevin sona ermesi

MADDE 81. — Tasarının 81 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi hali

MADDE 82. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevini sağlık bakımından bir takvim yılında toplam olarak altı aydan fazla bir süre yerine getiremiyeceği tabip ve tam teşekküllü sağlık kurulları raporları ile tesbit edilenlerin görevden alınmasına Başkanlar Kurulunca karar verilir.

(Hükümetin teklifi)

Dâva hakkı

MADDE 83. — Yukardaki maddelere göre görevine son verilen ilgililerin bu kararların kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Kurul nezdinde iptâl dâvası açmaları hakkı vardır.

İlmî araştırma ve yayınlarda bulunabilme

MADDE 84. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire başkanları ve üyeleri ile kanunsözcüleri; ilmî araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; davet edildikleri Millî ve Milletlerarası kongre, konferans ve ilmî toplantılara katılabilirler.

Çalışmaya ara verme

MADDE 85. — Barışta Askerî Yüksek İdare Mahkemesi her sene Temmuz ayının yirmibeşinden itibaren Eylül ayının beşine kadar çalışmaya ara verir.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere bir Daire Başkanı ile beş üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Üyelerden biri Genel Sekreterlik görevini de yapar.

Bu Dairenin başkan ve üyeleri Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı tarafından her yıl sıra ile seçilir.

Ayrıca gereği kadar kanunsözcüsü görevlerine devam ederler.

Sürelerin bitmesi

MADDE 86. — Dâva müddetleri ile 45 nci maddede yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına raslarsa bu süreler ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylül'den itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Tasnif ve yayın bürosu

MADDE 87. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Daireler ve Daireler Kurulu tarafından verilen kararların ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak; kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, âmme hukuku ile ilgili yayınları takibet mek üzere Genel Sekreterliğe bağlı bir büro kurulur.

Tebliğ işleri ve ücretler

MADDE 88. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre posta, telgraf ve telefon işletmesi aracılığı ile yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

Yargılama giderleri

MADDE 89. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde; harçlar, sair yargılama giderlerinin alınmasında ve hükmedilmesinde Danıştay için uygulanan hükümler tatbik olunur.

Bu işleri Genel Sekreterlik yürütür.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Dâva hakkı

MADDE 83. — Yukardaki maddelere göre görevine son verilen ilgililerin bu kararların kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Kurul nezdinde iptâl dâvası açma hakları vardır.

İlmi araştırma ve yayımlarda bulunabilme

MADDE 84. — Tasarının 84 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Çalışmaya ara verme

MADDE 85. — Barışta Askerî Yüksek İdare Mahkemesi her sene Temmuz ayının yirmisinden itibaren Eylül ayının beşine kadar çalışmaya ara verir.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere bir daire başkanı ile beş üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Üyelerden biri Genel Sekreterlik görevini de yapar.

Bu dairenin başkan ve üyeleri Askerî İdare Mahkemesi Başkanı tarafından her yıl sıra ile seçilir.

Ayrıca gereği kadar kanunsözcüsü görevlerine devam ederler. Nöbetçi daire çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür :

a) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler,

b) Yürütmenin durdurulmasına veya delillerin tesbitine ait işler.

Sürelerin bitmesi

MADDE 86. — Dâva müddetleri ile 45 nci maddede yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına raslarsa bu süreler ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylül'den itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Tatil günleri süre hesabına katılır. Şu kadar ki sürenin son günü tatil gününe raslarsa süre tatil gününü izliyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

Tasnif ve yayın bürosu

MADDE 87. — Tasarının 87 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tebliğ işleri ve ücretler

MADDE 88. — Tasarının 88 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yargılama giderleri

MADDE 89. — Tasarının 89 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Üyelik hukukundan vazgeçme

MADDE 90. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, ikinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreterliğin üyelik hukukundan vazgeçmek şartiyle başka bir göreve atanmaları mümkündür.

İçtüzük

MADDE 91. — a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin iç düzeni, çalışma usulleri, tutulacak defter ve kayıtlar, kullanılacak basılı kâğıtlar, Genel Sekreterlik ile kalem teşkilâtı tasnif ve yayın bürosu personelinin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile Kanunsözcülerinin kıyafetlerinin şekli ve bunların giyilme zamanı ve yerleri,

Genel Kurulca düzenlenecek bir içtüzükle tesbit olunur.

İlk kuruluş

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini takibeden onbeş gün içinde;

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanun sözcüsü ile subay üye adedinin iki katı kadar aday Genelkurmay Başkanınca,

b) Askerî hâkim üye adedinin iki katı kadar aday da Genelkurmay Personel Başkanı, Kuvvet Komutanları Personel Başkanları, Askerî Yargıtay Başkanı, Genelkurmay Adlî Müşaviri, M. S. B. Askerî Adalet Teftiş Kurulu Başkanı, Askerî Adalet İşleri Başkanından oluşan kurulca,

Tesbit edilerek Cumhurbaşkanına sunulur. Cumhurbaşkanı bu adaylar arasından Başkan, İkinci Başkan, Başkanunsözcüsü ve üyeleri seçer. Bu seçimlere göre usulüne uygun atama yapılır.

Üyelerin dairelere ayrılmasını Başkan, İkinci Başkan ve Başkanunsözcüsünden oluşan kurul kararlaştırır. Atamayı takibeden bir ay içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin göreve başlaması için gerekli tedbirler alınır.

Raportör

GEÇİCİ MADDE 2. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesine yeteri kadar askerî hâkim raportör olarak atanır. Raportörlük kadroları, ihtiyaç kalmadığı yolundaki Genel Kurul kararına kadar muhafaza olunur.

Raportörler, Daire Başkanlarının kendilerine havale ettikleri işleri vaktinde inceliyerek Daire veya Daireler Kuruluna gerekli açıklamaları yaparlar.

Kendi düşünce ve kanaatlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler, karar taslaklarını yazarlar, gerekli tutanakları düzenlerler, Başkanın, ikinci Başkanın ve daire başkanlarının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler.

Uyuşmazlık

GEÇİCİ MADDE 3. — Anayasa gereğince, Uyuşmazlık mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunda değişiklik yapılıncaya kadar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesiyle adlî, idari ve askerî yargı mercileri arasında çıkacak görev ve hüküm uyuşmazlıkları uyuşmazlık mahkemesinde kesin olarak çözümlenir.

Bu uyuşmazlıkların çözümlenmesinde uyuşmazlık mahkemesi, Yargıtay ve Danıştayın en kıdemsiz birer üyesi yerine Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek iki askerî hâkim üye alınmak suretiyle kurulur.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Üyelik hukukundan vazgeçme

MADDE 90. — Tasarının 90 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İçtüzük

MADDE 91. — Tasarının 91 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İlk kuruluş

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının geçici 1 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raportör

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının geçici 2 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Uyuşmazlık

GEÇİCİ MADDE 3. — Tasarının geçici 3 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Eski dâvalar hakkında yapılacak işlem

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğünden önce açılmış ve karara bağlanmamış olan dâvalar hakkında dosyayı elinde bulunduran idari ve adlî mahkemeler görevsizlik kararı verirler. Bu karar dâvacıya ve tebligat yapılmış ise dâvalıya, tebliğ edilerek dosya Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve görevsizlik kararına bağlanmış dosyalardan Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girerler. Askerî Yüksek İdare Mahkemesine gönderilen ve diğer dosyalar gibi işleme tabi tutulur.

Bu maddenin birinci fıkrası gereğince Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilen dâvalar hakkında, evvelce yapılmış bütün usul işlemleri var sayılır ve bu kanunun 34, 35, 36, 37, 38 ve 39 ncu maddeleri yeniden uygulanmaz.

Bu dâvalar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesince bulunduğu safhadan başlanarak işleme konulur, ancak, dâvaya bakmakla görevli Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ilgili dairesi veya Başkanunsözcüsü eski işlemlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu gibi hallerde, taraflara dâva dilekçesi içinde kalınmak üzere cevaplar, bilirkişi incelenmesi yenilettirilebilir veya duruşma tekrarlanabilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine giren işlerden evvelce karara bağlanmış dâvalar için, kararın düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi istemi halinde, dosya hiçbir işleme tabi tutulmadan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir ve istemler bu mahkemece karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 92. — 24 Aralık 1964 tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanununun ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 93. — Bu kanun yayımı tarihinde yürrülüğe girer.

MADDE 94. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

17 . 2 . 1972

Başbakan	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
N. Erim	*D. Kitaplı*	*A. İ. Göğüş*	*İ. Karaöz*
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı	Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
İ. Öztrak	*S. Bilge*	*F. Melen*	*F. Kubat*
Dışişleri Bakanı V.	Maliye Bakanı	Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
S. Bilge	*S. N. Ergin*	*İ. Arar*	*M. Öztekin*
Ticaret Bakanı	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı	Güm. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
N. Talû	*C. Aykan*	*H. Özalp*	*M. O. Dikmen*
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı	Sanayi ve Tek. Bakanı	En. ve Tab. Kay. Bakanı
R. Danışman	*A. R. Uzuner*	*M. Erez*	*N. Devres*
Turizm ve Ta. Bakanı	İmar ve İskân Bakanı	Köy İşleri Bakanı	Orman Bakanı
E. Y. Akçal	*S. Bingöl*	*N. Sönmez*	*S. İnal*

Gençlik ve Spor Bakanı
A. Karaküçük

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Eski dâvalar hakkında yapılacak işlem

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürülüğünden önce açılmış ve karara bağlanamamış olan dâvalar hakkında dosyayı elinde bulunduran idari ve adlî mahkemeler görevsizlik kararı verirler. Bu karar dâvacıya ve tebligat yapılmış ise dâvalıya, tebliğ edilerek dosya Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve görevsizlik kararına bağlanmış dosyalar da Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girerler. Askerî Yüksek İdare Mahkemesine gönderilen dosyalar diğer dosyalar gibi işleme tabi tutulur.

Bu maddenin birinci fıkrası gereğince Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilen dâvalar hakkında, evvelce yapılmış bütün usul işlemleri var sayılır ve bu kanunun 34, 35, 36, 37, 38 ve 39 ncu maddeleri yeniden uygulanmaz.

Bu dâvalar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesince bulunduğu safhadan başlıyarak işleme konulur, ancak, dâvaya bakmakla görevli Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ilgili dairesi veya Başkanunsözcüsü eski işlemlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu gibi hallerde, taraflara dâva dilekçesi içinde kalınmak üzere cevaplar, bilirkişi incelenmesi yenilettirilebilir veya duruşma tekrarlanabilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevlerine giren işlerden evvelce karara bağlanmış dâvalar için, kararın düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi istemi halinde, dosya hiçbir işleme tabi tutulmadan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir ve istemler bu mahkemece karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 92. — Tasarının 92 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 93. — Tasarının 93 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 94. — Tasarının 94 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.